

Владимир Димитријевић
ЗАВЕТНИЦИ И БЕГУНЦИ/
КОМЕ ЋЕ „БЛАЖЕНИ АЛОЗИЈЕ” БИТИ КРСНА СЛАВА?

Владимир Димитријевић
ЗАВЕТНИЦИ И БЕГУНЦИ/
КОМЕ ЋЕ „БЛАЖЕНИ АЛОЗИЈЕ” БИТИ КРСНА СЛАВА?

Издавач: Лио, Горњи Милановац

За издавача: Слободан Обрадовић

Уредник: Лазар Марковић

Рецензија: Бошко Обрадовић
Бранимир Нешић

Прелом, припрема, и штампа: Лио -ММ, Горњи Милановац

Тираж: 300 примерака

Владимир Димитријевић

ЗАВЕТНИЦИ И БЕГУНЦИ
КОМЕ ЋЕ
„BLAŽENI ALOJZIJE”
БИТИ КРСНА СЛАВА?

Лино, 2015.

САДРЖАЈ

Уместо предговора: „Припитомљавање” Србске Цркве
ТЕМЕЉИ И ПУКОТИНЕ

- О Светом Сави, бранитељу вере и законодавцу
- О верској трпељивости и екуменизму, опет
- Светосавска Србија и антихристова унија
- Размишљање о Србима на рођендан Цркве
- Кијук и Србска Црква/ О двогодишњици упокојења
ЛАОС И ХАОС
- Србска Црква и савремена искушења
- Хаос
- СПЦ у мрежи НВО: од Наташе Кандић до Бориса Вукобрата
- Србски интелектуалци и саблазан модернизма
- Савиндан кад му време није
- Случај владике Василија (Качавенде): „очишћење Цркве”
или медијска хајка?

- О црквеном јединству, анатеми и анатемисању

ЗАВЕТНИЦИ И БЕГУНЦИ

- О плачу наших икона на светој србској земљи
- Симфонија, урлик и две песме
- Ако нема патријарха у кабинету, има ли пилота у авиону?
- О ћутању врха СПЦ и изборима на Косову

СВЕТОСАВЉЕ И КРОАТОПАПИЗАМ

- Сејање соли: дијалог СПЦ са римокатолицизмом,
а о љубави да и не говоримо
- О песми „Павелићева” владике будимског Данила
- Хочеваров услов или Паписти, комунисти и србофобија
- Папа Бенедикт и Алојзије Степинац
- Најновија ватиканска подвала
- Хрватски Разум и србски паметњаковићи
- Да ли је пропала папина посета Нишу 2013?
- „Црква у Хрвата” и ослобођење Готовине и Маркача
- Вратите ми реч! / Да ли је бискуп епископ?

- Папа, избеглице и два србска патријарха/
Размишљања једног песимисте
- СРБИ У ПРАВОСЛАВНОЈ ВАСЕЉЕНИ
- Свети Јустин Ћелијски и „Осми васељенски сабор”
- Митрополит Јован Зизјулас – тајни унијата?
- Украјина: једно србско размишљање
- Украјина и православно јединство данас
- Став Московске Патријаршије о првенству у Цркви
- УМЕСТО ЕПИЛОГА: Пут оца Јустина

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА: „ПРИПИТОМЉАВАЊЕ” СРБСКЕ ЦРКВЕ

ДЕВЕДЕСЕТЕ ГОДИНЕ ПРОШЛОГ ВЕКА

Деведесетих година двадесетог века, Србска Православна Црква била је веома активна у борби за очување животних интереса свог народа, што није нимало чудно: она је увек била народна Црква, лишена клерократских тенденција западног типа.

Тако је часопис Српске Патријаршије „Православље” 1. новембра 1991. објавио писмо патријарха Павла лорду Карингтону, председнику Међународне мировне конференције у Хагу. Подсећајући га да су Срби на територи НДХ у Другом светском рату преживели најстрашнији геноцид, патријарх Павле је објаснио разлоге због којих се Црква занима за судбину свог народа: „Као вековни чувар српске духовности и српског националног и културно-историјског идентитета, СПЦ је посебно забринута за судбину српског народа у овом преломном часу. По други пут у овом веку српски народ је суочен са геноцидом и изгоном са територија на којима је вековима живео/.../ Територије на којима је српски народ вековима живео и на којима је априла 1941. имао етничку већину пре геноцида извршеног над њим од стране хрватских квислиншких власти, не могу остати у саставу било какве независне Хрватске, већ се морају наћи под заједничким државним кровом са данашњом Србијом и свим српским крајинама. /.../ Онима који су вековима унијатили и покрштавали, а у Другом светском рату и физички затирали Србе само због тога што су Срби и православни, више се не може веровати/.../ СПЦ се залаже за поштовање интереса хрватског народа, али да се на исти начин уважавају и животни интереси српског народа”. А 5. јула 1994. епископи СПЦ су поручили да не могу да остану „без својих: Житомислића на Неретви, или Саборне цркве у Мостару, или цркве Сопотнице на Дрини, манастира Крке или Крупе у Далмацији, Озрена или Возуће у Босни, Пребиловаца у Херцеговини или Јасеновца у Славонији”

ХАШКИ ПРИТИСАК НА СРБСКУ ЦРКВУ

Од почетка 21. века, на врх СПЦ је извршен снажан „хашки притисак”. Рецимо, саговорник веома близак хашком трибуналу дао је, 26. децембра 2003, изјаву дневном листу „Курир” да се, по сазнањима Карле дел Понте, Радован Караџић крије у Острогу и Милешеви. Милован Бјелица, Србин из Републике Србске кога је СФОР ухапсио и месец дана незаконито био у некој западној бази у Босни, у интервјуу „Недељном телеграфу” (30. јун 2004.) причао је о томе како га је саслушавао агент ЦИА који се представио као Рик, инсистирајући на чињеници да Црква „крије Караџића”: „Агент ме је питао зашто ми Срби, а посебно ја, подижемо цркве и гробља широм Босне. Рекао сам му да смо гробље у Сокоцу подигли за 1500 младих људи убијених у Сарајеву, које су њихови ближњи, кад су избегли из Сарајева, избегли са собом. Подигли смо и храм, да се молимо за душе тих страдалника, а и Богу за благослов. То агент ЦИА није прихватио, он сматра да су све наше цркве тајна склоништа за ратне злочинце. Поменуо је манастире Острог и Морачу као места где се скрива Радован, а отворено је сумњао да има земуницу на гробљу у Сокоцу. Питао ме и за храм Свете Богородице у Требињу, који је подигао Бранко Тупањац из Америке, зашто је подигнут и да ли се у њему скрива Караџић? Био сам запрепашћен чињеницом да су српски доушници такву причу „продали”Американцима и да они у њу верују”.

У марту месецу 2004, СФОР на Палама тешко премлаћује свештеника Јеремију Старовлаха и његовог сина Александра (скоро да су их убили), наводно тражећи Радована Караџића који се „скрива у парохијском дому”. Циљ је, очито, био да се покаже црквеним делатницима шта их чека ако не буду респектовали кључну установу Новог поретка за преобликовање историје бивших југословенских простора.

Да је хашки притисак на угледне делатнике СПЦ био веома озбиљан, сазнали смо и из сведочења Косаре Гавриловић, угледне припаднице србске дијаспоре, која је својевремено била преводилац владике Артемија. Она је, најављујући прогон усмерен против владике, још у септембру 2009, у свом предавању одржаном пред верницима руског храма у Вашингтону, изјавила: „Лично познајем два архијереја Српске православне цркве које је Стејт Департмент једноставно уценио тврдећи да су ратни злочинци и да америчка

влада има необориве доказе о томе, због чега би њих двојица у сваком тренутку могли да се нађу у Хагу. Али Стејт департамент сматра да ће за Америку бити корисније и да ће јој више одговарати да епископи остану на својим местима и сарађују с њом. Владике су се уплашиле, остале на својим местима и почеле покорно да сарађују” (цит. према Косара Гавриловић: Одговор владици Атанасију, „Чувар вере је народ/ Истина о случају владике Артемија 2”, стр. 243).

О могућим хашким оптужницама против поједних делатника СПЦ биле су обавештене и најекстремније антисрбске невладине организације, непосредни извршиоци воље Империје на простору Србије. Једна од таквих организација, Београдски женски лоби, крајем 1999. и 2000. године устала је против ставова СПЦ о абортусу као греху утробног чедоморства. У свом апелу („Жене без поштовања”) оптужиле су врх СПЦ да наводе жене на рађање да би било што више „топовског меса” за Милошевићев режим који стално ратује, и изјавиле: „Трговина између СПЦ и режима је белодана. Тргујте, господо попови, али немојте се изненадити кад се сутра и ви нађете на хашким списковима/.../” (цит. према „Абортус је убиство/Став Цркве Православне о утробном чедоморству”, Жички благовесник, мај 2000, стр. 45). Очито је да је прича о слању у Хаг „ратнохушкачких епископа” била коришћена за уцењивање врха СПЦ да „омекша” своје „тврде ставове” о србском националном питању.

НЕВЛАДИНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ О СПЦ

Настојећи да врх СПЦ уплаше и пасивизирају у борби за државотворну будућност Србије и Срба, међународне и домаће НВО под назором Империје покретале су велике кампање у том правцу. Сорошева Међународна кризна група која је по Београду мешетарила до средине прве деценије 21. века (на челу јој је био Џејмс Лајон) у извештају о стању у Србији после смрти Зорана Ђинђића (Извештај са Балкана бр. 141, 18. март 2003) истиче да се „српско друштво данас може окарактерисати као дубоко конзервативно/.../ Најјасније се уочава јачање СПЦ и раст клеронационализма/.../ Црква је високо-конзервативно национално тело/.../ Њени ставови су, често, врло анти-западњачки, изолационистички и дефанзивни/.../ Највећим делом њен садашњи начин размишљања исходи из писања два антисемитски настројена клирика десног крила, активних

током Другог светског рата: епископ Николај Велимировић/.../ и архимандрит Јустин Поповић/.../ Требало би охрабрити либералније аутокефалне цркве, поготову Екуменску Патријаршију и Румунску Православну Цркву, да се позитивно ангажују око оних који одбијају да прилагоде модерном свету црквене структуре и праксу, који датирају још из отоманског и комунистичког периода” (цит. према Епископ Атанасије Јевтић: Трећи круг напада Владику Николаја, у зборнику „Свети владика охридски и жички Николај” (приредио епископ Атанасије), Манастир Жича, 2003, стр. 566-567).

Овом саопштењу Међународне кризне групе претходило је оглашавање Хелсиншког одбора за људска права у Србији, који је повратак СПЦ на јавну сцену повезао са Милошевићевим режимом. Владика Николај је централна фигура њене идеологије, чије су „темељне одреднице антизападњаштво у најширем смислу и национализам с елементима фашизма”. Његове мошти су из Америке, где се упокојио, пренете у Србију у складу с Милошевићевим настојањем да „изврши што ефикаснију мобилизацију националистичке еуфорије и проратног расположења”. Вредности СПЦ се одликују „крајњом архаичношћу, колективизмом, антизападњаштвом и ксенофобијом”, а Црква их пропагира „нетолерантно и агресивно”. Њен патријарх прича о праву, чак и свештеника, на оружану одбрану народа...Црква није признавала унутрашње границе у Југославији, тврдиле су Соња Бисерко и сарадници; СПЦ сарађује с војском; СПЦ сарађује са снагама које не дозвољавају да се Србија суочи са недавном прошлошћу (то јест, са србским „удруженим злочиначким подухватом” из доба рата за наслеђе СФРЈ); митрополит Амфилохије шири „говор мржње”, а епископ бачки Иринеј сарађује са нацио-налистичким покретом „Светозар Милетић”. СПЦ негира „Македонску” и „Црногорску цркву” (расколничке групације), у чему је подржава руски патријарх. Али, оно што је најважније: „СПЦ је избегла питање сопствене одговорности за рат и злочине који су у њему почињени” (нав. према Владимир Димитријевић: Паланка философије/ Књига о говору мржње на све што је српско”, Двери српске 4/2004, стр. 8).

АМЕРИЧКА АМБАСАДА О ПОЛИТИЧКОМ УТИЦАЈУ СПЦ

Амбасада САД у Србији послала је, 26. децембра 2006, извештај централи под насловом „Религија и политика у Србији – политичка улога СПЦркве”. Основна теза је да СПЦ сарађује с конзервативним и

националистичким снагама у друштву, омета сарадњу с Хагом, подржава чврту линију око Косова. Међутим, нада се известилац, Мајкл Полт, да би „умерени гласови у Цркви могли да иступе напред ако реформисти буду предводили следећу коалициону владу, после парламентарних избора 21. јануара” (цит. према Војислав Шешељ: Викиликс ми јавља – први део, Српска радикална странка, Београд, 2012., стр. 313).

У краткој историји СПЦ, Полт наглашава да је у доба ропства под Турцима „црква била блиско повезана са српским отпором, а преко њега и са српским националним идентитеом и касније српском монархијом” (исто), што јој је било онемогућено у доба Тита, да би у доба Милошевића њена моћ расла. У ратовима деведестих она је слала „противречне сигнале”: с једне стране била је за мир, а с друге се залагала да „Србија задржи освојене територије, нарочито у Босни и Херцеговини” (исто), при чему су „поједине владике чак ишло толико далеко да су давале благослов војницима непосредно уочи важних битака (као што је приказано на злогласном видео снимку „Шкорпиони” из Сребренице” (исто) - што је, наравно, чиста лаж – ниједан владика није благосилиао „злогласне Шкорпионе”).

После 2006, а нарочито после уклањања с власти у Србији др Војислава Коштунице, и прављења „Еуротичарске” коалиције између Тадића и Дачића, дошло је до радикалног обрачуна са онима који су, у СПЦ, били против наметања воље Империје кад је Косово и Метохија у питању. Уклоњен је владика рашко – призренски Артемије, а кормило СПЦ преузели су људи спремни на сваку врсту компромиса, чак и национално штетног, само да очувају наказну „симфонију” са издајничким властима – тако је од 2008. до 2014, а, очито је, биће тако и даље. Данас, сто година после Првог светског рата, кад је малена Србија одбила ултиматум Беча, чувајући своје достојанство, ова земља је под окупацијом, којој, авај, својим чињењем (мањи број) или нечињењем (већи број) обол даје и епископат СПЦ. То је сада „мирна”, „пацификована” Црква, која „гледа своја посла”, као у време Јосипа Броза Тита. На њу се родољуби више не могу ослонити (осим на часне, ретке појединце, који су углавном – или ће бити – ућуткани и сабијени у мишије рупе).

Зато и ова књига, глас вапијућег у пустињи. Да не одемо одавде са устима искривљеним од лажи, како је говорио Осип Манделштам.

О ЧЕМУ ЈЕ ОВА КЊИГА?

Ова књига говори о разградњи Србске Цркве као слемењаче србског народа.

Она се зове „Заветници и бегунци/ Кома ће „блажени Алозије” бити крсна слава?” зато што је темељ нашег народног идентитета светосавска духовност, коју је Владика Николај звао православљем србског стила и искуства и зато што је над Србима светосавцима у 20. веку три пута почињен геноцид (у Првом и Другом светском рату, у ратовима за југословенско наслеђе 1991-1999), а починили су га исти они с којима шурују екуменисти и криптоунијати из СПЦ, што је најдиректнији пут у расрбљивање. Док су они који су одстојавали истину Христову и заветну, светосавско – лазаревску, носећи крст својн и свога народа, заветници, они који су постали екуменисти и криптоунијати су бегунци – од Христа, Светог Саве и кнеза Лазара, а самим тим и од србског идентитета. Поднаслов „Кома ће „блажени Алозије” бити крсна слава?” није пуки сарказам – он указује на то да ће србски екуменисти, ако се уједине с папом, морати да славе Степинца као свеца. Јер, он је за папу и паписте светац, и није обичан човек (а немоли злотвор, крив за прекрштавање 240 хиљада Срба у НДХ).

Свако поглавље ове књиге посвећено је одређеној теми. Тако се „Темељи и пукотине” односе на оно што су нам свети преци, од Саве Намањића до Николаја Велимировића, оставили, а чега смо се ми, на овај или онај начин, одрекли. Ту је и поглед великог Кијука на Србску Цркву, али и оцена приче „Срби, народ најстарији” из хришћанске перспективе. Поглавље „Лаос и хаос” („лаос”, на грчком, значи „народ Божји”) говори о искушењима с којима се верник среће у наше доба, када гледа како се у његовој Цркви спроводи литургијска реформа, изазива хаос расколних сукоба и деоба, служи НВО перјаницима глобалне Империје, итд. „Заветници и бегунци” бави се напуштањем заветне земље, Косова и Метохије у „удруженом кукавичком подухвату” врха СПЦ и врха државе Србије. „Светосавље и кроатопапизам” обрађује теме преговора с Ватиканом и додворавања хрватском бискупату, што је, у последњих десетак година, прави „тренд” међу челницима СПЦ (част изузецима!) Поглавље „Срби у православној васељени” је ту да нас подсети на ширу слику и контекст епохе у којој живимо. Завршни текст, „Пут оца Јустина”, јесте и порука ове књиге.

Читаоче, опрости писцу ових редова ако те било чиме повреди његова реч, искрена, али често незграпна. Нека нам Господ помогне да останемо верни Њему и Небеској Србији. Амин, Боже дај!

ТЕМЕЉИ И ПУКОТИНЕ

О СВЕТОМ САВИ, БРАНИТЕЉУ ВЕРЕ И ЗАКОНОДАВЦУ /
ПОВОДОМ ИЗЛАСКА ДЕЛА ДР МИОДРАГА М. ПЕТРОВИЋА

О ИЗАБРАНИМ РАДОВИМА УГЛЕДНОГ НАУЧНИКА

Ових дана у Београду излазе, једна по једна, књиге др Миодрага М. Петровића, човека који је, не само у наше време, учинио највише да се лик и дело највећег Србина икад рођеног, Светог Саве, упозна у правим његовим димензијама.

До сада су изашла три од планираних шест томова са огледима угледног канолога и византолога: „Студенички типик и самосталност Српске Цркве”, „Црквенограђански значај Законоправила Светог Саве” и „Богомилсколатинска јерес, „Црква босанска” и мухамеданство”. Свака од њих огроман је допринос познавању дела Светог Саве и његовог утицаја на крштену нашу историју. Ова трећа је нарочито значајна – у њој су сва три списа из Законоправила посвећена латинској јереси, дата у оригиналу и са преводима и коментарима др Миодрага М. Петровића. Из њих смо, најзад, прочитали шта је Свети Сава заиста учио свој народ о римокатоличкој, папистичкој јереси, и домаћи екуменисти и новотарци, издајници Светог Саве, о томе више не могу да причају своје бајке (како је Сава, тобож, био „протоекумениста” у њиховом стилу). Др Миодраг Петровић је донео дело Светог Никите Ститата, ученика Светог Симеона Новог Богослова, против латинске употребе бесквасних хлебова у служењу литургије, као и списе о њиховом суботњем посту, о безбрачности латинских свештеника; ту је и дело „О Францима и осталим Латинима”, где се наводе све њихове заблуде: рецимо, додаток „и од Сина” у Символу вере, начин на који њихови бискупи улазе у ратове с оружјем у рукама, недржање Великог поста како треба, него једење мрсног у Велики четвртак, неправилно изображање ликова светих, неназивање Мајке Божје Богородицом него само „Светом Маријом”, улажење у свети олтар свакога, па чак и жена, једење нечисте хране, погрешан начин на који се крсте, итд. Јасно је да су Срби Светог Саве паписте сматрали јеретицима, и да нису имали никаквог молитвеног

општења са њима. Зато је овај превод др Миодрага Петровића више него значајан за нас, данас.

Ако Бог да, ми ћемо о његовим радовима писати поново. За сада толико. И то као увод у подсећање на Светог Саву као највећег нашег заступника, али и судију, пред Господом. Баш у ове дане, кад се све његово хули и ниподаштава – не толико речима, колико делима оних који су се одрекли њега а заволели западне јересијархе и лажне теологе.

ДУХОВНИ ОТАЦ ДИНАСТИЈЕ НЕМАЊИЋА

Оснивач династије Немањића, најзначајније српске династије, био је Немања, отац тројице синова: Вукана, Стефана и Растка. Ипак, причу о Немањићима не почињемо од њега, него од његовог најмлађег сина, већ поменутог Растка, који је постао Свети Сава. Зашто? Зато што је Савина личност и дело унутрашње језгро не само Србије епохе Немањића, него и Србије као такве, Вечне Србије. Свети Сава је највећи Србин икад рођен, светла појава која је одредила будући пут свог народа кроз историју, онај који је знао да „ко се из човека не пење у Бога, силази у звер”.

Сава је био надахнитељ свог оца, брата Стефана и синоваца Радослава и Владислава, са којима је радио на добро српске земље. Сви остали су касније кретали његовим стопама, истичући га као најузвишенији пример.

Он је одредио владарску идеологију Немањића као својеврсну српску „прераду” византијске симфоније, у којој је нагласак био на породичности односа међу Србима, почев од архиепископа и владара до обичних људи; они тако постају „Нови Израил”. Прва икона српске симфоније била су рођена браћа – архиепископ Сава и краљ Стефан Првовенчани. То је био захтев упућен сваком Немањићу, без обзира на сукобе око власти.

Други битан захтев лика Светог Саве је својеврсно стремљење владара монашком животу. Сава је у манастир привукао свог оца и мајку - Немања и Ана постали су Симеон и Анастасија; замонашио је брата Стефана (монах Симон) и синовца Радослава (монах Јован). И Урош Први умреће као монах Симеон, његова супруга као монахиња Јелена, а његов син Драгутин као монах Теоктист. Замонашиће се и Душанова удовица Јелена и постаће Јелисавета. Последњи Немањић, син Душановог полубрата Симеона – Синише, упокојиће се као ктитор манастира Метеора, монах Јоасаф. Овакво стремљење духовном животу и одбацивању земног свакако је било на

Савином трагу. А Сава, то је бар јасно, био је на трагу стварности коју је ученик Светог Пајсија Великог, Јован Колов, записао у животу великог пустињака. Наиме, Пајсију се у виђењу јавио цар Константин Велики, који је рекао да највише од свега жали што се није одрекао престола и замонашио; јер, слава монаха на небу већа је од славе владарске, и то много већа. Вајкајући се с оне стране гроба, Константин каже: „О, да сам привремени живот, царску круну и одећу одбацио, а заузврат сиромаштво, врећу и частан монашки живот прихватио”. Дух тог и таквог предања, Свети Сава је предао својој породици.

Зато и почињемо од сина, пре оца.

ПУТ СВЕТОГ САВЕ

Растко Немањић, најмлађи син великог српског жупана Стефана Немање и Ане, рођен је око 1174. године. Заједно са старијом браћом, Стефаном и Вуканом, на двору у Расу, добио је добро образовање. Од ране младости показивао је љубав према књизи. На његов духовни развој највише су утицала житија српских пустињака, светог Јована Рилског, Јована Осоговског, Гаврила Лесновског и Прохора Пчињског. Ипак, сматра се да се мали Растко највише одушевљавао житијем светог и равноапостолног Кирила, просветитеља Словена, које је често читано на Немањиним двору. Био је веома заинтересован за подвижнички живот, што ће се касније и потврдити његовим одласком у манастир. Већ у петнаестој години отац му даје на управљање Хумску област, између Неретве и Дубровника. Као владар, каже његов животописац Теодосије, био је кротак, благ и љубазан према свима. Помагао је сиротињи, као ретко ко други. Посебно је поштовао монахе. Писци његових житија, Доментијан и већ поменути Теодосије, истичу да није волео уобичајене забаве племићке омладине, него је стремио усамљености и повучености.

Управо због тога, тежећи духовном животу, млади Растко је напустио родитељски дом и отишао у Свету Гору. Његово бекство било је „спектакуларно”: одјахао је са групом светогорских калуђера које је предводио Рус из манастира Светог Пантелејмона. У осамнаестој години живота, Растко прима монашки чин и добија име Сава. Кратко време боравио је у Светом Пантелејмону, а затим прешао у Ватопед. Стефан Немања, који је монаху Сави слао богату материјалну помоћ за светогорске

манастире, замонашио се, пошто је предао престо сину Стефану. Као монах Симеон, придружио се најмлађем сину у манастиру Ватопеду, чији су велики добротвори убрзо постали.

Они су затим обновили напуштени и од пирата опустошени манастир Хиландар, који је византијски цар Алексије III предао Србима у власништво. Хиландар је све до XVIII века био највећа српска школа и расадник духовности, просвете и културе. Највећи број хиландарских игумана у Средњем веку узлазили су на престо поглавара Српске цркве. У Хиландару, упокојио се Симеон Немања, а Свети Сава ће му касније саставити житије и службу.

После четрнаест година проведених на Атосу, око 1207. године, са моштима Светог Симеона Мироточивог, Сава - сада у чину архимандрита - враћа се у Србију и у манастиру Студеници, очевој задужбини, мири око власти завађену браћу Стефана и Вукана. Потом ради на црквеном и културном просвећивању српског народа; говори им о хришћанском моралу, љубави и милосрђу; ради на организацији Цркве. Припремајући терен за будућу аутокефалност Српске Цркве, успева да Студеницу учини неподвласном месном епископу – Грку, него је ставља под непосредну власт великог жупана Стефана, свог брата. У својој личности је објединио просветитеља, духовника, државника и учитеља. Народно предање у свим крајевима где Срби живе везује мноштво топонима и хидронима за деловање Светог Саве, који је, као студенички архимандрит, заиста много путовао и проповедао хришћанску веру.

Сам манастир Студеницу уредио је према најбољим византијско – светогорским узорима, пишући за њега типик, у чијем оквиру се налази и житије Светог Симеона (коме је написао и службу).

Године 1217, Свети Сава одлази опет у Свету Гору. Неки мисле да је то учинио због неслагања са спољном политиком Стефана Првовенчаног, који је тражио и добио круну од папе; други сматрају да је отишао да припреми црквену аутокефалију за Србе. То је било тешко и сложено време, када су Латини владали Византијом и Светом Гором, а ромејски цар и васељенски патријарх били на византијским територијама у Малој Азији.

На празник Успења Пресвете Богородице, 15. августа 1219. године, у Никеји васељенски патријарх Манојло, уз сагласност цара Теодора I Ласкариса хротонише Саву за првог српског архиепископа. Од тада је

Српска Православна Црква аутокефална, са благословом да српски архиепископи могу да примају посвећење од сабора својих епископа. Из Никеје стиже у Хиландар, где бира новог игумана и поучава братију, а затим одлази код солунског митрополита, Константина Меспотамита, свог старог пријатеља, припремајући коначну верзију Законоправила, књиге црквеног и световног права, која ће постати правни темељ српске средњовековне државе. Исте године, на сабору у манастиру Жичи који је постао седиште самосталне Српске Цркве, Сава од својих најбољих ученика изабра и посвети низ епископа Срба и разасла их у епархије широм отачаства, дајући им у руке Законоправило. Као поглавар Цркве, он у Србији подиже многе цркве, манастире и школе.

Године 1221, у Жичи, задужбини својој и Стефановој, крунисао је брата православним начином, одржао беседу о правој вери и поучио присутне како да живе у складу са заповестима Божјим. Године 1229, са српског приморја, креће на путовање у Свету Земљу, где бива срдечно примљен како од јерусалимског патријарха Атанасија и православног монаштва Блиског Истока, тако и од муслиманских властодржаца кроз чије је крајеве пролазио.

Године 1234. Свети Сава опет креће на путовање у Свету Земљу. Пре поласка, на престо Српске Архиепископије поставља свог оданог ученика Арсенија Сремца, човека достојног хришћанског живота. Ово је био мудар потез, пошто је знао да од личности наследника умногоне зависи даља судбина Српске Цркве и државе. Приликом повратка са поклоничког путовања, упокојио се у Бугарској, у Трнову, на Богојављење 14. јануара 1235. године. Краљ Владислав је, 1237. године, уз највише црквено-државне почести пренео мошти светитеља Саве у манастир Милешеву.

Присуство његових светих моштију имало је за сваког Србина изузетан духовни, али и политички значај, а нарочито у време турског ропства. Ни једна личност код Срба није толико уткана у свест и биће народа као личност Светога Саве. Пример за то су устаници у Банату са краја XVI века, на челу са вршачким владиком Теодором. На устаничком барјаку била је извезена икона Светог Саве. Срби су устали против тираније турских власти, али је убрзо уследила одмазда. Године 1594. на Врачару у Београду, Синан паша је на ломачи спалио Савине свете мошти. Предање каже да су дим и пепео са те ломаче развејали огањ благодати Христове у све српске земље и у све српске душе. Због тога му Срби, не само у српским земљама, него и широм

света, подигоше многе свете храмове. Сада, управо на месту на коме су спаљене његове мошти, Срби са свих крајева света довршавају највећи, величанствени - Спомен-храм Светог Саве.

ШТА ЈЕ СРБИМА СВЕТИ САВА?

Љубав према Светом Сави у српском народу нико није доводио у питање. И са државом и без државе, Срби су увек знали ко је он и шта им значи. Гроф Јанез Вајкард Валвазор, аутор књиге „Слава Војводине Крањске”, објављене 1687, три године пре Велике сеобе патријарха Арсенија Чарнојевића, каже да Срби који живе на територији данашње Словеније, бранећи њене границе од Турака, много поштују оснивача своје народне Цркве, и да посте ванредни пост пред Савиндан (између Божићнег и Великог поста), молећи му се усрдно. И непријатељи српски добро су знали шта нам значи Свети Сава: од Синан паше, који је његове мошти спалио на Врачару 1594. године до Ива Пилара, хрватског геополитичара, који је у својој књизи о јужнословенском питању, објављеној 1917. у Бечу и прештампаној у НДХ Загребу 1942, тврдио да је за Србе најважнији култ Светог Саве: док њега буде било, они могу живети и без државе, и без војске, и без институција, и њихова „империјалност” (то јест, државотворна свест заснована на духовном идентитету) неће нестати.

Наравно, лик Светог Саве је у разна времена тумачен различито, па је у тим тумачењима било и извесних „пseudоморфоза” (Освалд Шпенглер), погрешних читања и читавања. Владимир Вујић, србски философ, у свом огледу „Повратак Сави Светитељу”, тврдио је да су два главна погрешна читања оно „доситејевско” – Сава је, по њему, био само школски учитељ и реформатор, претеча Доситеја Обрадовића, а друго „епско”, десетерачко – Свети Сава је, из те перспективе, вешт државотворац, политичар који је отишао на Свету Гору с намером да постане архиепископ и аутокефалијом Цркве подржи независност државе. Вујић је јасан: Свети Сава је, на првом месту, био човек Божји, који је на Атос отишао да би стекао вечност; све остало је проистицало из борбе за спасење у Христу, како своје душе, тако и душе свог народа (јер, волети ближњег као самог себе не значи волети га као што волиш себе, него волети га јер је твој ближњи твоје право ја; Срби су били на уму и срцу Савином, и њиховом привођењу Богу он је подредио и своје подвижништво). И Српску Цркву је основао и свог брата, краља

Стефана помагао, да би Срби имали ограђену народну кућу у којој ће моћи да се моле пред иконом Господњом и да путују ка Небеској Србији, једном од квартова вечног и непролазног града, Небеског Јерусалима, чијим кључевима се, својом крвљу и крвљу својих саподвижника, касније заветовао и онај који је Савино дело потврдио – Свети великомученик Лазар Косовски. После „просветитељске” и „државотворне” псеудоморфозе, данас је лик Светог Саве угрожен трећим, намерним или ненамерним, доцртавањем и дописивањем онога чега нема: наиме, покушавају да га представе као протоекуменисту, који је, живећи у доба Фрање Асишког, био за зближавање с римским папом. То, наравно, није истина; блаженопочивши владика будимски Данило, угледни српски јерарх друге половине 20. века, својевремено је рекао: „/.../ Свети Сава је ишао да буде рукоположен за архиепископа у ромејској Никеји, а не у папском Риму, иако је тада Рим у политичком смислу био оно што су данас Уједињене нације или Међународни монетарни фонд. /.../ Свети Сава се определио за политички понижену и ослабљену Византију јер је у њој видео несаломиви дух Православља, а окренуо је леђа наизглед свемоћном Риму одакле су већ смрделе прве ломаче, наговештаји Аушвица и Јасеновца.”

ЗАКОНОПРАВИЛО: ТЕМЕЉ СРБСТВА

Законоправило је дело које је Свети Сава годинама преводио и приређивао, припремајући аутокефалију Српске Цркве. Он је узео све што је вредно из ромејске правне традиције, величанствено синтетисане у Јустинијановим кодексима, али се освртао и на наше обичаје и оклоности, прилагођавајући све што је требало прилагодити. Када је 1219. добио аутокефалију Српске Цркве, сваком од ново-хиротонисаних српских владика могао је у руке уручити овај зборник у коме се, поред правила Светих Апостола, Васељенских и помесних сабора Цркве, нашло и грађанско законодавство. У суштини, Законоправило је било основни законски зборник средњовековне Србије, и Душанов законик би му се, на изванредан начин, могао назвати „допуном” (што тамо и пише – Душан истиче да оно што нема у његовом законнику, суди се по „закону Отаца”, то јест Номоканону Светог Саве.) И када је прота Матеја Ненадовић правило законе устаничке Србије, освртао се на Законоправило. Свети Архијерејски Сабор СПЦ донео је, у мају месецу 1939. године, одлуку да ова књига јесте

„официјелни наш канонски Зборник док се не замени новим”.

Колики је значај Свети Сава придавао Законоправилу, види се из његовог поговора: „Појавише се на светлост словенског језика ове богонадахнуте књиге зване Номоканон, јер пре тога беху помрачене облаком мудрости грчког језика; сада пак заблисташе, то јест протумачене су и благодаћу Божијом јасно сијају, одгањајући таму незнања и све просвећујући светлошћу разума, и од греха избављајући. Сваки пак учитељ, хоћу да кажем епископ или презвитер или други који има учитељски чин, ако не зна добро ове књиге ни самог себе не зна ко је, а проникнувши у дубину ових богонадахнутих књига као у огледалу видеће и себе какав је, и какав треба да буде, и друге ће познати и научити...”

Склоп грађе Законоправила је такав да је за њега коришћено неколико разнородних грчких номоканонских текстова, и то често тако да се померањем њихових места, преплетом и комбиновањем садржине, добија нова целина. Први део углавном садржи црквено-правну тематику; у другом делу реч је о уређењу грађанско-правне области Законоправила, у коме се, између осталог, налазе и одредбе о сведоцима, о наследницима, о деоби, о легатима, о томе кад зајмодавци треба да туже наследника умрлог (по Законоправилу, зајмодавци нису могли да траже своје од покојникових наследника док не прође први период жалости; очито, реч је о хришћанском начелу по коме је човек, са својом бесмртном душом, важнији од свега материјалног). Такође, у Номоканону постоје и основе урбанистичког планирања: како се у градовима могу зидати нове и обнављати старе куће, а да то не нарушава складни развој градске целине, итд. Ту су и одлуке о законитим и незаконитим браковима, степенима сродства и својте, итд. О основним начелим милосрђа за које се у Србији залагао Свети Сава др Миодраг Петровић, издавач, приређивач и преводилац Законоправила на савремени српски језик каже: „Посебну пажњу побуђује разноврсност прописа који до танчина задиру у социјална питања човека од рођења и пре, тј. од зачећа па до смрти. Сложеност ових питања је заступљена нарочито у оквирима породичног права, али и у обавезама друштва према појединцу. Породица се све чешће штити законом и поставља, за разлику од римског права, на чвршће правне темеље. Истовремено се испољава висока свест о значају узајамних социјалних обавеза родитеља и деце, о сложеној улози мајке, о статусу супруге. Удовицама је посвећена изузетна пажња; о бризи

према њима говори се првенствено у канонима, који само потврђују, односно надовезују се на богату традицију да оне „треба у цркви да се хране и да им се указује свако старање”. Подједнако се бринуло и о сиромашним девојкама. У тесној сарадњи са носиоцима грађанских власти Црква се старала о оснивању „часних домова”: старачких, сиротињских, за болеснике, за незбринуту децу, за људе са стране и др. Ови домови су имали своје административно и управно особље; покретну и непокретну имовину, која се стицала и путем завештаја. Пословање у тим институцијама милосрђа одвијало се под општим надзором епископа, чији је задатак био, између осталог, да „заступају сиромашне, теше ожалошћене, бране оне којима се чини насиље. „Као угрожени помињу се и људи са телесним манама: слепи, глуви, неми, хроми, и др.”

СВЕТИ САВА БРАНИ ВЕРУ

Свети Сава је у Законоправило унео низ одредаба које штите православну веру и поучавају о опасности од јереси и иноверја: између осталог, ту је спис и о исламу. Кроз овај свој тестаментарни кодекс, први наш архиепископ је савременицима и потомцима оставио и упутства о саблазни папства и римокатолицизма, чији су борбени представници у то време покушавали да на силу заузму територије на којима је живео српски православни народ. Велика борба је вођена за очување правоверја пред навалом империјалног Запада.

На основу темељних истраживања др Миодрага Петровића, решено је, у оквиру проблема односа према римокатолицизму, и тзв. „богомилско” питање у Србији и Босни, на основу чијег погрешног тумачења је, у савремености, створена тзв. „бошњачка” нација. Наводно, у Босни су у Средњем веку живели богомили, који су имали „Цркву босанску”, и које су гонили и римокатолици (читај: Хрвати) и православци (читај: Срби). Кад је дошла Турска, богомили су је дочекали као ослободитељку и масовно прешли на ислам. Као изворни „Бошњаци”, они су ту и данас.

Први који је у Босни као открио богомилску „цркву” био је хрватски фратар Фрањо Рачки, у 19. веку. Он је све називе из византијских и српских средњовековних извора („крстјани”, „кудугери”, „богомили”) помешао, поистоветивши „крстјане” са западним катарима и патаренима, што је прихваћено од многих српских и светских историчара, и данас се изучава

као „историјска истина”. Др Миодраг Петровић, међутим, каже: „Црква босанска, у ствари, није била никаква црквенојерархијска организација са црквеном територијом и јурисдикцијом. Она је била нецрквена, чисто световна – мирска установа, која је у историји државно-политичког и правног живота Босне имала пресудну улогу. Грчка реч „екклисиа” (црква) првобитно је значила веће, сенат, скупштина. „Црква босанска” је дипломатско – саветодавно, арбитражно-посредничко тело при дворовима босанских владара и властеле. Састављена је од најумнијих, најугледнијих, најпоштенијих крстјана, задужених да заступају интересе својих господара и да чувају правни поредак државе, области. У њихову реч, савет и суд је морало да се верује. Зато њих уважавају не само босански владари, него и Дубровчани и српска властела. „Цркву босанску” чине: дјед, гост, старци и стројници – порота. Нико од њих не врши никакву црквенојерархијску – свештеничку службу, јер су сви мирска лица. Они су „поглавити крстјани” што значи учвршћени у православном учењу”.

А византијски и српски списи под „новим богомилима” подразумевају римокатолике. У том смислу пишу и Доментијан и Теодосије, и Константин Философ и Свети Симеон Солунски. Зашто? Прави богомили су били дуалисти, двобошци, који су веровали да су и добро и зло божанског порекла и изворишта. По византијским богословима, нови дуалисти – богомили су припадници „латинске јереси”, који су унели додатак „филиокве” у Никео-Цариградски Символ вере. Дух Свети, тврде Латини, исходи не само од Оца, него и од Сина, чиме је у учење о Светој Тројици унето зловерје дуализма, а Дух Свети „умањен” у односу на Оца и Сина. Као што су римокатолици православне називали „шизматцима”, тако су православни њих, због измене Светог Предања, од догматике, преко иконографије, до аскетике, сматрали богомилима.

Босна и Херцеговина је у Средњем веку била српска и православна земља. Краљ Твртко се, у преписци с Дубровчанима, потписивао као „краљ српске Босне”, а Стјепан Вукчић Косача је био „Херцег од Светог Саве”. „Крстјани”, да поновимо, нису богомили, него православни. Сам Свети Сава се потписивао као „всех правоверних кристијан молабник Сава грешнији”. Зато је хварски бискуп Тома узалуд убеђивао Косачиног госта Радина (у Дубровнику 1452.) да се одрекне правоверја и да се полатини, у чему, наравно, није успео.

НАЈВЕЋИ

У предговору за фототипију Номоканона, његов приређивач и преводилац говори о значају Светог Сава за нашу историју: „Као Србин архимандрит, Сава је постао игуман манастира Студенице (1206 – 1217) сагласно одредбама Студеничког типика. У том својству припремио је будуће устројство Српске цркве и државе у чијим сувереним границама је неуморно подизао цркве и оснивао епископска средишта. Као први српски књижевник, Сава је саставио: Карејски типик за своју посницу у Кареји на Светој Гори, Хиландарски и Студенички типик на основу Евергетидског типика, Симеоново житије, Службу светоме Симеону, и, несумњиво најзначајније књижевноправно дело, Законоправило или Номоканон. Његова заслуга састоји се углавном у избору текстова из византијских номоканона и у распореду грађе. До данас није пронађен истоветан византијски зборник. Помоћу Законоправила и Студеничког типика Свети Сава је извршио велике промене у Србији. Студенички типик, на пример, омогућио му је да обезбеди пуну аутономију манастира Студенице, где је зачета аутономија Српске цркве; да одмах по доласку у Студеницу постане игуман уместо затеченог игумана Дионисија, који према Типику, није могао и даље да управља зато што није архимандрит; да потисне јурисдикцију Охридске архиепископије; да као клирик друге јурисдикције оправда свој останак у Студеници; да први пут уведе, ту у Студеници, српске натписе на фрескама и, најзад, да створи предуслове за оснивање самосталне Српске цркве. Пошто је извршио своју мисију у Студеници, Сава је 1217. предао своје игуманство другоме и кренуо на велико путовање по Светим местима. Вратио се преко Цариграда, где је 1219. хиротонисан за првог архиепископа тада основане аутокефалне Српске цркве. За управљање Црквом донео је Законоправило или Номоканон и тиме још више учврстио свест Срба о самосвојности, потврдивши њихов дубоки смисао за правду, самодржавност и самобитност. Као родоначелник народног просветитељства које значи опстати и живети животом достојним човека, свети Сава је оставио Србима у наслеђе писане споменике правне, литургичке, хагиографске и друге садржине, чиме се у народу снажила свест о припадности српског роду за разлику од других, нарочито околних народа”.

Живорад Јанковић истиче: „/.../Сава је први владарски син који стиже на Свету Гору са жељом да се замонаши; Савин отац Стефан Немања је први

владар који као монах стиже на Свету Гору са жељом да ту остане до краја; Сава постаје познат по својој ревности и подвигу и ништа мањој дарежљивости свим светогорским обитељима; оснива српски манастир који одмах улази међу четири водеће обитељи на Атосу (после Велике лавре, Ватопеда и Ивирона) са посебним правима; у Кареји оснива ћелију са устројством дотле непознатим Светој Гори; ове две установе добијају свој посебни типик; Савин отац Симеон улази у списак светогорских светитеља, који није дуг, па се у њему тешко стиче место; у тешким временима латинске окупације тек преко Саве успоставља се веза Свете Горе и византијског цара у Никеји као њеног законитог господара; Сава је оснивач и први поглавар самосталне Цркве у Срба; Сава крунише првог и дотле јединог православног краља; са своја два путовања у Свету земљу спада међу највеће путнике свога времена; Сава је писац, дипломата који лично иде у мисије највећег ризика, што се ретко среће пре и после њега/.../; по биографу, добијао је победе без рата; после упокојења и прогласа за светитеља добијао је штовање и у цркви и у народу подједнако као што је имао и за живота; уз то, спаљивање моштију неког светитеља није честа појава”.

Енглески историчар руског порекла Димитрије Оболенски у својој књизи „Шест византијских портрета” говори непристрасним језиком науке кад каже да „историчар који настоји да обухвати необичну разноврсност његовог живота и рада – као владарског сина, калуђера, епископа, ходочасника, дипломате, администратора, писца и учитеља свог народа – готово неминовно долази до закључка да је у грчком и словенском свету источноевропског средњег века мало коме било дато да за шездесет година живота постигне толико много”.

УЧИТЕЉ ГЕОПОЛИТИЧКОГ ОДРЕЂЕЊА НАШЕГ

Са библијско-историјског гледишта, геополитичка свест једног побожног народа датира још из времена праоца Аврама, сматра изучаваца овог феномена Миодраг М. Андрић. Она се заснива на неразушивом завету Аврама и Бога који обећава да ће Аврамово потомство наследити земљу Хананску (1. Мој. 12, 7). Заједно са гробовима праотаца, сећање на овај завет ће одржати јеврејско племе у наступајућем периоду и постепено изградити његову државотворну свест. Са изградњом државотворне свести јавља се и

потреба за изградњом сакралних објеката који ће видљиво омеђити већ поменути Завет Бога и јеврејских отаца и изродити оквирну геополитичку свест вертикале у јеврејском племену, **ДА ЈЕ ЗЕМЉА У КОЈОЈ БОРАВЕ ОД БОГА ДАТА И ДА СЕ КАО ТАКВА МОРА САЧУВАТИ**. Новим Заветом долази до утемељења крштених државотворних народа чија је геополитичка свест слична старозаветној јеврејској, али са много вишим новозаветним смислом. Подижу се владарске задужбине широм простора државотворних хришћанских народа: Јермена, Грузијаца, Ромеја, касније Срба, Бугара, Румуна и Руса. Тиме њихова геополитика није ни само хоризонтална као код паганских идеологија и народа, нити је само вертикална, што је карактеристика за старозаветне Јевреје. **ХРИШЋАНСКА ГЕОПОЛИТИКА ЈЕ КРСТОНОСНА: ОНА ЈЕ ХОРИЗОНТАЛНА ЈЕР ЈЕ ЗАСНОВАНА НА БОГОМ ДАНОЈ ДРЖАВИ АЛИ И ВЕРТИКАЛНА ЈЕР ЈЕ У ТОЈ ДРЖАВИ ПОСТОЈЕ ХРАМОВИ У КОЈИМА СЕ САБИРА ВЕРНИ НАРОД КАО ЦРКВА БОЖЈА КОЈА ГА НА МИСТИЧКИ НАЧИН ВЕЗУЈЕ СА НЕБЕСКИМ ЦАРСТВОМ**. Зато су хришћански храмови средишта мистичке геополитике: они су небо Литургије на земљи просторно-временских координата. И зато су српски владари у средњем веку увек и свагда били задужбинари.

Почеци српске сакралне геополитике везани су за христијанизацију Срба, али је њене правце развоја одредио Свети Сава. Он је кренуо путем стварања српске аутокефалије писао владика Николај Велимировић као о путу који би се могао назвати „национална Црква, али не и национална вера”. То је определило историју Срба као историју борбе за правду, чак и по цену надљудских жртава: зато је српска хришћанска геополитика **ОТАЧАСТВЕНА, А НЕ ИМПЕРИЈАЛНА**.

О геополитичкој мудрости Светог Саве пише и Жељко Познановић, који сматра да је Свети Сава је, у складу са канонима, националну Српску цркву поделио по географским целинама. Особита пажња при томе је обраћена на крајеве који су били верски заостали или су били под утицајем римокатоличке пропаганде. Осим тога, он је обратио пажњу и на национални карактер Српске Цркве. У Призрену је пре његовог доласка био епископ Грк кога је поставио охридски архиепископ, па га је Свети Сава приморао да поднесе оставку и на његово место је поставио епископа Србина. Поред старих епископија у Расу, Призрену и Липљану, основане су још две на Приморју – Хумска са седиштем

у манастиру Пресвете Богородице на Стону и Зетска са седиштем у манастиру Светог Архангела Михаила на Превлаци код Котора, као и шест епископија у унутрашњости Србије (Жичка, Хвостанска, Будимљанска, Дабарска, Моравичка и Топличка). За епископе нових епархија Свети Сава је поставио своје ученике монахе – аскете и предао им аутентичан препис свих црквених књига, одредивши да се преписи по епархијама могу вршити само из тих аутентичних примерака. Епархије су биле подељене на протопопијате, чија је дужност била непосредно просвећивање народа, крштавање и венчавање. На тај начин се преко јачања Цркве и сакрализована породице јачала и сакрализовала сама држава. То је и време одржавања црквеног сабора у Жичи на коме је Свети Сава још једном утврдио основе праве вере, проклевши све јереси. Сва епископска седишта постављена су у манастирима, местима молитве и поста и духовним тврђавама, која су тако и просторно, дакле геополитички, одређивала српску нацију. Да је то тачно, знамо и из новије историје: на Лондонској конференцији 1913. Беч је вршио притисак на велике силе да Високи Дечани припадну Албанији. Скадар и Елбасан, умногоме српски градови (у Елбасану су почивале мошти првог српског свеца – владара, Јована Владимира), већ су доживели такву судбину. Јован Цвијић је окупљенима приказао фото-документацију о Дечанима и изложио истраживања француског византолога, Габријела Мијеа, па је план Аустро-Угарске да Србији Албанија узме Дечане, пропао.

Косово и Метохија су срце српске „мистичке геополитике”. Јасно је да су они то пре свега својим православним храмовима и олтарима. Колевка народа је ова област нарочито од 1253, кад други српски архиепископ, Свети Арсеније Сремац, средиште аутокефалне Цркве премешта у Пећ, која се, у то време, налазила у дубини српске државне територије (Жича је стално могла бити на удару римокатоличких крсташа, Угара.) Велике светиње, попут Пећке Патријаршије, Грачанице, Девича, Љевишке, Дечана, Светих Архангела биле су и остале српске тапије на светој земљи, као и најбоље сведочење о Светородној Лози Немањића, која се, по угледу на Лозу Јесејеву, налази осликана, са 22 лика, у задужбини Стефана Дечанског, на источном зиду. Косовски бој је крвљу Лазара и његових саподвижника заувек запечатио светосавско опредељење за истину и правду, макар и у поразу (привидном, јер је пролазан). Као што је писао српски византолог, академик Димитрије Богдановић у „Књизи о Косову”: „Избор бојишта није случајан: простор испод Лаба и Ситнице на брежуљцима испод Приштине, не само што је у тактичком погледу погодан за судар већих оружаних

маса него је у стратегијском погледу кључ свих комуникација које из Подунавља воде ка Јадрану, односно из Повардарја на север и северозапад ка Босни, преко старог Раса и Лима. Како је то формулисао Јован Цвијић, ко држи Косово, тај не влада само Србијом, него и централном балканском облашћу око Скопља. То је дакле једна од најважнијих стратегијских позиција на Балканском полуострву”.

Како је било 1389, тако је и данас: Косово је опет мистичко средиште апокалиптичних бојева. Јасно је, дакле, зашто је код Урошевца подигнут Бондстил. И јасно је зашто српске светиње покушавају да поклоне шиптарским савезницима НАТО империје. Амерички геостратези боље од већине српских политичара знају да, док год су светиње у српским рукама, Косово и Метохија не могу припадати ни Албанцима, ни НАТОу.

Знамо ми све ово. Знају и они који продају веру за вечеру, без обзира да ли су у мантији или у скупциним оделима купљеним од издаје маскиране у причу о ЕУ. А знају и да ће им, пре Христа, Свети Сава и кнез Лазар бити судије на Суду. Зато нека добро промисле шта раде, док има времена за покајање. После ће бити касно.

А Свети Сава нека се помоли за нас да, ако Бог да, останемо на његовом путу који води у живот.

Јесен 2013.

О ВЕРСКОЈ ТРПЕЉИВОСТИ И ЕКУМЕНИЗМУ, ОПЕТ

Кад ме пита жена ђе сам био,
казаћу јој да сам со сијао:
куку њојзи ако не вјерова!
Кнез Јанко из „Горског вијенца”

ИНЦИДЕНТ У САРАЈЕВУ

Ових дана је завршен још један екуменистички скуп, овог пута у Сарајеву, у организацији папистичке екуменске дружине „Свети Еђидио”, која се већ дуже од две деценије бави Балканом у име папе и његових интереса (својевремено су организовали преговоре између Слободана Милошевића и ватиканског поузданика, Ибрахима Ругове, око повратка Шиптара у школски систем Србије).

На овом скупу, дошло је и до једног инцидента. (<http://borbazaveru.info/content/view/5027/1/>): „На дискусији „Сарајево двадесет година касније – од (између) конфликта и сусрета” у главном граду БиХ није недостајало варница, чак ни међу црквеним великодостојницима.

Почело је помирљиво са речима епископа захумско-херцеговачког и приморског СПС Григорија да нам се „пружа нова шанса да надиђемо грехове прошлости, да се преобразимо и уздигнемо изнад њих и да почнемо из почетка на добрим темељима.

„Да ли је тако нешто могуће у Сарајеву - не знам, али знам да треба покушати”, рекао је владика Григорије.

Али је дискусија убрзо попримила познате облике „међурелигијске суживота” од пре двадесетак година, када је поглавар Исламске заједнице у БиХ Мустафе Церића, рекао да се у БиХ „зна ко се коме треба извинити и тек онда могу доћи у БиХ и, ако желе, живјети овде”.

Церић је у свом излагању на панелу говорио о свом сну, о БиХ са једним председником, са једном владом, о Сарајеву као симболу мултиетничког града и заједнице свих вера и религија, иако у њему данас живи свега пет одсто хришћана.

„Реис сања и ја ћу сада да га пробудим. Приликом боравка у Вашингтону, на скупу организованом поводом 10. година од потписивања Дејтонског споразума, на којем смо заједно учествовали, чуо сам реиса Церића како Артуру Шнајеру, њујоршком рабину, у једном ресторану, на вечери, говори: Срби имају Србију, Хрвати Хрватску. Зашто нама не дате целовиту БиХ”, нагласио је владика Григорије.

Након овог открића, реис Церић је викнуо: „Зашто лажете!”

Владика Григорије је мирно одговорио да добро памти и наставак разговора из Вашингтона и Церићеву реченицу: „Нема јеврејства без Јевреја, ни ислама без исламске државе”.

„А ја кажем нема Босне без Срба и Хрвата. Она се покушава направити без Срба и Хрвата, а то тако не може. Ја сам овђе рођен и кардинал Пуљић је овђе рођен, ми хоћемо да живимо овђе и хоћемо да БиХ буде земља свих”, поручио је владика Григорије.

На то је реис одговорио: „Бошњаци су незаштићени, немају државе. БиХ је њихова домовина, нема Босне без Бошњака. Питање Босне је питање Бошњака и овде су сви добродошли”, рекао је Церић.

Он се потом обратио епископу Григорију и кардиналу Пуљићу рекавши им - „Добро нам дошли! Добро нам дошли!”“ Тако се, по ко зна који пут, поновило, оно што је описао Његош у „Горском вијенцу”: на тврдњу Ферата кавазбаше да „двје вјере могу се сложити, / ка у сахан што се чорбе слажу”, кнез Јанко вели: „Бисмо, Турци, али се не може; / смијешна је ова наша љубав; / грдно нам се очи сусретају, / не могу се братски погледати, / но крвнички и некако дивље; /очи зборе што им вели срце”. Зато је опет тренутак да упоредимо екуменизам, религиозни глобализам наших дана, са верском трпељивошћу, која је свима неопходна како некад, тако и данас.

МУСЛИМАНИ ПРЕМА НЕВЕРНИЦИМА

Предамном је књига Ебу-Бекра Цабира ал-Џезаирија, „О правилима лијепог понашања и о нарави”, која је, у 30 хиљада, бесплатно дељених, примерака објављена у, како би поглавар босанских муслимана, Мустафа Церић, рекао, у „мултиетничком Сарајеву” 2001. године. Иначе, књига је штампана „под покровитељством чувара „два храма” краља Фахда Бин Абдул – Азиза, Краљевине Саудијске Арабије”. У овој књизи, очито намењеној најширој публици, говори се о правилима лепог понашања у

опхођењу са Алахом, са Кураном, према Мухамеду, о лепом односу према својој души. Ту су и правила лепог понашања приликом јела и пића, приликом седења у друштву; реч је и о пристојном одевању, о стидљивости, добротинству, даржељивости, скромности, и другим врлинама. Ту је и поглавље „Однос према невјернику”, где јасно пише: „Муслиман вјерује да су све вјере осим ислама неисправне и да су њихови сљедбеници невјерници, а да је једино права и исправна вјера ислам и да су његови сљедбеници (муслимани) прави вјерници. Ово зато што Узвишени вели: „/.../Алаху је права вјера једино – ислам/.../ А онај ко жели неку другу вјеру осим ислама, неће му бити примљена, и он ће на ономе свијету настрадати/.../ Данас сам вам вјеру вашу усавршио и благодат своју према вама употпунио и задовољан сам да вам ислам буде вјера/.../” Наведене Божје ријечи, у чију истинитост нема сумње, уче муслимана да су све раније вјере, доласком ислама, докинуте, да је ислам вјера цијелог човјечанства, да Алах ни од кога неће примити другу вјеру осим ислама и да неће бити задовољан с оним који се држе другог вјерозакона. Отуда муслиман вјерује да је свако ко исповиједа другу вјеру мимо ислама невјерник и да се према њему дужан односити како слиједи: 1. не одобравати и не бити задовољан са његовим невјерством, јер је одобравање невјерства невјерство; 2. презирати га као што га и Алах презире, јер су и љубав и презир у име Алаха, а све док га Алах због његова невјерства презире, и муслиман је дужан, у име Алаха, презирати; 3. не узимати га за пријатеља и према њему не показивати наклоност, јер Узвишени вели: „/.../ Нека вјерници не узимају за пријатеље невјернике поред вјерника/.../ 4. према њему праведно поступати и бити добротив, уколико се не бори против ислама и муслимана/.../ 5. бити према њему милостив, ако је гладан, нахранити га, ако је жедан, напојити га, ако је болестан, лијечити га, ако је у опасности, прискочити му у помоћ, не узнемиравати га и слично/.../ 6. не повређивати му иметак, крв и част, уколико не ратује против ислама и муслимана/.../ 7. држати да је допуштено с њим размијењивати поклоне, и, уколико је китабија (кршћанин или јевреј), јести његову храну/.../ 8. Не удавати да за њих вјернице и држати да је муслиману допуштено оженити се сљедбеницом Књиге (кршћанком или јеврејком)/.../ 9. Када му се кихне и захвали Богу, одговорити му ријечима: „/.../ Алах вас упутио и поправио ваше стање”/.../10. Не поздрављати га први, а ако он њега поздрав,

отпоздравити му ријечима: „Ве алејкум” („И вама”), јер Алахов Посланик/.../ је рекао: „Када вас поздраве слѣдбеници Књиге, реците им: „Ве алејкум” - „И вама!”/.../11. не склањати му се приликом сусрета, него га натјерати на тјешњи дио пута, поступајући по ријечима Алахова Посланика/.../: „Немојте први јеврејима и кршћанима назвати селам, а када некога од њих на путу сретнете, натјерајте га на његов тјешњи дио!”/.../ 12. не опонашати га и носити се другачије него што се он носи, као што је напр. пустити браду, фарбати је, ако је он не фарба, носити другачију одјећу, капу и сл/.../”

Томе се може додати и учење Корана о људима друге вере: „Они би једва дочекали да и ви будете невјерници као што су они невјерници, па да будете једнаки. Зато их не прихватајте као пријатеље док се ради Алаха не иселе. А ако окрену леђа, онда их хватајте и убијајте гдје год их нађете” (Куран, превод Б. Коркут, Сарајево 1977, 4, 89; 4, 91; 5, 57). Или: „Невјерника обрадуј казном несносном” (Куран, 9, 3). Или: „О, вјерници, борите се против невјерника који су у у близини вашој и нека они осјете вашу строгост” (Куран, 9, 123).

ПРАВОСЛАВНИ О ИНОВЕРНИМА

Став православних према иновернима најбоље је описао Свети Теодосије Кијевопечерски:

„Благослови Господе! Ја, Теодосије, бедни слуга Пресвете Тројице, Оца и Сина и Светога Духа – у чистој и праведној вери рођен и васпитан у доброј науци Православним оцем и мајком. Вери латинској (католичкој) не прилазите, не придржавајте се њихових обичаја, бежите од њиховог причешћа и сваког учења и гнушајте се морала њиховог.

Чувајте се чеда, кривовераца и беседе са њима, јер се и наша земља напунила њима. Ако ко и спасава душу, онда само живећи у Православној вери јер нема друге вере, боље, од наше чисте и свете Вере Православне.

Живећи у тој вери, не избављаш се само од грехова и вечних мука, већ и постајеш, причасником вечног живота и без краја ћеш се радовати са Светима. А који живе у другој вери: католичкој, муслиманској, или арменској (монофизити) – они неће видети живот вечни.

Не треба такође, чеда, да се хвали туђа вера. Онај који хвали туђу веру, исто је као да хули на своју веру. Ако неко почне да хвали и своју и туђу, он је двоверац, близак јереси. Ти се чедо, чувај таквих, и своју веру непрестано хвали. Не братими се са њима, већ бежи од њих и подвизавај се у својој вери добрим

делима.

Чини милостињу не само својим по вери, већ и туђима. Ако видиш нагога или гладнога или неког ко је запао у беду – било Јеврејин, Турчин или Латин – према свакоме буди милосрдан, избави га од несреће како можеш, и нећеш бити лишен награде од Бога, јер и Сам Бог у садашњем веку излива милости Своје не само на хришћане, већ и на неверне. О незнабошцима и иновернима Бог се стара у овоме веку, али у будућем ће они бити туђи вечном благу.

Ми, који живимо у Православној Вери и овде задобијамо сва блага од Бога и у будућем веку ће нас спасити Господ наш Исус Христос. Чедо ако ти је неопходно да умреш за своју Свету Веру, са храброшћу иди у смрт. Тако су и Свети умирали за Веру, а сада живе у Христу. Ти, чедо, ако видиш иноверне да се споре са вернима, обманом да их одведу од праве Vere – помози Православнима. Тим као да си избавио овцу од уста лавових. А ако ћутиш и оставиш их без помоћи, то ће бити исто, као да би однео искупљену Христову душу и продао је сатани.

Ако теби онај који се супроти каже: „Ваша и наша вера су од Бога”, то ти чедо, одговори: „Кривоверцу! Или ти и Бога сматраш двоверцем!

Не чујеш ли ти, од зле вере развраћени, како Писмо говори: „Један Господ, једна Вера, једно Крштење” (Еф. 4:5).

Не чујеш ли Апостола Павла, који говори: „Ако Анђео са неба јави вам јеванђеље другачије него што вам јависмо, проклет да буде!” (Гал. 1:8).

Ви (Латини), одбацивши проповед Апостолску и Светих Отаца, примили сте лажну и развраћену веру, пуну погибелји. Зато сте и одбачени од нас. Зато не приличи нама да служимо са вама и да приступамо заједно Божанским Тајнама, ни вама ка нашим, ни нама к вашим, јер сте ви мртви и мртву жртву приносите, а ми Живоме Богу – чисту непорочну, да би наследили вечни живот. Тако је било писано: „Даје се свакоме по делима његовим” о Христу Исусу Господу нашем.

Њему слава. Амин.”

У Законоправилу Светог Саве налази се спис о исламској вери, који потиче од монаха Георгија (9. век), „О вођи Сарацина – Мухамеду који је и Мухумут”, као и „Чин који се врши над онима што се од Срацина обраћају чистој, истинитој хришћанској нашој вери”, у коме, између осталог, онај који се обраћа из ислама у православно хришћанство, вели: „Проклињем

звани Куран, односно читав спис Моамедов, који лаже кад говори да га је архангел Гаврило њему сneo. И читаво учење и законе и потајена казивања и тајне и предања и хуле њихове. /.../ Проклињем Моамедово хуљење које говори да Бог кога хоће вера а кога хоће упућује на добро; и да, ако Бог не би хтео, људи међу собом не би ратовали; него сам Он чини што хоће, и сваком злу и добру он је узрочник, и држи срећу и судбину свих. Проклињем Моамедову измишљотину која говори да се Господ наш Исус Христос роди од Марије сестре Мојсијевој и Ароновој бесемено од Речи Божје и Духа. /.../ И да, нити је распет, нити је стварно умро као човек, него само привидно то од Јевреја претрпео. /.../ Проклињем учење Моамедово, које говори: Христос није син Божји, већ апостол и пророк, јер Бог рече да нема заједничара и сви који Христа чине Његовим заједничарем биће мучени у паклу огњеном. /.../ Проклињем све заповести Моамедове у којима хришћане, ругајући им се, назива отпадницима и причесницима и двобошцима; и подиже Срацине да их мрзе. А пут Божији назива кланицом и ратом против хришћана, док Срацине који у таквом рату умиру назива синовима Божијим и достојнима раја. /.../ Приклањам се истинитом и једином Христу Богу и верујем у Оца и Сина и Светога Духа, у једну и једнобитну и свету и неразделјену Тројицу. И у телесно провиђење и долазак међу људе. Од Тројице исповедам једног и јединородног Сина и Слово Божје, од Оца рођеног, пре свих векова” (цит. према Миодраг М. Петровић: Законоправило Светог Саве о Мухамедовом учењу, Београд, 1997.)

ШТА СЕ ИЗ ОВОГА ДА ЗАКЉУЧИТИ?

Вере су искључиве и непомирљиве кад је у питању догматика. Муслимани верују, јер им је Мухамед тако заповедио, у име свог Алаха, да су следбеници јудаизма и хришћанства, иако људи Књиге (Светог Писма Старог и Новог Завета), у тешкој заблуди, и да се не могу спасити, а верују и да се против њих може водити свети рат, цихад, када је то изводљиво. Они тврде да Христос није Бог Који је постао Човек, него обичан пророк, мањи од Мухамеда. Хришћани верују да је Мухамед лажни пророк, и да ислам није Богом откривен, али немају појам „светог рата” као таквог. Што, наравно, не значи да не треба да бране отаџбину. На питање муслимана Светом Кирилу Равноапостолном, зашто се хришћани наоружавају и бране од муслимана ако им је Христос заповедио љубав и према непријатељима,

Свети Кирил указује да је Христос рекао да нема веће љубави од полагања свог живота за ближње – а пошто мухамеданци воде цихад, и желе да освоје земље православних, и да хришћане поробе не само телом, него и душом, намећући им своју лажну веру, православни су спремни да у борби за веру и отаџбину животе положе.

Ако је тако, да ли то значи да хришћани и муслимани (као и људи других вера, наравно), не могу да живе заједно у миру? Наравно да не значи. Тај исти Свети Сава, који је у Законоправиљу тако оштро осудио Мухамедово учење, кад је дошао у Каиро, на свом поклоничком путовању по Блиском Истоку, био је дивно дочекан од султана и локалног арапског живља. О томе Владика Николај у свом „Животу Светог Саве”, пише да је султан Саву најлепше угостио, јер србски архиепископ није био као папини крижари-насилници, с којима су Арапи до тада ратовали: „Митрополија је била опкољена измешаном масом хришћана и муслимана, жељних да виде српског светитеља. Хришћани са задовољством, муслимани са дивљењем. Султан се радоваше, видећи како његов народ дели пријатељска осећања према Сави. Због тога нареди да се још више немирница и поклона шаље у Митрополију. Кад је сазнао да Сава жели да посети хришћанске светиње изван Каира, султан му даде своју гарду. „Кад је ишао из Каира ка Синају, Сава је опет примио султанове поклоне, а он сам обилно обдарио муслиманску сиротињу и пратњу коју му је султан дао: „Задобио је нове пријатеље за свој народ и међу хришћанима и међу муслиманима”, каже Николај. Дакле, султан је веровао да је ислам једина права вера, и да су хришћани у заблуди; Свети Сава је знао да ислам није Богом откривен, јер пориче Христа као Бога. Па ипак, то им није сметало да људски опште и укажу један другом поштовање.

ЗАЈЕДНИЧКИ ЖИВОТ БЕЗ ЕКУМЕНИЗМА

Вековима су православни и мухамеданци, скупа с римокатолицима и јудаистима, живели заједно у Босни и Херцеговини. Било је сукоба и крви, јер је ислам био владајућа религија. Али, било је и мира и сарадње и узајамног уважавања. Све је почивало на оној босанској изреци: „Добар човек, не хвалећи му вјере”. Или, скраћено, „Алал ти вера!” „Алалити” значи рећи неком: „Нека ти је Богом просто!” То јест, рећи му: иако је твоја вера за мене погрешна, ти си добар човек, и као људи и комшије можемо се

узајамно уважавати. Живи и пусти друге да живе – то и јесте основно начело верске трпељивости, тако карактеристичне за православне Србе. Словачки правник Јан Чапловић, лутаранин, објавио је 1819. године, на немачком, у Пешти, своје дело о Славонији и Хрватској, у коме каже да православце, Србе које је упознао у Пакрацу и другим славонским крајевима, сматра најбољим верницима јер „они живе у спокојној вери да је њихова вера одлична, они се зову православнима/.../ Али они пуштају на миру цео други свет, они не прогоне никога; они – колико ја знам – не настоје уопште да себи привуку туђе вернике, они свакоме остављају несметану слободу да Бога моли на онај начин који сматра за најправији” (цит. према Лазо М. Костић: „Из српског верског живота”, Свечаник, Минхен, 1961, стр. 127). Православни у Босни и Херцеговини нису ишли ни у римокатоличке цркве, ни у џамије, ни у синагоге, као што римокатолици, муслимани, Јевреји нису ишли у православне храмове на молитву – па су се ипак слагали и, кад треба, помагали (треба читати Андрићев, из романа „На Дрини ћуприја”, опис поплаве у Вишеграду, кад су људи свих вера заједно, на челу са својим верским старешинама, и труде се да помогну и разумеју једни друге.)

А екуменизам? Шта је екуменизам? Лаж, лаж, лаж, по сто пута лаж: све су религије добре, са свима се можемо молити за мир (као папа у Асизију, који је био на молитви и са православцима, и са будистима, и са индијанским врачевима), наша сарадња нам показује да имамо једнога Бога – а, на крају, свако остаје при своме, и учествује у прљавим играма политичког глобализма, служећи Империји и њеним интересима. Јер, како рече Свети Јустин Ћелијски у својим „Записима о екуменизму”: „У принципу изједначаје све вере: „дијалог љубави”: и то: без истине. Јер вера носилац Истине, а љубав воли због Истине/.../ И она у стању да буде вечна јер воли у човеку оно што је вечно, на првом месту: Вечну Истину. /.../ Уједињење „Цркава” није самобитно, већ мајмунско подражавање „Уједињених нација”. Каква лакомисленост: у Цркви – Богочовек све и сва; у Уједињеним нацијама – човек све и сва: насиље, човечуљак, патуљак. /.../ Чезња живог песка за уједињење у – Вавилонску кулу. /.../ Преподобни Агатон поднео мирно све увреде. Али кад су му рекли да је јеретик: он одговори: „Оне сам увреде примио, јер су корисне за моју душу, а ову нисам, јер бити јеретик значи бити одвојен од Бога”. /.../ Екуменизам. Хоће к Истини без покајања. А по Апостолу: „покајање за познање Истине” (Друга Тим. 2, 25).”

Екуменизам у пракси нас је довео до емисија типа „Верског мозаика” на „евроунијатском” РТС-у, где су све вере и конфесије бачене у исти „лонац за топљење”, уместо да се, као у секуларистичкој Француској и другим ЕУ земљама, свакој вери даје самосталан простор на државној телевизији, у складу са њеном бројношћу у нашој држави. Шта из таквих емисија може да се закључи? Да су све вере исте. А сваки верник, било којој религији да припада, зна и осећа да нису исте.

Да поновимо (јер је понављање мајка учења): ВЕРСКА ТРПЕЉИВОСТ – ДА, ЈЕР ЈЕ ЗАСНОВАНА НА ХРИШЋАНСКОЈ ЉУБАВИ КОЈА МРЗИ ГРЕХ (ЛАЖНУ ВЕРУ), АЛИ ЖАЛИ И ВОЛИ ГРЕШНИКА ИНОВЕРЦА. ЕКУМЕНИЗАМ – НЕ, НЕ И НЕ, ЈЕР ПОРИЧЕ ЈЕДИНИТОСТ ЦРКВЕ БОЖЈЕ, РАЗДВАЈА ЉУБАВ ОД ИСТИНЕ И СЛУЖИ ПОЛИТИЧКОМ ГЛОБАЛИЗМУ КОЈИ УТИРЕ ПУТ АНТИХРИСТУ. Тога се нарочито вреди сетити данас, кад славимо Новомученике Јасеновачке, и певамо им, скупа с Владиком Николајем, „о страдалци нови под хумкама влажним, победа је ваша над хришћанством лажним”.

Њиховим светим молитвама, Господе Исусе Христе, Боже наш, помилуј нас! Амин.

Септембар 2012.

СВЕТОСАВСКА СРБИЈА И АНТИХРИСТОВА УНИЈА

ВЛАДИКА НИКОЛАЈ НАС УЧИ

Док је, за време Другог светског рата, био под немачком стражом, у Љубостињи, Војловици и Дахау, Владика Николај је свом народу писао беседе „Кроз тамнички прозор”, упозоравајући Србе на оно што их чека ако крену путем Европе без Христа, коју је он, јасно и гласно, звао Бела Демонија. Мржња према Христу као главна одлика богооступника Старог Континента зачала је и Први и Други светски рат, у чијим вртлозима је српски народ остао у крви до колена, изранављен и измучен као никад у својој историји. Зато је Свети Николај Охридски и Жички рекао: „Србија је сусед Европе, али Србија није Европа. Нека помогне Европи, ако хоће и може, али нека се не улива у Европу и не губи у Европи. Речју: нека буде са Христом, нека се хвали Христом и ничим више, па ће се небесна светлост просути пред њом на путу. И знаће куда иде. Видеће свој прави пут”. Николај је, у исто време, Србима рекао да их, ако одступе од Христа и поклоне се идолима обезбожене Европе, чека пропаст, коју је Израилљ дочекивао кад год је од Бога отпадао.

И Свети Николај био је сасвим у праву. Његове речи се на наше очи збивају, и збиваће се. Нарочито кад је у питању Бела Демонија. Ево текста који то доказује.

АНТИХРИШЋАНСТВО

Сваке године Европска комисија штампа и дели ђацима, широм школа Старог континента, тзв. „Европски дневник”, који пропагира основне вредности ЕУтопије: демократију, људска права, толеранцију, итд. За школску 2011/2012., дневник је садржао и списак празника разних религија – јудаизма, индуизма, ислама, с кратким објашњењима, као и упућивање на Дан Европе – 9. мај. Нигде, ниједном речју, није било поменуто хришћанство. Пољска и Италија, као и извесни кругови Француске, оштро су реаговали на ову пројаву антихришћанског духа бриселске бирократије. Европска комисија се преко једног од својих комесара (ах, комесари – како то познато звучи!) извинила, али је одбила да из школа повуче дневнике. И,

наравно, то није била никаква случајност: врхушка Европске Уније је својевремено одбила да у преамбули свог устава, у коме је било и Грчке и Рима и просветитељства, помене религију без које Европе не би ни било, дакле – хришћанство.

Недавно се видело како жене у Енглеској добијају отказе зато што нису извршиле наређење да не могу да носе крст око врата на послу. О узроку таквих испада говори десна рука патријарха московског Кирила, архиепископ Иларион (Алфејев), у интервјуу за РИА „Новости” (13. април 2012.). Истичући да су већ многи добили отказе због тога (рецимо, Нађа Евејда из „British Airways” и Ширли Чаплин, која је преко тридесет година радила као болничарка, због чега су се жалиле Европском суду за људска права), владика Иларион изражава најдубљу забринутост због тога што Велика Британија, као држава, не брани своје религиозно одређене грађане, него послодавце који их отпуштају. Чак је и надбискуп кенетрберијски, познати либерал и екумениста, Рован Вилијамс, устврдио да ношење крстића за хришћане није обавезно. По владици Илариону: „Мислим да то сведочи о врло озбиљном моралном паду и о свесном одрицању власти Велике Британије од хришћанских корена ове земље. Мислим да је једина паралела која се може повући и која ми пада на памет – паралела са Совјетским Савезом у којем је било забрањено ношење крстића и где су они скидани с врата уколико би били примећени.”

РАЗАРАЊЕ ПОРОДИЦЕ

Један од главних циљева лихварске мафије која поробљава човечанство зарад Новог банкарског поретка, у коме ће људи бити жигосано потрошачко крдо, без памћења и порекла, јесте разарање породице. Нови поредак је, по др Марку С. Марковићу, нашем највећем мислиоцу у Дијаспори, атомизација човечанства: морамо остати сами пред Мамоном, јединим богом Ситија и Вол Стрита, чији господари управљају данашњим светским хаосом да би створили „из мноштва једно”, како пише на новчаници од једног долара. Сексуална револуција је, до сада, кључно оруђе банкарске мафије у разградњи породице и традиционалног морала. Ипак, пошто им не иде све брзином којом су хтели, решили су да процес убрзају, намећући разврат кроз школски систем широм света.

У Немачкој, по подацима из марта 2011, 53 човека се налазе у затворима

зато што својој деци нису дали да похађају часове сексуалног васпитања, који подразумевају приказивање филмова са сценама полних односа, брошуре у којима се приказују сексуалне позе, подробно изучавање полних органа, праксу стављања презерватива. Такође, ту је и образовање у области плуралистичке полне „многोलкости”, где се директно пропагира хомосексуалност. Међу онима који су робијали због одбране традиционалног морала своје породице, у Немачкој се нашла и мајка четворо деце, Ирина Винс.

А тамошње новине, „Die Welt”, донеле су, 2. септембра 2010. вест да ће Савет Европе препоручити да се из језика званичних докумената искључе речи које садрже јаку „полну обојеност”, какве су, на пример, „отац” и „мајка”. То је била последица расправе Парламентарне скупштине Савета Европе, која је одржана 25. јула 2010, под насловом „Борба са стеротипима пола у средствима масовног информисања”. Реферат је поднела швајцарска феминисткиња Дорис Штамп, која је затражила да жене престану да буду приказиване као „пасивна бића другог реда, мајке или сексуални објекти”. По мишљењу Штампове, које се да прочитати између редова, и које јесте позиција радикалног феминизма, материнство понижава жену и сматра се неком врстом сексуалне експлоатације.

ХОМОСЕКСУАЛИЗАМ ЈЕ ИМЕ ИМЕ НОВЕ ЕВРОПЕ

Када је Литванија покушала да донесе закон који децу и омладину штити од непристојности и хомосексуалне пропаганде, Европски парламент је донео декларацију, иза које су стали социјалисти, либерали, „зелени” и комунисти (било је то 19. јануара 2011.) којом се Литванија осуђује, а тражи да се хомосексуалцима свуда обезбеди слобода пропаганде и парадирања. А отаџбина парламентарне демократије, Велика Британија, чије је хришћанске политичаре пре Другог светског рата Владика Николај сматрао узорним, дошла је до тога да ће, по писању Lifesatnews. com, њено ново школство изгледати овако: „Програм ће укључивати указивања на хомосексуализам и транссексуалце у току часова математике, дизајна и технологије, језика, географије и природних наука. На часовима језика ученици ће бити подстицани да користе лексику коју је разрадио хомосексуални политички лоби. На часовима природних наука ученици ће учити о оним животињским врстама где мужјаци имају главну улогу у храњењу младунчади, попут

краљевских пингвина и морских коњића, а размишљања би се тицала „структура различитих породица”. На часовима географије ђаци би могли да изучавају како се у Сан Франциску четврт Кастро, у којој су живели радници ирског порекла, претворила у прву у свету „четврт хомосексуалаца”⁴⁴. Дејвид Воткинс, пропагатор новог школског програма, сведочи о томе како ће све ићи преко математике: „Кад је пред тобом математички задатак, зашто у њега убацивати хетеросексуалну породицу или девојчицу и дечака? Зашто не два дечака или две девојчице?”

У већ поменутој Британији, у јуну 2011. одузета је лиценца жени – психотерапеуту Лесли Пилкингтон из области Хартфордшajра зато што је покушала да промени „полну оријентацију” хомосексуалца Патрика Страдвика. Страдвик је, наиме, био педерски провокатор: пријавио се на лечење, и све време снимао разговоре с Пилкингтоновом, која је хришћанка, да би је пријавио Британској асоцијацији за консултације и психотерапију, која јој је, због „погрешних идеја”, одузела дозволу за рад. Страдвик је, после свега, узвикнуо: „Ја сам срећни хомосексуалац”. Циљ ове провокације геј лобија је, наравно, да се из друштвене свести уклони став о томе да је хомосексуализам, као и свака девијација, излечив.

А о коначном циљу свих ових акција пише румунски хришћански делатник, Петру Молодец: „Толерантност”, борба за пропаганду „полне идентичности” и против дискриминације због сексуалне оријентације – све је то део пантеона нових вредности Европе, вредности које се намећу помоћу европских установа и које се уносе у темељне повеље Европске Уније. Начин на који се те вредности шире јасно указује на тоталитаризам. То је борба на свим фронтовима против традиционалних представа, установа, васпитања и морала. На пример, термин „хомофобија”. Путем намерног бркања појмова „homo” (човек, на латинском) и „хомосексуалац” пропаганда хомосексуалаца успела је да друштву наметне овакав софистички закључак: од сада се свака критика хомосексуализма мора доживљавати као насртај на човештво као такво. Као што видимо, реч је о редеофинисању појмова и њиховом поистовећивању – пре свега, појмова који су значајни за одређивање личносног идентитета – да би се у менталитету произвеле мутације и на тај начин преиначили социјални кодови. Мањинске групе, чији је дискурс идеолошки револуционаран /.../ на тај начин постају признати представници човечанства. Уклањање оних који се противе таквим

мутацијама, а нарочито хришћана, из државне службе, а затим, на крају крајева, и из друштва— само по себи се подразумева и постаје све читије”.

То јест, Европа без Христа, Бела Демонија, постаје поново колосеум у коме ће хришћане и све људе који бране традиционалне вредности бацити *ad leones*.

ОЗБИЉНА ОПОМЕНА

Све се ово четири године дешавало у жутокракој Србији, на чијем је челу била коалиција „За европску Србију”, која је Косово и Метохију гурнула у фусноту, а доносила често антихришћанске и антипородичне законе (рецимо, прогурала је, у област законодавства о здравственој заштити, одредницу по којој петнаестогодишњак има право да родитељима забрани увиду у сопствени здравствени картон.) Покушали су да донесу и Закон о правима детета, који би родитеље слао у затвор за сваку ситницу, јер би свако, па и најблаже, физичко кажњавање малолетника изједначио са злостављањем. Та власт не само да је организовала геј параду и прогонила хришћански оријентисане друштвене делатнике, него је почела да брани људима да говоре оно што мисле: тако је наша повереница за заштиту равноправности, Велика Сестра Великог Брата ЕУ Империје, Невена Петрушић, почетком априла 2012. објавила мишљење да професори универзитета не смеју да пред студентима износе своје ставове кад је у питању геј покрет као друштвени феномен. Повод је био исказ професора др Милана Брдара, који је, у октобру 2011, у слободној академској дискусији, рекао да се у његово време у уџбеницима психијатрије налазио став да је хомосексуализам болест. То је дочекала једна *gay* активистиња, која је оцинкарила професора Брдара, да би му Велика Сестра строго запретила (и свима осталима, наравно) да је „изношење мишљења универзитетског професора студентима на предавању да је хомосексуализам болест, само по себи, акт дискриминације јер представља неприхватљиво етикетирање и вређа достајство ових особа, стварајући у односу на њих понижавајуће и увредљиво окружење”. Професор Брдар је сјајно одговорио, на тридесет страна, Невени Петрушић (текст је објављен на сајту „Нове српске политичке мисли” и „Новом Стандарду”). И заиста, зар не постајемо логор: чипована лична документа (сад чипују здравствене књижице), централне базе наших личних података, 200 хиљада камера које покривају јавни

простор Србије – чему све то, ако не да би нас коначно утамничили? Енглески православни свештеник, Ендрју Филипс, који живи у самом срцу Европске Уније, у свом предавању „Хришћанска Света Европа и секуларна Анти-Европа”, одржаном 12. марта 2005. у Лондону, јасно каже: „Одбијајући да воли Бога, Европа крши прву заповест Јеванђеља и постаје Анти-Европа. Одбијајући да воли своје ближње као себе саму, Европа крши и другу заповест Јеванђеља и постаје Анти-Европа. Мржња према Богу води ка мржњи према људима, а мржња према људима води ка мржњи према себи самом.” Зато је Владика Николај и говорио да Србија јесте сусед Европе, али да није и не сме постати Европа; данас она не сме постати део Европске Уније, тог новог, тоталитарног, антихришћанског чудовишта.

Али, где су србски епископи да на сав глас грме против такве ЕУ, и да анатемису сваког оног ко нас у њу води? Мисле ли они шта ће им рећи Бог и Свети Сава, њима, постављеним да буду пастири стада свога? Зар је Владика Николај ћутао о нацизму и комунизму, видећи их да се приближавају србској земљи? Или је, гласно и јасно, да га сви чују грмео против Беле Демоније и њених отрова?

Остало нам је да се, ових дана и ноћи, све црњих, уздамо у Христа и Свету Русију, која се неће предати у борби за хришћанске вредности. И, наравно, да се и сами боримо, без обзира на све јунаке у СПЦ који ником поникоше и гледају у црну земљу, уместо ка Истоку, одакле нам Сунце правде изгрева.

Мај 2012.

РАЗМИШЉАЊА О СРБИМА НА РОЂЕНДАН ЦРКВЕ

ЦРКВА ЈЕ НАЈВЕЋИ БОЖЈИ ДАР ЉУДИМА

Данас, на рођендан Цркве, вреди се сетити оног најбитнијег: чињенице да је Црква Божја највећи дар људима. Основана Оцем кроз Сина у Духу Светоме, она већ столећима људе из грумења иловаче претвара у синове и кћери Божје, рађајући их за вечност. И зато православни човек пуна срца може да ускликне: „Мајка Црква!”

Тако је и са нама, Србима, којима је Бог кроз Своју Цркву дао све што јесмо. Да нас Свети Сава није родио у Христу, где бисмо ми били и шта бисмо били? Прах који развејава ветар на балканској ветрометини. Сви народи света, сами по себи, прах су и бласто под ногама ђаволовим без Христа. Ми данас јасно видимо ко смо и шта смо без Онога Који је распет и васкрсао за нас – нико и ништа, беда и јад. С нама ради ко шта хоће и како хоће. Зато је прича „Срби, народ најстарији” кад се излаже онако како многи данас, расрђени што смо дошли у овакво стање беде и немоћи, покушавају да је причају- више штетна него корисна. Њени гласноговорници и следбеници, да не би подлегли пропаганди наших непријатеља (да смо нико и ништа, не само сад, него и у прошлости), иду у другу крајност, причајући да су Срби, самим тим што су Срби, од постања света највећи и најбитнији народ на планети.

Да се унапред разумемо: нисам никакав присталица „бечко – берлинске школе”, која каже да су Шиптари овде староседеоци, а Срби „досељеници”. И језик и култура нашег народа показују да смо и древни и да смо овде где јесмо били од давнина. Али, докази за то морају бити озбиљни и научно изнети, а не кафански бучни и, у крајњем исходу, смешни због неутемљености. Постоје људи, попут угледног домаћег археолога, др Ђорђа Станковића, који својим научним радом побијају „бечко – берлинску” причу, показујући наше староседелаштво на Балкану. А постоје и они други, већ поменути „сорабисти”, који немају озбиљне аргументе о нашој древности, него причају и пишу шта им падне на памет, па се нађу на удару стручњака, какав је др Радивој Радић са књигом „Срби пре Адама и после њега”.

Нама заиста не треба бабља басна о томе како смо и без Христа били

„природни хришћани”, који су играли коло и клањали се сунцу, и како ћирилица није од Светог Кирила, него је „курилица” која је добила име по словенском „фалусном култу”. Причати такве ствари је брука и срамота, чак и да је тачно (а није). Зар је фалусни култ нешто чиме треба да се поносимо уместо вере у Христа? „Данас је сваки културан човек хришћанин”, говорио је руски песник Осип Манделштам; хришћанин, а не паганин; поклоник Свете Тројице, Бога Љубави, а не, да Бог и читалац опросте, фалуса, коме су се клањали дивљи незнабошци, мислећи да је извор живота у полном односу, а не у Животодавцу. Гомила сличних измислица кружи књижарама и Интернетом, а да се нико не пита – треба ли то нама? Шта тиме доказујемо?

Стварно, шта тиме доказујемо?

Размислимо добро: ако су Срби народ најстарији, од кога се вековима одвајају други народи, који не признају своје србско порекло, него, напротив, ратују против србских корена, шта то доказује? Доказује да смо народ слаб и никакав, обично блато од кога други месе шта хоће и како хоће. Доказује и то да и сви који могу беже од нас, неће да буду Срби јер у томе не виде никакву вредност. Ако смо ми најдревнији народ света, а нико није хтео да с нама дели историјску судбину, то је доказ да су од нас бежали као од куге. Зар то није оно о чему је писао протоушастшки идеолог, Анте Старчевић, кад је говорио да реч „Серб” потиче од „сврабеж”, и кад су Латини тврдили да су Срби, у ствари, „серви”, слуге?

Паганска прича о „Србима, народу најстаријем”, народу великом без Христа, стога је не само обмана, него и брука за овај народ. Ми, међутим, знамо да није тако.

Па како је онда?

БИТИ СРБИН ЗНАЧИ БИТИ У ЦРКВИ

Овако је: бити Србин значи бити православни хришћанин; и то не зато што је овај идентитет Србину наметнут, него зато што га је, као човека Божјег, Црква уобличила. Србску Цркву већ годинама оптужују за тобожњу искључивост – наводно, она је крива што муслимани и римокатолици нису хтели да се изјашњавају као Срби. То није истина. СПЦ никад никог није спречавала да се осећа као Србин ако је он то желео. И Меша Селимовић и Иво Андрић изјаснили су се као Срби, иако нису били православне вере.

Него је ствар у томе што већина Срба који су напуштали праву Цркву Христову нису више хтели да буду Срби, него нешто друго и неко други. Руски научник и путописац, Александар Хилфердинг, који је средином 19. века боравио у Босни, записао је: „Србин православни где год живео: у Босни, Херцеговини, Далмацији, Угарској, Српској кнежевини, има поред Цркве једну велику отаџбину: Српску земљу, која је, истина, подељена међу многим владавинама, но која ипак постоји идеално као земља једног истог православног народа. Он има своје предање, зна за српског светитеља Саву, за српског цара Душана, за српског мученика Лазара, за српског витеза Марка Краљевића. Његов садашњи живот је повезан са народним тлом и са пређашњим животом. Србин католик одриче све српско, пошто је православно, и не зна за српску отаџбину и српску прошлост. Код њега постоји само ужа провницијална домовина; он себе назива Босанцем, Херцеговцем, Далматинцем, Славонцем, према области где се родио. Он свој језик не зове српским, него босанским, далматинским, славонским, итд. Ако он жели уопштити појам о том језику, назива га нашким језиком. Но који је то „нашки” језик, он то не уме да каже. Он зато не зна да тај језик назове својим правим именом, јер он сам нема општу отаџбину, опште народно име. Ван своје уже области у њега је само једна отаџбина: Римокатоличка црква”. Зато је Ватикану касније било тако лако да од Срба католика начини Хрвате. Најцрњи усташки злочинци из Другог светског рата (од Павелића, преко Артуковића, до Лубурића) били су потомци покатоличених Срба, претворених у Хрвате.

Мржња према својим бившим сународницима православне вере код покатоличених Срба надјачавала је, вековима, свако религиозно хришћанско осећање. Надбискуп задарски, Вицко Змајевић, Србин по пореклу, а паписта по вери, написао је 1721. спис „Огледало истине”, у коме свим силама напада Србе и њихову Цркву. Њега је највише болело што Срби не праве никакву разлику између римокатоличког храма и цамије, и што не поштују римокатоличке светиње и обреде, него „као бесни пси лају на небо”, за шта су криви њихови епископи и калуђери, док су србски свештеници „дивљи вуци у овчијој кожи”. Вицко Змајевић и његов брат по папи, надбискуп Матија Караман, тврдили су у својим извештајима да је код Срба „нарочито развијена мржња на Римску цркву, папу и латински обред” при чему јавно говоре да би више волели бити „Турци него Латини”.

Хилфердинг је слично писао и о муслиманима у Босни, запазивши да их је „ислам начинио можда већим фанатичима него што су икада били Арабљани и Турци” јер „отпадник постаје нехотице фанатиком своје нове религије само да би пред самим собом оправдао своје отпадништво”, пошто они „врло добро памте да су њихови преци били хришћани”. Сви они „Турци” из наше народне поезије углавном су потурице – бивши Срби који су себе прогласили „Турцима”. Да ли им је Србска Црква бранила да буду Срби или су они радије волели да буду моћни, империјални Турци који су православне сународнике називали рајом и „липовим крстом”, тврдећи да су слабићи и кукавице које им је свемоћни ратнички бог, Алах, дао у руке да им буду робови? Преко тридесет посто Шиптара на Космету су пореклом тзв. „арнауташи”, Срби који су прво примили ислам, па се онда и арбанизовали, претопили у Шиптаре. Да ли је за то крива СПЦ?

Кад се све ово зна, постаје јасно зашто су толики отпали од србског стабла – нису више хтели да носе крст Христов („страшне борбе с својим и с туђином”, како каже Његош); одрекавши се часног крста, одрекли су се и златне слободе. Данас то видимо на примеру дукљаноидних монтенегрина, који боље и од Хрвата - римокатолика и од босанских муслимана знају своје порекло, али га се упорно, с мржњом, одричу, јер бити Србин се не може ако не желиш да будеш Господњи. Њихов, монтенегрински, отац је Броз, и они више не желе да су Срби. Тако је настао народ „гордих конобара”, који се полако претварају у „Црвене Хрвате”, како су их називали усташки идеолози („Да нас нема, нико не би знао да постоје горди конобари”, рече Бећковић, описујући монтенегринску „нацију”).

ПОВОДОМ ЦИРКУСА У НИШУ

На јесен 2013. године, поводом 1700-годишњице Миланског едикта, у Нишу је спремљен екуменистички циркус, на коме треба да се појаве и паписти и протестанти, зарад свеопштег грљења и љубљења у име „Ноје Орднунга” у ЕУропи, која се све више и све брже удаљава од Христа. Чује се да ватиканске паре за ову клоовнијаду капљу преко фонда жене једног високопостављеног државног функционера. Паре се, наравно, као и увек, сливају у цепове домаћих екумениста, који одавно живе тако што примају штедре дарове своје западне „браће по матери”, Блудници вавилонској. И? Шта с тим? Јесмо ли ми љубоморни на паре које ови примају?

Наравно да нисмо. Те паре нису на благослов онима који их узимају, него на пропаст њихову и њихове духовне и телесне деце. Осим ако се не покају и не роде родове достојне покајања.

Али, треба рећи и ово: паписти из Ватикана се, као и много пута до сада, грдно varaју ако мисле да парама могу да купе србски квалитет. Они парама могу да купе само Кљака, али не и Пилипенду. Од Срба, добијали су, на основу својих језуитских марифетлука, гњецаве душе какав је Кљако, а стамене Пилипенде су увек остајале верне Мајци Цркви која их је родила за вечност. Зато „ватиканцијама” (израз владике будимског Данила) данас, у Европи и свету, тако „кљакаво” иде: не можеш ти да куповином направиш квалитет. Квалитет остаје у својој вери, у свом убеђењу, у свом крсту са три прста. Истински верници се не продају. Кловновима је свеједно, јер немају убеђења. Они могу да глуме у сваком, па и ватиканском, циркусу.

За крај: нама, Србима, Црква је све. Како рече Свети владика Николај у „Србском народу као Теодулу”, зато је Господ од нас и склонио паганску прошлост коју смо имали, да нас не смућује и не збуњује на путу ка Христу, као што антички паганизам и његова земна слава смућују и збуњују потомке древних Грка и Римљана. Без Христа и Цркве његове, ми смо нико и ништа. И зато народ, у свим анкетама, па и овој најновијој, чије резулте објављују „Новости” на прве Тројице 2013, каже да верује само у Цркву и у војску, иако га је врх Цркве својим честим екуменским и другим испадима саблажњавао и збуњивао, а војске више и немамо (част часним изузетима међу официрима и редовима). То народно изјашњавање није сведочење о фактичном стању Цркве и војске, кључних установа србских данас, него о неопходности њихове обнове и утемељења у трајним вредностима светосавског и светозаревског духа. Без обнове у Христу и Небеској Србији, наша судбина биће запечаћена. Али, борити се треба и Богу се молити мора. Може се десити да се пробудимо из кошмара разних недођија у које смо веровали и верујемо и да се тако испуни реч Владике Николаја о нашој слози, обожењу и умножењу. Амин, Боже дај!

На прве Тројице 2013.

КИЈУК И СРБСКА ЦРКВА/ О ДВОГОДИШЊИЦИ УПОКОЈЕЊА

КО ЈЕ БИО КИЈУК?

У ноћи, 29. јануара 2012, у болници „Свети Сава” у Београду завршио је своје земаљски пут један од највећих Срба наших дана, Предраг Р. Драгић Кијук.

Рођен 1945. године у Крагујевцу, пореклом са Двора на Уни, овај витез Косовског завета, као непристајања на лаж да је извор права у сили и као сведок Истине да је Царство небеско основ свега земаљског, био је човек великих, ренесансних знања и увида: књижевни и ликовни критичар, антологичар, историчар, изучавалац дела Достојевског и Солжењицина (чији је диктум „Не живети у лажи” прихватио као основу свог интелектуалног и моралног ангажмана), Кијук је објавио двадесетак књига, од којих шест на страним језицима. Чувени енглески композитор (иначе православни хришћанин), недавно упокојени сер Џон Тавенер, користио је његову антологију средњовековне и ренесансне србске поезије на енглеском да би компоновао своја дела „Посланица љубави” и „Завеса храма”. У доба сатанизације и затирања србског народа, Кијука је било свуда. Од оснивања „Фонда истине о Србима”, преко прављења првог нашег интернет радија „Сорабиа”, веома коришћеног за ширење истине о страдању Србије у време НАТО бомбардовања 1999. до ангажмана у одбрани Војислава Шешеља и Радована Караџића, Кијук је био „кадар стићи и утећи и на страшном месту постојати”. Частан, непоклекао, пун знања (али и мудрости; знање без мудрости је празно), Кијук је мислио о свим Србима: од Книнске Крајине до Косова, од Торонта до Сиднеја. Нарочито се борио за њихову узајмну слогу и помирење, подржавајући сваког искреног родољуба и свако истински отачаствено дело. Пред крај живота, веома се ангажовао у покушају да се спречи трагедија везана за прогон владике Артемија са Косова, пишући петиције и сабирајући потписе с циљем да се укаже да Империја жели да разбије и раскомада Србску Православну Цркву, једину институцију која обухвата све Србе свуда.

Последњи пут је јасно говорио на скупу „Двери – Покрета за живот

Србије”, 24. јануара 2012, у свом родном граду, Крагујевцу. Мождани удар је доживео 26. јануара, спремајући се за пут у Републику Србску, где је требало да беседи о Светом Сави, који му је био узор и надахнуће читавог живота. Радио је много, спавао по четири сата дневно, мислио најмање о себи и својој породици; националну пензију није добио, иако је Удружење књижевника Србије поднело захтев да му се, као једном од најугледнијих културних делатника, иста додели. Но, поред земаљске Србије, потонуле у мрак глобализма и подвлашћене слугама Империје, постоји једна вечна и непролазна Србија, која уме да награди своје верне синове и кћери. Молећи се Богу за покој Предрагове душе, као да га већ видимо у Небеској Србији, чији је заточник био.

Какав је био?

О томе какав је био Предраг Р. Драгић Кијукм сведочи његов пријатељ и сарадник, неуморни србски родољуб и интелектуалац, Александар Павић: „Из Пеђе је, из зеница које су светлוצале из дубине неког искона ка којем те је његово присуство магнетски вукло, из осмеха који је перманентно, обухватно титрао у распону између благе, неосуђујуће, скоро васпитне ироније и смиреног духовног усхићења, једноставно избијала не само његова, већ и колективна делатна – не поробљена, застрашена или заглибљена у инерцији – српска личност, са свим оним што је кроз векове сакупила, и што ју је довело до тадашњег тренутка, до тадашње реченице разговора. Привидно „сам против свих”, не припадајући ниједној струји моћи, лишен било какве институционалне или партијске подршке, гурнут у перманентну материјалну неизвесност, он се носио као да је малтене изасланик самог цариградског василевса, или цара Душана, као да иза себе има небројану војску оклопника и овлашћених империјалних чиновника, а не само своје добро име, породицу, пријатеље, веру, знање, памћење и бескрајну отвореност ка новом.

Пеђино живо сведочење је од врсте која је истинска делотворна – свест о тешкоћама, поразима, огромној снази противничких сила, вековним тумарањима, одступањима и падањима, скоро безизлазном тренутном положају и крајње неизвесној будућности, али без и трунке патетике, кукања или резигнираности (она која се изражава да би провоцирала или подстакла се не рачуна). Штавише – са полетном спремношћу да се већ следећег тренутка ступи у нову борбу, или настави нека скоро или давно замрзнута,

па чак и заборављена, ношеном живом, самоподразумевајућом вером у гесло Владике Рада, „нека буде што бити не може”. Оном ко можда претходно није разумео тај парадоксални темељ науке вађења победе из чељусти привидног пораза – само би му се казало кроз живи сусрет са Пеђом. Да, све је изгубљено, пропали смо, воде нас најгори, окружени смо целатима, разоружани, упропашћени – и? Па, наравно, идемо даље, јер већ следећи напор може управо да буде онај који је спасоносан, који све преокреће. И осећаш да ће тако бити, да ће победа неминовно доћи, кад себе довољно гурнеш, тако да и они око тебе немају куд, кад у довољној мери раскрстиш са сумњама, малодушношћу, дефетизмом и незнањем које те скоро несвесно заробљава у привидној безнадежности тренутка. Ето нашта живо Кијуково присуство упућује, ево нашта подсећа и докле уздиже, чак и у процесу покушаја артикулисања сећања на њега, који је толико очигледно, вечно и неумољиво жив”.

КИЈУК О СРБСКОМ ЕПИСКОПУ

Кијук је живео Црквом. Још као дете, познавао је Чика Благоја (тако је звао Светог Јустина Ћелијског), јер је његов отац био пријатељ Јустиновог најближег друга, Велимира Хаџи Арсића. Често ми је говорио о њему; свагда се позивао на њега када се бавио папизмом, за који је знао да је кључ свих лажи што их је Запад изнедрио. Какво је било његово сећање живе црквености, читалац ће најбоље осетити из писма које је упутио свом пријатељу, епископу бихаћко – петровачком (сада зворничко – тузланском) Хризостому (Јевићу), када је овај био хиротонисан:

„Данас, свети српски владико, призвана благодат Господа нашег Исуса Христа, обрадовала је све оне који Тебе и Твоју монашку смерност познају, као што ће орадостити и све оне који ће те упознати не више као архимандрита нити професора Богословије у Крки већ као владика Хризостома. Али, шишем Ти ово писмо и зато што сам управо за време светог чина Твоје Хиротоније (у Епископа бихаћко-петровачког) разумео како Светост надилази све што је субјективно и како, макар симболично, показује свој саборни смисао, смисао усмерен на свет, био свестан свете Светлости и тајне Светости.

Наиме, љубав Бога Оца и заједница Светог Духа су данас наградили Србе који живе, вековима и географски, највише удаљени од Пећке патријаршије,

или Сопоћана, или Ресаве, или Лазарице. На тај начин знак Светости нам је објаснио два феномена: прво, време и човекова географија (ангропогеографија) нису пресудни за веру јер она живи – будући да се не поковава простору нити нашим егзистенцијалним плановима – у душевности и духовности човековој; друго, зашто је историја српског народа мартириска историја.

Управо зато што се тајна вере не поковава простору, Срби – које је живот, у географском смислу, највише озападио – нису изгубили осећање светости својих манастира. зато су, између осталих, и Пећка патријаршија, и Сопоћани, и Ресави, и Лазарица посебно, постојали до данашњих дана (као што ће трајати и у будућности) у свести народа српске Крајине. Зато се и није никада прекидала вера овог народа у његову стожерну тачку, свејединственоу тачку пећког трона из које над Србима бдије она снага која (једном створена – руком тајном) никад не нестаје.

Да српски народ јесте обожени народ (без обзира на сва искушења) који никада није губио осећање светости најбоље показује историја очувања вере код Срба који су се удаљили али не и оделили од свог православног упоришта. Не враћаш ли нас на ову истину и Ти сам, владику Хризостоме, већ и тиме што нам долазиш из оних крајева (манастир Крка) где је чуван завет што га је средњовековни песник, исписујући „Житије Светог Саве”, сажето исказао: „Будимо достојни не оне светлости што на Истоку исходи и на Западу заходи, коју заједно са животињама видимо, већ оне светлости којој ни почетак не почиње ни крај не ишчезава” (Доментијан).

Веран тој божанској светлости народ српске Крајине не само што је зидао своје манастире, попут Гомирја, Крупе, Драговића или Крке (које и у најтежим искушењима Пећка патријаршија није напуштала), већ је – да не би пао у искушење заборава - један део тла на коме живи посебно одредио светим: назвао га Далматинским Косовом, и ту подигао своју цркву Лазарицу. Тиме је српски народ, који се највише географски озападио, испунио поменути завет, и само зато је и могао да опстане, и да постоји – у временима бременитим злом сваке врсте – као народ хришћанске врлине. Да је изгубио достојанство Христове љубави и достојанство православне саборности он се не би могао звати достојанственим европским нити културним српским народом.

Изложен римском прозелитизму (као што је и био изложен

антисловенској или хабзбуршкој асимилацији) српски народ није изгубио свој верски идентитет, као што га није губио ни у целини када му је атеистичка и болшевичка пресија претила својеврсном асимилацијом. Такође, ни дуготрајни муслимански фундаментализам (данас ревитализиран као и хрватски неофашизам) није српском народу угушио православни идентитет али је, уз усташки геноцид (као завршни чин римске прозелитске инквизиције), показао да је одиста тешко трајати на овим балканским просторима које су савремени италијански хуманисти истанчано прозвали „светским веригама” (CATENA MUNDI). То је, уједно, и објашњење уз констатацију изречену на почетку текста зашто историја српског народа јесте мартиријска историја.

II

У време светог чина Хиротоније, драги пријатељу, схватио сам да писаном речју (која има својство да пређе небројени пут од себе до другог) морам да објасним зашто сам Светост разумео кроз саборни смисао, смисао управо усмерен на свет, јер сам до сада – крајње егоистично и ташто – светост чина својих пријатеља доживљавао искључиво њиховим личним успехом, па сам својој радости, искрено доживљеној, сужавао значење, јер сам јој одузимао важност Истине, смисао Тајне и – што сам могао разумети да сам био духовно спремнији – саборност Вере.

Данас сам, најзад (можда и зато што спољни свет прети бестијаријумом), схватио сву разлику између индивидуалног духовног искуства (које само тако и може да постоји) и субјективне квалификације тог искуства. Схватио сам да сами морамо доћи, имамо ли за тим потребу, до духовног упоришта да Свеједно, Универзално, Свесмислено постоји као надсубјективно и да смисао и важност Светог јесте упућена свету а не пресудно индивидуи. Лично је усмерено на Свето (то је и пут персоналног духовног открочења), али Свето нема различита значења која открива свакоме од нас понаособ, јер до истог значења ми само долазимо различитим путевима, у завистности од наше духовне лествице. У том смислу, и свети чин Хиротоније открива тајност саборности и симфониčnosti.

Зато, данас, празник монаха и мога пријатеља (нароченог по Св. Јовану Златоустом), празник монаха који се православљу учио у Србији и Грчкој а живео га и у хиландарској благој строгости, доживљавам и као празник манастира Крке, одакле нам је дошао златоусти професор Хризостом Јевић.

Тачније, спознајем дан као љубав Небеског Дародавца над молитвеницима манастира Крке, над богословима манастира Крке, - као што га и тумачим Словом Љубави над српским народом који чува своје светиње, без обзира где му је Господ одредио да живи.

Очито је, онда, да се и у временима смерности – али и у временима када човекообожени свет трага за цивилизацијском а не духовном хармонијом – схвати чин, као знак / објава/ симбол, тиче света који своје пројавно време не мора живети као пролазно време. Тим пре, свети чин Хиротоније, у временима духовног и физичког расејања, најбоље показује колико се хришћански свет удаљио од теоанторполошке саборности јер смо се и међусобно онесаборили и опасно човекообожили.

У временима свеопштег хаоса и мржње, данас, и на земљи српских голубњача, порти, страстишта, манастира, гробаља и цркава, у времену када невине (у Крајини и Славонији) поново изводе пред свој острашћени суд они који у име Христа и лажне праведности проповедају мач а не љубав – сваки симбол саборности још и више показује сву разлику између света политичког хришћанства и света хришћанске врлине. Уједно (и сада док католичка клерократија изнова благосиља терор над српским народом над којим је извршен и геноцид током Другог светског рата такође уз њен благослов) уочавамо не историјску већ важећу догматску разлику између епископалног православља и папистичког католичанства.

Док је православна црква у дугој својој историји место човека једино налазила у христологосној заједници дотле је римокатолицизам охристовљеног човека посматрао као политичко средство. У изворно хришћанском свету, то јест православљу, никада се и није могла успоставити било каква супремација (чак ни према другим помесним црквама православне екумене) како због тога што супремација не одговара „канонском учењу о сабору као највишем органу црквене власти” тако и због супротности супремације са „канонским учењем о епископату као носиоцу црквене власти”.

Православље је, и када је имало тежњу да се оствари црква небеска на земљи, својим учењем потпомагало, као и примером, а стремљењем ка универзуму и најјасније показивало како види устројство праведнијег света и друштва. Иницирањем на тежњи јасно се показује да православље никада није сматрало и могућим такво остварење из простог разлога што би такво остварење могло да испуни једино идеално биће, а човек свакако не спада

у идеално биће. Реч је о охристовљењу власти а не харизматској теократији. Римска црква, међутим, има империјалне захтеве и њен деспотизам је, између осталих европских народа, примењен и на српском народу, народу изложеном перманентном програму уније и анихизације. То, последично, произилази из унутрашње структуре папистичке цркве. Наиме, римокатоличка црква је остварила две крајности: деспотско, тоталитарно устројство цркве (папоцезаризам), као што је начелима војујуће, империјалне, трујумфалне цркве еволуирала у државну силу (цезаропапизам) у којој вера има улогу идеологије за остварење политичких циљева.

Па ипак, и у овим временима, када је православље изнова на теразијама римокатоличких и светских сила, Свевидац и Свегосподар дарује Србима владике (епископе) који ће – попут њихових претходника – бити светлоноски и миротворци.

III

На крају ове посланице, свети српски владико, желим да Ти искажем и своје дубоко поштовање јер – сличне примерима Домаће Цркве којој припадаш – народ комем си посветио свој живот зна да ћеш моћи, с љубављу пастиробрижника, изићи пред лице Господње с речима: Ево мене и деце коју си ми дао Господе.

У овим данима када се љубављу, истином и стрпљењем морају превладати времена неизвесности – Ти долазиш са свете земље Далматинског Косова, са богословске катедре манастира Крке, показујући се као пут јеванђељског разума.

И тамо куда одлазиш на нову дужност, тамо где је, не тако давно, Србима маљ НДХ намењивао смрт а садашњи неофашизам и исламски фундаментализам пробудио аријевску авет, - ми знамо да ћеш учинити све да се српски народ духовно прибере, духовно уцелини и духовно потврди. То је, уједно, и залога његовог биолошког опстанка. Само тако иза српског народа остаје траг. Без духовног упоришта остао би мук.

Желећи Теби, врли монаху и драги пријатељу, свако добро нека буде како је и овим речима – на многаја љета, и добро нам дошао владико у име Оца и Сина и Светога Духа.

Твој брат у Христу,

На дан Светих апостола Петра и Павла

Петровдан, 12. јула (29 јун по старом Календару)1991. године”.

Касније ће Кијук доживети много бола и горчине због стања у СПЦ, али ће до краја остати веран Христу, трудећи се да служи Богу и роду и да се не одрекне Истине. Његова доследност била је чудесна – управо зато што је знао ко је, шта је, одакле је и куда иде.

Господе Исусе Христе, Сине Божји, помени слугу Свога Предрага и уведи га у Царство Своје, где нема болести, жалости, ни уздисања, него живот бесконачни! Амин, Боже дај!

Јануар 2014.

ЛАОС И ХАОС

СРБСКА ЦРКВА И САВРЕМЕНА ИСКУШЕЊА

Тренутак у коме србски народ живи тежи је него икад. Неки га пореде са добом деспотовине Србије уочи њеног пада под турску власт 1459. године. Али, тада смо на престолу имали Светог Стефана Високог, витеза и мудраца који је Србство умео да води између турске Сциле и мађарске Харибде, и да сачува независност своје државе и народа; са свих страна у Србију су стизали монаси-исихасти и учени људи, попут Константина Философа; у небо над Србијом подигоше се Копорин, Каленић, Манасија. После Стефана Лазаревића, на власт је дошао деспот Ђурађ Бранковић; њему је било теже, али је и он успео да сачува све што се могло сачувати. У његово доба, византијски цар Јован Палеолог ишао је, скупа с владикама Цариградске патријаршије, папи Еугену IV у Фиренцу и Ферару на преговоре о склапању уније с Римом (1438-1439). Циљ је био једноставан: добити помоћ Запада за борбу против Турака. Ђурађ Бранковић је, за разлику од Руса који су били под јурисдикцијом Цариграда, одбио да пошаље србску црквену делегацију, говорећи да је он сусед Латина, и да од преговора неће бити ништа (и заиста: 1453, кад су Турци напали Цариград, помоћ западне војске била је мизерна). Касније, када му је фратар Јован Капистран нудио унију с Римом, Ђурађ Бранковић је рекао (да парафразирамо): „Мој народ ме сматра несрећним, али мудрим човеком. Када бих под старе дане променио веру, сматрали би ме несрећним лудаком.”

И данас је Србија пред окупацијом. НАТО окупацијом, наравно. Део њене територије већ је окупиран, и Косово је постало прирепак базе Бондстил, једне од најважнијих НАТО база на свету. Spreма се велики рат против Русије (само слепци то не виде), и НАТО неће трпети никакав неред у својој позадини. Уосталом, и свети људи суго видели, одавно. За време II светског рата, владика Теофан Полтавски, прозорљивац и чудотворац, говорио је: „Какав је ово рат? Рат ће бити кад све земље света крену на Русију, јер ће она једина сачувати православље.” Ако Америка хоће Грузију и Украјину за своје базе, зар ће трпети „непацификовани” Балкан, то јест

Србију без иједне НАТО базе (осим Бондстила на окупираном Косову)? Поготову што се зна да Англосаксонци имају патолошку мржњу према Србима као „малим Русима“... Зато смо доживели да данас, у доба наших политичара прозападне оријентације (анга-Стефана Лазаревића и анга-Ђурађа Бранковића), србска војска и оружје буду осрамоћени и на ивици нестанка, а народ опљачкан и обезнађен: кад НАТО дође, да не наиђе ни на какве отпоре. Повод за улазак НАТО трупа у Србију вероватно ће бити нека унутрашња криза, коју није тешко изазвати. Све би се то могло издржати да је стање нашег духа боље и хришћанскије. На жалост, Србска црква се, деценијама одбијајући да се суштински (а не „предмодерно“, епски и гусларски) суочи са постхришћанским Западом, налази у стању велике кризе, која се кристалисала око проблема тзв. литургијске обнове и, наравно, питања екуменизма.

Што се екуменизма тиче, ствари су прилично јасне: Цариградска Патријаршија коју у непријатељској Турској својим угицајем штите Ватикан и Вашингтон, чини кораке од седам миља ка уједињењу с Римом, надајући се (као у доба Светог Марка Ефеског, који је поразио унију у Фиренци и Ферари својим исповедничким сведочењем) да ће савез православних и римокатолика одолети јурипшицима агресивног ислама. На јесењем скупу у Равени 2007. године (скуп је, због властољубивих претензија Цариграда, напустила делегација Руске цркве) већ се расправљало о улози папског примата у „неподељеној“ Цркви првог мшгенијума хришћанства, и постигнут је криптоунјатски споразум, који је, између осталог, наишао на оштру критику највећег богослова Свете Горе, архимандрита Георгија (Капсаниса), игумана манастира Григоријата. Равенски скуп је настављен у Србији, полутајно, у Великој Плани и манастиру Покајници (браничевска епархија СПЦ), што је у србској јавности изазвало додатно огорчење, и оштар протест под насловом „Равенска ковквиста“, који је потписало десетак угледних србских интелектуалаца. У том светлу неки тумаче покушај измене вишевековног литургијског поретка Православне цркве, који се назива „литургијском обновом“, као кретање путем богослужбених реформи које је спровео Рим после II ватиканског концила. Римска реформа је спроведена под паролем „ађорнаmenta“ (осавремењавања зарад приближавања верницима). Укинут је, скоро потпуно, латински језик традиционалне Тридентске мисе миса је скраћени жртвени олтар (православни би рекли: Часна трпеза) изнет је пред народ; пост пред

примање хостије (римокатоличког протешћа) свега на сат времена; допуштено је женама да „прислужују” свештеницима, извршена је клерикализација лаиката. Појавиле су се мисе са употребом рок музике, па и тзв. кловновске. Архитектура храма је модернизована; избачене су религиозне слике и кипови. Једна од најважнијих промена, међутим, била је у томе што се свештеник окренуо лицем народу (уместо литургијском Истоку), и што су зарад већег разумевања, све свештеничке молитве почеле да се читају наглас. Резултати су били поразни. Број верника се радикално смањило, тако да се данас у Француској крштава једва десетак посто новорођенчади, а широм Европе храмови и самостани се продају јер у њих више нема ко да иде. Највећи број свештеника долази из Пољске и Бразила, јер је све мање кандидата за свештенство. Познати надбискуп Марсел Лефевр, који је одбио богослужбену реформу папе Павла VI, окупио је око себе неколико стотина хиљада следбеника, углавном младих, који нису желели „модерну” мису и екуменистички синкретизам. Садашњи папа Бенедикт XVI, још као кардинал Рацингер, указивао је на погрешну теологију која је довела до претварања храмова у експерименталне полигоне. У својој књизи „Дух Литургије” истакао је да Литургија остаје то што јесте само док свештеник који је служи не може да манипулише њеним спољашњим елементима, као и чињеницу да Литургија није пука „братска трпеза”, како је виде протестанти, колико оприсутњење Голготске Жртве Христове за спасење и живот света. Чим је дошао на престо, папа је ушао у преговоре с лефевристима, а затим, 2007. године, донео акт „*Summorum Pontificum*”, којим допушта ширу употребу традиционалне мисе на латинском, да би се данас борио против свих модернистичких злоупотреба у богослужењу. Колико ће у свему успети, остаје да се види. Као што је уочио отац Георгије Флоровски, православни су склони да понављају грешке Запада, са педесетак до сто година кашњења. Пионери православне теологије „литургијске обнове” (међу којима су Николај Афанасјев и Александар Шмеман, пре свега у својој „раној фази”) надахњивали су се делима римокатоличких литургичара чији су погрешни закључци о структури ранохришћанске Литургије довели до II ватиканског концила и „ађорнаmenta”.¹ Не увиђајући опасности на том путу, и појединци у Србској православној цркви кренули су у „литургијску обнову”, не посвећујући довољно пажње САБОРНОСТИ у разматрању тако крупних питања каква су она о преобликовању богослужења. Вођени идејом да је „рано-хришћанска” Литургија идеал (а њу је скоро немогуће сасвим реконструисати,

јер за то нема довољно извора), као да је разгранати храст Цркве данас могуће вратити у „жир” првобитаог, они су почели да уносе извесне измене које нису у складу с вековним литургијским Предањем. Међу њима су, између осталог, гласно читање олтарских свештеничких молитава, држање олтара све време отвореним у току јерејске Литургије, окретање свештенослужитеља народу у непрописаним тренуцима, покушај уклањања олтарске завесе и укидања тога радикалног смањивања иконостаса, итд. Битан део приче је и настојање на што чешћем, по могућству сваколитургијском, причешћивању верних, без предањске припреме, која, по Светом Јустину Ћелијском, подразумева пост, молитву и исповест.

Литургија какву данас знамо стара је најмање дванаест векова (уз ситније измене). Свештеничке молитве се читају тихо понегде још од 4. века, а од 8. века - свуда; завеса која олтар одваја од храма стара је најмање 15 векова (Јермени и Келти, који су се тад одвојили од православних, немају иконостас, али имају завесу); иконостас је, по највећем теологу иконе - Леониду Успенском, чудесно откривање тајне Олтара, као тајне обожења светих у Христу, и он од верника ништа не скрива, него им открива дубину Божјег Домостроја итд...

Наравно, нико не спори да је Литургији могуће додати неке молитве, изменити понешто што мање одговара сусрету с њеним језгром - а то су Тело и Крв Господња. Али, то се мора чинити саборно, на нивоу целе Србске цркве, јер несаборност уноси велики немир и раздор у православно народ Божји, који сматра да су многе од ових промена, а нарочито огољавање олтара, непосредан пут ка зближавању с папистима и протестантима. Због тога је Свети архијерејски сабор СПЦ основао комисију за литургијска питања и у мају 2007. године донео одлуку да се служи, до даљег, по устаљеном вековном поретку. О свему, наравно, треба да одлучује пунота Цркве Христове у свету, а не само ми. Јер, Црква је васељенска, а не само србска.

Сада, када се налазимо пред окупацијом (коју ће Господ спречити ако Му се вапајно обратимо, не само устима, него и срцем), последње неразрушено утврђење србског народног бића је Србска православна црква. Поделе и неслога у СПЦ иду на руку само нашим непријатељима. Зато се на коленима треба молити Богу и Светом Сави, за милост Црквене слоге и благодатног јединства у Истини, и надати се да ће саборни разум љубави победити све изазове несаборности и самовоље.

ХАОС

„Боже мој, остави ли нас,
или тек наилази твоје?”
(Момчило Настасијевић)

ШТА ЈЕ ХАОС?

Антрополог К. Греџ каже: „Хаос – вртлог појава лишених не само објашњења, него и могућности објашњења – прети да се јави у човеку бар на три тачке: на крајњим границама његових аналитичких моћи, на крајњим границама његових моћи трпљења и на крајњим границама његових моћи моралног просуђивања. Немоћ да се разуме, патња и осећај несавладивог етичког парадокса – постану ли довољно јаки и потрају ли довољно дуго – постају основне претње осећању да је живот смислен и да се у њему помоћу мишљења можемо ефектно оријентисати; то су претње којима свака религија, ма колико ‘примитивна’ била, мора покушати да се одупре, ако хоће да се одржи.”

АНАРХОТИРАНИЈА

Србија је, дакле, на милиметар од хаоса. Јер, крајње границе аналитичких способности („немоћ да се разуме”) ту су: један од најстрадалнијих европских народа, у оба светска рата „на правој страни”, који је, у таквим и сличним ратовима и покољима изгубио скоро три милиона припадника, оптужен је, вољом бивших „савезника”, да од Средњег века води борбу за „Велику Србију”, таманећи своје суседе, и да му, због тога, треба одузети све етничке територије и бацити га у концлогор „мултикулти” типа, у којем ће капои бити сорошофилни јаничари.

Патња је такође постала неиздржива: трпели смо под Титом због тога што смо Срби (због „Ој војводо Синђелићу” ишло се у затвор на месец дана), али су људи могли, да макар скромно, живе од свога рада. Сада, у земљи у којој су 5. октобра 2000. године обећали печене шеве просперитета са плавог, а жутим звездама пошкропљеног неба ЕУ, народ је пао у невиђену,

скоро афричку (у најмању руку, јужноамеричку) беду, а нема посла, нема наде, нема будућности. Власт живи од распродаје остатака остатка привреде, и наличје на вратове наше деце челичне омче дужничког ропства.

А етички парадокси?

Политика, која се, уместо службе народу и заједници, претворила у брлог у којем се прасци ваљају, један је од кључних извора хаотизације наших појмова о добру и злу. Сведена углавном на шибицарење (куглица није ни испод једне од кутија, него је шибицар вешто држи на длану), она је, од кад је створена коалиција „За европску Турску” (пардон, Србију) постала малигна. Јер, гласачи који су се определили за „пензионерско-социјалистички” део ове коалиције веровали су да је реч о родољубима осетљивим на социјалну правду, а добили су здушне борце за резолуцију о Србима кривим за геноцид у Сребреници, продају Косова под изговором евроунијатског пута, заштитнике параде содомита (да кажем, јасно и гласно: ускоро ће дотични гласати за закон којим се содомитима легализују бракови, а родитељи се шаљу у затвор ако шљепну дете по гузи). Ови, који су 1999. године били прсати антинатовци, да би опстали на власти сад нас весело воде у НАТО, док наш народ умире од последица 30 хиљада тона бомби са осиромашеним уранијумом.

Да и не говоримо о насловним странама новина, пуним злочина о каквим смо читали само кад је „helloween” Америка у питању, о риалити шоу програмима што се, као канализација, изливају у наше душе и умове, о насиљу, проузрокованим болесним друштвом, које не запошљава своје младе, а мештрима транзиционих хокус-покуса даје шансу за куповину 300 хиљада евра вредних станова (не на кредит, наравно!). О наркоманији, проституцији, борби против криминала (који је штетан јер је организован, али га нису организовали криминалци, финансијери наше странке)... Србија је земља где 5. 000 полицајаца штити холандског педера, плус министра Владе, плус шачицу несрећника којима је „полна оријентација” једини начин да покажу да постоје, и у којој режисер, снима филм о полно дезорјентисанима, користи новац пореских обвезника и полицијску заштиту да би своје џепове пунио „шушком”... Државу све то кошта 1, 5 милиона евра, а сви који не желе да Србија буде Содомија нађу се на листама за хапшење и бивају прогоњени (чак и трудница – са петомесечним дететом у утроби)...

То је антихристовско „обртање вредности”, или како би рекао Срђа

Трифковић, „анархотиранија”.

Српске аналитичке моћи исцрпљене су: нема обзорја на којем макар светлуца смислена будућност; трпети се мора, но шта и докле (јер, како рече Достојевски, достојанство човек може сачувати у сиромаштву, али не и у беди); српско осећање да „правда држи земљу и градове” толико пута је у ове дане поколебано да нас у то уверавају све чешћи земљотреси (јер, нема правде, па се тле испод наших ногу тресе, а градови постају куле од карата).

ИЗДРЖАТИ – СВЕ ЈЕ

У шта да се надамо?

У политичке партије? А шта ћемо, кад оду ови из коалиције „За Европску Турску”, а садашња опозиција настави њиховим путем (јер је „најкраћи”, „најбржи”, „најнапреднији” – „Напред, па у кречану”)?

У националне институције?

На челу истих су или немоћни старци или Соросеви гаулајтери, и глас институција се не чује, осим ако није србофан.

У образовни систем?

Он је урушен, пре свега „болоњизацијом” Универзитета, која је наставу вратила на ниво средње школе, а образовање претворила у „европски” упаковано куповање диплома.

У војску?

Српске народне војске више нема. Постоји преторијанска гарда, плаћеници.

У судство?

Било је праведније „за турског земана”...

Па ипак, постоји једна установа старија, заслужнија и угледнија од других, доказ да је народ заједница покојних, живих и нерођених: Српска православна црква. Основао ју је Свети Сава, а припадали су јој Немањићи и Лазаревићи, Његош и Дучић, Пупин и Тесла. Српска црква се кроз историју није обрукала инквизицијом и прогонима инакомислећих, служењем туђину, однарођеношћу својих вођа.

Света Црква, помирителка и утешителка, у којој има места за све: и за оног који дође да упали свећицу и каже „Боже помози”, и за подвижнике и испоснике... Црква која је са својим напаћеним народом делила добро и зло,

чије су владике живе дроне од Турака (Свети Теодор Вршачки), клане (Свети Платон Бањалучки) и бацане у јаме (Свети Петар Дабробосански, Сава Горњокарловачки). Црква Јасеновачка, Јадовничка, Великомученичка...

Одједном, у тој и таквој Цркви, одушевљено чекање посете папе римског, који 2011. године долази у Хрватску да Алојзија Степинца, кривца за прекрштавање 250 хиљада Срба у НДХ и војног викара усташке војске, прогласи „универзалним свецем” римокатолицизма. Одједном, у тој и таквој Цркви, поједини наследници светосавског завета (а Свети Сава је, веле Доментијан и Теодосије, постио док му се стомак није прилепио за кичму) постају фудбалери, бизнисмени, припадници цет-сета док народ намиче основно за живот, и док се деца у школама онесвешћују од глади јер родитељи немају да им дају новац за ужину.

А онда, упркос гласовима разума који су преклињали СА Сабор СПЦ да нађе смирено решење сукоба око владике Артемија, проглашавање раскола. Реч „Раскол!” изречена је тако лако као да је у питању реч „расол”, оно што се пије после гозбеног мамурлука.

Вратимо се антропологу Грецу: „Срби више не разумеју шта се у Цркви збива (шта ће папа у Нишу 2013. године, две године после проглашења Степинца за свеца?); они више не могу да трпе неслогу црквеног врха око кључних питања нашег духовног опстанка (од екуменизма, преко богослужбене реформе, до односа према Космету). И, на крају, али не и најмање важно – како да етички проценимо оволику „симфонију” врха Цркве са срборушилачком коалицијом „За Европску Турску”?” Кажу да је Сабор СПЦ полиција обезбеђивала тако јаким снагама као да је, Боже опрости, у питању „Парада поноса”, а не скуп апостолских наследника Бога Љубави, кога је у Гетсиманији хапсила синедрионска стража. Да ли се то испуњава, и на нама, порука Фридриха Ничеа: „Праве се да верују у Бога, а верују само у полицију?”

Хаос је ту.

Има још наде да се он спречи, ако има љубави и вере у Бога, и ако има Светог Саве у нашим срцима. „Ко говори о победи? Издржати – све је”, рече једном Рајнер Марија Рилке.

Новембар 2010.

СРБСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА У МРЕЖИ НВО: ОД НАТАШЕ КАНДИЋ ДО БОРИСА ВУКОБРАТА

ШТА САЊАМ, А ШТА МИ СЕ ДЕШАВА?

Ових дана, после срамних уст(Х)ашких „пресуда” Готовини, Маркачу и Харадинају, почео сам да сањам да су, како рече Срђа Трифковић, чак и читаоци „Блица” и гледаоци РТСа све схватили, и да Соња Бисерко и Наташа Кандић више ником нису сфинге којима се мора одговорити ако хоћемо, попут Едипа некад, да уђемо у Тебу звану ЕУ. Нема- бар тако сањам!- више никог међу нама ко није „провалио” шта је то РЕКОМ, нарочито после упозорења Стефана Каргановића: „Ниједна озбиљна држава важан задатак писања своје историје не поверава приватним организацијама под утицајем странаца, поготово не ако су заинтересовани да се историјска грађа представни на нетачан начин. Једном унапред постављен „печат” Србије на иницијативу за РЕКОМ тешко да ће моћи да се повуче са коначног извештаја. Предвидљиви закључци о кривници Србије, Републике Српске и српског народа у целини, „геноцид у Сребреници” и одговорност српске стране за изазивање сукоба у бившој Југославији у том извештају ће бити централне тачке”. Циљ РЕКОМових квазисторичара је, како доказује Каргановић, операционализација лажне историје на конкретном политичком и културном плану: оно што закључи Наташа са својим компањонима учиће наша деца у школама и биће обавезна истина у медијима. „Ко друкчије каже, тај клеветеће и лаже, и нашу ће осетит пест”.

Кад ја тамо, а оно међутим. Стварност је стварност, а сан је сан. Демантовао ме свештеник СПЦ, Вукашин Милићевић, човек од поверења дела нашег вишег клира, уредник „Слова љубве”, радија Митрополије београдско – карловачке, дипломирани теолог. Моји снови срушили су се при сусрету са новинама „Данас” (http://www.danas.rs/drustvo/crkve_imaju_veliki_znacaj_u_procesu_pomirenja.55html?news_id=251384). На трибини о религији и помирењу међу балканским народима, одржаној у београдском Медија центру, свештеник Милићевић је, у присуству свог

колеге, Александра Нинковића из Београдске надбискупије, истакао: „Жртве су невине и свете, самим тим што су жртве. Без обзира на националност и верску припадност. Задатак верских заједница је да на то подсећају. Читање историје треба препустити историчарима, а не фудбалским навијачима, а цркве треба јасно да се ограде од појединаца који, позивајући се на вероисповест, чине недела”. Милићевић је био недвосмислен када се определио за праве историчаре и праву историју. Читам и преписујем из „Данаса”: „Свештеник Вукашин Милићевић у своје име дао је подршку Регионалној комисији за утврђивање истине о ратним злочинима – РЕКОМ, а председница Фонда за хуманитарно право Наташа Кандић, која је присуствовала трибини, оценила је да је подршка цркве важнија од подршке политичара. „Многи чланови цркве дали су подршку РЕКОМу. Та подршка је значајнија од оне коју дају политичари, а која је варљива, вербална и никад конкретна”, рекла је Наташа Кандић”.

Ова похвала нам је „архетипски” позната. Својевремено је Крцун, после одушевљеног дочека у Сирогојну, што га је Титу, са својим парохијанима, приредио свештеник Михаило Смиљанић, рекао маршалу да би златиборски прота могао постати добар „друштвено – политички радник”. Броз је, ипак, подсетио Крцуна да је „у народу бољи један добар поп од пет лоших политичара”.

Као што је Смиљанић некад певао „Тита волим, а Богу се молим”, тако би Милићевић сад могао да буде у улози пропагатора РЕКОМа међу својим парохијанима или слушаоцима „Слова љубве”.

Па ипак, надајмо се да је српски свештеник био само необавештен, и да не мисли да су РЕКОМови историчари компетентнији и мање острашћени од фудбалских навијача.

„СУЖИВОТ”, „ПОМИРЕЊЕ”, „ТОЛЕРАНЦИЈА”
ИЛИ УПОЗНАЈТЕ CIVIS

„Случај Милићевић” није дао мира потписнику ових редова, па је почео да се даље занима за тематику „СПЦ и НВО сектор”. Лутајући Интернет морем, он открива да иза низа активности везаних за прославу 1300-годишњице Миланског едикта у Нишу (а не у Милану, где би та прослава била природнија), стоји CIVIS – Асоцијација невладиних организација Југоисточне Европе. Ова асоцијација је основана јуна 2007. године због тога што при Конференцији међународних НВО при Савету Европе није постојала ниједна „кровна организација” за НВО из наших крајева, а са циљем да „промовише идеје и вредности Европске уније и Савета Европе, подстиче сарадњу невладиних организација на убрзању процеса приступања ЕУ земаља које нису њене чланице и прекограничну и регионалну сарадњу НВО, општина, привредних субјеката и грађана”. Области којима се бави дотични НВО савез су, рецимо, питање енергетске ефикасности, заштите културне баштине региона Југоисточне Европе, равномерни регионални развој, али и међурелигијски дијалог. CIVIS, између осталог, чине Европски покрет у Србији, Стална конференција градова и општина, Асоцијација мултиетничких градова Југоисточне Европе-PHILIA, Центар за регионализам „и, наравно, Џеј”, то јест Миљенко Дерета са Грађанским иницијативама.

Пробрано „евроатлантско” друштво, нема шта. Они учествују у свим комитетима Конференције међународних НВО при Савету Европе, од којих се Комитет за људска права бори за све нам добро познате, што би бивша браћа рекла, „вредноте” ЕУ: заштиту бранилаца људских права, националне мањине, Роме и Синте, плус акције „против ксенофобије, расизма, анти-Семитизма и исламофобије” (на челу овог НВО ЕУ комитета су Габриел Нисим из Светске католичке асоцијације за комуникацију и Брижит Кан, коју је делегирао Међународни савет Бнај Брита, донедавно познатог као ексклузивистичка јеврејска ложа).

НИШ 2013: CIVIS НА ДЕЛУ

У оквиру припрема за прославу 1300-годишњице Миланског едикта у Нишу (а не у Милану, где би, као рекосмо, то било природније), на коју су, за сада неуспешно, покушавали да позову римског папу, покренут је трогодишњи пројекат CIVISa под називом „Непролазна вредност и трајна актуелност Миланског едикта – у сусрет великом јубилеју 2013”, са циљем одржавања научних конференција посвећених овом документу. У припремама скупова учествовали су Одбор СА Сабора СПЦ за припрему обележавња 1700-годишњице Миланског едикта, Епархија бачка, CIVIS, аустријска фондација PRO ORIENTE, швајцарска Фондација за мир и решавање криза у сарадњи са Конференцијом европских цркава (КЕК). Скуповима су присуствовали представници Конференције европских рабина, Комисије бискупске конференције ЕУ, Заједнице протестантских цркава Европе, а дискутовало се о слободи вероисповести и уверења са теолошког, институционалног и правног аспекта.

Крајем фебруара 2011, у Нишу је одржана конференција „Непролазна вредност и трајна актуелност Миланског едикта”, на којој је закључено да Милански едикт цара Константина може допринети решавању данашњих проблема какви су: „непостојање ничим ограниченог права на верску слободу, угрожавање или непотпуна заштита људских права, недостатак социјалне правде и перманентно нарушавање мира у свету”. Почетком маја, 2012. одржан је, у Новом Саду, скуп „Милански едикт (313 – 2013):Основа за слободу вероисповести и уверења?” Ту се расправљало о разним темама:од верско-политичких начела цара Константина до исламофобије и антисемитизма.

Све је то, као и увек кад је питању ЕУ реторика, лепо и красно: суживот, толеранција, људска права. Језик јавке и одзива, на највишем нивоу.

А КО ТО ПЛАЋА?

Французи веле: „Тражите жену!”, а изучаваоци глобалних трендова: „Тражите изворе финансирања”. Кад се пажљивије погледа списак покровитеља ових скупова, угледају се, између осталог, и фондације „Конрад Аденауер” (Немачка), „Pro Oriente” (Аустрија) и Фондација за мир и решавање криза (Швајцарска).

Што се „Конрада Аденауера” тиче, политичар по коме је фондација добила име био је, прво, нацистички градоначеник Келна, а затим човек

Вашингтона на месту председника Западне Немачке, један од отаца савеза америчких вазалних држава званог Европска унија. Иза фондације стоји немачка држава, и она је, од 5. октобра 2000. године, финансирала низ делатности везаних за преображавање Србије (пре свега у области права) у ЕУ колонију. „Pro Oriente”, римокатоличка фондација из Беча, коју је основао утицајни кардинал, покојни Франц Кениг, има за циљ да делује међу православнима на Истоку. Кениг је, по аутору књиге „Политика римских папа у 20. веку”, Карлхајнцу Дешнеру, био веома близак „Opus Dei”, тајној римокатоличкој организацији чијег је оснивача, Хозе Марију Ескриву де Балагвера, ватреног следбеника Франциска Франка, папа Иван Павао Други прогласио свецем. Својевремено је Кениг истицао да се нова верска историја Јужних Словена мора писати непристрасно, ако јужнословенски народи желе европску будућност, па је основао и Комисију за јужнословенску црквену историју (претеча РЕКОМа?) у којој су били представници православних, римокатолика и муслимана с подручја бивше Титотопије. Иначе, „Pro Oriente” и данас активно учествује у духовном „моделовању” нашег простора и сарађује са врхом СПЦ, о чему сведочи релативно недавно одликовање ове фондације патријарху србском г. Иринеју.

Дакле, о немачкој и аустријској фондацији нешто знамо. Али, шта је Фондација за мир и решавање криза, на чијем челу, у Швајцарској, стоји извесни г. Борис Вукобрат, и која је тако заинтересована за бављење Миланским едиктом у нас?

ВУКОБРАТ, ЊИМ САМИМ

Пре свега, Фондација за мир и решавање криза се не зове тако: њено право име је „Peace and Crisis Management Foundation” (то јест, Фондација за УПРАВЉАЊЕ МИРОМ И КРИЗАМА”- тако западњачки „миришљав” термин, који одмах указује и на изазивање криза и на њихово потоње решавање у складу са интересима Империје). Њен оснивач, већ поменути Борис Вукобрат, на нашем терену постао је познат када је 26. јуна 1992, усред рата за југословенско наслеђе, објављен текст о њему у београдском НИНу. Представљен је као „успешан светски бизнисмен”, који је, од радника у „Реноу”, постао председник компаније „Копешим”, са преко двадесетак фирми широм света, која се бави трговином нафтом између Истока и Запада. Представљен је, такође, и као велики добротвор, мецена Француске

академије наука и уметности, који је, са власником „Фијата” Ђованијем Ањелијем, основао Универзитет „Леополд Сенгор” у Александрији. Био је саветник лорда Питера Карингтона у доба решавања кризе на нашем терену, а почетком августа 1993, НИН објављује да је, о нашем случају, разговарао са угледним Рокфелеровим „трилатералцима”- Џералдом Фордом, Жискаром д Естеном, Хелмутом Шмитом и Ђованијем Ањелијем, излажући им своје „спасоносне идеје”. Оне су коначно уобличене у књизи „Предлози за нову заједницу република бивше Југославије”, штампану латинцом, на србском, у Паризу 1993. У изради њеног садржаја, поред Вукобрата, учествовали су и други, од Курта Ротшилда (презиме вам звучи познато, зар не?), професора економије на Универзитету у Линцу до Војислава Становчића, професора права и, у то време, дописног члана САНУ. У интервјуу „Дуги” (513/1993.), Вукобрат је излагао своје (или Ротшилдове?) идеје: „Државице на које се распала Титова Југославија, такође ће се распасти – на регионе, и то не према етничким, него према економским, културним и историјским принципима. Показаће се да је људима преко главе да неко други из удаљеног аутократског центра располаже њиховим средствима, доноси најважније политичке и економске одлуке и одређује им квалитет живота и, чак, контуре будућности. У ЕВРОПУ ЋЕМО ПРЕ УЋИ КАО ШУМАДИНЦИ, ИСТРАНИ, КРАЊЦИ, БЕОГРАЂАНИ И ДАЛМАТИНЦИ, НЕГО КАО СРБИ, ХРВАТИ...” (подвукао В. Д.) У својој књизи, нагласио је да становници морају „имати осећај идентификације са регионима којима припадају”, а да ће сваки регион имати своје границе, при чему треба признати „државни карактер региона”. Вукобрат је предлагао стварање „шест до седам региона по републици”. У то време, радио је и на регионализацији Русије (другари су му били најпознатији јељциновски русофоби, од петроградског градоначелника, Анатолија Собчака, до аутора антируске економске шок-терапије, Григорија Јавлинског). Зато је интервјуу с Вукобратом у „Дуги” носио наслов „Шеснаест српских и сто две руске земље”.

Ако се ствари озбиљније сагледају, Вукобрат је био само гласноговорник идеја светске лихварократије. Његова прича је, у то време, била слична причи човека који је цео живот радио за окултне силе што су уобличиле ЕУ, Ота фон Хабзбурга, који је, у интервјуу загребачком „Старту” (560/1990.) рекао: „Вјерујем у настанак регионалних организација које ће се

успостављати упоредо с државнима и постепено многе од њих надрасти. И то напросто зато што су многе државе које сада постоје у Европи последица камералистичке (тајне) дипломатије 18. и 19. стољећа, док су регије стварност, која се увијек изнова потврђује”.

Вукобрат је, дакле, човек са „дебелим везама” у међународним центрима моћи и Велики Регионализатор, чија је Фондација за управљање миром и кризама такође члан CIVISa, асоцијације НВО у служби „евроатлантских интеграција”. Зашто је он заинтересован за обележавање 1300-годишњице Миланског едикта у Нишу, остаје да се види. Али, чланови Одбора за прославу овог великог јубилеја из врха СПЦ би његову „радну биографију” требало да имају у виду.

Или је имају, штрећнем се понекад, али жмуре на једно око, јер „ЕУ нема алтернативу”? Остаје да се види.

Јесен 2012.

СРБСКИ ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ И САБЛАЗАН МОДЕРНИЗМА/ БОЖИЋНО РАЗМИШЉАЊЕ

ОПЕТ ПРЕДЛОГ ЗА РЕФОРМЕ

У суботњем културном додатку „Политике” (Туциндан 2012, 5. јануар 2013. по грађанском календару), изашла су два занимљива текста која нуде размишљања наших савремених историчара, проф. др Радивоја Радића, стручњака за средњи век, и Предрага Ј. Марковића, историчара који се бави савременим темама.

Радић је, између осталог, говорио о значају Миланског едикта, а онда је, сасвим у складу са ЕУ реформистичком грозницом, изјавио: „Да, овде се још за Божић 25. децембра каже да је католички. Није католички, јер га тад славе и Грци који су највећи православци. Можда би то требало усагласити. Знам да неки то доживљавају као издају, али то није издаја. На крају, наша држава је још од Краљевине СХС прешла на грегоријански календар, па зашто не би и црква. Нећемо никога издати ако то урадимо.” Предраг Ј. Марковић се заложио да се Црква обнови у складу са „мирским невољама пастве”, јер је „црква често јачала када је уносила промене”. Није сасвим јасно какве би ту промене могле бити, али Марковић помиње „питања везана за породицу и односе између полова”, па се „друштвено активније хришћанске цркве већ дуго боре са тим искушењима”, а „неке протестантске цркве су се потпуно отвориле за нове појаве, али нису зауставиле опадање пастве”.

ПИТАЊЕ КАЛЕНДАРА

Професор Радић, наш угледни византолог, превише олако прелази преко питања календара, које није астрономско, него богослужбено.

Што се тврдње да су Грци највећи православци тиче, у њу је незахвално улазити, али стоји чињеница да и Јерусалимском патријаршијом управљају Грци, а на Светој Гори већина манастира има грчке монахе, па и Јерусалим и Атос Божић славе по предањском календару. Да и не говоримо да највећа Православна Црква у свету, Руска Црква, нема намеру да прелази на нови календар, о чему је изјаву опет дао помоћник патријарха Кирила, митрополит Иларион (Алфејев).

Да ли бисмо ми неког издали кад бисмо прешли на нови календар? Наравно да бисмо. Издали бисмо, на пример, своје свете претке, који су се у доба Марије Терезије на територији Хабзбуршке монархије херојски борили против наметања папског календара, а нарочито оне који су од усташа били клани зато што Божић славе по православном календару (о томе видети изврсни текст Слободана Антонића, „Божић и рађање ЕУ православља „<http://borbazaveru.info/content/view/4286/37/>). Нема никакве потребе, ни верске (видели смо зашто), ни економске, да мењамо календар – јудаисти славе своје празнике по свом, Кинези по свом, муслимани по свом рачунању времена, и то их не спречава да буду добри трговци са остатком света.

РЕФОРМЕ У ЦРКВИ

Што се тиче става г. Марковића, он је прилично нејасан. Наравно да се у Цркви могу увести нови облици молитава, богослужења, и слично – за шта међу паством има потребе (рецимо, неки нови молебан за породицу не би уопште био сувишан; напротив!) Могу се јављати и нове иконе и иконографске представе, само ако су у складу са Светим Предањем. Али, суштина учења Цркве, коју је Богочовек дао у Еванђељу, не може се и не сме никад мењати. Тако је и кад је породица у питању. Православни брак је моногаман, заснован на учењу о љубави мужа и жене која као праслику има љубав Христа и Цркве. Црква Божја је, по снисхођењу људској слабости, већ одавно допустила до три брака (али, то је снисхођење; моногамни брак је једини хришћански идеал). Црква не може да благосиља било какав облик блуда (ванбрачног живота и прељубе), а о содомији и сличним гресима да и не говоримо. Иначе не би била Црква, као што либерални протестанти нису никаква црква, него самопроглашени хришћани, који су умислили да могу да прекрајају Еванђеље по свом нахођењу.

Време у коме се налазимо је, очито, апокалиптичко – руше се све хришћанске вредности на којима свет почива скоро два миленијума. Зато се темељи света колебају и сви очекујемо догађаје који се не могу спречити људском руком (мада их је људски грех, као издаја Бога, проузроковао). Једини пут за све нас је покајање и повратак Богу и себи, да нас, како рече Владика Николај, не би покрила „језива тама туђинска, са лепим именом и шареном одећом”. Јер нас, како рече Владика, неће спасити вештина, него врлина. Ако то схватимо, благо нама; ако не схватимо, тешко нама! Зато се Богомладенцу Христу свагда помолимо да нам да мудрости и снаге да идемо

Путем Који је Истина и Живот! Христос Се роди!

О Божићу 2012 (7. јануар 2013. по грађанском календару)

САВИНДАН КАД МУ ВРЕМЕ НИЈЕ

Када је министар просвете, г. Жарко Обрадовић, саопштио своју одлуку да Савиндан са недеље, 27. јануара, помери за петак, 25. јануара 2013. године, Унија синдиката просветних радника Србије је, преко свог председника, Драгана Матијевића, издала саопштење „Министар просвете – реформатор календара”, у коме, између осталог, пише:

„Од већ пету годину активног министра просвете, г. Жарка Обрадовића, нагледасмо се свакојаким чуда и покора: од доношења Закона о основама образовања и васпитања, пуног рупа и празнина штетних по будућност српског школства до организовања завршних испита у основним школама у којима је, 2011, било могуће могуће писати „Петар Петровић Његош” малим почетним словима, и добити потврду да је резултат тачан. После свега, министар просвете је решио да за себе узме древну титулу византијског цара, „хронократор”, „владар времена”, и да, макар у покушају, крене стопама великих реформатора календара – Гаја Јулија Цезара и папе Грегора. Зато је ове, 2013. године, послао допис школама у Србији у којима од њих траже да празник Светог Саве, оснивача српске просвете, славе два дана пре Савиндана, у петак, 25. јануара (Савиндан, као што сви просветни радници знају, сваке године пада 27. јануара по грађанском календару).

Образложење министра је, у најмању руку, запрепашћујуће: Савиндан треба да се слави у петак зато што је тако свечаније. То је као кад би неко рекао да Нову годину треба славити у јулу, зато што је тада сунчано и лепо. Својим реформаторским претензијама, г. министар је решио да се умеша и у надлежност патријарха СПЦ, г. Иринеја, јер је препоручио школама да свештенике на резање колача у своје просторије зову два дана пре прославе Светог Саве. Као што би се Свети Сава чудило и крстио досадашњем учинку реформи српског образовања, које се урушава од предшколства до болоњизованих универзитета, тако би се, да се поново појави међу нама, сигурно чудило и овом позиву да се његов дан, као дан српског образовања, прославља кад му време није.

Препоручујући г. министру да се уздржи од зачудних реформаторских

захвата и да се држи проверених путева из области својих надлежности искрено се надамо да ће школе у Србији славити Савиндан када му је време – у недељу, 27. јануара 2013. године, не плашећи се да ће због тога прослава бити мање свечана”.”

Јавност Србије је лепо примила ово саопштење, јер је већ била спремна да размишља на тај начин: зашто Савиндан премештати два дана раније? (<http://www.nspm.rs/crkva-i-politika/danas-je-sveti-sava-po-obradovicevom-kalendaru.html>)... Али, али, али... Патријарх србски господин Иринеј, наследник трона Светог Саве, резао је славски колач два дана пре Савиндана у Математичкој гимназији у Београду.

Хајде да будемо крајње трпељиви и да кажемо: добро, у реду, Математичка гимназија је поступила у складу с препоруком Министарства просвете. Али, зашто је патријарх, наследник трона Светог Саве, ишао да БАШ ОН реже колач? Зар то, кад му време није, а по неком крајњем снисхођењу, није могао да уради било који свештеник са чином протојереја – ставрофора? Зар да то чини патријарх, заштитник сваког реда и поретка у Цркви и народу Божјем? Шта сада рећи толиким просветарима који су се бунили? Ви нисте били у праву – у праву је, само и једино, био министар просвете који може да чини оно што му падне на памет. Или што неком његовом пријатељу и истомишљенику падне на памет. Да је министар био „у праву”, показује и чин србског патријарха: Савиндан је дошао два дана раније...

И тако, по ко зна који пут, види се да овај народ нема на кога да се угледа кад је доследност у питању. А то и јесте оно најтеже у доба у коме живимо: недостатак живих примера деморалише и уклања људе из борбе, тако неопходне да би се могло „и на страшном месту постојати”. Зато – очи горе, ка Богу и Небеској Србији. Тамо су прави примери које треба следити. Поп Никола може да погрешити, али Свети Никола је, у Христу, непогрешив!

Јануар 2013.

СЛУЧАЈ ВЛАДИКЕ ВАСИЛИЈА (КАЧАВЕНДЕ): „ОЧИШЋЕЊЕ ЦРКВЕ” ИЛИ МЕДИЈСКА ХАЈКА?

ОПТУЖБЕ

Вишедеценијски владика зворничко – тузлански Василије (Качавенда) послат је у пензију од стране СА Синода СПЦ после, како званични извори кажу, свог захтева за пензионисање, поднетог крајем 2012. године. Усвајању овог захтева претходила је невиђена медијска кампања, не само другосрбијанских медија, који су владикау оптуживали за најстрашније грехе, попут хомосексуализма, при чему су на Интернет пуштани разни аудио и видео – снимци за које се тврдило да су докази његовог неморала.

Наравно, ако је владика Василије чинио преступе за које је оптужен, он подлеже суду Цркве. Јер, како кажу „Основе социјалне концепције Руске Православне Цркве”, „Свето Писмо и учење Цркве јасно и недвосмислено осуђују хомосексуалне полне везе, будући да у њима виде порочно изопачење од Бога створене човекове природе. /.../. Људи који су у њих уплетени немају право да буду међу црквеним клиром (Седмо правило Светог Василија Великог; Четврто правило Светог Григорија Нисијског; Тридесето правило Светог Јована Посника).”

Али, баш ово учење Цркве од Истока већ више од деценије је предмет најжешћих настрјаја другосрбијанских медијских јуришника на СПЦ, која се оптужује за хомофобни фашизам што спречава не само одржавање геј парада, него и право оних који се у Цркви сматрају содомитима да склапају бракове и усвајају децу (право тако драго свим ЕУтопистима). Црква је „назадна, мрачна, конзервативна”, због чега су јер Б 92 и „Блиц” толико пута до сада прозивали. Одједном, у случају владике Василија Качавенде, Друга Србија постаде „заштитница” хришћанског морала. Ако је све што се тврди о епископу Василију истина, у шта се „Блиц” и остала жута штампа (на плавој позадини ЕУ заставе) куне, зар другосрбијанци то не би требало да поздраве као знак модернизације и препорода СПЦ, као корак ка екуменистичком братству и јединству, с обзиром на чињеницу да англиканци и шведски лутерани „благосиљају” истополне „бракове” и ЛГБТ особама

дају да буду бискупи и бискупине, пастори и пасторине? Зар основно правило Друге Србије не гласи: „Што си „назаднији” (у смислу физичке оријентације тражења полног ужитка), то си напреднији (у идеолошком ЕУфилном смислу)?”

Остаје нам да поново установимо да у овом лудилу, како рече Шекспир, има методичности.

ШТА ЦРКВА ТРЕБА ДА РАДИ СА ЕПИСКОПОМ – ДОКАЗАНИМ ГРЕШНИКОМ?

Владика Василије је, бар од стране медија, уз изношење наводних „доказа”, оптужен за грех хомосексуализма. Такав се, по Предању Цркве, не пензиониса, него му се суди. Ако се осуди, губи чин; ако се оправда, остаје на епархији, а суду Цркве подлежу они који су га оклеветали. Изворни канони Цркве не нуде могућност пензионисања епископа. Они епископство посматрају као доживотно служење. Такође, исти канони осуђују сваки покушај напуштања епископске службе. Они забрањују чак и епископском Сабору да одузима управу епископу над његовом епархијом. Само у два случаја може се уклонити епископ од епархијске службе: у случају смрти и тешког греха, који изазива саблазан међу паством, уклањају оставком, него кад их сама њихова дела осуде...

Смрт и тешки греси могу уклонити епископа са епархијске службе. Тешки греси морају се изнети пред суд Архијерејског Сабора Помесне Цркве, јер такви греси архијераја чине недостојним службе. Све до изрицања коначне пресуде, епископ је дужан да остане у свом седишту. Постављање новог епископа врши се кад претходни епископ умре, или када буде рашчињен. Нужност црквено-судског испитивања узрока оставке изазвана је тражењем да она буде поднета добровољно, а не под притиском или претњом, чега у време црквених немира бива често, особито притиском државних власти. Уколико Сабор епископа Помесне Цркве установи да је епископ поднео оставку под притиском моћних људи, оставку неће уважити, нити ће рашчинити тог епископа, него ће се ставити у његову одбрану. Сабор мора штитити име и достојанство епископа.

„Пензионисање”, рекосмо, Канони не предвиђају. СА Синод СПЦ је, сходно оваквом канонском предању, 2003. године, говорећи о оптужбама на рачун врањског епископа Пахомија, изјавио: „Поводом оптужби моралне

природе против Његовог Преосвештенства Епископа врањског г. Пахомија, Свети архијерејски Синод изражава своје жаљење што средства јавног информисања, пре било какве судске провере, тако олако прихватају и дају у јавност недоказане инсинуације као чињенице. На жалост, у последње време ово није усамљен случај: безбожна хајка, прогон и блађење Цркве које је трајало деценијама сада као да поново оживљавају у одређеним антицрквеним круговима којима очито смета обнављање црквеног живота и враћање народа Цркви”.

Ипак, у свом саопштењу од 22. априла 2013. године, Синод просто обавештава јавност да „донео одлуку да усвоји оставку Епископа зворничко-тузланског г. Василија на службу активног епархијског архијереја”¹, при чему своју одлуку не образлаже ни Канонима ни Уставом СПЦ. Постоји само један члан Устава СПЦ који регулише уклањање епископа од управе епархијом. То је 111. члан који гласи: „Епархијског Архијереја може Свети архијерејски сабор са управе уклонити или га разрешити по доказаној немоћи, или по установљеном престанку једног од услова из члана 104, као и на основу оправдане молбе за пензију. „Дакле, по Уставу СПЦ, Синод нема право да разрешава епископа од управљања епархијом, већ Сабор, и то тек „по доказаној немоћи” и на основу „оправдане молбе за пензију”. У случају владике Василија ни један ни други услов нису испуњени.

СУСПЕНЗИЈА ВЛАДИКЕ КОНСТАНТИНА

Први епископ који је пензионисан у новијој историји СПЦ (на мајском сабору епископа 2010) био је владика рашко – призренски Артемије. У поступку уклањања истог са управе епархијом, који су многи угледни правници, потписници апела за заштиту канонског поретка СПЦ (међу њима и акедмик Коста Чавошки) прогласили неканонским, владика је удаљен са Косова и Метохије у манастир Шишатовач, да би се ствар додатно заострила његовим служењем у манастиру Дубоки Поток новембра 2010, после чега га је Сабор СПЦ прогласио монахом, чему се ни он, ни велики део његовог монаштва, али и многи верници у Србији нису повиновали.

Затим је владика средњоевропски Константин суспендован одлуком Синода СПЦ 14. децембра 2012. године. Одлука Синода гласила је: „Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве, на својој седници одржаној у Патријаршији српској у Београду 14. децембра 2012. године, узео је на

знање постојеће извештаје и укупну расположиву документацију о тешком стању Средњеевропске епархије Српске Православне Цркве у погледу међуљудских односа, функционисања епархијских тела, финансијско-материјалног пословања и канонскога стања уопште и, на основу тога, са жаљењем донео одлуку да поведе поступак утврђивања канонске одговорности Његовог Преосвештенства Епископа средњеевропског Г. Константина за то стање. У том циљу Свети Синод је суспендовао епископа Константина од управљања Епархијом средњеевропском до окончања поступка, а за њеног администратора у том периоду изабрао Његову Светост Патријарха српског Г. Иринеја.”²

Четири изасланика Синода и прота Милан Пејић из Хановера ушли су у Епархијски центар касно поподне истог дана када је обзнањена синодска одлука о суспензији владике Константина и запечатали га без присуства надлежног епископа. Упитан да коментарише синодску одлуку о својој суспензији, владика Константин је рекао: „Питајте Синод. Ништа више не могу да кажем”. Смена епископа средњеевропског уследила је, наводно, због неслагања у црквеној општини Берлин. Верници су, с правом, сматрали да је Синод био дужан да изда званично саопштење како би се знала права истина. До тога није дошло.

30. јануара 2013. године делегација Синода СПЦ стиже у Химелстир и одузима управљање епархијом владике Константину. Шта се догодило том приликом, и какве су конкретне одлуке о епископу Константину и будућем раду епархије донете, остало је непознато. На сајту епархије средњеевропске није било никаквог саопштења. Последње саопштење на том сајту постављено је 17. децембра прошле године, а односи се на седницу Синода од 14. децембра, када је одлучено да се владика Константин суспендује. На званичном сајту СПЦ такође није било никаквог саопштења. Владика Константин је последњи пут виђен у јавности на Литургији у Химелстиру, 2. фебруара 2013.³

Јавност је остала ускраћена и за информацију о томе шта се тачно догађало са владиком Константином од тренутка суспензије. Познато је, међутим, да се није јављао на доступне бројеве телефона нити је имао било какву комуникацију с јавношћу. „Франкфуртске вести” су из извора из поменуте епархије, дошле до информације да му је на располагање од црквених власти стављена соба од десетак квадратних метара. Било му је

допуштено да користи кухињу и купатило, а ускраћен приступ епархијским канцеларијама, телефону, компјутеру и интернету. Одузето му је и право коришћења службеног возила. (Слично се десило и приликом уклањања владике Артемија са управе Епархије рашко – призренске.) Зоран Величковић, председник Црквене општине ХанOVER, потврдио је 8. априла 2013. „Вестима” да је владика „напустио Химелстир”. Према неким изворима, он се тренутно налази у „монашком тиховању” у згради Патријаршије. Повратак владике Константина у Београд није био нужан, јер канони кажу да епископ који је оптужен за неки канонски преступ за време док траје црквена истрага и суђење, док год сарађује у поступку, мора да ужива пуно општење у својој епархији. Претпоставка је да је оптужба оборива, у овом случају на црквеном суђењу, па се до коначне пресуде оптужени епископ има сматрати невиним. Канони не предвиђају ни суспензију ни изолацију.

ЈОШ ОКО ВЛАДИКЕ ВАСИЛИЈА

Владика зворничко – тузлански је, у новембру прошле године, у складу са саопштењем Синода СПЦ, „званично затражио од Светог Синода Српске Православне Цркве да буде ослобођен активне службе, односно управљања повереном му Епархијом”, и то „због озбиљних здравствених тешкоћа”, и што је „Синод примио и начелно прихватио његову оставку”, - Синод га је умолио да, „упркос тешкоћама, руководи животом Епархије зворничко-тузланске до редовног заседања Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве у мају 2013. године”. И то, како је наведено, из два разлога: „Први је тај да је коначно разрешење од управљања Епархијом у надлежности Сабора, а не Синода; други пак јесте чињеница да је Свети Синод истовремено умолио Преосвећеног Епископа Василија да заврши започете градитељске и друге важне пројекте у повереној му Епархији.” Упитан да прокоментарише своју смену, владика Василије је за лист „Данас” изјавио: „Епископи не смеју да дају саопштења и изјаве, већ то може једино Синод, односно портпарол Српске православне цркве”.

Портал „Фронтал” из Републике Српске, у коментару на одлуку о пензионисању владике Василија, у новембру прошле године, исправно је приметио да разлози за његово пензионисање сигурно нису здравствене природе, јер је митрополит дабробосански Николај у далеко горем

здравственом стању, па ипак није пензионисан. „Фронтал” је такође навео да је „замена владике Василија већ спремна, и да је у питању актуелни намесник дабробосанске епархије владика захумско-херцеговачки Григорије”.⁴

Неки су тврдили да је владика Василије прошле године на Синоду био изложен петосатном притиску, пре него што је „добровољно” затражио од Синода да буде пензионисан. Онда је кренула медијска хајка, јер се неке учинило да Сабор можда неће усвојити оставку владике Василија, па се чак пронео и глас да му је лекарски конзилијум издао уверење о добром здравственом стању.

СВЕШТЕНИЧКО ПИСМО ПОДРШКЕ

Ипак, 22. априла 2013. године Синод СПЦ разрешио је управљања епархијом владика зворничко-тузланског Василија. Синод је своју одлуку, донету после медијског линча овог епископа, формулисао као „усвајање оставке на службу активног епархијског архијереја, поднету из здравствених разлога 6. новембра 2012. године. „ Свештеници, њих око 200, пре смене потписали писмо подршке епископу Василију, које је насловљено Светом архијерејском синоду, патријарху српском Иринеју и свим архијерејима СПЦ. У писму пише: „Преко средстава јавног информисања сазнали смо да је наш надлежни епископ зворничко-тузлански господин Василије поднео оставку на дужност епархијског архијереја „због болести”. Ова вест је, разуме се, међу свештенством и народом примљена са великим изненађењем и неверицом. Нама свештеницима је било познато да наш владика има неке мање здравствене проблеме, али никада није помињао да би се због тога повукао са своје епископске дужности. Као разлог навођени су његови, мање-више познати тобожњи „греси”, које његови и наши непријатељи шире и протурају већ неколико деценија. Још док је владика био млад ђакон код блаженопочившег епископа Лонгина, о њему су почеле да се шире невероватне и фантастичне приче које су смишљане и припремане у, нама овде познатим, „кухињама”. И не само о њему. /.../ Насилно пензионисање владике Василија и његово уклањање са епархије, за исконструисане, злонамерне и лажне оптужбе, које су доста мање и безазленије од оних које су постојале „во времја оно”, када је од истог Светог архијерејског сабора изабран за владика, било би у најмању руку

нелогично и збуњујуће и представљало би исувише одоцнелу „накнадну памет”. Кад је биран за владику тада је био млад, па се некако могло и поверовати у истинитост оптужби, јер свака „младост је лудост”. Али та генерација епископа у Сабору није упала у ту замку. Међутим, сада када је човек у осмој деценији живота, потезати и подгрејавати старе оптужбе и приписивати их старцу, збиља личи на „шминкање мртваца” и „улепшавање бабе”.⁵

МИШЉЕЊА СРБСКИХ ИНТЕЛЕКТУАЛАЦА

Угледни србски социолог, др Слободан Антонић, истакао је да је у случају владике Василија реч о својеврсној „превентивној парализи”, чији је циљ да спречи врх СПЦ да се више ангажује у борби за Косово и Метохију у Србији и против издаје свете србске земље. Антонић је такође указао на то да силе Империје неће моћи да победе док год борба траје – а она ће се водити до последње иконе.⁶

Правни историчар мр Зоран Чворовић, који се ангажовао у заштити канонског поретка СПЦ и у „случају Артемије”, нема довоумица о узроку ових збивања: „И у случају владике Василија медијски линч, без права на одговор и истину, започео је из истих оних гебелсовских бункера новинарског, лексичког, моралног и естетског подземља, који су пре три године покренули офанзиву на епископа рашко-призренског Артемија. НАТО штабовима који диктирају садржај оваквих медијских пашквила и оптужница, не одговарају српски епископи који се не мире са НАТО-балканским државоликим „реалностима”. Блискост државотворном ратном руководству Републике Српске, као и неговање блиских веза са Руском црквом, сасвим су довољни разлози да се на НАТО списку за линч некооперативних српских епископа нађе и садашњи епископ зворничко-тузлански.

Међутим, НАТО и његови медији само су пуки извршиоци, а владика Василије тек једна од успутних мета на српском и свеpravославном фронту, јер иза свега стоје велики светски мештри који се детектују склапањем пузли историјских паралела и вредносним смрадом њихових слободно-новинарских кампања. /.../ Зато је крајњи циљ прљавог медијског дискредитовања СПЦ, рушење црквености и хришћанског морала у српском народу, јер само духовно обезличени Срби могу да постану мирни робови

на пијацама светских лихвара. Суштина протестантизације огледала се у губитку светости и црквености, управо је то крањи циљ медијских кампања које се данас воде против појединих епископа СПЦ. Јер, белосветски лихвар није дошао да купи поједина архијерејска места, због чега је трајност његове подршке веома сумњива, већ душе свих нас, како би нас све заједно одвео на већ одавно спремљено корито са рошчићима. Уосталом, не продаје се Косово безвредним Дачићевим потписом, него кварењем наше унутрашње светосавске боголикости”.⁷

Жељко Цвијановић, познати новинар и уредник сајта „Нови стандард”, нагласио је да је реч о систематском нападу на Цркву, указао је на чињеницу да почетком 21. века медији у Србији, у служби туђина, раде против своје вере, државе и народа, и да су управо они медији који пропагирају одрицање Србије од Косова највише раде на блаћењу СПЦ.⁸

Биљана Ђоровић, новинарка и филозоф, указала је на својеврсни „менаџмент перцепције” којим се Империја у Србији служи да би људе свела на подљудски ниво. У дубљем смислу, медијска некрофилија има за циљ да србски народ припреми на нестајање, пошто се не уклапа у Нови светски поредак.⁹

Историчар Вељко Ђурић и публициста Томислав Кресовић најавили су још здружених акција Ватикана и страних обавештајних служби с циљем да се СПЦ раздоби и поцепа, да од ње не остане ни камен на камену.¹⁰

Ранко Гојковић, између осталог, истиче да су ови скандали нека врста цене која се плаћа за претерано поверење појединаца из СПЦ у екуменистичко „братство-јединство”.¹¹

Никола Живковић, књижевник и преводилац, који је деценије провео у срцу ЕУ србофобије, Берлину, рекао је: „Армија практично више не постоји, САНУ је доласком Хајдина на чело Академије осакаћена. Остао је за Запад незавршен задатак: да се уништи Српска православна црква. То се спроводи по истом систему као што се радило са војском и са САНУ. Основни циљ информативног, психолошког рата кога Запад води против најважнијих српских институција јесте настојање да се све што је Србима свето упрља, дискредитује и компромитује. А кад је неко тако зао и неморалан, онда Вашингтон, Лондон, Ватикан и Берлин имају право да интервенишу. Словом, легитимност се тако налази у рукама не онога ко се брани, већ у рукама агресора. /.../ Реч је о добро смишљеној акцији да се, после Црне

Горе, и Срби из Босне дисциплинују, а Република Српска укине. Да би се то постигло, ваља основати и Босанску православну цркву. Павелић је основао Хрватску православну цркву. Ти планови су, - после васкрса усташко-нацистичке државе године 1991., постали поново актуални. Последњих деценија у СПЦ примљено је велики број младих епископа. Неки од њих су се показали као недорасли задатку да воде своје епархије. /.../ На удару окупаторима послушних медија нашли су се они владике који се противе увођењу „новотарија” у Цркви, који су пре за „екуменизам” са православним црквама, него са римокатоличким и протестантским. Такав је био Артемије и очевидно да је то прави разлог да је он био смењен.

Сада се на удару медија нашао владика зворничко-тузлански Василије. Зна се да је он велики пријатељ руског народа, да има добре везе са РПЦ, а веома слабе са Ватиканом. /.../ Прочитао сам готово све текстове који оптужују владика зворничко-тузланског Василија. Искази сведока против владике не изгледају ми нимало убедљиви. Упало ми је у очи да су сведоци често мењали своје исказе. Све ме то страшно подсећа на Хашки суд. Колико је само лажних, плаћених сведока разобличио Војсилав Шешељ?

Таква врста линча јесте незамислива на Западу. Београдска штампа се куне да жели да уђе у Европу, а понаша се крајње „неевропски”. Није могуће ни помислити да би неки лист у Немачкој или Италији могао да пише такве гадости, без икаквих доказа, на рачун неког римокатоличког или протестантског бискупа. По свим постојећим европским нормама и законима такво писање је не само неморално већ и протузаконито. Зашто о свему ћути Синод СПЦ?”¹²

РАЗМИШЉАЊЕ ЗА КРАЈ

Понављамо: ако је владика Василије крив за оно за шта су га „Блиц (криг)” и остали НАТО медији оптужили, треба да одговара пред судом Сабора архијереја СПЦ. Али, после читања Викиликсових депеша о владици Артемију, знамо да је његово уклањање са Косова и Метохије било по вољи Империје, и спешило идење ка издаји Свете Земље од 2008. до 2013. године. Такође, после читања интервјуа новинарке „Печата”, Наташе Јовановић (у броју 255/2013) са дугого-дишњим чиновником србијанског Министарства вера, доктором историјских наука, Александром Раковићем, знамо да је Вашингтон био крајње заинтересован за продубљивање

црквених раскола у Македонији и Црној Гори, сејање смутње на Косову и сарадњу младих и „напредних” епископа СПЦ са римокатолицима у Босни и Херцеговини (чему владика Василије, који је за 35 година службе, у својој епархији изградио више од две стотине храмова, и који је, за време отаџбинског рата 1992-1995, остао близак „ратном руководству” Републике Српске, није био склон).

У историји СПЦ, пензионисања тројице епископа за три године никад није било. Какве су ванредне околности наступиле, па је тако нешто постало могуће, остаје да видимо: било чекајући неки нови „Викиликс”, било посматрајући све апокалиптичније убрзање историје у којој живимо.

Напомене:

1http://www.spc.rs/sr/saopstenja_sinodska_saopstenja;

2http://www.spc.rs/sr/saopshtenje_za_javnost_6;

3<http://www.vesti-online.com/Vesti/Svet/292486/Patrijarh-ostavio-zbunjene-vernike>;

4 http://frontal.rs/index.php?option=btg_novosti&idnovost=27402;

5<http://www.novosti.rs/vesti/planeta.300.html:430918-Biljeljina-Pismopodrske-Kacavendi>;

6<http://borbazaveru.info/content/view/5694/37/>;

7<http://borbazaveru.info/content/view/5698/37/>;

8<http://borbazaveru.info/content/view/5706/37/>;

9<http://borbazaveru.info/content/view/5709/37/>;

10<http://borbazaveru.info/content/view/5708/37/>;

11<http://borbazaveru.info/content/view/5713/37/>;

12<http://borbazaveru.info/content/view/5716/37/>

Пролеће 2013.

О ЦРКВЕНОМ ЈЕДИНСТВУ, АНАТЕМИ И АНАТЕМИСАЊУ

АНАТЕМА И АМЕРИЧКИ РАСКОЛ

Шта је анатема? Она је искључење из Цркве као заједнице вечнога живота. Анатемисани су јеретици и непоправљиви расколници, који су својим неделима разарали Цркву Божју. Власт да анатемишу припадала је свештеним архијерејима православним, који су је добили од Христа. Управо зато што је то страшна одлука, којом се неко искључује из заједнице са Богом, њој су претходила најпажљивија догматско – канонска преиспитивања и суђења, заснована на брижном односу према ономе ко је касније кажњен одлучењем од вечности. Они нису хитали да било кога анатемишу тек тако. Пишући СА Сабору СПЦ о расколу владике Дионисија, и тражећи хитно помирење с одељеном браћом у Америци и другде, Свети Јустин Ћелијски је 1975. забележио:

„Као што сви знамо, тај кобни раскол је настао по питању суђења епископу Америчко-канадском Дионисију и око поделе Епархије Америчко-канадске. Тим поводом су се православна браћа Срби у Америци, и свештенство и народ, поцепали и расколили у два непријатељска тора, који се од тада до данас још увек гложе и суде. До тог трагичног по Српство раскола дошло је још пре саме пресуде о рашчињењу епископа Дионисија од стране Св. Архијерејског Сабора, и тај раскол још и данас траје. Из докумената и казивања очевидаца јасно је сваком непредубеђеном православном Србину да све скупа у том расколу и његовој позадини показује да његови узроци и разлози нису тако једноставни и једнострани, као што се то некима чинило или још увек чини. Свети Архијерејски Сабор и сам је констатовао (у својој Ускршњој посланици 1964. г.) да се „не памти да је икада у нашој светој Цркви један епископ рашчињен”. А наше је питање, којим се већ одавно питају многобројни православни и светосавски Срби на свим странама: да ли је онда само рашчињење једног епископа узрок тако трагичног раскола? Да ли је и овога пута до тога морало доћи и то тако да се у резултату добио овај и овакав погубни раскол и расцеп Српског Црквеног народа? Да ли се тај разлог могао избећи, кад је свима

било јасно даће он користити само непријатељима Србиновим и непријатељима Светосавске Право-славне Цркве? А најважније од свих тих питања јесте питање овог историјског момента и часа. Зар није могуће да се на неки богомудри светоотачки и светосавски, а Богу угодни начин, тај раскол излечи и уклони управо сада после горког искуства, после судова, и при погодном расположењу многих српских синова с обе стране за узајамно покајање и помирење? /.../

Свети Оци Архијереји, ми православни хришћани смо истински следбеници Христа Спаситеља не тиме што имамо мање грехова од других људи и народа, него што имамо веру, покајање и смирење пред Христом Богочовеком, јединим Непогрешивим и Свебезгрешним. Ако ли Он буде гледао на безакоња наша, ко ће од нас људи опстати? - говорио је велики Пророк Божји Давид (Пс. 130, 3), а за њим говорили су то, и поступали по томе, и сви Светитељи Божји, особито богомудри Оци и Пастири Цркве Христове. Зато су они тако правдољубиво и милостиво, богоугодно и човекољубиво руководили Црквом Божјом и повереним им душама људским. Знајући да спасење људи може бити остваривано и достизано само у јединству Цркве, у јединству Црквене благодати, мира и љубави, они су као мудри, „економи различите благодати Божје” (1. Петр. 4, 10) тако мудро и спасоносно „економисали” спасењем поверених им душа браће и дече своје, да су и у далеко тежим и сложенијим приликама и околностима бурног живота Православне Цркве у историји васпостављали и обнављали мир и помирење једноверне браће по Богу и пред Богом. Сетимо се само богомудрог помирљивог поступка светих Никејских Отаца на Првом Васељенском Сабору према епископу Мелитију Ликопољском и Мелитијанцима у Александрији; па поступка светог и Великог Атанасија према Источним епископима на Александријском Сабору 362. године; па поступка Четвртог Халкидонског Сабора према епископу Јувеналију Јерусалимском; па поступка Св. Патријарха Тарасија и Седмог Васељенског Сабора према многобројним епископима иконоборцима - између којих је еп. Григорије Неокесаријски био чак оптуживан за јавне прогоне, бијења и мучења православних иконопоштовалаца -, итд. итд. У свим тим, и многобројним другим ранијим и каснијим случајевима, које нећемо сада наводити, Свети Оци су богомудро и човекољубиво поступали мирољубиво, са једним јединим циљем: чувати јединство Цркве у вери, миру и љубави,

ради спасења поверених им људи и народа. Код њих није било свадљивости и осветољубивости, злопамтљивог неопраштања и тражења сопствене правде, него „човекољубивије неке одлуке”, као што каже, на пример, пети канон Св. Првог Васељенског Сабора, који управо налаже да се на свакогодишњим - и чак два пута годишње, Саборима епископа душебрижнички расправља о црквеним проблемима и изналазе „човекољубивије неке одлуке” (φιλανθρωποτέρων ψήφων) о људима који су у раздору и одлучењу (ср. и Канон 12. истог Вас. Сабора). Знали Су добро богомудри Оци Цркве да многе ствари црквеног живота, па и саме одлуке епископа, треба поново преиспитивати: „да ли нису неки услед малодушности (μικροψυχία =ускогрудости), или свадљивости (φιλονεικία) или неке сличне недобронамерности (αηδία) били искључени из општења”.

Све пак ово говорили су, и тако поступали, свети Епископи Цркве Божје не што нису веровали у непогрешивост Цркве Христа Богочовека, напротив, у питањима вере и догмата они су свагда били неотступни и непопустљиви чувари светог Апостолског Предања и, силом Духа Светога, непогрешиви тумачи његови. Међутим, Свети Оци су тако поступали што су као Епископи и Пастири Цркве Христове знали да се ради црквене користи, - а то може да буде само спасење људи у Цркви, у Христу - може преиспитати и „икономијски” преиначити чак и правилно донета ранија одлука, а камоли одлуке које су дале повода или и изазвале веће немире и нереде него ред који су у почетку хтеле да заведу. То су управо Свети Оци и називали црквеном икономијом (εκκλησιαστική οικονομία), а исту називали „одличним и премудрим средством” (Св. Кирил Александријски, Писмо 72) и „леком” за болна места и ране на црквеном организму. Свагда, наравно, уз оно златно правило Св. Златоуста: Οικονομητέον ένθα ου μη παρανομητέον - „Треба примењивати икономију тамо где то неће бити кршење закона”.³ А сигурно је, и јасно је, и људима и Анђелима да уједињење једноверне и једнокрвне браће наше у Америци није никакво „кршење закона”, него, напротив - спасење и исцељење и радост по Богу свих добронамерних људи, особито правих верујућих Срба хришћана”. У свом „Одговору на анонимну дописницу”, Свети Јустин Ћелијски је упозоравао србске владике:

„Али, авај! Одговорношћу наших Пастира црквених, тај исти православни народ Божји у нашој Цркви подељен је и поцепан. Никада у васцелој историји својој Српска Црква није доживљавала тако страхотну

трагедију као данас са два душегубна раскола, створена за време патријарховања и епископствовања садашњег нашег епископата. И душу раздира питање: а наш епископат шта је учинио да их отклони да не дође до њих, шта чини да их нестане, те да поцепана риза Христова у Српској Цркви поново буде уцељена и народ Божји измирен и сједињен? Уместо црквеног мирења за једне и црквених канонских лековитих санкција за друге, он је прибегао самооправдању и сваљивању кривице на друге. А кроза све то врши се страшни покољ српских душа на радост непријатеља Божјих и наших.

Раскол у Српској Цркви? Гле смрт и пакао иду за овим расколом, и халапљиво прождиру српске душе. О, да гозбе демонске, гозбе антихристовске! по први пут приређене у хиљадугодишњој историји Српскога народа. Цинички су погажени Свети Догмати и Свети Канони Православне Цркве. О, греха, који се, по светим речима Светог Златоуста, ни мученичком крвљу опрати не може. „Ништа тако”, вели Свети Златоусти Учитељ васељене, „не разгневајује Богакао цепање Цркве... Ни крв Мучеништва не може изгладити такав грех” (ро 4. 62, 85). Кроз раскол натуткане су на Српски народ све апокалиптичке христорборске звери. „Поцрне сунце и небо” над кукавним родом Српским. О, да невиђеног покоља српских душа, нарочито у Америци где се због раскола Срби: и свађају, и бију, а често и крв проливају.”

Било је то доба када је СА Сабор СПЦ од Цркве одлучио не само епископа Дисонија, него и све његове следбенике, који нису могли ни кумови да буду у такозваној „федералној”, то јест званичној Српској Цркви, на крштењу детета неког од својих ближњих. А отац Јустин, као истински слуга Христов, имао је храбрости да каже истину, без обзира кога је она болела и због чега.

СЛУЧАЈ СВЕТОГ ПАТРИЈАРХА ГРИГОРИЈА ПЕТОГ

Има случајева када се анатема произноси, а да они на које је бачена то никако не заслужују. Ево једне повести из мученичког 19. века. Турци своје поданике нису делили по националности, него по вероисповести – исто као Византинци. У време турског ропства, патријарси помесних Цркава (Србске и Цариградске) имали су назив „милет – баше”, то јест „заповедника милета” (вероисповести) - не само духовну, него и делимично световну,

нарочито судску, власт над својим истоверцима. На тај начин, патријарх је био својеврсни државни чиновник, и то високог ранга, и зато је његово постављење потврђивао султан лично. Као етнарх, патријарх је султану одговарао за поступке својих једноверника – зато су, као бунтовнике који су покушали да подигну устанке против власти у Стамболу, султанови целати погубили свете србске патријархе Гаврила и Јована, а Арсеније Трећи и Арсеније Четврти морали су, после неуспелих ратова Беча против Турака, да, са својим народом, беже на територије Хабзбурга – јер, патријарси су благословили да се Срби придруже Аустријанцима када су они стигли да ратују против мухамеданаца на територији данашње Србије.

Године 1821, Грци су дигли устанак против Турака. Султан је одмах објавио цихад, и позвао муслимане да побију све православне, почевши од Мале Азије. Патријарх Григорије Пети, који је срцем био за свој народ, да би спречио гнев муслимана, 27. марта те године, у петој недељи Великог поста, проклео је вође устаника, страшним и тешким речима: „Камен, дрво, гвожђе нека се распадне – а они (устаници) никада!.../Да пре времена погину у овом животу, и да буду кажњени у будућем! Муње небеског гнева да падну на главе њихове! /.../Да буду деца њихова сирочад и жене удовице!.../ Анђео Господњи да их гони мачем огњеним!.../ Да буде клетва свих светих од века на њима и на онима који их непокајано следе или мисле да их следе у будућности!”

Патријарх Григорије је, да би утолио гнев Турака, скупа с патријархом јерусалимским и својим епископима, упутио посланицу народу у којој је хвалио султана и његову власт као Богом установљену, и позивао вернике да побуњенике и њихове завере откривају турској власти, да би побуна била угушена. Писао је за устанике: „Као нарушиоци божаствених закона и канонског устројства, као презиратељи свештеног помазања, благодарности и захвалности добротворима (мислио је на захвалност султану, нап. В. Д.), као противници моралних и грађанских установа, као бесавесни изазивачи погибије невиних и ни у чему кривих сународника, да буду одлучени, проклети и без опроштаја, неразрешени ни после смрти, под вечном анатемом, ако не пожелe да схвате злочин и обману, да се врате и крену правим путем спасења, то јест ако сасвим не усвоје понашање које одговара верним поданицима (султана, нап. В. Д.)”.

Ипак, ништа није вредело. Турци су патријарха сменили и бацили у

тамницу. На крају, тражили су од њега да се потурчи, што је он одлучно одбио. Осуђен на смрт априла 1821, молио се Господу, чекајући да припрема вешала на вратима Патријаршије у Фанару. Обесио га је неки потурчењак, коме су у томе помагали Јевреји. Јевреји су откупили патријархово мученичко тело, неколико дана му се ругали, и бацили га у море. Промислом Божјим, на мошти Григорија Петог наишао је неки руски брод. Превезли су га у Русију и положили у један од православних храмова града Одесе, где је почивао све до 1871, када је пребачен у Атину, где и данас почива. После убиства патријарха Григорија, султанов гнев се смирио, и он је престао да убија Грке по Малој Азији и Цариграду.

Патријархова анатема на устанике је била повод да Грци престају да признају власт цариградског патријарха, и основа да формирају своју аутокефалну, Грчку Православну Цркву, која постоји до дана данашњег.

Ево, дакле, још једног примера из тешке и мученичке историје Цркве: патријарх Григорије је, да би спречио свеопшти покољ својих сународника који нису могли да се дигну против Турака, анатемисао, страшним речима, устанике – с једне стране; с друге стране, устаници, који су подигли стег слободе, нису могли да послушају патријарха, јер би то значило да се враћају ропству. Ни Карађорђе и његови устаници нису слушали Цариград кад су се дигли против Стамбола, иако је и од њих Цариград (чија се јурисдикција, после пада Пећке патријаршије, простирала и на Србију) тражио да се покоре султану. Ипак, Црква је знала да је Свети Григорије Пети анатему бацио по нужди; као јунак и мученик, који је одбио да се потурчи, он је 1871. године канонизован. Грци и данас славе како Светог Григорија, тако и своје храбре устанике који су их ослобађали Турака, иако је патријарх устанике својевремено анатемисао, и то најстрашнијим могућим речима.

Чувајмо се, дакле, олакх анатемисања, јер су душе у питању, и за сваку празну – а нарочито богословски празну и на неканонској самовољи утемељену реч – даћемо одговор у дан Суда. Зато, за крај, да се сетимо једне беседе Светог Јована Златоуста.

БЕСЕДА ПРОТИВ ОЛАКОГ АНАТЕМИСАЊА

Ову беседу изговорио Св. Јован Златоусти поводом настанка, од Цркве, одвојених заједница у Антиохији, од којих су једну чинили следбеници епископа Мелетија (мелетијанци), другу - они који су за свога епископа

признавали Павлина (павлијанци), трећу - аријанци, предвођени епископом Евзојем, и четврту - следбеници неправославног Аполинарија Лаодикијског. А будући да су у међусобним препирањима једни на друге бацали анатеме, Св. Јован Златоусти је, да би прекинуо саблазни у помесној Цркви, убрзо по свом рукоположењу за презвитера 386. Године, изговорио ову Беседу, чији пуни наслов Гласи: „О томе да не треба проклињати (анатемисати) ни живе ни мртве”. Пре него што вам, беседећи о познању непојмивог Бога, изговорих многе беседе о томе¹, доказивах, како речима Писма тако и расуђивањем природног разума, да савршено познање Божанства није могуће чак ни самим невидим силама, тим силама које живе невештаственим и блаженим животом, као и да се ми, који свагда живимо у небризи и расејаности, и предати свакој порочности, (узалуд) трудимо да појмимо оно што је непознато и невидим бићима. Ми у тај грех падосмо, јер се, у таквим расуђивањима, руководисмо схватањима сопственог разума и сујетном славом пред слушаоцима, и (јер) доброразумношћу не одредисмо границе своје природе и не следовасмо Божанственом Писму и Оцима, већ бејасмо (у то) увучени махнитошћу свога предубећења, као каквом силовитом реком.

Данас ћу вам, пак, изговорити одговарајућу беседу о проклињању (анатемисању) и, показавши тежину тога зла које се сматра небитним, тиме затворити необуздана уста (која то чине) и открити вам грех оних који бацају анатему, како се и дешава. Западосмо у тако бедно стање да, находећи се у крајњој опасности, ми тога више нисмо ни свесни и бивамо савладавани најгнуснијим страстима, тако да се на нама испуњавају пророчке речи: (Од пете до главе нема ништа здраво, него убој и модрице и) ране гнојаве, ни исцеђене, ни завијене, ни уљем заблажене” (Иса. 1, 6).

Од чега да почнем, (хотећи) да говорим о том злу? Да ли од дате нам заповести Господње или, пак, од ваше неразумне непажње и неосетљивости? А када почнем да говорим о томе, неће ли се (одмах) наћи и таквих који ће ми се подсмевати и нећу ли се ја, онда, и разљутити? Не подижу ли већ своје гласове против мене зато што намеравам да беседим о таквом, болном и суза достојном, питању? Шта да чиним? Жалостим се и сакрушавам душом и изнутра растрзаван бивам, видећи такву неосетљивост, јер дела наша превазиђоше преступе Јудеја и безбожје незнабожаца. Срећем успут људе, који немају ума наученог Божанственом Писму и који,

штавише, ништа из Писма не знају, и са великим стидом немим, видећи их како махнитају и празнословје, „а не разумеју ни шта говоре, ни шта тврде” (1. Тим. 1, 7), незнаљачки се и дрско усуђујући да проповедају искључиво своја (приватна) учења и да проклињу оно што не знају, тако да се и они, који су туђинци вери нашој, подсмевају нама, као људима који се не брину о доброме животу и који се не научише да творе дела добра.

2. Авај, какве ли несреће! Тешко мени! Колико праведника и пророка жељаху да виде што ми видимо, и не видеше; и да чују што ми чујемо, и не чуше (уп. Мт. 13, 17), а ми све то окрећемо на смицалице! Удубите се у те речи, саветујем вас, да не погинемо! Јер, ако учење што преко Ангела би објављено беше неизмениво, и сваки преступ и непослушност повлачаху за собом праведну казну, зар ћемо је избећи ми који се за спасење не трудимо? Који је, реци ми, циљ Еванђеља благодати? Ради чега се саврши јављење Сина Божијега у телу? Тога ли ради да бисмо ми једни друге кињили и мучили? Заповести Христове, које су у свему од правила закона савршеније, захтевају од нас управо љубав. У закону се каже: „Љуби ближњега свога као себе самога” (3. Мој. 19, 18), а у Новом Завету се заповеда да се и живот свој положи за ближњега свога. Послушај шта говори Сам Христос: „Човек неки силажаше из Јерусалима у Јерихон, и западе међу разбојнике, и ови га свукоше и ране му зададоше, па одоше, а њега полумртва оставише. Случајно, пак, силажаше оним путем неки свештеник и, видевши га, прође. А тако и левит, када је био на оном месту, приступивши, погледа га и прође. А Самарјанин неки, путујући, дође до њега, па када га виде сажали му се. И приступивши, зави му ране и зали уљем и вином; и посадивши га на своје кљусе, доведе га у гостионицу, и постара се око њега. И сутрадан извади два динара те даде гостионичару, и рече му: Побрини се за њега, а што више потрошиш ја ћу ти платити када се вратим. Шта мислиш, дакле, који је од оне тројице био ближњи ономе што беше запао међу разбојнике? А он рече: Онај који му милост учини. А Исус му рече: Иди и чини тако” (Лк. 10, 30-37). О чуда! Господ ни свештеника, ни левита не назва блаженим, већ онога који, по учењу (јудејском), би одбачен од Јудеја, то јест Самарјанина, туђинца, који у много чему на Бога хуљаше, управо њега јединога Господ назва ближњим, зато што се он показа милостив. Тако рече Син Божији. Исто то показа Он и делима Својим, када у свет дође и прими смрт не само за пријатеље Своје и оне који Му беху блиски, већ и за непријатеље, за

мучитеље, за обманитеље, за мрзитеље, за оне који Га разапеше, за које Он, још пре него што свет би створен, предзнађаше да ће бити такви, и које, предзнајући (их), створи, надвисивши (то) предзнање добротом, и за њих Он проли крв Своју, и за њих прими смрт. Господ говори: „И хлеб који ћу Ја дати Тело је Моје, које ћу дати за живот света” (Јн. 6, 51). И (Св. ап.) Павле говори у посланици: „Јер кад смо се као непријатељи помирили с Богом кроз смрт Сина Његовога” (Римљ. 5, 10); такође и у посланици Јеврејима (Св. ап. Павле) говори да Господ „окуси смрт за све” (Јевр. 2, 9). Ако Сам Господ тако - поступаше и ако Црква следује томе примеру, свакодневно савршавајући молитве за све, како се, онда, ти усуђујеш да говориш своје (приватно)? Јер, реци ми, шта значи то што ти називаш анатемом? Проникни у ту реч и расуди о чему говориш: схваташ ли ти уопште силу тога што изговараш? У богонадахнутом Писму наћи ћеш да је та реч (проклетства) изговорена за Јерихон: „А град да буде проклет Господу” (Ису. 6, 17). А у нас, до данас, важи као општи обичај да се каже: тај и тај, учинивши то и то, даде допринос (анатему) том и том месту.

Дакле, шта, онда, значи реч: анатема? Она се (уз то) употребљава и за какво добро дело, означавајући неко посвећење Богу. А „анатема” коју ти изричеш, не означава ли она да би онај коме је изричеш требало да буде предат ђаволу, да више нема учешћа у спасењу, да буде одвргнут од Христа?

3. Али, ко си ти да себи присвајаш такву власт и такву велику силу? „Тада ће Син Божији сести на престо славе Своје... и поставиће овце са десне стране Себи, а јарад са леве” (Мт. 25, 31, 33). Зашто ти сам себи присвајаш такву част, које би удостојен искључиво сабор Апостолски, те истинити и, у свему, исправни њихови прејемници (наследници), испуњени благодаћу и силом? И они, строго испуњавајући заповест, одлучиваху јеретике од Цркве, а као да тиме сами себи копаху своје десно око, што и доказује велико састрадавање и саболовање њихово, као приликом одсечења повређенога уда. Зато и Христос назва то ископањем деснога ока (Мт. 5, 29), изразивши тиме сажаљење према онима који бивају одлучени (од Цркве). Зато они², и у овом, као и у сваком другом делу, строго испуњавајући (заповест), обличаваху и одбациваху јереси, али никога од јеретика не подвргаваху анатема. И апостол (Павле), очигледно по нужди, само на два места употреби ту реч, али ни тада као оно што се односи на неко конкретно лице: у посланици Коринћанима, (Св. ап.) Павле говори: „Ако неко не љуби

Господа нашега Исуса Христа нека је анатема” (1. Кор. 16, 22) и још: „Ако вам неко јави Еванђеље друкчије него што примисте, проклет (анатема) да буде” (Гал. 1, 9). И када нико од оних који примише власт не учини то нити смеде да изговори такву осуду, зашто се, онда, ти усуђујеш да то чиниш, поступајући противно (циљу) смрти Господње и да предухитраваш суд Цара? Хоћете ли да чујете шта изрече један свети муж, који пре нас беше прејемник Апостола и који би удостојен мучеништва? Објашњавајући тежину те речи³, он се послужи следећим поређењем: као што се простак, који се у царску одежду (сам) обуче, заједно са својим саучесницима, предаје смрти као тиранин, тако и они, вели он⁴, који злоупотребљавају својство Господње и предају човека црквеној анатема, подвргавају себе потпуној погибелји, присвајајући себи достојанство Сина Божијега⁵. Или ви, можда, сматрате да је неважно то што, пре времена и пре Судије, некога осуђујете на такву осуду? Јер анатема потпуно одлучује од Христа. Али, шта говоре људи спремни на свако зло? „Он је јеретик”, говоре они, „ђаво је у њему, он хули на Бога и својим убеђењима и сујетним ласкањем низвргава многе у бездан погибелји. Зато је га Оци и одбацише, а нарочито учитеља његовога, који проузрокова раскол у Цркви...” а овде се мисли на Павлина или на Аполинарија. Но, ти поучавај и „са кротошћу карај оне који се противе, еда би им Бог ако дао покајање за познање истине, и да се избаве замке ђавола, који је живе уловио да врше вољу његову” (2. Тим. 25, 26). Забацуј мрежу љубави, да посрнули не погине, но да се спасе. Покажи да, по великоме добродушју (своме), желиш да своје добро учиниш општим. Забаци добропријатну удицу састрадања и, на тај начин, откривши скривено, извуци из понора погибелји онога ко се умом у њу погрузио. Поучавај да све оно што се по пристрашћу или по незнању прима као (оно што је) добро, није сагласно са предањем апостолским; и ако заблудели човек то поучење прими, он ће, онда, како вели Пророк, „живети (јер прими опомену), а ти ћеш сачувати душу своју” (Језек. 3, 21). Ако, пак, он неће (поучење да прими) и упоран остане, онда - а да се сам не би показао кривим - само посведочи да се тако и збило, са дуготрпљењем и кротошћу, е да Судија не би затражио душу његову из руке твоје, без мржње, без гнушања, не прогонећи га, но показујући искрену и истинску љубав према њему. Њу ти задобијај и, макар и немао никакве друге користи, велика је корист и велики је добитак већ то што волиш и доказујеш да си ученик Христа: „По томе ће

сви познати”, говори Господ, „да сте ученици Моји, ако будете имали љубав међу собом” (Јн. 13, 35), а без ње ни познање тајни Божијих, ни вера, ни пророштво, ни сиромаштвовање, ни мучеништво за Христа неће вам бити ни од какве користи, како и објави Апостол:

„Ако знам све тајне и све знање, и ако имам сву веру да и горе премештам, а љубави немам, ништа сам... Ако језике анђелске говорим... и ако раздам све имање своје, и ако предам тело своје да се сажеже, а љубави немам, ништа ми не користи: љубав дуго трпи, љубав се не горди, не тражи своје, све сноси, све верује, свему се нада, све трпи (уп. 1. Кор. 1-7).

4. Нико од вас, љубљени, не показа такву љубав према Христу као та света душаб. Нико од људи, осим њега, не осмели се да изговори такве речи. Сама душа његова гораше док он говораше; „И у своме телу допуњавам што недостаје Христовим патњама” (Кол. 1, 24), и још: „Јер бих желео да ја сам будем одлучен од Христа за браћу своју” (Римљ 9, 3), и још: „Ко ослаби, а да и ја не ослабим?” (2. Кор. 11, 29). И, имајући такву љубав према Христу, он никога не подврже ни казни, ни принуди, ни анатеми: јер никако другачије не би привукао к Богу толико народа и градова, но, подвргавши се унижењу, бичевању, шамарању, подсмевању од свију, он учини све то, снисходећи, убеђујући и умољавајући. Тако, дошавши Атињанима и затекавши их све у идолопоклонству, он не поче да их укорава и да говори: ви сте безбожници и потпуни нечастивци. Он не рече: ви све сматрате за Бога, а једнога Бога, Владику и Творца свега, одбацујете. Него шта (учини)? „Јер пролазећи”, каза он, „и посматрајући ваше светиње, нађох и жртвеник на коме је написано: непознатоме Богу. Онога, дакле, Којега не познајући поштујете, Тога вам ја проповедам” (Дел. ап. 17, 23). О, дивнога ли дела! О, очинскога ли срца! Он побожнима назва Јелине - идолопоклонике, безбожнике. Зашто? Зато што они, слично побожнима, савршаваху своје богослужење, мислећи и будући уверени да (тима) поштују Бога.

Саветујем све вас, а заједно са вама, и себе самога да подражавамо оване. Ако Господ, предзнајући склоности свакога од нас и какав ће бити свако од нас, (ипак) створи овај свет да би у потпуности показао дарове и штедрост Своју, и ако Он чак и зле (људе), премда не створи свет за њих, удостоји општих добара, желећи да Му сви подражавају, како ћеш онда чинити супротно ти, који у цркву улазиш и жртву Сина Божијега приносиш? Зар не знате да Он „трске стучене не преломи, нити свештила што се пуши не

угаси”? (Иса. 42, 3). Шта то значи? Послушај: ни Јуду, нити њему сличне погибљенике Он не одбаци, све док сваки од њих самога себе (од Њега) не одлучи, предавши се заблуди. Па зар за незнање народа не приносимо мољења? Зар нам није заповеђено да се молимо за оне који нас мрзе и који нас гоне? Ми, дакле, савршавамо то служење и поучавамо вас, (јер) рукоположење не води к властољубљу, нити на надменост наводи, нити власт пружа. Сви примисмо једнога истога Духа, и сви смо на усиновљење призвани: оне које Отац изабра⁷ Он их и удостоји да са влашћу служе браћи својој. Испуњавајући, дакле, то служење, ми вас саветујемо и преклињемо да одустанете од тога зла⁸. Јер тај кога хоћеш анатеми да предаш, или жив је и још увек битује у овом смртном животу или се, пак, већ упокојио. Ако је жив, онда поступаш безбожно, одлучујући онога који се још увек налази у неодређеном стању и који се још увек може обратити од зла к добру. Ако се, пак, упокојио, тим мање (имаш право да га анатемишеш). Зашто? Зато што он „своме Господу стоји или пада (Римљ. 14, 4), не налазећи се више под влашћу човечијом. Притом, опасно је доносити суд свој о ономе што је скривено у Судије векова, Који једини зна и меру знања и степен вере (човекове). Како ми да знамо, молим те, реци ми, за које ће речи човек бити кажњен или, пак, како ће се оправдати у дан када Бог буде судио људима за скривена дела њихова. Јер, заиста, „како су неиспитиви судови Његови и неистраживи путеви Његови! Јер ко познаде Ум Господњи? Или ко Му би саветник?” (Римљ. 11, 33-34; Иса. 40, 13)? Зар има икога међу нама, љубљени, да не размишља о томе да бејасмо удостојени Крштења и да не зна да ће се једнога дана збити суд? Шта ја то говорим: суд? О самој смрти и исходу из тела ми и не размишљамо услед привезаности за ствари житејске, (привезаности) која нас ослепи. Одустаните, саветујем вас, од таквога зла!⁹ Ево говорим и сведочим пред Богом и избраним Ангелима да ће то зло, у дан суда, бити разлог велике муке и неподносивога огња. Ако, у причи о лудим девојкама, које имаху светлу веру и чист живот¹⁰, Господ свију, видевши дела њихова, не прими исте на свадбу због недостатка милосрђа (в. Мт. 25, 11), како онда да се ми, који у потпуној небризи живимо и који са једноплеменицима својим немилосрдно поступамо, удостојимо спасења? Зато вас саветујем, немојте пренебрећи ове речи. Јеретичка учења, несагласна са учењем које прихватисмо, треба проклињати и безбожне догмате обличити, но људе је неопходно на сваки начин штедети и молити

се за њихово спасење. О када бисмо се сви ми, умножавајући љубав према Богу и ближњима, и испуњавајући заповести Господње, удостојили да сретнемо Небескога Женика са уљем и упаљеним светиљкама у дан васкрсења, и да Му представимо многе (оне), које састрадавањем својим задобисмо, благодаћу и човекољубљем Јединороднога Сина Божијега, са Којим нека је слава Оцу, заједно са Духом Светим, сада и увек и у векове векова. Амин.

Напомене:

1. Св. Јован Златоуст овде мисли на Слова против аномејаца.
- 2 То јест: апостолски сабор и њихови истинити прејемници-наследници.
3. То јест: бацања проклетства, анатеме.
4. То јест: Свети Игнатије Богоносац.
5. Сличне мисли налазе се у посланици Св. Игнатија Смирњанима, гл. 4-6.
6. То јест: Свети апостол Павле.
7. То јест: оне које, по вољи Својој, изабра за свештенослужитеље Цркве.
8. и 9. То јест: од узајамног анатемисања.
10. То јест: луде девојке, које - по Златоустовом тумачењу јеванђелске приче о мудрим и лудима девојкама - такође бејаху „светле вере и чистога живота”, тј. имаху „светилке своје”, али „немаху уља” (= милосрђја) у светиљкама својим, када се појавио Женик.

Са руског: М. А.
Фебруар 2014.

ЗАВЕТНИЦИ И БЕГУНЦИ

О ПЛАЧУ НАШИХ ИКОНА НА СВЕТОЈ СРБСКОЈ ЗЕМЉИ

ЧУДО У МАНАСТИРУ БУДИСАВЦИ

У манастиру Будисавци у Метохији, код Клине, проплакала је икона Пресвета Богородице док је јеромонах Алексеј пред њом читао акатист. Иначе, манастир Будисавци у Метохији није много познат, али је у њему живео и 1997. се у Господу упокојио старац Серафим, свети човек наших дана. Њега су комунисти после рата на мртво име пребили, до смрти га довели, али га је исцелио Свети великомученик Ђорђе који му се и јавио. Старац Серафим је у цркви, сваког дана, проводио најмање по десет сати дневно, служећи, углавном сам, цело манастирско правило, укључујући и Свету Литургију. Епископ рашко – призренски Павле је говорио монахињама из Пећке патријаршије, које су долазиле на испомоћ, да га пуштају да се моли Богу и служи службе како је сам навикао, ничим другим га не оптерећујући. Старац је ретко одлазио из своје светиње; једном, кад је отишао на састанак Епархијског управног одбора у Призрен, повукао се у последњи ред и – читао своје молитвено правило, не посвећујући пажњу ничему другом. Постио је најстроже могуће – рецимо, прва три дана Великог поста није јео и није пио ништа, а тек би се на Велики четвртак предвече укрепио са мало сушеног хлеба – суварака – натопљених водом. Манастир је био и парохијска црква села Будисавци, а народ га је веома поштовао. Долазили су и појединци са стране, јер се знало да Господ слуша и испуњава молитве светог подвижника. Отац Серафим је био и прозорљив, у шта су се многи уверили; када је, 1997. године, требало да се упокоји, желео је да се исповеди код оца Саве из манастира Вазнесења под Овчаром, иако га никада до тада није видео, али је знао да је он частан монах и озбиљан подвижник. Отац Сава је испунио његову жељу. Отишао је са овога света тихо, две године пре НАТО бомбардовања, и сахрањен је у манастирској порти.

Из овог манастира потиче србски новомученик, јеромонах Стефан (Пурић), кога су Шиптари отели 19. јула 1999. године и убили га. Отац Стефан је у младости пролазио велика искушења, својствена времену у коме живимо, и у

коме, како би рекао Шарл Бодлер, опстаје највећа обмана ђавола - он нас уверева да не постоји. Оца Стефана је из канџи непријатеља нашег спасења ишупао и ка Христу и монашком позиву упутио старац Тадеј из Витовнице. Извесно време, он је служио као јеромонах у Пећкој патријаршији, а нда се обрео у Будисавцима, где су га непријатељи крста са три прста умучили и послали Христу, Богу отаца наших, коме је овај јеромонах усрдно служио.

Дакле, управо у овом манастиру проплакала је Мајка Божја. У доба када домаћи политичари постављају гранични прелаз између Србије и Србије, између тела и срца (јер Космет је мистичко срце ове државе, и то ће увек бити), очито је да те сузе нису нимало случајне. Бог опомиње и подсећа на Себе и Свој Завет, који се у Срба зове Косовским, и због кога је отац Стефан умучен од непријатеља крста са три прста.

КАКО НАС ЈЕ ГОСПОД ОПОМИЊАО?

Крајем седамдесетих година прошлог века, у доба арнаутског дивљања на Косову и Метохији, у области у којој се налази манастир Високи Дечани, било је велико невреме, и гром је ударио у крст куполе манастирске цркве. Ватра је испунила читав храм. Највише пламена било је око ђивота Светог Стефана Дечанског. Ништа није оштећено – ни ђивот, ни било шта у цркви. Ондашњи игуман, отац Јустин (Гасић), о томе је одмах обавестио надлежног епископа рашко – призренског, Павла, потоњег патријарха србског.

У то исто доба, у селу Медна код Мркоњић Града, четврте недеље Великог Поста, при крају Свете Литургије, пред свештеником који је служио и тројицом старијих људи, чланова црквеног одбора, свети антиминос, на коме се служи Литургија, три пута се сам отворио и склопио. О овоме су одмах обавештени надлежни епископ и СА Синод СПЦ, а патријарх Павле је истакао да овај догађај најављује велика страдања. Рат у Босни и Херцеговини 1992-1995. потврдио је патријархова предвиђања.

Године 1989. у манастиру Сланци плакала је копија иконе Богородице Тројеручице, а 1990. у манастиру Студеници појавила се крвава суза на лику Светог Саве на завеси олтарских двери. У зиму 1991, уочи почетка „рата за југословенско наслеђе”, у Саборној цркви у Београду из трновог венца на челу Христовом и из ране на Његовом ребру потекло је миро.

Рат против Срба у Хрватској најавио је следећи догађај. У пролеће 1991. у кући Србина из Бјеловара копија чудотворне иконе Богородице Лепавинске (из

србског манастира у близини Крижеваца у данашњој Хрватској), почела је да се креће по зиду. Чуду је претходило изненадно заблισταвање собе, као и паљење кандила самог од себе. У соби је стално мирисало ружино уље. Митрополит загребачко – љубљански Јован чудо је потврдио. Ускоро почиње распеће Срба Славонаца, Крајишника, Банијаца, Кордунаша, Личана.

Мала црква манастира Савина код Херцег Новог на црногорском приморју 1992. и 1993. била је сведок плакања Христове иконе. На Благовести 1992, плакала је икона Богородичина у цркви у Севојну.

Године 1993, у пролеће, над Радовањским Лугом, местом где је кум Вујица Вулићевић, убио вожда Карађорђа, небо се жарило целе ноћи, а одасвуда су се чули чудни, несхватљиви звуци. У години 1995, кад су, од маја до августа, Туђманови бојовници протерали Србе из Славоније и Крајине, грмело је на Светога Саву широм србских земаља, а гром је ударио у Саборну цркву у Београду, у Авалски торањ и у полијјску антену на Београђанки. „Гром загрме на Светога Саву, усред зиме, кад му време није”, каже епска народна песма... Уочи великог изгона Срба са Косова и Метохије 1999. године, у Дечанима се данима у круг вртело кандило пред једном од манастирских икона.

У руском храму у Риму, уочи Савиндана 2002. године, на бденију, које је, уз домаћине, служио и србски свештеник, проплакала је икона Светог Саве.

У храму Светог Саве у Крагујевцу, од 8. до 11. септембра, из Распећа Христовог текло је миро у виду суза. То је први угледао црквењак Радомир Стефановић, који је 1999, протеран из Призрена.

А онда је, уочи великог арнаутског погрома над србским народом и његовим светињама на Косову и Метохији, марта 2004. године, избио пожар у највећој србској светињи, манастиру Хиландару на Светој Гори, чије последице ни до данас нису саниране.

Пред Васкрс 2004. године (о томе су писале „Вечерње новости” 25. априла те године), у храму Светог Ваведења у Липљану, опет на Космету, проплакала је икона Богородичина. Свештеник Ранђел Денић је рекао да је то „знак да останемо јер су свеци са нама!”

Јасно је да све ове опомене и подсећања имају велики, свештенотајни смисао. Свака је била и позив на покајање и позив на борбу за Крст часни и Слободу златну.

СУЗЕ ГОСПОДЊЕ

Свето Предање Цркве од Истока каже да се Господ Христос за земног живота никад није насмејао. Окружен људском патњом на једној, и мржњом оних који су Га распели на другој страни, Он заиста није имао разлога да се насмеје у свету који је, библијски говорећи, долина суза. Али је зато плакао. Плакао је над умрлим Лазаром, јер човек није намењен за смрт, него за живот вечни (Јн. 11, 35). Плакао је улазећи у Јерусалим, знајући да ће Га, после одушевљеног дочека, Јерусалимљани распети, а да ће онда, пошто се већина не буде покајала за своје недело, доћи војске сурових римских окупатора и Свети Град сравнити са земљом, при чему ће његове становнике побити и протерати. Христос је Свој плач над Јерусалимом пропратио речима бола : „И кад се приближи видјевши град ЗАПЛАКА ЗА ЊИМ, говорећи: „Кад би и ти знао, бар у овај дан твој, оно што је за мир твој! Али је сада сакривено од очију твојих. Јер ће доћи на тебе дани, и окружиће те непријатељи твоји опкопима, и опколиће те, и стегнуће те са свију страна; и срушиће тебе, и дјecu твоју у теби, и неће оставити у теби ни камена на камену, зато што ниси познао вријеме у којему си похођен” (Лк. 42-44). Христос је плакао и плаче над грешним родом људским који одбија да позна Њега, Пут, Истину и Живот, а окреће се беспућу, лажима и смрти.

Тако Христос и Његова Мати плачу и над Србима.

„ГЛАСОВИ МРТВИХ, ТО НИСУ МРТВИ ГЛАСОВИ”

(ИВАН В. ЛАЛИЋ)

Косово и Метохија нису света србска земља само због храмова и олтара који су на том простору сазидани. Косово је свето и пресвето због толике крви проливане за Христа, од Видовдана 1389, преко страдања и борби против турског зулума, Првог балканског и Првог светског рата, до данас, када су нови злочинци и зулумћари Србима (који су их преклињали Богом да то не чине), вадили органе да би их продали „потрошачима” са папско-протестанског Запада. Своју крв за Христа је пролио и јеромонах Стефан из манастира Будисавци у Метохији, где плаче икона Богомајке. То су подсећања, опомене, које, ако не буду услишане, и кроз покајање оделтоворене, јесу најавна казне Божје. А Бог кажњава тако што се повлачи и пушта људе да жању оно што су са ђаволом сејали.

Зато србски политичари не смеју да забораве речи руског религиозног философа Семјона Франка: „Мртви ћуте. Њихова безбројна армија не устаје

из гробова, не урла на митинзима, не пише резолуције. Па ипак, та бројна армија мртвих је велика политичка сила читавог нашег живота, и од њеног гласа зависи судбина живих, можда многих поколења. За слепе и глуве, за оне који живе само у овом тренутку, не сећајући се прошлости и не предвиђајући будућност, за њих мртви не постоје, и помињање њихове снаге и утицаја за њих је само бесмислено празноверно бунацање. Али они, који умеју да виде и чују, који су свесни да садашњица није самодовољна, да није од прошлости откинут живот садашњег дана, него пролазни трен живе пуноте, засићене прошлошћу и бремените будућношћу, знају да мртви нису умрли, него су живи. Каква год да је њихова судбина тамо, са оне стране границе овога света, они живе у нашим душама, у подсвесним дубинама велике, надличне народне душе... Њихове душе јасно говоре о једном - о Отаџбини, о заштити државе, о части и достојанству земље, о лепоти подвига и срамоти издаје. У тој дубини народног духа они се немо буне против издаја са предумишљајем и без предумишљаја, против демократизованог мародерства, против несавесног пировања на њиховим гробовима, против разграбљивања родне земље, окупане њиховом крвљу. Али наша дужност је пажљиво послушкивати тајанствени, час добронамерни, час страховити смисао њиховог ћутања”.

Председник Србије Томислав Николић, премијер Ивица Дачић и министар одбране Александар Вучић, као Срби и православни хришћани најодговорнији за будућу одбрану свете србске земље, не би смели да не слушају гласове наших мученика, који су на Косову и Метохији лили крв за Христа, Бога Правде Кома пева србска химна, Бога Који нам је завештао и Крст часни и Слободу златну. Сузе Богородице из манастира Будисавци и њих и нас на то подсећају.

2013.

КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. Јеромонах Мирон (Косаћ): Српски деизис, у књизи „Чуда Божја у 20. веку”, Београд, 2006, стр. 334-339
2. Владимир Димитријевић: Зашто плаче Свети Сава?, Штампa, Чачак 2006.
3. Мртви питају, у књизи „Царство Божије и царство празнине”, Светигора, Цетиње, стр. 428-429

4. Свештеник Драгомир Убипариповић:Парохијске приче, Бернар, Стари Бановци, 2012.

СИМФОНИЈА, УРЛИК И ДВЕ ПЕСМЕ

Што се мрчи када коват нећеш
С Турцма ратиш, а Турке својакаш
Његош

СИМФОНИЈА

Изађоше 31. маја 2013. године, „загрљени, загрљени” (Франо Ласић) пред зграду Патријаршије и рекоше да су Црква и Држава пуне разумевања једна за другу, у савршеној симфонији. И око Косова се слажу, сад, баш сад, уочи „имплементације”, уочи „Гвидовдана”, који ће се од 28. јуна 2013. године славити уместо Видовдана. Наравно, слажу се у симфонији – оној Деветој, Бетовеновој; уствари, не целој Деветој, него у „Оди радости”, химни Европске уније („Загрлите се, милиони”, кликтао је романтични Шилер; „Шилер, наш Шилер”, што би рекао Свидригајлов о Раскољникову). Ништа Бриселски споразум, за који је чак и најнаивнијем наивчини јасно да је издаја Косова. „Загрљени, загрљени / камен гори, вал се пјени, / говорили нисмо ништа, / загрљени, загрљени” (опет Франо Ласић).

Ови нису ћутали, они су и говорили – о „гвидовданској” симфонији. До сада су се Срби са Косова и Метохије радовали што их, ето, бар наследници Светог Саве на престолима апостолског прејемства подржавају; а сада, уствари, испада да тај духовни врх, тај вршак духовне мудрости, жуди за симфонијом – Деветом, у чијем срцу је Шилерова „Ода радости”.

И добише је, они на врху, ту симфонију – ручак с Једним, Потписником, разговор с Другим, Преобразитељем Србије у ЕУ Србију; ништа клетве и заклетве, ништа Лазар и Обилић, само „Ода радости”. Уосталом, као некад, кад је о томе писао Свети Григорије Богослов: „Пастири су према слабима као лавови, а према јакима као пси, који свуда забадају свој нос и пужу чешће пред вратима људи утицајних, неголи пред вратима људи мудрих”.

Шта нам је остало док гледамо ову вашингтонско-бриселску симфонију, тужну карикатуру оне светосавске, на светоромејској пракси оличеној у двоглавом орлу

под круном с крстом, засноване, симфоније, сагласја Цркве и Државе?

Као и увек, остала нам је поезија. Макар у покушају; макар и не била Поезија. Поезија која је крик; која се извија у урлик; чак и ако је римована, да заурла, да поквари тај хор који пева „Оду радости” под плавом ЕУ заставом попрсканом жутим ЕУ петокракама, пентаграмима који нису ништа друго до антикрстови Новог Вавилона.

ЗАПИС ПРОПАЛОГ ПЕСНИКА

Некада сам писао поезију, па чак и објављивао стихове. Дописивао сам се са Иваном В. Лалићем, дивео се на улици Александру Ристовићу, живео од сонета Стевана Раичковића, волео да свратим у редакцију „Књижевне речи”, учествовао на песничким сусретима. А онда, кад сам дошао из војске, 1989. године, наставио сам да песнике читам, али престао сам да се бавим песништвом. Тачка. Има других начина да човек каже оно што жели – публицистика је један од њих. Наравно, србска поезија од тога ништа није изгубила – напротив. Моји стихови су јој били вишак.

Ипак, после Божића 2009. по православном календару (дакле, после 7. јануара 2010. по грађанском), око србске Нове 2010. године, написао сам песму, ни сам не знајући како и зашто. Дошла је та песма изненада, након посете једне сад већ бивше моћне утваре знаној србској светињи. Слика те посете и разговора утваре са тамошњим духовницима изашла је на насловној страни познатих србских новина. Узнемирила ме је; знао сам да се нешто спрема. Нешто, у дубинама наше историје, почиње да се миче, као препотопско чудовиште, као звер огавне њушке; нешто тешко, каљаво и окајано, што ће велики мрак увести међу нас. Издаја...

После те посете и после ове песме, оне, 2010. године, стављен је у погон замајац предаје Косова и Метохије, и већ у фебруару извршен је удар на Епархију рашко-призренску и њеног архијереја, који се годинама борио за Газиместан и Грачаницу у Србији (удар је извршен по налогу Империје, наравно; сазнали смо то са Викиликса).

Песму сам написао и одложио је. Крио сам је и од себе, бавећи се само рационалном анализом.

До сада ову песму нигде нисам објавио, а читао сам је двојници-тројници пријатеља. Сада, у доба ове симфоније и свеопште „Оде радости”, не знам ништа боље да кажем од онога што сам рекао самом себи у тој песми. Јесте, онда је био Божић, а сад се ближи Спасовдан, макар као црвено слово у календару, ако не и

као наша стварност; али и један и други празник тичу се Христа, Бога Чије је Косово са Метохијом најдивније жртвено поље у хришћанској историји. Ево песме, читаоче. То је свирала која свира о козјим ушима цара Тројана.

ПОЛАЖАЈНИК У ДЕЧАНИМА –
ПЕНТАПТИХ ЗА ПЕТ РАНА СРБСКОГ БОЖИЋА

На Борисе, Вукашине општа грми анатема
Његош

1.

Под дечанском фреском Суда
Поклоник се слика: Јуда.

Полажајник, сав од ласке.
Лице свитка попут маске.

2.

Приђе Краљу: „Бројак дане
Да ти крочим у Дечане,

Да ти кликнем, краљу свети –
Најбољи смо на пленети!

Атлантиди наш брод хита,
Ка обали искон – мита,

Ту ће шеве с неба пасти,
Пливаћемо сви у масти,

Још кад папа на брод бане,
Хватаћемо златне гране

И јабуке Хесперида
Свак ће с грана тих да скида”.

3.

- Што си срећан, игумане?
- Он нам дође у Дечане!
- Шта ти рече, шта обећа?
- Дечанска ће сијат свећа.

- Зар да Јуда свећу пали?
- Шта ћеш, брате? Ми смо мали!

- Мислиш оно: „Шут с рогатим”?
- Полажајник ми побратим...

- А Косово? Метохија?
- Мрак је тамо...Сребро сија...

4.

Па се смеју, па се шале,
Молитвају, свеће пале,

Скупа с Јудом и дружином,
Пред господском, пред ужином...

Кандило се само љуља,
Баук-хорда ту бауља,

Кикотом се стравним цери...
Из ћивота Краљ их мери,

Подиже се, и где чуда,
Слуша шта то збори Јуда.

Док реч сјајка (чоко–прелив),
Размењује с братством целив,

Онај стари, гетсимански,

Јуда, мајстор пеливански.
У чесницу сребро меће:
„Свима здравља, смеха, среће!”

5.

Оде Јуда. А Дечанци
не певају...Гле, у банци

Тридесетак сребрњака
Броји авет – рука, лака...

Древна звона са Дечана
Звоне звоном свих сахрана...

Сенка сенку сенком вија
С обе стране Проклетија...

Србска Нова 2010. година

Тако написах тада. Објављујем сада. Иста су ми осећања, а песма, свака, почива на осећањима, за која се тражи „објективни корелатив” (Т. С. Елиот). Вероватно нисам успео да га нађем јер, да препричам Рилкеа, старо је то проклетство песника да јадикују тамо где треба уобличити. Јадиковање није уобличавање. Али ипак...И заплакати треба, сасвим неестетски; и кљасту реч послати у свет, само ако има ко да је чује.

Заурлати, дабоме, заурлати. Макар урликом кварити симфонију. Макар тако покварити ЕУропско уживање у „Оди радости”, химни евроунијата свих боја и чинова.

ЈОШ ЈЕДНА ПЕСМА ЗА КРАЈ

Овога пута, срећом, није моја. Боља је много од моје, искрене, али невеште. Али осећам је као своју. Као да сам је ја написао. И не само ја, него МИ. И на основу ње нам је, као некад после десетерца, све јасније. Песму је, из дубине (де профундис) свег и нашег бића саздала песникиња и драмски писац Милена Марковић. Зове се Малена Бањска.

Кренули смо у Митровицу ибарском магистралом
тамо су чучавци и трактори и дрвеће отежало
од воћа
и девојчице са голим пупковима
стигла сам до Косова одакле је моја мајка и
њена мајка
и сестра ми се тамо родила а доктор је био пијан
видела сам америчке војнике
гузати су а један је носио
бифокалне наочари
доста су мали можда неке веће шаљу на
друга места
свуда су висиле заставе
мени то не значи застава је застава
у војску нисам ишла а нисам ни способна
и велика сам кукавица и лажем кад зинем
а трава је била тако зелена да убада
а небо је било тако близу да успава
сладак сан на пустом пољу
и шта ће ту ти гузати војници наоружани до зуба
и онда сам видела знак са десне стране
на њему је писало Бањска
и ту ме је стигла и баба и мајка и сестра и земља
и гробље и Ибар вода и ту ме је стегло
и неће да пусти
и никад неће да пусти јер сам се сетила
усред ноћи бих се сетила
и никад нећу да заборавим Бањску
зато што
неко беше Страхинићу Бане
беше Бане у маленој
Бањској

ПОСЛЕ ОВЕ ПЕСМЕ

А оно што написа Милена Марковић чита се као: Христос Воскресе,

АКО НЕМА ПАТРИЈАРХА У КАБИНЕТУ, ИМА ЛИ ПИЛОТА У АВИОНУ?

Тек да нам није дана без срама.

Новица Тадић

НАРОД БОЖЛИ У ЦРКВИ

Архимандрит Василије (Гондикакис) својевремено је писао о улози народа Божјег у Цркви (текст је превео јеромонах Иринеј Буловић): „Верни су чеда Слободе. Горњи Јерусалим, који је Мати свију нас, слободан је. Материца у којој се обликујемо је тајна Слободе, којом нас Христос ослободи. /.../

Истина живи у телу Цркве као динамична „служба вере” која мења и преображава твар. Овој Божјој премудрости и сили што све одражава припада првенство. А самим тим што се Истина налази у Цркви, њу доживљава и формулише читаво тело Цркве. Изражавају је васељенски или помесни сабори, а прихвата је црквена пуноћа, у којој почива и са којом се епископски сабор налази у канонској мистеријској (светотајинској) вези љубави. Сабор није друго до уста Цркве, односно уста њене непогрешиве савести. /.../ Одговорност Народа, на карактеристичан начин изражена у посланици Источних патријараха (1848.), открива саборни (католичански) карактер Истине и њено животно важно место у црквеном телу. Помоћу ове одговорности Народа верни учествују стварно, а не само теоретски, у животу Цркве. /.../ Претпоставимо ли да имамо један непогрешиви центар, ствари у Цркви се из корена мењају - срозавају се до овоземаљског начина битисања. /.../ Сваки верник је позван да живи богословски. И читаво тело Цркве богословствује његовим животом и његовим подвигом. /.../ Оно чиме се теолошки Ватикан поноси - а то је непогрешивост једног човека – за Цркву претставља несрећу, болест на смрт, јер резбија њену тројичну структуру у еклисиологији и у духовности” (Отац Василије: „Организација Цркве као тројична мистагогија”, „Теолошки погледи”3/1977).

Управо из перспективе ових речи, једно размишљање поводом најновијег скандала везаног за изјаву србског патријарха у Русији, приликом сусрета с патријархом руским Кирилом. Од припадника народа Божијег.

ШТА СЕ ДЕСИЛО?

Ево вести из „Политике“:

„Оштро интониран деманти патријарха српског Иринеја, у којем негира агенцијске извештаје из Москве, да је, приликом сусрета са патријархом московским и целе Русије Кирилом Другим, изрекао критике и оптужбе на рачун државног руководства Србије, изазвале су поприличну недоумицу у јавности. Шта је то рекао поглавар Српске православне цркве (СПЦ), што су извештачи из Москве и новинари у Београду интерпретирали као критику власти у Београду, о питању „косовске политике“?

Ако се чита сајт СПЦ и саопштење о сусрету два патријарха, онда патријарх Иринеј заиста није рекао ништа против власти у Београду, па би, по тој логици и деманти имао своје оправдање. На сајту СПЦ нема ни изјаве Кирила Другог, у којој он такође коментарише политику званичног Београда према Косову.

Али, ако се чита саопштење објављено на званичном сајту Руске православне цркве о истом догађају, примећује се значајна разлика.

Званичан сајт Руске православне цркве је изјаве двојице патријарха, које су очигледно спорне за кабинет патријарха Иринеја, објавио не само као део извештаја у писаној форми већ и као видео-запис. Управо су ти цитати оцењени као критика власти у Србији, па се поставља питање – зашто је кабинет патријарха Иринеја њиховим изостављањем са сајта СПЦ, лишио јавност могућности да сама процењује и оцењује њихов садржај.

Да ли је, такође, овим демантијем, патријарх заправо демантовао самога себе, да би, у овој несвакидашњој збрци на линијама између Москве и Београда, његови најближи сарадници додатно запетљали ствар, „скраћујући” извештај.

Јер, патријарх Иринеј је заиста рекао да је „наше садашње руководство под приличним утицајем Запада”, мада се, читајући сајт Руске православне цркве, та изјава може превести и овако: „...да руководство наше земље сада трпи утицај са Запада”, уз констатацију патријарха Иринеја „да СПЦ улаже огромне напоре да свест оних који су на власти буде повезана са Русијом и Руском православном црквом”.

На сајту Руске цркве, објављена је и изјава Кирила Другог, уз интерпретацију писца саопштења:

– Изразивши сопствену солидарност са косовском позицијом патријарха Иринеја, Светог архијерејског Сабора и Синода СПЦ, патријарх Кирил је подвукао: „Ми са жаљењем констатујемо да политичком руководству Србије данас недостаје таква принципијелност и сматрамо да би оно морало да чује глас СПЦ, а не да га игнорише, поготово не јавно. Сматрамо да моделе решавања ситуације на Косову и Метохији треба промишљати тако да сваки могући модел подразумева чврсте гаранције опстанка српске заједнице и светиња СПЦ...” – пише на сајту Руске цркве.

Из кругова блиских српској Цркви, сматрају да се СПЦ сада налази у врло непријатној ситуацији, јер се негира нешто што је доступно свакоме на званичном сајту Руске цркве (www.patriarchia.ru).

– У делу СПЦ овај случај изазива нелагоду и непотребно ставља црквено-државне односе у центар пажње – напомиње наш саговорник, којем, како је рекао, не делује баш родољубиво да се критикује власт своје земље у иностранству.

– Не верујем да би се руски патријарх усудио да то учини – сматра саговорник „Политике”.

Према његовим речима, после демантија из кабинета патријарха, учињена је много већа штета за СПЦ, јер ће и у јавности и код власти, то изазвати чуђење.

Да се „није догодио” деманти, по златном медијском правилу, вест из Москве би већ данас била бајата. Зашто би се, уосталом, патријарх правдао и зашто би му било ко бранио да критикује своју власт?

Овако се чини да је патријарх најпре непотребно излетео са колосека „добре дипломатске праксе”, која подразумева да се ван граница не оцењује власт своје земље. Потом се патријарх Иринеј предомислио, па покушао да „сакрије” своје изјаве. Текст демантија стигао је у редакцију „Политике” са две имејл адресе: Епархије бачке и из патријарховог кабинета. С обзиром на то да се у Москви, у пратњи патријарха Иринеја, налази и портпарол СПЦ Иринеј бачки, упитали смо службеника епархије бачке – да ли је текст демантија написао епископ Иринеј, што би онда могло да значи да је „Иринеј демантовао Иринеја”. Међутим, службеник епархије бачке је то негирао, објашњавајући да је деманти написан у патријарховом кабинету уз

подсећање да Иринеј бачки није члан тог кабинета.

И, подразумева се, дакле, да су за све криви – медији.

НЕДОСТУПНА ДЕЛЕГАЦИЈА

Шеф кабинета патријарха Иринеја епископ ремезијански Андреј, борави у Белгији и није желео да коментарише изјаве двојице патријарха. Покушали смо да контактирамо са неколико чланова делегације која се налази у патријарховој пратњи, али су њихови мобилни телефони били недоступни.”

ШТА СЕ СТВАРНО ДЕСИЛО?

И, шта сад?

Да ли, после оваквих вести, треба да се понашемо као идиоти (у античком смислу речи, људи незаинтересовани за послове заједнице), и да ћутимо, задовољни речју „са надлежног места”?

Можда неко може; али, има и оних који нису кадри да ћуте пред нечим што не вређа само интелигенцију, него и елементарно осећање истине, на којој, јер је, у коначном исходу, Личност Христова, наша вера и почива.

Дакле: патријарх Кирил је рекао да се државно руководство Србије налази под огромним упливом Запада кад је у питању Косово и Метохија, најсветија од свих наших светиња, тле које није обична земља, него антиминос Српства, оно без чега смо нико и ништа – и духовно и државно. То, „наше” руководство не продаје веру за вечеру, него веру за обећање вечере, и то вечере која се састоји од отпадака и трулежи званих „благодети Европске уније” (ми видимо да се Европска унија распада у антихришћанству, и све више постаје оно што је Владика Николај звао Бела Демонија). Оно никога није питало хоћемо ли ЕУ или Косово. Оно не само да није изашло на референдум с тим питањем; оно је затворило све медије да се о том питању озбиљно расправља. Оно, у заносу ЕУфорије, спрема да Србију жигосе чиповима, да направи геј параду, да дозволи регистрацију „истополних” партнера, да нас прода у бело робље, да весламо у потпалубљу вавилонске лађе на линији Брисел – Вашингтон.

Да ли је то добро по потомке Светог Саве? Није. Да ли је то наметање антихришћанских вредности народу кнеза Лазара ?Јесте. Треба ли ми да идемо тим путем? Не треба. Треба ли врх Цркве да дигне свој глас против злоупотребе демократије и рушења воље (о вољи Божјој да и не говоримо,

јер је она увек, како каже апостол, светост Израиља) нашег народа која ставља Косово изнад ЕУ? Наравно.

Руски патријарх Кирил воли србски народ; руски патријарх је, кад о Косову говори, глас пуноте Руске Цркве (наравно, изражава и основни став врха руске државе, који се, косовским поводом, с Кирилом првојерархом потпуно слаже); али, руски патријарх је рекао оно што сав православни србски народ мисли и осећа. Зато је и србски патријарх Иринеј, иначе архијереј који се, притиснут околностима, показао као личност без довољно храбрости да сведочи да је „земаљско за малена царство, а небеско увек и довека”, морао, у Москви, да каже да су наши политичари под утицајем Запада, а да би требало да се везујемо за Русију, која је довољно снажна да брани нашу свету земљу од безакоња Империје. Тако је, пред руским патријархом Кирилом, и србски првојерарх изјавио оно што народ његове Цркве осећа и мисли.

ГЛАС ИЗ ПРАЗНЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ

А онда је неко, извесни непотписани фантом, из канцеларије патријарха Иринеја, демантовао писање руских медија, чак и оних најзваничнијих, и оптужио „парацрквене кругове” да шире дезинформације и „свађају”, овде, у Србији, „Цркву и државу” (а оне тако добро сарађују, зар не?)

Ко је демантовао речи патријарха Иринеја, пишући медијима из његовог кабинета, ако патријарх није у свом кабинету, него у кабинету патријарха Кирила? Зар је могуће да неки ситан чиновник у мантији или без мантије демантује поглавара једне помесне Црква? (То ме подсећа на ону причу литургичара – новотараца о томе како је, у 15. веку, ђакон цариградског патријарха Филотеја, ученика Паламиног, „самовољно” унео тропар трећег часа у епиклезу, па се отад тропар свуда проширио).

Или то можда није ситан чиновник, него крупан чиновник?

Чији чиновник?

За кога тај чиновник ради?

А ако се зна да је саопштење фантома из кабинета стигло са електронске адресе Патријаршије и са електронске адресе једне епархије, поставља се питање: зашто то саопштење није стигло са сајта неке друге епархије? Милешевске? Британско – скандинавске? Шабачке? Аустралијско – новозеландске? Има толико епархија и толико епархијских чиновника у

СПЦ, зар не?

Али, заиста, ко је тај херој који демантује српског патријарха, а није члан Сабора? Камо га је? Да га видимо и упознамо! Толики свештеници у СПЦ немају храбрости да писну гледајући разграђивање њеног канонског поретка, а ова јуначина свим медијима јавља како патријарх Иринеј пред патријархом Кирилом није рекао то што је рекао, иако аудио и видео – запис кажу другачије, и сви руски медији кажу другачије...

При чему је истина, жива истина, да се неко, у нечије име, одриче Косова и Метохије, а да му то право нико, ни Бог, ни људи, није дао. И истина је, жива истина, да је руски патријарх то рекао...

НАРОДНА РЕЧ

Како је својевремено записао архимандрит Василије, а превео јеромонах Иринеј, на трагу посланице Источних патријараха из 1848. године, сав народ Божји чува веру једном предану светима. Тако је било, и тако ће бити. А наш народ је све већ рекао, јер у Христу оно што је насушно зна већ столећима. Зато ево знања из наше народне песме, коју су, по сведочењу славног српског свештеника Радослава Грујића, писца књиге о активностима Ватикана на Балкану кроз векове, мајке са Кордуна певале својој деци: „Српска вјера погинути неће, / Српска слава погинути неће, / Цар се Лазо заборавит неће, / Обилић се прегорети неће:/ Југ Богдан се спомињати оће / И Косово поље жалостиво/ Док је сунца и док је мјесеца!/Бранковић се проклињати оће/ Док Србина на свијету има”.

А шта ако се фантом из кабинета презива Бранковић?

То презиме је најбољи разлог да његов носилац запамти стихове народне песме са Кордуна, и да се каје, као и свако од нас, док не будемо позвани пред Христа и цара Лазара. Први знак покајања: не писати саопштења за идиоте.

Други знак покајања: редовно читање текста архимандрита Василија (Гондикакиса), и живот у складу с њим. Јер, „оно чиме се Ватикан поноси - а то је непогрешивост једног човека – за Цркву претставља несрећу/.../”, каже овај угледни светогорски подвижник, чија је књига својевремено добро преведена на наш језик.

Јул 2013.

О ЋУТАЊУ ВРХА СПЦ И ИЗБОРИМА НА КОСОВУ

Зашто врх СПЦ ћути, данас и овде, о изборима на Косову када је јасно да они не само да су против Устава Србије него и наш народ доводе под власт Хашима Тачија и осталих терориста који су Србима нанели толико зла? Зар је могуће да је преча прослава Миланског едикта у Нишу од најсветије србске земље, где је и средиште Патријаршије? Зашто Архиепископ пећки са сарадницима не диже свој глас у одбрану правде, истине и слободе, без којих нема живота на земљи?

Донедавно није било тако. Рецимо, 2004. године, када је „међународна заједница” (читај: Америка) позивала Србе да изађу и гласају на шиптарским изборима (у доба кад су Шиптари опет правили погром над србским светињама), патријарх Павле је упутио писмо председницима Државе и Владе Србије Тадићу и Коштуници:

РЕЧ ПАТРИЈАРХА ПАВЛА

„Уважена господо,

Обраћам вам се обојици као Патријарх српски, у чијој скромној личности и апостолској служби звање Архиепископа пећког и канонски и историјски претходи достојанству Патријарха српског. Обраћам вам се и као епископ Српске Православне Цркве који је на Косову и у Метохији у епископском чину служио тридесет и четири године, који је покрајину много пута препешачио уздуж и попреко и који, то слободно могу рећи, тамошње прилике и неприлике добро познаје већ више од пола века.

Обраћам вам се, најзад, и као човек који је претходних година, у најбољој намери, и у име Цркве и у своје лично име позивао српски народ Косова и Метохије да учествује на изборима, у политичком животу и у привременим институцијама власти у својој покрајини, у знак добре воље и спремности да заједно са својим суграђанима албанске народности и заједно са свим осталим етничким заједницама гради темеље заједничке будућности у миру, слободи, демократији и равноправности. С тим у вези, подсећам вас и на

став Српске Православне Цркве, једнодушно и једногласно изражен на недавном заседању Светог Архијерејског Сабора, да ‘Црква начелно подржава – свуда, па и на Косову и Метохији – демократско право учешћа на изборима’. Сада, међутим, после недавних апела Светог Архијерејског Сабора и Светог Архијерејског Синода, апелујем на вас обојицу и лично, као Предстојатељ Цркве, односно као председник Сабора и Синода: за име Бога, не позивајте остатак прогоњеног и мученичког српског народа на Косову и Метохији на изборе за органе тамошње власти! Не позивајте га, па ма ко вас на то наговарао или присиљавао! Јер, наш недавни Сабор је, после начелног афирмативног става о учешћу на изборима, одмах у продужетку, свима који заговарају безусловни излазак Срба и мањинских верско-етничких заједница на заказане октобарске изборе, поставио кључно питање: ‘У којој држави на свету се може захтевати излазак на изборе под условима у којима су људи лишени не само елементарне безбедности и основних људских права, па и права на слободу кретања, него и самог права на живот?’ На то питање, на које такозвана међународна заједница и њена оружана сила на Косову и Метохији не желе или не могу да одговоре, Сабор, у име хришћанских начела и вредности, одговара овако: ‘Роба треба најпре ослободити ропског положаја који му је наметнут и извести га из тамнице да би се он могао слободно понашати и слободно бирати или бити биран’. Имајући у виду жалосну чињеницу да до овога часа нема никаквих међународних институционалних гаранција да ће излазак Срба на изборе и њихово какво-такво учешће у органима власти пружити безбедност српском народу и осталим неалбанцима у Покрајини, омогућити повратак прогнанима и очувати целовитост државне територије, питамо се: зар претходна искуства не сведоче да би крајњи исход српског учешћа могао бити дијаметрално супротан наведеним позитивним очекивањима? Зар је потребан наш пристанак на нашу пропаст, дугорочну или коначну, свеједно? Ко то уопште има право да вапијуће безакоње прогласи за правни поредак, статус друштвених партија за нормалан положај у друштву, а терор за нормално функционисање демократских институција? Ви, господо председници, знате да смо раније позивали Србе на изборе, а уследио је мартовски погром. Знате колико је Срба убијено, отето и прогнано од почетка међународне управе Косовом и Метохијом; знате колико је домова и храмова спаљено и порушено. Знате за обећања у највишој европској и

светској равни да ће макар они у марту уништени домови и храмови бити обновљени, а злочинци приведени правди. Знате, међутим, а знамо и сви, да домове и храмове нико не поправља, готово сви злочинци су и даље на слободи, а прогнаници су мање-више заборављени, да не кажем отписани. Подсећам вас успут и на то да су косовско-метохијски Албанци до пре само неколико година, притом живећи у неупоредиво бољим условима него њихови српски суседи данас, не само одбијали да учествују на изборима него и бојкотовали све органе власти, читав државно-правни поредак. Па ипак, њих нико није уцењивао, а на њихове политичке вође нико није вршио притисак. Поређење и закључци намећу се сами... Обраћам вам се, господо председници, овим јавним апелом искључиво из духовно-пастирских разлога и због егзистенцијалних невоља своје пастве, свога народа, своје духовне деце. Вас обојицу и вашу одговорну јавну службу у једнакој мери уважавам. Никад ништа у животу нисам творио или говорио са политичком мотивацијом, а сада, са навршених деведесет лета, сигурно не почињем да то чиним. Када би православни Срби данас на Косову и Метохији били тлачитељска већина, а Албанци обесправљена, угрожена и угњетена мањина, и тада бих упутио овакав апел. По Светом Писму, Бог не гледа ко је ко него све народе и све људе једнако љуби и све позива на спасење и вечни живот у заједници љубави Божје. Смемо ли ми људи претендовати на то да боље од Свеблага Бога знамо шта је за све и сваког најбоље или, просто, шта нам је свима једино потребно? У овом одсудном тренутку, по овом пресудном питању, покажите врхунску одговорност и братско јединство, већ показано у Народној скупштини Србије, а пре тога у души васцелог православног српског народа. Рекох и душу спасох. Бог вас благословио!”

МЕРА СВИХ НАС

Коштуница је на ово писмо одговорио усвајањем патријарховог става, Тадић је ћутао. Али остало је гласно и јасно сведочење Цркве о неприхватању лажи Империје. Не можемо да их победимо, али им се у злочинству никада нећемо придружити, учио нас је патријарх Павле.

Сада нема ко да каже реч истине и слободе. Ућуткани смо Миланским едиктом, па не бранимо Пећаршију, Дечане, Грачаницу, Бањску, Гориоч, Девич, Соколицу и толике друге светиње, уздајући се у „међународну

заједницу”, за коју свако зна да је друго име за НАТО злочине и лажи. А народ, Срби наши, на Косову и Метохији, нарочито на Северу, води борбу не само за себе него и за нас, бранећи Косовски Завет и Устав Србије.

Па нека. Нека Синод ћути, а кнез Лазар ће, као и увек до сада, говорити својим Косовцима: „Земаљско је за малена царство, а небеско увек и довека”. Издајници Завета ће и данас и на Страшном суду чути и знати: „Ко не дошо у Бој на Косово, / од руке му ништа не родило”. И никакво насиље ове речи неће моћи да поништи нити ће било чији кукавичлук моћи да их прецрта. Оне су мера и провера свих нас – и оних са актовкама, и оних са панагијама, и дворјана и колибара.

А Бог ће, како рече патријарх Павле, помоћи ако буде имао коме да помогне.

ДОДАТАК ИЛИ „ПРОГРЕСИВНИ КОЛЕГА”

Пишући текст о Српској православној цркви и НАТО-тацијевским изборима на Косову подсећајући и себе и читаоце на речи патријарха Павла да роб не може да гласа док је роб, нисам могао ни да слутим да ће епископ Цркве Светог Саве Теодосије позвати Србе који би требало да су му паства да изађу на те изборе и одричу се своје државе.

Мада и то се могло препоставити: још 2006. године, сведочи Викиликс, амерички амбасадор Мајкл Полт саветовао је епископу рашко-призренском Артемију (ономе што је одбио да Бајдена прими у Дечане и ономе кога су, кршећи све каноне, сабраћа архијереји прогнали из Грачанице) да сарађује са својим „прогресивним колегама”, међу којима је био и владика Теодосије, његов бивши духовни син. И сада је „прогресивни колега” урадио оно што се од њега очекивало. Немумштим саопштењем покушао је да увери народ, који је лишен свих права, да изађе на изборе које организују НАТО-терористи скупа са шиптарским терористима, и да укине самог себе.

Изјава „прогресивног колеге” била је блеђа и неуверљивија чак и од Вулинових косовскомитровачких тирада и јеремијада, које се, изговорене, претварају у нихилистички шапат издаје.

Говорећи, на недавном скупу у Сава центру, против изласка на лажне изборе лажне државе, професор др Мило Ломпар је рекао да „никада није било овакве владе” јер „ниједна влада у српској историји није тражила од свога народа да изађе из Србије; да напусти Србију. И ниједна влада није

тражила од свих нас да срећу своје деце потражимо у несрећи оних које гурамо од себе, противно сваком закону, сваком моралу и сваком поштењу”. На трагу речи професора Ломпара, потписник ових редова, са пуном одговорношћу, пита се: зар је било оваквих епископа у историји СПЦ? (осим, наравно, слугу турског окупатора, владика фанариота, који су управљали Црквом у доба после укидања Пећке патријаршије и због којих се Гора код Призрена потурчила). Зар је могуће да се србски владика одриче Косовског завета и свој народ гура у ропство горе од турског? Зар тиме није крочио у земљу с оне стране огледала, тамо где, како рече Ломпар, почиње „царство злих клонова”?

Наравно, то уопште не значи да га цар Лазар (као и нас, уосталом) неће питати шта је урадио и „сучим ће изаћ пред Милоша и пред друге српске витезове” (о Светом Сави, Арсенију Сремцу и архијерејима чије свете мошти почивају у Пећаршији да и не говоримо; да не говоримо о Светом Стефану Дечанском). Такође, то не значи да ћемо због попа Николе заборавити Светог Николу. Зато оставимо „прогресивног колегу” Богу и савести, а ми наставимо да бранимо Устав Србије и Свету Земљу Лазареву.

Србија је вечна док су јој деца верна.

Октобар 2013.

СВЕТОСАВЉЕ И КРОАТОПАПИЗАМ

СЕЈАЊЕ СОЛИ: ДИЈАЛОГ СРБСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ И РИМОКАТОЛИЦИЗМА, А О ЉУБАВИ ДА И НЕ ГОВОРИМО

КИЈУКУ, УМЕСТО ВОШТАНИЦЕ

ПОКУШАЈИ УНИЈАЋЕЊА ПРАВОСЛАВНИХ СРБА

Иако се овај рад бави односом Србске Православне Цркве и римокатолицизма на јужнословенским просторима Европе у другој половини 20. века, било би корисно подсетити на неке од претходних чињеница везаних за суочавање православног Србства и римокатолицизма. Ако ни због чега другог, а оно због тога да се види одакле почиње савремени дијалог, и колико му прошлост даје основа.

Срби су примили хришћанство од царства православних Ромеја, Византије, а то је свакако сметало Риму, који је, још од 9. века, па и раније, бацио око на Балканско полуострво. Свети Сава је јасно определио пут свог народа, примивши аутокефалију од Цариградске Мајке Цркве. Он је новоформиране епархије своје архиепископије распоредио тако да су биле брана од папских претензија, а нарочито оне у Зети и Хуму (на Јадранском приморју), тако да је папа Климент Шести 1344. говорио да је Стон заражен „проклетом српском шизмом” (цит. према Јевтић, 333). Барски надбискуп Гијом Адам и француски краљ Филип Шести оштро су осуђивали србског краља Милутина, непријатеља Лионске уније, а цар Душан, који је римокатолицима у Србији дозвољавао да имају своје свештенство и храмове, својим Закоником (чланови 2 и 4) забранио је превођење православних Срба на унију с папом. Деспот Ђурађ Бранковић, пред сам крај слободне србске државе у 15. веку, одбио је да шаље делегате на преговоре о унији у Фиренци и Ферари, рекавши да добро познаје Латине, јер је њихов сусед, и да од преговора неће бити ништа.

После пада Срба под турску власт, покушаји римокатолика да их приведу

под власт папе нису престајали. Босански фрањевци, приморске бискупије, државне власти Млетачке републике и Хабзбуршке монархије стално су радили на томе. Папски мисионари, попут Петра Масарека, који, четрдесетих година 17. века, путују Балканом, извештавају ватиканску Конгрегацију за пропаганду вере да је „неизбројив број шизматика у Србији, Бугарској, делу Босне и Угарској, који живе у неизбројивим насељима” (цит. према Јевтић, 335), а мисионар Франческо де Леонардис моли папу да му пошаље помоћнике јер „на подручју од Цариграда до Истре и Хрватске од свих Хришћана пет шестина сачињавају Срби (Православни)” (исто, 335). Нарочито су паписти радили на унијаћењу Срба у Боки Которској, да би себи отворили пут ка Црној Гори и Србији, али су имали мало успеха. Више успеха ватикански мисионари имају у залеђу Дубровника и Западној Херцеговини. Двадесетих година 17. века, задарски надбискуп се хвали централи у Риму да је у Задру поунијатио 190 грчких и србских породица. У мају месецу 1722. Срби из Задра и околине одржали су народну скупштину, дижући глас против настојања католичког бискупа Змајевића да их поунијати. Епископ Никодим Милаш је, у својим студијама „Православна Далмација” и „Славенски апостоли Кирило и Методије и истина Православља” писао је о борбама Срба из Далмације против насилног унијаћења за време Млетачке републике, које је често било праћено убијањем и утамничењем оних који су одбијали да признају власт римског папе. После Млетака, Далмацијом су завладали Хабзбурзи, који су наставили са сличном политиком. Године 1821, Срби пишу цару Францу Првом у Беч: „Чврсти и постојани у својој вјери (православној), одлучили смо изгубити своје имање и живот пре него што допсутимо и најмању измјену у догматима наше вјероисповијести” (цит. према Јевтић, 339)

Највећи притисци на Србе били су на територијама Хрватске и Славоније, на планини Жумберку, око Загреба и Вараждина. Монаси из манастира Марче, у близини Иванграда, код Загреба, дуго су одолевали, скупа с народом, пристиску да се поунијате, све док у тамницу, крајем, 17. века, није бачен њихов епископ Гаврило (Мијакић), а 1672. похапшени су марчански калуђери и у ропству умрли на острву Малти. После тога, србском Жумберку наметнута је власт Рима.

Царица Марија Терезија је 1741. потврдила закон Пожунског сабора, чији 46. члан гласи: „У Тројединој краљевини, осим римске вере, неће се трпети

ниједна друга вера”. У њено време кренуло је унијаћење у Ердељу, на чијем удару су се нашли Срби и Румуни. Римокатолици су се трудили да свој утицај прошире и у средишњим србским земљама – када је, после Пожаревачког мира 1718, Аустрија остала у деловима Србије одузетим од Турака, ватикански мисионари су се размилели међу „шизматичима”, настојећи да им наметну своју веру.

СРБИЈА У 19. ВЕКУ

Године 1804. избио је Први србски устанак, и Србија је почела да се ослобађа турске власти. Стичући државну самосталност, суочила се са новим приступом Рима на православним „terra missionis”: овог пута, почела је прича о конкордату. Србија је у конкордатске преговоре с Ватиканом ушла још у доба Илије Гарашанина, половином 19. века. Власт младе државе је била у вези са ђаковачкимбискупом Јосипом Јурајем Штросмајером, али су се преговори завршавалинеуспехом, јер Рим није пристајао да се задовољи понуђеним. Сам Штросмајер маштао је о стварању државе Јужних Словена под духовном влашћу папе и световном влашћу Хабзбурга. Нарочито велики притисак око потписивања конкордата, којитобож проистиче из обавеза преузетих на Берлинском конгресу1878., на Србију је вршен осамдесетих и деведесетих година 19. века. Јован Бошковић, министар просвете и црквених послова, нарочито је био против притисака којису ишли на штету државних интереса. У Србији, која је имала 2, 5 милиона становника, живело је свега десетак хиљада римокатолика, углавном странаца, али Европа је (као и данас) за њих тражила што већу „толеранцију”. Као што је говорио Д. Б. Несторовић још 1902: „ /.../За западну Европу би прави доказ о верској толеранцији Србије био тек тада када би се бар у Београду извијао торањ римокатоличке цркве”. Уочи Првог светског рата конкордат је био спреман, али је ратни вихор све помео.

У ДОБА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Веома брзо по формирању Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца 1918. године (касније: Краљевина Југославија) почели су преговори о склапању конкордата нове државе и Ватикана. Захтеви Рима били су радикални, а тицали су се, пре свега, потпуне власти католичког начела у области школства и постављања вероучитеља. Захтевано је државно признање

верских школа, као и то да римокатоличкој деци учитељ буде њихове вероисповести. Ватикан је упорно одбијао да испуни државни захтев да се службе међу јужнословенским римокатолицима одвијају на словенском језику. Преговори су били прекинути, па настављени 1931. године. Др Никола Жутић каже да је Ватикан, гледајући кризу режима краља Александра, био још непопустљивији него раније. Упознавши се са садржајем предлога Ватикана, југословенски посланик Симић је у разговору с кардиналом Пачелијем приметио да је да се стиче утисак да Рим не жели склапање конкордата.

Конкордат око кога се потрудила Влада Милана Стојадиновића био је потпуна капитулација пред захтевима папе, који се сасвим ставио изнад државе Југославије. Критичари су, пре свега, тврдили да је конкордат непотребан, јер га је у свету потписало свега девет држава, међу којима су биле Немачка, Италија и Аустрија, али и, безначајан у међународном смислу, Хаити. Велика Британија и Француска никакав међудржавни уговор с Ватиканом нису имале. Указивало се на то да се римокатолицима даје могућност мисије међу православнима. Начело равноправности конфесија било је повређено ставом да ће римокатолички свештеници бити заштићени као и државни службеници (што није било предвиђено по Закону о Србској Православној Цркви). Римокатолицима је било дато право на рад у милосрдним установама и непосредно деловање међу болеснима и сиротињом. Римокатолички свештеници су били заштићени и пред судом више од православних: држава је морала не само да обавести њихову црквену власт о покретању поступка, него и да наведе разлоге због којих је поступак покренут, па чак и да формира мешовиту комисију са црквеном влашћу ако ова одбије да окривљено духовно лице повуче са положаја.

По члану 14 конкордата, статус правног лица даван је римокатоличким установама у складу са канонским правом дотичне конфесије, а не у складу са државним законом. Конкордатом је гарантована исплата одузете имовине римокатоличке заједнице у пуној тржишној вредности, што није важило за СПЦ. Римокатолицима су хтели да врате добра секуларизована још у XVIII веку, а СПЦ није имала право ни на мања обештећења. Веронаука је за римокатолике постајала обавезна, а за православне је била подређена државној просветној политици. Било је предвиђено и широко изузимање из војне обавезе, итд. Једном речју, конкордат је био кап која је превршила чашу

стрпљења СПЦ. Резултат је био „крвава литија”, смрт патријарха Варнаве (у чије узроке се још увек сумња), сукоб Цркве и државе и, на крају - пад конкордата.

За разлику од Србске Православне Цркве, која је била спремна да и део свог идентитета жртвује за заједничку државу, и која је сковала крилатицу „Брат је мио које вере био”, Ватикан је од почетка био антијугословенски настројен (уз тактичка прилагођавања своје политике). Др Никола Жутић, пишући о ватиканском ставу 1919. године, наводи L” Osservatore Romano, званични ватикански гласник, тврдећи да овај часопис, преко својих чланака, даје подршку сепаратистичким и иредентистичким покретима у Краљевини СХС, тражећи независну хрватску републику, у Словенији даје подршку Аустријанцима, у североисточној Србији и Војводини Румунима (Власима), у Црној Гори независној црногорској краљевини, а у југозападној Србији Албанцима. Пошто је признала нову државу, ватиканска дипломатија је наставила да врши притиске на њу, подржавајући пре свега италијанске претензије на Истру и Далмацију. У сталном страху од ватиканско-мусолинијевског савеза, власти Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца су непрестано попуштале Риму, тако да је он увек наметао своје бискупе, чак и антијугословенски опредељене. Албанци римокатолици су свој косовски комитет повезали са ВМРО-ом. Унијати из Струмице и Ђевђелије су били пробугарски настројени. Упорност македонских унијата била је толика да је Свети Архијерејски Синод 1929. године писао председнику владе Петру Живковићу да унијати чак насилно прекрштавају поједине у Злетовско-струмичкој епархији и, што је још озбиљније, новцем проверавају похлепне. У Војводини је римокатолицизам подржавао великомађарску државну пропаганду. У Босни је Мехмед Спахо, вођа Југословенске муслиманске организације, радио на зближењу муслимана и католика ради сузбијања „србске превласти”.

У Србији је деловање римокатолика било веома успешно. Француски фратри асумпционисти из Цариграда прелазе у Београд, где у Хаџи Мелентијевој улици број 69 оснивају своју цркву и подижу дом. Часне сестре истог реда у Ранкеовој улици отварају школу за француски језик, ручни рад и забавиште. До 1918. једина католичка црква у Београду била је капела аустријског посланства у Крунској улици, али већ 1926. подиже се црква Христа Краља у самом срцу престонице (велики део новца за

изградњу храмова дале су папе Бенедикт XV и Пије XI). Године 1926. у Брегалничкој улици у Београду подигнут је фрањевачки самостан за четрдесет фратара и часних сестара. Они су одмах кренули у мисију по Србији, по римокатоличким жупама и у болницама. Фрањевачку акцију је издашно помагао масон и гувернер Народне банке Југославије, Ђорђе Вајферт. Крајем 1925. и почетком 1926. отворена је римокатоличка црква у Крагујевцу. Две часне сестре су дошле са намером да направе забавиште за србску децу. Годину дана касније подигнута је римокатоличка црква у Смедереву.

Жупник Фердинанд Хрди, који се кретао од Крагујевца до Ниша, био је веома ревностан у захтевима југословенским властима да се образују жупе у Бору, Њуприји, Ужицу и Зајечару. Локалне власти су упозоравале да број римокатолика уопштеније тако велики како је Хрди тврдио, већ да сумноги настањени ту само привремено. Број римокатолика је растао, па је београдски жупник Вагнер тврдио да је такав „природни и здрав развој” био могућ само у земљи у којој су „толеранција и вјерска равноправност били истинска стварност, и гдје бројном доласку католика нису прављене никакве запрете”. (Иначе, жупник Вагнер је, по писању београдске „Политике” од 5. септембра 1919, у време кад је Србија била под аустроугарском окупацијом, сипао клевете на Србију, Србе и Карађорђевиће).

Жупници су преводили и православне Србијанце на унију с Римом. Већ поменути Хрди нарочито је био активан у Нишу, где је низ лица увео у римокатолицизам, због чега је Свети Архијерејски Синод морао да протестује пред државним властима. Чак је и министарство унутрашњих дела указивало на Хрдијеву србофобију и везу са круговима хрватских шовинистичких политичара, које је извештавао о стању у Србији. Број римокатолика се, у односу на стање пре Првог светског рата (око 14-15.000), више него удвостручио. Упркос свему томе, хтело се још.

Србска државна фантазмагорија, звана „интегрално југосло-венство”, трајала је и трајала. У школама су се, као свеци „јужно-словенског јединства”, славили Св. Сава и ђаковачки надбискуп Јосип Јурај Штросмајер. Нарочито се јасно видело куда иду међуверски и међунационални односи 1935., када је Архијерејски сабор СПЦ прогласио Светосавску годину, поводом седамстогодишњице упокојења Светог Саве. Загребачки надбискуп др Анте Бауер је својим верницима забранио било

какво, активно или пасивно, учешће у обележавању тог јубилеја, а нарочито у школама. Владика Николај је написао један огорчени чланак, указујући да су чак и фрањевци, попут Андрије Качића Миошића и Грге Мартића, својевремено величали Светог Саву, док надбискуп Бауер сад то забрањује. Срби су, иначе, по налогу државних власти, славили Штросмајеров дан у школама, а Влада Краљевине Југославије, по Николају, није учинила ништа да светосавску годину учини сведржавном.

Са територије данашње Хрватске долазиле су све озбиљније вести о сепаратистичком покрету Хрвата против заједничке државе. Тако је, по налогу Влатка Мачека, у априлу 1936., организован напад на граничну караулу у области села Јелачићево. У Славонској Пожеги 8. новембра исте године, Хрвати су напали србске сватове који су носили југословенску заставу. Хрватска сељачка странка (мачековци), где год је била на власти, уклањала је ћириличне натписе и замењивала их латиничним. Уместо табли с натписима „општина” и „срез” појављивале су се табле на којима пише „опћина” и „котар”. Србски трговци у Загребу били су бојкотовани. У фебруару 1936. демонстранти, који су славили помен Анте Старчевића, разбили су прозоре на кући у којој је становао митрополит загребачки Доситеј (Васић). У марту су у Загребу разбијане србске продавнице. У априлусу у Керестинцу мачековски бандити масакрирали шесторицу младића, чланова Југословенске радикалне заједнице, а затим убили Јована Буту, његову жену и ћерку.

Некадашњи аустроугарски официри, Хрвати, сада у војсци Краљевине Југославије, претилису србским официрима чак и смрћу. Хрватски угледници суизбегавали да присуствују свим поменима везаним за србску историју, а нарочито Видовдану, који је, иначе, био државни празник. У августу 1936. у Сремској Митровици (!), где је било свега двеста Хрвата, организоване су демонстрације на којимасе клицало Мачеку, а против краља и Београда. Чуло се и: „Да живи хрватска Митровица!” Римокатолички жупници су радилина кроатизирању Буњеваца у Војводини. У истом месецу 1936. жупник у Оточју, Грга Старчевић, говорио је да Хрвати не воле Србе јер они нису никаква браћа, него Цигани и Цинцари. Свеје ово било добро познато епископату Србске Цркве, који због тога није желео да се упушта у трговину духовним и националним интересима своје пастве, знајући да иза хрватског сепаратизма стоји римокатоличка мржња према „источној

шизми”.

Кажу да је папа Пије XII запретио Србима да ће зажалити што нису пристали на конкордат. Било како било, 29. децембра 1937. године, министар полиције Антон Корошец је објавио да је питање конкордата склоњено с дневног реда. Ватикан је оштро протестовао због тога. Бискупска конференција Југославије је 4. маја 1938. изложила своју Декларацију којом оптужује Владу да је стала на страну Србске Цркве и православља. Бискупи су тврдили да су права римокатолика „тешко повређена”. Како и колико, види се из белешке др Јоза Петровића, објављене 1942. (Петровић је у Београду боравио од 1925. до 1941. године): „Кад сам дошао у Београд, имали смо црквицу у бившем аустријском посланству. Одлазећи из Београда остављамо шест католичких цркава. Све болнице су у рукама часних сестара, сва кућна послуга је наша. Буњевци имају своје хрватско друштво, затим основан је Хрватски клуб, чији сам члан био од мог доласка у Београд, основасмо Напредкову подружницу, Радишину, а колико је вјерских друштава било, то не умијем рећи. Не вјерујем да је тјеловска процесија у Загребу била импозантнија од оне у Београду” (цит. према Димитријевић, 200).

Три године после бискупске декларације, настаће Павлићева монструм – држава. Неки од најделатнијих учесника борбе против конкордата обрешће се као свештеноченици, убијени од усташке руке: владика бањалучки Платон, владика горњокарловачки Сава, митрополит дабробосански Петар. Митрополит загребачки Доситеј ће, после ужасних мучења од стране усташа, полужив доћи у Београд, где ће, од последица, умрети. Владика жички Николај ће, у Србији, бити под стражом Немаца, да би, скупа с патријархом Гаврилом, крајем 1944. године био одведен у Дахау. Таква је била цена духовне слободе коју је Србска Православна Црква вековима плаћала.

НЕЗАВИСНА ДРЖАВА ХРВАТСКА И РИМОКАТОЛИЦИЗАМ

Независна Држава Хрватска себе је представила као икнарнацију римокатолицизма, а њен вођа, Анте Павелић, је био ревностан римокатолик, који је сваке недеље прислуживао на миси. Иако Ватикан није признавао НДХ *de jure*, он ју је признавао *de facto*, преко специјалног папиног опуномоћеника у НДХ, опата Марконеа. Хрватски надбискуп Степинац је од

почетка подржавао формирање ове квислиншке твроревине, савезнице Тројног пакта. Још док су југословенске трупе водиле рат са силама осовине, Степинац је посетио усташке вође, Кватерника и Павелића (12. и 16. априла 1941.) и упутио им подршку. Сваке године је, за 10. април, дан оснивања НДХ, служио „мису захвалницу”, био члан усташког државног сабора, војни викар усташке војске, бранитељ интереса Ватикана у НДХ, духовни руковођа прекрштавања 250 000 православних Срба, а у марту месецу 1945, док се нацистичка Немачка рушила у прах и пепео, zaloжио се, с осталим хрватским бискупима, за опстанак независне државе Хрвата. Мора се признати да је Степинац повремено долазио у сукоб с Павелићевим режимом, у складу са политиком папе Пија Дванаестог, који је, иако је подржавао рат нациста против „комунистичке опасности”, повремено изговарао уопштене проповеди против расизма као нехришћанске појаве. Па ипак, Степинац и хрватски бискупат никад се нису оградиле од усташке „државотворене политике”. Усташки идеолог и католички жупник, др Иво Губерина, писао је, 1943. године, о Србима као главном извору опасности по Хрвате, тврдећи да је ”Бизант ишао за тим да се читав хрватски народ културно бизантинира, а политички посрби” (цит. према Жутић, стр. 341) Губерина је указивао на неопходност оружане борбе против тобожње „диктатуре Срба” у Југославији, да се не би упало „у великосрпски понор православља, комунизма и верског формализма” (исто, стр. 342). Др Никола Жутић каже да су „национално – државне визије усташке државе и Римокатоличке цркве биле потпуно усклађене/.../ Усташка начела сваки римокатолик је морао водити у живот како би опстао усташки режим. Сваки римокатолик је морао радити за добробит усташтва/.../ Поједини брати и часне сестре носили су уједној руци усташки бодеж, а у другој молитвеник и криж. Цео Срем је био преплављен лецима бискупа Акшамовића у којима је позивао Србе да спасу живот и имовину преласком у католичанство” (Жутић, стр. 342; 346). И хрватски изучаваца односа верских заједница у бившој Југославији, Вјекослав Перица, каже: „Католичка црква је дала новом режиму кључне компоненте државности: оснивачки мит, патриотски ритуал и државну бирократију. По оснивачком миту, Независна Држава Хрватска израсла је из тринаестовековне традиције. У изградњи државе учествовале су десетине хиљада чланова католичких лаичких организација које су биле у служби НДХ. /.../ Већина католичких

свештеника изван зона под италијанском окупацијом подржавала је усташе” (Перица, 1, стр. 82). И концентрационим логором Јасеновац харало је неколико римокатоличких клерика - убица. По др Драгољубу Живојиновићу, све ове ствари биле су познате и Ватикану и Вашингтону, али оне нису превише узнемиравале ни један, ни други центар светске моћи. Штавише, Живојиновић јасно каже: „У Вашингтону и Лондону се такође знало да су се Ватикан и Католичка црква у НДХ, посебно њен епископат, залагали за разбијање Југославије, као и за очување хрватске државе након завршетка рата. Њихова подршка опстанку самосталне Хрватске постајала је, како се рат приближавао крају, све изразитија. У Ватикану, као и на Каптолу, подржавали су прелазак НДХ на страну Савезника у последњим месецима рата. Штавише, то се радило са знањем и одобрењем усташких власти. Другим речима, усташки режим, с обзиром на то да није могао да опстане, требало је да буде прелазни облик, зачетак самосталне Хрватске” (Живојиновић, стр. 433). Зато није нимало чудно што је Ватикан све кључне злочинце усташког режима, почев од Анте Павелића, уз помоћ западних обавештајних служби сакрио од лица правде – нису им заборавили услуге у борби против „источних шизматика”, Срба. Важно је истаћи да прелат који је за време Другог светског рата имао кључну духовну улогу у НДХ, Степинац, када је Тито дошао на власт, није имао никаквих проблема, иако се знала његова улога у прекрштавању Срба у сенци усташког ножа. Степинац ће у сукоб са новим властима доћи тек пошто је римокатолике у Хрватској повео у одлучну борбу против Титовог режима, одбијајући било какву сарадњу с истим и окрећући се, још одлучније, папи Пију Дванаестом, заклетом антикомунисти и пријатељу НАТОа. У јесен 1946, на Брозов захтев, покренут је, због његових престапа у рату, процес против Степинца. Осуђен је на затвор и послат на робију у Лепоглаву (где је имао врло благ третман, за разлику од србских владика које су комунисти такође осудили на тамницу, попут митрополита црногорско – приморског Арсенија и епископа хвостанског Варнаве, који су у затвору били ошишани и обријани, подвргавани разним врстама злостављања и понижавања). Чим је Тито ушао у сукоб са Стаљином, и преоријентисао се ка Вашингтону и НАТОу, Степинац је пуштен из затвора и послат у конфинацију, у родно место Крашић, где је касније и умро. Ватикан је, иначе, одбио Титову понуду да надбискуп оде на Запад, а папа Пије му је, у знак захвалности за оданост,

доделио кардиналски шешир 1953. године. Југословенске власти су, због тога, прекинуле дипломатске односе с папском државом.

Односи између Србске Православне Цркве и римокатоличке заједнице у Југославији после Другог светског рата били су хладни и затегнути. Уништавање и прекрштавање Срба у НДХ није се могло лако заборавити. Једини хрватски бискуп који је јавно признао грехе своје пастве и молио за опроштај био је бањалучки бискуп Алферд Пихлер, који је, у божићњој посланици за 1963, написао: „Овдје у Босни и Херцеговини у Другом свјетском рату много је наше православне браће убијено само зато јер су били православни кршћани а они који су их убијали називали су себе католицима” (Перица, 1, стр. 101). То је било све. Остали бискупи су ћутали.

ПОСЛЕ ДРУГОГ ВАТИКАНСКОГ КОНЦИЛА

Покушаји отупљивања свести о томе да између Срба и Ватикана не стоји ружичњак, него Јасеновац, почели су након Другог ватиканског концила, када је папа Павао VI, скупа с цариградским патријархом Атинагором, кренуо у екуменски загрљај корацима од седам миља. Србска Православна Црква је, на позив из Ватикана, 1965. послала на концил своје посматраче – свештенике Душана Кашића и Лазара Милина (први је био ректор Богословије Светог Саве, а други професор Богословског факултета СПЦ). Слању посматрача супротставио се низ србских епископа, на чијем челу је био ученик владике Николаја (Велимировића) и оца Јустина (Поповића), епископ жички Василије (Костић) (Николић, стр. 353). Пре тога, папа је патријарху србском Герману редовно слао извештаје о стању на Концилу, преко свог изасланика, кардинала Вилебрандса (Николић, исто, стр. 361.) По повратку са Концила, свештеник Кашић известио је патријарха Германа да је папа врло спреман за сарадњу. Ипак, Кашић је уочио да концилски Декрет о Источним црквама представља наставак унијатске политике Рима (исто, стр. 368). И Милин и Кашић су указали да се папа није одрекао догме о својој незаблудивости по питањима вере. На свом заседању од 17. маја 1968. године, СА Сабор СПЦ је нагласио да Црква Светог Саве „не би могла да прихвати дијалог са РКЦ пре него што ова на делу не покаже да се одрекла својих ранијих односа и метода рада према Православној цркви, нарочито у спровођењу уније” (исто, стр. 375).

После концила, ватиканска тактика према православнима подразумевала

је „практични екуменизам”, напуштање расправа о догматским и духовним разликама и прелазак на заједничке молитве и, по могућству, харитативни рад. Папа Павао Шести наложио је такозване „молитвене осмине за јединство кршћана”, које је требало да се одржавају сваке године у јануару. Прва таква „осмина” одржана је у катедрали у Сплиту 1966. Молитву је предводио бискуп сплитско-макарски Фране Франић, а придружио јој се српски свештеник Марко Плавша, упркос изричитом противљењу епископа далматинског – касније жичког – Стефана (Боце).

А онда, папа Павао Шести покреће иницијативу помирења с режимом у Југославији, што је, због међународног утицаја Ватикана, у врховима власти дочекано са олакшањем. Године 1968. потписан је Протокол о сарадњи са СФРЈ, који је давао право папи да, без икаквих консултација са државним органима, поставља бискупе, а избегнута је и обавеза да Бискупска конференција Југославије, чије је седиште било у Загребу, информише о својим активностима надлежне инстанце, што је било у супротности са важећим Законом о верским заједницама. Заузврат, бискупи Југославије подржали су политику Титовог режима који је осудио совјетску интервенцију у Чехословачкој 1968. године, као и несврстаност. Папа је својим бискупима наложио да што више учествују у екуменским контактима, пре свега са СПЦ, па је Бискупска конференција Југославије донела своју „Посланицу о екуменизму” 29. јануара 1974. године.

Титово мирење с Ватиканом (заборављају му суђење Степинцу, а он њима подршку усташама), као и успостављања дипломатских односа између СФРЈ и папског трона, за последицу има окрилаћење „Цркве у Хрвата”; стиже се дотле да надбискуп загребачки Фрањо Кухарић 1979. званично уводи свакогодишњу комеморацију Степинцу у загребачкој катедрали, чему режим не поставља препреке (док је 1978. власт Југославије званично забранила уношење дела Владике Николаја Велимировића у земљу, јер је то „непријатељска пропаганда”). По сведочењу Вјекослава Перице, „у комунистичкој Југославији хрватски католицизам се између шездесетих и осамдесетих година проширио више него икад у својој историји. Већина бискупа, укључујући и председника и потпредсеника Бискупске конференције Југославије (БКЈ), били су Хрвати /.../Црква је имала 32 бискупа, 1416 монаха и 6587 монахиња” (Перица, 1, стр. 54). За то време, Србска Црква, којој је припадао већински народ Југославије, имала је 27

активних епископа, 2019 свештеника (наспрам 4121 римокатоличког свештеника), 231 монаха и 744 монахиње. СПЦ је била под строгим надзором режима: владика жички Василије (Костић) био је 1972. године осуђен на месец дана затвора зато што је у проповеди поменуо традиционалну химну србског народа, „Боже правде”, док је Титов режим средином седамдесетих Хрватима дозволио да, после државне химне „Хеј, Словени”, изведе своју националну химну, „Лијепа наша”.

Од седамдесетих година 20. века, па све до распада СФРЈ, стално се одржавају екуменски сусрети, богословски дијалози и заједничке молитве православних и римокатолика. Организују се сусрети студената теолошких факултета – православног из Београда и римокатоличких из Загреба и Љубљане, као и теолошки симпозијуми на којима учествују професори богословља. Године 1968., хрватски кардинал Шепер је затражио сусрет с патријархом србским Германом, пре свог одласка у Ватикан, на нову дужност; тај сусрет је остварен у Сремским Карловцима 25. априла 1968. године. Сплитски бискуп Франић истакао је да је сусрет историјски значајан за напредовање екуменизма у Југославији. Крајем новембра 1975. године, у Београду се састају загребачки надбискуп Фрањо Кухарић и патријарх србски Герман, који су се заложили за наставак екуменске сарадње. Приликом свог устоличења за митрополита загребачко-љубљанског 1982. године, епископ Јован (Павловић) је истакао да је екуменизам Христов идеал (Николић, стр. 474). Том приликом, бискуп Ђуро Кокша је позвао да се „дијалог љубави” претвори у богословски дијалог, јер долази време када ће се Европа ујединити у својим различитостима (исто). Надбискуп Кухарић је митрополиту Јовану нагласио да „нико никада не треба да сумња у наше заједништво, у наше братство, у нашу љубав међусобну, и љубав према Цркви и према добру сваког човека и нашег народа” (цит. према 474). Приликом освештања обновљеног православног храма у Јасеновцу, где су усташе, у име свог схватања хришћанства и хрватског патриотизма, извршиле најстрашнији покољ над православним Србима, 2. септембра 1984. године, патријарх Герман је позвао Србе да праштају, али и да не заборављају, и да живе у слози с комшијама Хрватима. СПЦ је одржавала односе и са римокатоличком заједницом у Словенији. Љубљански надбискуп Шуштар састајао се с патријархом Германом 1982. године. Он је истицао да је папа Иван Павао Други Свете Кирила и Методија прогласио

за заштитнике Европе, што још више обавезује на зближавање двају хришћанских заједница. Словеначки римокатолици су уступали поједине своје храмове Србској Цркви на коришћење. У Босни и Херцеговини у екуменизму се нарочито истицао митрополит дабробосански Владислав, који се редовно, за сваки православни Божић, састајао с надбискупом врхбосанским, Смиљаном Чекаде, у србском храму у Сарајеву. Бањалучки епископ Андреј и бањалучки бискуп Пихлер такође се одржавали блиске везе, уз сарадњу с епископом зворничко – тузланским Василијем. Епископ Андреј је 1975. водио 40 својих свештеника на поклоништво по Италији, којом приликом су посетили и папу Павла Шестог. Када је патријарх Герман 1968. обишао Бањалуку, епископ Андреј је истицао успехе екуменизма, и тврдио да у Босни постоји „наклоњеност свих свеобухватном братству” (цит. према Николић, стр. 501). Средином децембра 1979. године у Маглају је организован велики скуп нижег свештенства православних, римокатолика и муслимана, којом приликом је професор римокатоличке теологије, Ратко Перић, истицао да његова заједница „активно тежи и ради на пољу екуменизма и дијалога” (исто, стр. 504). Митрополит црногорско-приморски Данило је учествовао на заједничким молитвама и богослужењима с римокатолицима у Боки Которској. Међуфакултетски богословски симпозијуми одржавани су од 1974. до 1990. И ту је било заједничких молитава (на Другом екуменском скупу у Ловрану, септембра 1976, у православном храму на Сушаку заједнички је призиван „Свети Дух” ради успешног рада.) Ипак, како у својој студији „Екуменски односи Српске православне и Римокатоличке цркве 1962-2000. године” истиче Марко Николић „односи двају цркава задржали су се углавном на личном, декларативном и куртоазном/...” (исто, стр. 476), мада је, поводом смрти Павла Шестог, патријарх Герман, као први поглавар СПЦ који је тако нешто учинио, присуствовао миси задушници у београдској катедрали, истичући да је покојни папа „то заслужио” (исто, стр. 515)

Док су Србској Цркви изјављивали своју велику љубав и показивали бригу за уједињење, представници римокатолицизма Југославије штедро су помагали, од СПЦ насилно одвојену, расколничку „Македонску Православну Цркву”, како новчано, тако и на друге начине. Папа Иван Павао Други примио је 1979. године делегацију расколника, које је предводио владика Климент. Изражено је задовољство због „успешне сарадње двеју

Цркава на темељу еванђеоских и екуменских начела” (исто, стр. 546). И у Црној Гори су роварили, настојећи да подрже аутокефалистичке тенденције локалних србофоба.

Режим у Југославији је све наклоњенији Ватикану, због чега папа штедро узвраћа – државни секретар најмање земље на свету, кардинал Силвестрини, присуствује сахрани Јосипа Броза Тита у мају 1980, а 1983. папски трон даје подршку мултиетничкој, социјалистичкој и несврстаној држави Јужних Словена. Зато ће председник Председништва СФРЈ, Цвијетин Мијатовић, 1981. позвати папу да посети Београд. Влада Хрватске је те исте године препоручила Савезној влади да дозволи папину посету јер она „под увјетом да се правилно схвати и добро организира, може произвести дугорочне позитивне политичке ефекте и последице”. Папа Иван Павао II 18. марта 1983. тражи од бискупа у СФРЈ да наставе дијалог с православнима и чувају међуверску хармонију, а посебно поздравља југословенске муслимане. Хрватски бискупи позивају папу да им дође на Национални еухаристички конгрес 1984. У току јануара и фебруара те године, папски нунције Кекини и бечки надбискуп Франц Кениг преговарали су с властима у Београду о посети папе, али преговори су пропали – патријарх Герман је пристао да се сретне с папом у Београду тек пошто се с њим види у Јасеновцу, где Иван Павао II треба да се поклони православним жртвама католичке „Ендехазације”.

РАТ У ДОБА РАСПАДА ЈУГОСЛАВИЈЕ: УЛОГА ПАПЕ

Од 20. до 22. априла 1991. године, у Токију је заседала Трилатерална комисија, која је расправљала о подели Европе на „римску” и „византијску”. У извештају Трилатерале истакнуто је да византијска Европа од Запада одвојена „дубоким културним и историјским разликама” (цит. према Аврамов, стр. 161). У току заседања комисије, папа Иван Павао Други је 21. априла 1991. истакао да су неопходне политичке промене у Југославији, јер су „народи Југославије различити по култури, вери, историји и језику” (цит. према Аврамов, стр. 161). А 28. јуна 1991. године (на србски празник Видовдан, дан Косовског боја), папа упућује писмо Стипи Месићу, хрватском члану Председништва СФРЈ, хрватском челнику Фрањи Туђману и словеначком лидеру, Милану Кучану, да би 29. јуна изјавио како је погрешно гушити „легитимна права и аспирације народа” (исто, стр. 162). Да та права не важе за Србе, видело се из папине изјаве да је за осуду сваки „микронационализам” (читај: право Срба на територији Хрватске као федералне јединице СФРЈ да се референдумом изјасне о животу у заједници са својим сународницима из других република). Приликом посете Мађарској, 17. августа 1991, папа је примио групу хрватских бискупа, и рекао: „Уверавам вас да сам близак вашим аспирацијама; доћи ћу Хрватску” (исто, стр. 162). А 13. новембра 1991, кад га је посетила група хрватских „ходочасника”, папа је отворено рекао: „Ово је агресија коју треба окончати” (исто, стр. 163). Под „агресијом” се подразумевала легитимна борба србског народа из Книнске Крајине, Лике, Кордуна, Баније, Славоније и Барање за право останка у Југославији.

Усред рата у бившој Југославији, иако је знао шта то значи, папа је овластио свог државног секретара да 26. новембра 1991. земљама Конференције о европској безбедности и сарадњи упути Меморандум са захтевом за признавање Словеније и Хрватске у авнојевским границама. У Меморандуму се, између осталог, каже: „Света Столица, пред огорченим борбама које се воде у Хрватској, позива заједницу држава да поново

размотри потребу поштовања права на независност народа Хрватске и Словеније и народа који би жељели да остварују то право”. Хрватски бискуп Ратко Перић, у свом предавању о „црквеној дипломатији” (Глас концила, 7/1994), каже да је папа 26. 11. „позвао представнике држава КЕБС-а и том приликом им уручио Меморандум у којем је затражио да те земље признају Хрватску, а кад је уочио да се оне колебају, онда је учинио искорак и 13. сижечња 1992. на темељу јавно изнесених увјета признао Републику Хрватску и касније 20. коловоза Републику Босну и Херцеговину”. У својој књизи Разбијање југословенске државе 1989/1992 – злочин против мира, др Милан Булајић је закључио: „Одлуку о коначном разбијању југословенске државе покренуо је Ватикан – Света Столица, Меморандумом држава КЕБС-а 26. новембра 1991; договорено је на састанку папе Јована Павла II са немачким министром Х. Д. Геншером 29. новембра у Ватикану – да се оствари прије католичког Божића 25. децембра 1991.” Тим поводом, патријарх Павле је, у име СА Сабора СПЦ, папи упутио писмо болног протеста, подсећајући га да ће таквом одлуком да „благослови и освешта и средства која су употребили носиоци младе хрватске демократије, историјски наследници нацистичког злочинца Павлића, при чему су не мало учешће узели и многи клирици Римокатоличке цркве у Хрватској”. Патријарх је истакао да је папа својом непромишљеном одлуком о признању Хрватске у авнојевским границама постао кривац „за сваку сузу сваког српског и хрватског детета које је у трагичном рату у Југославији остало без дома, детињства, а веома често и без оба родитеља”/.../(цит. према Николић, стр. 399).

Папа је идеолошки оправдао концепцију „хуманитарне интервенције”, која се тако издашно користи до наших дана. Поводом рата у Босни и Херцеговини, изјавио је: „Уколико видим да је мој сусед прогоњен, ја морам да га браним. То је акт милосрђа. Међународна заједница има иста права и обавезе према било којој заједници која је нападнута – и у крајњој линији има право да брани недужни народ снагом оружја” (Аврамов, стр. 164). Ватикан је 15. априла 1992. године упутио, поводом рата у Босни и Херцеговини, меморандум земљама Европске заједнице, у коме истиче: „Интервенција оружаних банди Југословенске федералне армије у корист само једне стране је у флагрантној контрадикцији са нормама дефинисаним у Завршном акту из Хелсинкија... нарочито у погледу признатих граница” (исто, стр. 166). Због тога је од „међународне заједнице” (читај: НАТОа)

тражено оружано мешање у грађански рат на територијама бивше СФРЈ. Представник Ватикана је, на скупу Конференције о европској безбедности и сарадњи у Прагу, 16. септембра 1992, тражио одлучну осуду „једног истинског агресивног рата...и етничког чишћења” („зли” Срби против „добрих” босанских Хрвата и муслимана), при чему речи и дела треба усагласити да би се обезбедио „ефективни територијални интегритет Босне и Херцеговине” (исто, стр. 167). А 6. децембра 1994, на састанку шефова држава и влада чланица КЕБСа, главни дипломата Ватикана, кардинал Содано, протествовао је против тога што у Босни и Херцеговини „међународна заједница” не разликује „агресора и жртву” (Срби – „агресори”, иако живе на својим вековним огњиштима, Хрвати и муслимани – „жртве”), тражећи „конкретне одлуке да би се наметнуо прекид непријатељства” (исто, стр. 167). Када је 1995. године, Туђманова Хрватска, подржана од стране САД и њених европских сателита, извела офанзиве „Бљесак” и „Олуја”, у којима су Срби протерани са својих постојбина на територији Туђманове „Независне Државе Хрватске”, Ватикан је то назвао „повраћајем територија”, иако су оне биле под заштитом трупа Уједињених нација. Поводом уласка војске Републике Србске на челу с генералом Ратком Младићем у Жепу и Сребреницу, одакле су терористи муслиманског команданта Насера Орића годинама упадали у околна србска села и правили покоље, папа Иван Павао Други је, 19. октобра 1995, изјавио следеће: „У извесним ситуацијама не искључује се употреба силе, уколико је то потребно за одбрану оправданих права једног народа, и уколико је то неопходно да би се одржао мир између различитих ривала, да би се избегао масакр недужног становништва. У таквим ситуацијама реч је о хуманитарној интервенцији, легитимној и обавезној, да би се сачували људски животи и заштитиле немоћне, беспомоћне личности, у крајњој линији, да би дошло до солидарности и мира под покровитељством међународне заједнице” (исто, стр. 169).

За све то време, папа Иван Павао Други, сасвим у складу са вековним лицемерјем цркволике државе којој је на челу, лије крокодилске сузе због жртава рата, и пише поруке „екуменске љубави” патријарху Павлу: средином октобра 1991, шаље му писмо у коме изражава „лично, дубоко и присно суделовање у болу многих српских породица православне вере у часу трагедије за све народе у Југославији” (Николић, стр. 390).

РАТ У ДОБА РАСПАДА ЈУГОСЛАВИЈЕ:

УЛОГА ЛОКАЛНИХ БИСКУПАТА

Папина „Црква у Хрвата”, учинила је све да србски народ буде облаћен као „агресорски” и да се добије подршка Запада за комадање Југославије. У фебруару 1991, бискупи из Хрватске и Босне и Херцеговине, на челу са загребачким надбискупом (касније кардиналом) Фрањом Кухарићем и сарајевским надбискупом (касније кардиналом) Винком Пуљићем, упутили су писмо светској јавности, у коме су тврдили да су Хрвати од настанка Југославије били у угњетеном положају: под влашћу србске династије, која је тобож Србску Православну Цркву учинила „државном Црквом” (што је била лаж: у Краљевини Југославији постојао је систем признатих цркава и верских заједница, али државне Цркве није било). Хрвати су наводно били гоњени зато што су изражавали своја национална осећања (у ствари, држава се није борила против Хрвата као народа, него против терористичког сепаратизма усташког покрета.) Устврдили су да су сви „угњетени народи Југославије” распад прве Југославије 1941. године дочекали са олакшањем, као ослобођење од србске окупације. Хрватски бискупи су истакли да су за независност свих бивших република СФРЈ, али су упозорили да се томе противе они који се залажу за „социјализам комунистичког типа, усмерен ка очувању централистичке Југославије”. „Иза овог плана стоје српски политичари, официрски кадар војске (у већини случајева српски) и, на жалост, многи представници Српске Православне Цркве” (цит. према Аврамов, 160). Ако Југославија опстане, сви њени народи ће, тврдили су бискупи, изгубиће своја национална права, као Албанци на Косову и Метохији. И у току рата, политика римокатоличких бискупа била је више него јасна: 7. децембра 1994. године, кардинал загребачки Фрањо Кухарић и сарајевски Винко Пуљић, упутили су Апел домаћој и светској јавности у коме се истиче да је србски народ носилац „неморалне агресије”, извршилац „незауостављивог етничког чишћења” и народ који „врши злочине над новим државама” (Николић, стр. 484). СА Сабор СПЦ је у мају 1995. одговорио да је немогуће да србски народ, који вековима живи у Хрватској и Босни и Херцеговини, може бити агресор на својим територијама, а да је одбрана од покушаја новог геноцида логична последица оног што се збивало у Другом светском рату. Наравно, хрватско-босански бискупат није могао да наступа тако без одобрења Ватикана и самог понтифекса, чију србофобију су морали да уоче и најревноснији екуменисти у СПЦ. Однос папе према Србима у

Босни најбоље је описао владика бачки Иринеј у свом интервјуу НИН-у (НИН, 20. јун 1997): „Чак је и папа Јован Павле II, поводом уласка Војске Републике Српске у Жељу и Сребреницу, говорио о „поразу цивилизације” и „срамоти човечанства”, али није ништа изјавио док су редовне хрватске јединице из разних оружја тукле бескрајну колону српских избеглица и њихове нејачи из Крајине 1995. године”.

У свом огледу „Улога Ватикана у конфликтима на постјугословенском простору”, Ана Филимонова истиче: „/.../Можемо рећи да се учешће Ватикана у етничко-религиозном сукобу на простору бивше Југославије испољило у једностраној подршци хрватском и словеначком сепаратизму, у развијању антисрпске кампање у средствима јавног информисања, у подржавању антисрпских акција које су западне земље спроводиле на територији Хрватске, Босне и Херцеговине, Косова и Метохије” (Филимонова, стр. 34).

У исто време, папа римски је стално слао „екуменске сигнале” патријарху Павлу. Рецимо, у марту 1994. у Београду се обрео његов изасланик, Винченцо Паља, који је нагласио да папа, као Словен и хришћанин, „гаји дубоке емоције и забринутост” за србски народ, и да није србомрзац (цит. према Николић, стр. 414). Председник Србије, Слободан Милошевић, у то време је покушавао да добије пристанак патријарха Павла на папину посету Београду, а изасланику ватиканског државног секретара, Анђела Содана, епископ бачки Иринеј Буловић је чак уручио и могући текст папиног говора у Београду, у коме би се папа, „Словен и хришћанин”, zaloжио за укидање санкција против СР Југославије, као и за међуверску толеранцију као и „позив обема црквама да активније иницирају помирење својих народа, које би прихватиле и њихове државне власти” (цит. према Николић, стр. 416). Вук Драшковић, шеф опозиционе партије Српски покрет обнове, се, у недељнику „НИН” 24. септембра 1994. zaloжио за хитан папин долазак у Београд, па чак и за заједничко служење литургије од стране папе и патријарха, да би „међународна заједница” Србији укинула санкције.

Папа је, тврдећи да воли Србе, прогласио блаженим Алојзија Степинца, кардинала „Цркве у Хрвата” (да поновимо, пошто је понављање мајка учења: члана усташког државног сабора, човека који је одушевљено поздравио долазак Павлића и Ендехазиде, тражећи да се у свим црквама служи „Те Деум” (благодарење Богу), сукривца за прекрштавње 250 000

православних Срба). С. Иван Павао II, тај самопроглашени србофил, Степинца је назвао „слугом Божјим”, „мучеником вјере”, који је симбол „чврстог лика Цркве у Хрвата”. Све се то збило у јесен 1998. (Године 2011, уочи уласка Хрватске у Европску унију, на његовом гробу молиће се папа Бенедикт Шеснаести, који такође веома цени Степинца.)

У лето 2003, папа је прогласио блаженим Ханса Ивана Мерца, једног од раних идеолога хрватских крижарских братстава, из којих ће се регрутовати многе усташе. Папа је, свесно и изазовно дошао да беатификацију изврши у Бања Луци, и учинио је то код самостана Петрићевац, из кога је потицао познати фратар Мирослав Филиповић-Мајсторовић, „фра Сотона”, логорник у Јасеновцу и монструм који је 1942. године извршио покољ у бањалучким селима Дракулићи, Мотике и Шарговац, између осталог кољући српску децу у школи, пред учитељицом.

Римокатоличка црква је, у доба велике кризе на просторима бивше Југославије, показала своје право лице и у активностима косовског бискупа Марка Сопија, који је, између осталог, тврдио да су тамошње светиње србског Средњег века у ствари подигли Шиптари римокатолици, касније насилно преведени у православље. Сопи је устврдио да су Срби, после уласка НАТОснага на Косово 1999. године, морали да беже у Србију зато што су се понашали веома лоше у последњих десет година, а нарочито за време рата, па је било сасвим природно да се боје за свој живот. Најзад, Ватикан је Косову дао статус „апостолске администратуре” (као независној области), а Сопи је постављен за папиног администратора.

21. ВЕК: БУДУЋНОСТ ЈЕДНЕ ИЛУЗИЈЕ

И за време Слободана Милошевића било је, пре свега у ЈУЛ-у, оних који су сматрали да би папина посета била политички корисна. А онда је, уочи избора 2000, у Србију изненада стигао загребачки надбискуп Јосип Бозанић. НИН од 24. августа те године писао је да је Бозанић послат да, у име Ватикана, подржи антимилошевићевске снаге у СПЦ. У то време је и Епископ шабачко-ваљевски Лаврентије, са 36 својих свештеника, посетио папу Ивана Павла II у Кастел Гандолфу.

По доласку ДОС-а на власт, опет је призиван папа. Почетком маја 2001, новине су објавиле вест да Иван Павао II ипак стиже, и да ће његову посету, с 10 милиона долара, финансирати компанија Браћа Карић. Почетком 2002,

челник католичког екуменског „офиса”, кардинал Валтер Каспер, у Београду је изјавио да би папа радо дошао у Београд, загрлио Патријарха Павла и „благословио српски народ”, али да прилике још нису зреле, што је у мају 2002. изјавила и Бискупска конференција СРЈ. Ватикан је уложио новац и у медијску припрему папиног доласка – новинари Политике, НИН-а, ТАНЈУГ-а, Гласа Подриња, Православља и Данаса посетили су Рим и разговарали с тамошњим званичницима.

Кардинал Каспер је тада позвао Србе да „не гледају у прошлост, него у будућност” (Политика, 7. јул 2002.), а дон Целестин Миљоре из Државног уреда Ватикана је сматрао да ће папа посетити Србију „у блиској будућности” (Политика, 8. јул 2002.)

У августу 2002, Епископ Лаврентије је обишао папу Ивана Павла II у Торонту, а с њим су се срели, крајем те године и Митрополит Амфилохије и Епископ Иринеј (Буловић).

Папу су у Београду желели да виде многи НВО делатници и „другосрбијанци”, од којих је најгрлатији ватиканофил, маскиран у „теоретичара теологије”, Мирко Ђорђевић. Светозар Маровић, председник Државне заједнице СЦГ уочи отцепљења Црне Горе – за које су црногорски римокатолици, на челу са дон Бранком Сбутегом, здушно били – звао је папу у Београд и поручивао СПЦ да је дошло време да се „реформише” у складу с „духом времена”. То су неки из врха СПЦ изгледа озбиљно схватили па су, први пут у историји Богословског факултета у Београду, као гостујућег професора из Загреба довели Јурета Зечевића, хрватског „стручњака за екуменизам”.

Оно што је кључно за папин недолазак у Србију био је одлучан став блаженопочившег Патријарха српског господина Павла: папа не може доћи у посету СПЦ док се Свети Архијерејски Сабор наше Цркве с тим не сагласи, говорио је он. Тиме је патријарх мудро стављао до знања да је римски бискуп само први међу једнакима, а не „Христов намесник на земљи”, коме су остали бискупи покорни као „наследнику Петровом”.

Није случајно да је председник Србије Борис Тадић папу поново позивао у госте док је Патријарх Павле умирао у Београду, новембра 2009. године.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Смиља Аврамов (у тексту: Аврамов): Opus Dei/Нови крсташки поход

Ватикана, ЛДИЈ, Ветерник, 2000.

2. Владимир Димитријевић (у тексту: Димитријевић): Пређутана Србија, МСТ Гајић, Београд 2008.

3. Драгољуб Живојиновић (у тексту: Живојиновић): Ватикан, Католичка црква и југословенска власт 1941-1958, Просвета/Терсит, Београд 1994.

4. Никола Жутић (у тексту: Жутић): Римокатолицизам и геноцид у НДХ, у зборнику „Геноцид у 20. веку на просторима југословенских земаља”, Музеј жртва геноцида, Институт за новију историју Србије, Крагујевац-Београд 2005. (стр. 333-349)

5. Атанасије Јевтић (у тексту: Јевтић): О унијаћењу на простору Српске Православне Цркве, у зборнику „Православна Црква и римокатолицизам/ Од догматике до аскетике”, Лио, Горњи Милановац 2002., стр. 332-347.

6. Марко Николић (у тексту: Николић): Екуменски односи Српске православне и Римокатоличке цркве 1962-2006, Службени гласник, Београд, 2011.

7. Вјекослав Перица (у тексту: Перица): Балкански идоли 1-2, Библиотека 20. век, Књижара Круг, Београд 2006.

8. Ана Филимонова (у тексту: Филимонова): Улога Ватикана у конфликтима на постјугословенском простору, у зборнику „Светосавље данас: изазови и одговори”, Епархија банатска – Лио, Вршац, Горњи Милановац, 2009. (стр. 25-37)

2012.

О ПЕСМИ „ПАВЕЛИЋЕВА” ВЛАДИКЕ БУДИМСКОГ ДАНИЛА

Као млад јеромонах, владика будимски Данило (Крстић) објавио је збирку својих раних песама, „Крунско благо”, у Новом Јорку (Њујорку) 1962. Међу тим песмама налази се и једна под насловом „Павелићева”, посвећена страдању Срба од папистичко-усташког ножа у Другом светском рату. У њој је дато све – и стравична мржња Хрвата према Србима, које желе да покољем и протеривањем протерају преко Дрине; и ћутљиви лик Алојзија Степинца, који води прекрштавање 250 хиљада православних; и папа Пије Дванаести који зна о чему је реч у Јасеновцу, али ништа не чини да покољ спречи. Не заборавимо, кад је умирао, после атентата у Шпанији, један од највећих крволока светске историје, хрватски поглавник Павелић, добио је лични благослов папе Пија Дванаестог, кога је Рим прогласио „блаженим”...

Владика Данило је носио све ране свога рода у души, и зато се тако одлучно и храбро борио против папистичких кривотворина и екуменизма. Због тога је читавог живота био на маргини, он, харвардски доктор богословља и подвижник; па ипак, његово име и дело остају трајно. Знамо засигурно да би њему избеглице из Крајине, које су паписти протерали, увек биле драже од папе Бенедикта. У спомен овог дивног србског епископа, дарујемо читаоцима његову младалачку песму.

ПАВЕЛИЋЕВА

Двоглава орла бијела да нема да нема краљева грба
Православцима вадите срце за Поглавников пир
Када низ Велебит и Босну не буде било Срба
тек тада биће мир

Да сваки Хрват к'о Усташа на земљу буде лаком
Благословио је Рим
Ко се не покрсти папски цијелом шаком у пакао с њим

Окујте Србе од мутне Драве до бисер Неретве
Прави је Хрват Гот
Сада су главе влашке доспјеле до кржаве жетве
да би на Дрини био хрватски плот

Колијевку далматинску дали смо Талијану
да пресјечемо србиново у Босни клубе
Да покоримо Влахе римском гвардијану
и срушимо православно кубе

Косидба нагла ту је оштрите независне каме
Србинов гркљан није скуп
Нека сами себи копају пасје јаме
све нам прашта учени надбискуп

По држави нашој голих лешева пластови жути
и наша стота бојна осваја Стаљинград
Свети наш папа мудро се моли ил шути
тек не омета косачки рад

Двоглава орла бијела нема нема византискога грба
Православцима вадите очи за Поглавников пир
Када нестане са света Јевреја Руса и Срба
Тек тада биће мир

јул 2012.

ХОЧЕВАРОВ УСЛОВ ИЛИ ПАПИСТИ, КОМУНИСТИ И СРБОФОБИЈА

Овај текст посвећујем неформалном доктору кроатологије
господину Ратку Дмитривићу

НАДБИСКУП ХОЧЕВАР ОПЕТ ЈЕЗДИ КРОЗ НАШЕ СНОВЕ

Надбискуп Станислав Хочевар, који, захваљујући малој помоћи својих пријатеља из врха СПЦ, већ дуже од деценије уредује по престоници Србије, као да је ово доба угарског краља Жигмунда, када је Београд, на дуже време, био мађарски – увређено нам је саопштио да папа неће доћи у Јасеновац док се Срби и Хрвати не договоре колико је Срба тамо пострадао.

Као што је пре десетак година у Бечу Хочевар тражио од Срба да се „прочисте од светосавља” да би могли даље у ЕУ, тако и сада у духу надмености своје конфесије наставља да нам баца прашину у очи, овог пута поводом Јасеновца. Као да папа римски нема моћ да наложи својим Хрватима да предузму сва научна истраживања, почевши од ископавања масовних гробница, која би помогла да се утврди стварни број жртава овог монструозног система логора (при чему, наравно, многи лешеве беху уништени 1945, а многи Савом отпловише ка Црном мору.) Зато је овај текст, пре но што папа и паписти поново покушају да се реше Јасеновца, непосредног плода кроатокатолицизма, настао из жеље да се подсетимо начина на који су Срби (од којих се сад очекује ЕУ рационалност, лишена словенске осећајности), само у 20. Веку трпели ударе две велике интернационале (на први поглед сукобљене, али суштински јединствене кад је србофобија у питању) – црне и црвене – од чијег се деловања ни до данас нисмо опоравили. Наиме, теза потписника ових редова је да су у рату против србског идентитета важну улогу имали Ватикан (чији делатници, уз малу помоћ савезника из врха СПЦ, настављају свој посао на унијаћењу потомака Светог Саве) и тито-комунизам, чија ишчадија другосрбијанци и даље раде на разградњи србског националног идентитета. Пре свега, пажњу ћемо посветити „црногорском питању” јер се преко њега највише прелама

србофобна методологија паписта и титоиста.

ДА ЛИ ЈЕ БИЛО „ЗАВЕРЕ”: ПРИМЕР КАПЕЛЕ НА ЛОВЋЕНУ

Много пута се говорило о комунистичко–ватиканској завери против Срба. Томе су се подруживали као „теорији завере”. Али...

Али, кад се погледа у документа, види се да су се ставови Коминтерне о Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, потоњој Југославији, сасвим поклапали са ставовима Ватикана и „Цркве у Хрвата” о Југославији као „тамници народа”, у којој су Срби хегемони. Та идеја Коминтерне наставила је да живи и у СФРЈ – Титославији. Довољно је само погледати разговор који је Тито имао са делегацијом Црне Горе на Брионима 24. јуна 1970. године, па да се схвати да је Тито врло добро знао шта треба радити са Србима и њиховим знамењима да би се рашчистили путеви будућег расрбљавања. (Разговор је објавио Перо Симић, у својој књизи „Распето Косово”, Народна књига – Новости, Београд 2006.) Наиме, црногорски комунисти су решили да сруше Његошеву капелу на Ловћену. Србска Црква и србска културна јавност им се супротставља, али комунисти су неумољиви. Веселин Ђурановић и Видоје Жарковић су одлучни да србском владики подигну пагански Мештровићев маузолеј. Ђурановић вели Титу да је Србска црква „главни проповедник тих остатака великосрпске политике у односу на црногорско национално питање”, у контексту чега се помиње и противљење рушењу капеле на Ловћену. Тито додацује да се СПЦ противи маузолеју јер га је „Хрват правио”, као и да је том капелом „Александар (краљ, нап. В. Д.) венчао Црну Гору са Србијом”, да би им на крају рекао да наставе куда су наумили, а да ни он, ни Уставни суд неће реаговати. Не треба заборавити: Његошеву капелу на Ловћену у Првом светском рату срушили су војници католичке династије Хабзбург, чији је заповедник у окупираној Црној Гори био ватрени католик, србофоб и Хрват – Стјепан Саркотић. Обновио ју је краљ Александар, унук црногорског краља Николе, у чијим венама је текла крв Његошева; поново су је срушили Титови србофоби, представници од комуниста створене вештачке црногорске нације.

КОМИНТЕРНА О СРБИМА И ЈУГОСЛАВИЈИ

А што се тиче комунистичког става према Србима, од којих је требало одвојити Македонце и Црногорце, стварајући од њих посебне нације, довољно је само да цитирамо резолуцију о „југословенском питању”

дрезденског конгреса Коминтерне:

„1. Југославија је многонационална држава. Српска буржоазија, која спроводи своју хегемонију, представља народ који чини само 39 одсто целокупног становништва Југославије. Остали народи, који заједно представљају велику већину становништва, више или мање потчињени су режиму националног угњетавања и против њих се води политика денационализације.

2. Срби, Хрвати и Словенци су три различита народа. Теорија о јединственом троименом народу Срба, Хрвата и Словенаца јесте само маска за великосрпски империјализам.

3. Задатак је КПЈ да води одлучну борбу против националног угњетавања у свим његовим облицима и за самоопредељење народа, да подстиче народнослободилачке покрете, стално тежећи да те покрете извуче испод утицаја буржоазије и да их повеже с општом борбом радних маса против буржоазије и капитализма.

4. Национално питање у Југославији није уставно питање и стога се не може поистовешћивати с питањем ревизије Видовданског устава. Оно је, прво, питање борбе национално угњетеног становништва за његово право на национално самоопредељење и, други, питање револуционарне борбе радних маса у целој Југославији.

5. Борба против националног угњетавања, за право самоопредељења народа до отцепљења, и за радничку и сељачку власт, мора бити повезана с општом борбом против реакционарне великосрпске буржоазије, против монархије и против Видовданског устава.

6. Мада национално питање не може бити решено ревизијом устава, КПЈ, упркос томе, мора активно учествовати у борби за ревизију устава у циљу обарања садашњег насилничког режима великосрпске буржоазије и освајања што више гаранција, политичких права и слободе за радне масе угњетених народа. КПЈ мора стално да тежи уједињењу радних маса у борби за успостављање радничке и сељачке власти објашњавајући масама да само радничко-сељачка власт може коначно да реши национално питање.

7. Пошто у Југославији постоји масовни покрет против националног угњетавања у свим његовим облицима, масовни покрет за право на самоопредељење, национално питање има актуелно и оштро обележје и непосредно дотиче интересе радних маса.

Због тога се општа парола у вези с правом на самоопредељење, коју истиче КПЈ, мора изразити у облику издвајања Хрватске, Словеније и Македоније из састава Југославије и стварања независних република.

8. У вези с хрватским и словеначким становништвом у областима које је окупирала Италија Италијанска КП мора у контакту с југословенском братском Партијом развијати пропаганду и агитацију у духу споменутих парола.”

Да ли је овде нешто нејасно? Или неостварено, данас, на почетку 21. века?

Не заборавимо да је познати србски историчар Сима Симић написао целу књигу „Ватикан против Југославије”, показујући како су папа и паписти од настанка државе Јужних Словена радили на томе да она буде разбијена.

ВАТИКАН И ТИТОИЗАМ

Иако је Ватикан на почетку Брозове власти имао непријатељски став према вођи југословенских комуниста (пре свега због суђења Степинцу), ипак су успели да се помире на основу србофобије и да нађу заједнички језик. О доследној антисрбској политици Ватикана и у другој половини 20. века пише новинар Перо Симић у свом чланку „Шармирање Београда”, посвећеном настојању покојног (?) папе Ивана Павла Другог да посети србску престоницу (текст је написан за живота папе Пољака, а објавиле су га „Вечерње новости” 23. фебруар 2003):

„Ватикански папа Јован Павле Други више ни од кога не крије да му је жарка жеља да својом ногом најзад крочи и у Београд. Ако не уз одобрење Српске православне цркве, он да бар уз њену речиту неутралност. Довољно је, саветују из Рима, да се СПЦ јавно не противи том папском ходочашћу и све ће бити у реду. И вук сит и овце на броју. Емисари до јуче подозриве, а данас „братске цркве”, то су приликом прошлогодишње посете Србији наговештавали између редова, а први ватикански дипломата Жан-Луј Торан ових дана је био још директнији. Уосталом, чињеница да је тако високи званичних Римокатоличке цркве стигао у нашу престоницу пре него што је репрезентативна делегација СПЦ по повратку из Рима честито распаковала свој пртљаг довољно говори сама за себе. Папи се баш жури.

Србија већ одавно није у прилици да бира с ким ће раговарати. На сваку руку помирења и сарадње она ће још дуго морати позитивно да одговара.

Чак и онда кад је потпуно свесна да политика неких држава и организација почива на доктрини: ради данас шта мораш (помирљиво причај) да би сутра (када се друга страна отвори) радио шта можеш, а прекосутра (ако будеш вешт) шта хоћеш.

Ово „свето тројство” земаљске стратегије Римокатоличке цркве приписује се папи Пију Једанаестом, који је Ватиканом столовао баш онда када је Италијом владао прокатолички режим Бенита Мусолинија. У разговорима наших званичника са римском куријом први пут је поменуто седамдесетих година прошлог века. У сусрету са једним функционером југословенског државног секретаријата за иностране послове опрезно ју је изговорио монсињер Казароли, један од претходника Жан-Луја Торана, задужен у Риму да пред Титову посету Ватикану опишава пулс Београда.

Судећи по документима београдског Дипломатског архива, то је ватиканским првацима пошло за руком. Можда и више него што су се надали.

Сујетном Титу су подишли сладуњавим причама о томе како је он један од највећих државника двадесетог столећа и најавама да ће се Света столица прикључити покрету несврстаних, а још уочи Титове визите Ватикану папа је отишао и корак даље. У писменој поруци Титу је саопштио: „Са своје стране Католичка црква (у Југославији) тражи и испољава жељу да јој буду осигурани поштовање њених прва и легитимна слобода њене акције која не тежи ничем другом осим спиритуалној и моралној предности њених чланова у добру народа међу којим они живе.”

Намерно или случајно, Тито на то уопште није реаговао, а римски папа је тако инагурисао намеру да реметилачки делује у ондашњој Југославији проглашавајући да њени народи који припадају његовој пастви имају спиритуалну и моралну предност у односу на припаднике православне, исламске и других вероисповести бивше Југославије.

Историја памти друге примере сличне примене Светог тројства Пија Једанаестог према Србији и Југославији. Рецимо, западна црква је све време Другог светског рата одржавала редовне дипломатске односе са поробљеном Краљевином Југославијом и њеном отправнику послова редовно у „вечном граду” изражавала најлепше жеље за срећу и добробит те државе, а истовремено је благословила и нацистичко-фашистичку Независну Државу Хрватску, која је ту исту Југославију разбила 10. априла 1941. А само дан

после проглашења те квислиншке државе, њени прваци су своје поданике преко Радио-Загреба позвали да се „одмах обрете на жупске уредe (Римокатоличке цркве), гдје ће добити упуте што ће даље радити”.

Или, Ватикан нас неколико пута подсећа како је њихов амбасадор за све време НАТО агресије на нашу земљу седео у Београду, а никако да се, макар интерно, покаје што је управо Жан-Луј Торан 8. маја 1999. на Четвртном међународном конгресу војних ординарија усред Ватикана дословно рекао: „Света столица није осудила операцију која се одвија на територији Југославије. Зашто? Зато што се то може сматрати изразом права, па чак и дужности да се интервенише.”

Била је то једна од најотворенијих похвала једном силецијском чину, који није имао никакве везе ни са људским ни са било каквим божанским правилима. Уз прихватање руке Ватикана, Србија има и право и обавезу да ништа олако не заборавља. Ни добро, ни лоше”.

Тако Перо Симић.

Дакле, Ватикан и Тито радили су у сродном духу. Који очито није био Дух Свети. И успели су! Успели су много боље него што се очекивало! У 20. веку коначно су нестали Срби католици и Срби мухамеданци. Старосрбијанци су постали Македонци и неки од њих више мрзе своје србско порекло него што воле православну веру (што доказују несустајућим „аутокефализмом”). Комунисти су 1945. декретом, створили и савремену „црногорску нацију”. Ти исти комунисти, маскирани у еврољубе, преузели су кроатопапистичку идеју о Црној Гори као „Црвеној Хрватској” и наставили рат против свега што је светосавско у негдашњој Зети.

ВАТИКАН РАТУЈЕ ЗА ОСВАЈАЊЕ ЦРНЕ ГОРЕ:

МАЛО ИСТОРИЈЕ

Рат се (за сада веома успешно) води у Црној Гори, коју је сепаратистички покрет Мила Ђукановића, помогнут од САД и Европске уније, одвојио од државне заједнице са Србијом. Не заборавимо: Европска унија је, служећи свом газди из Вашингтона, аминувала Ђукановићеву одлуку да спречи учешће на референдуму Црногорцима који живе у Србији и тиме омогућила стварање државе која је, попут Хрватске, утемељена на србофобији. Ватикан је здушно помагао овај процес јер се он уклапао у његову вековну стратегију одвајања Црне Горе од Србије и православља. Познати римокатолички

жупник са Приморја покојни дон Бранко Збутага био је један од главних заговорника црногорског сепаратизма. О вековном „послу” Рима у Црној Гори историчар Предраг Вукић пише:

„Историјски пут Црногорско-Приморске митрополије, који непрестано траје већ пуних 780 година, препун је искушења и страдања. Налазећи се на деликатном геополитичком простору на коме се сударају, али и прожимају интереси двију моћних вјерских и империјалних интернационала (католицизма и ислама), Цетињска митрополија је вјековима бранила сопствени духовни идентитет, као и државотворни и народносни идентитет Црне Горе у односу према спољним аспирацијама. Притијешњена између моћних регионалних империја (Турске, Венеције, Аустрије, а кратко вријеме и Наполеонове Француске), она је била непрестана баријера разним пројектима којима је предвиђана окупација ових простора и насилно превјеравање и асимилација народа коме је Цетињска митрополија била духовни стожер и центар саборног народног окупљања.

Католичка црква која је своје асимилаторске замисли спроводила преко Венеције и потом Аустрије увијек је подручје Црне Горе третирао као „*terra missionis*”, дакле као простор чије становнике („шизматике”) треба превести у католицизам. Њени су се интереси поклапали са интересима званичне Венеције и империјалног Беча, чији су стратегијски интереси предвиђали војно и политичко покорвање Црне Горе. Распад некада јединственог српског царства, који је наступио око 1360. године отворио је неслућене могућности, како Венецији, тако и католицизму. Млеци су већ 1420. заузели Котор. У околини Котора, на Светомихољској Превлаци налазио се манастир Св. Архангела Михаила, који је био средиште Зетске митрополије. Да би елиминисали православну духовност са ових простора, Млеци су средином 15. вијека порушили овај манастир. Према народном предању, седамдесет превлачких монаха плански је отровано управо на празник храма (Аранђеловдан), а потом су млетачке галије топовима порушиле манастир на Превлаци. Да би спровели унијаћење народа Горње и Доње Зете, Млеци су око 1452. у манастиру Пречиста крајинска у околини Бара формирали унијатску архиепископију, на чије су чело довели архиепископа Јована. Будући да овај план није могао бити реализован усљед чврстог православног духовног утемељења народа и властеле средњовјековне Зете, унијатска архиепископија се угасила око 1480, чему је уосталом допринијела и најезда

Турака на Зету и млетачке посједе у Приморју.

Послије силаска Црнојевића са историјске сцене, Црном Гором ће управљати у раздобљу од 1500. до 1696. митрополити из разних племена. Већ 1622. формирана је у Риму Конгрегација за пропаганду вјере, специјализована и изразито милитантна институција са основним циљем да спроводи превјеравање православаца и осталих некоатоличких народа и етничких заједница у католицизам. Уз покровитељство млетачких власти, трогирски архиђакон Франциско Леонарди развио је унијатску пропаганду у Паштровићима и Боки. Леонарди је дошао и на Цетиње и успоставио блиске везе са митрополитом Мардаријем Корнећанином, кога је наговарао да пристане на унију са Римском Црквом (Ecclesia Romana), како католици иначе називају своју црквену организацију. Два цетињска монаха, међу њим и владичин синовац архиђакон Висарион Колиновић, отишли су по налогу митрополита Мардарија у Рим 1640. и обавијестили папу Урбана Осмог да Цетињска митрополија пристаје на унију са Св. Столицом. Пројект о унијаћењу Црне Горе ипак није остварен и Мардарије је убрзо одустао од Леонардијевог плана јер народ и православни клир у Црној Гори није изражавао ни најмању спремност да напусти вјеру својих предака. Леонарди се у октобру 1642. сусрео у Пећи са патријархом Пајсијем да би га придобио за приступање Пећке патријаршије унији са Ватиканом, али му то није пошло за руком. Да би што више угрозили опстанак православља на овим просторима, Млечи су крајем 17. вијека порушили манастир Тврдош и минирали цетињски манастир. Уочи одласка са Цетиња млетачка војна посада је минирала резидентни манастир Цетињске митрополије 1692. на Типуру. Већ 1694. по наређењу млетачког провидура Марћела порушен је и манастир Тврдош код Требиња, сједиште Требињске епархије. У унутрашњост православних храмова у Боки Которској млетачке власти су насилно дограђивале католичке олтане како би се убрзао процес преузимања православних цркава у својину которске бискупије. Француска окупација Боке и Далмације (1807–1814) обезбиједила је пуну слободу вјероисповијести, па су из православних храмова коначно отстрањени римокатолички олтари. О томе је аргументовано писао Ристо Драгићевић. Рад на унијаћењу и превјеравању наставио се и у доба аустријске окупационе власти.

Да би се адекватно заштитили од римокатоличке пропаганде, племенске

старјешине и господари Црне Горе у бројним уговорима о савезништву који су још од средине 15. вијека склапали са Венецијом против Турака, изричито су од Млетака захтијевали респектовање православне вјере и одустајање од вјерске асимилације. Велики војвода Стефан Црнојевић са зетским збором потписао је на Врањини 6. септембра 1455. уговор о државном савезу са Млетачком Републиком, у коме се императивно одређује да ће зетска кнежевина имати православног митрополита као свог духовног старјешину и да унијатски архиепископ у Крајини не може имати духовну јурисдикцију у Зети. С тим у вези, у истом се уговору поред осталог каже:

„...да не буде никаквог попа или епископа или архиепископа католичког над нашим црквама, већ да буду од наше вјере настојници наших цркава и да не буду под латинским архиепископом из Крајине. Мора се поставити митрополит словенске вјере јер се онај митрополит из Крајине назива митрополитом Зете и он поставља наше свештенике, без којих не можемо бити.”

Иако се овим уговором Венеција обавезала да ће обуставити унијатску пропаганду, Млечи га нијесу поштовали као што се нијесу придржавали одредаба ни касније склоплених уговора са Црном Гором којим су формално, али не и стварно, гарантовали слободу вјероисповиједања православном становништву у Боки и Црној Гори.

Цетињски митрополити су (са изузетком митрополита Мардарија) вјековима истрајно штитили и бранили неприкосновеност и слободу вјере својих предака. Краљ Никола је 1886. склопи са Ватиканом конкордат којим је обновљена Барска надбискупија. Иако је поданицима католичке вјере гарантовао пуну слободу вјероисповиједања, он је посебним уставним одредбама заштитио интересе православља од сваког вида прозелитизма. Уставом из 1905. (чл. 40) источно-православна вјера је проглашена државном вјером у Црној Гори, чиме је и формално озваничен њен привилегован статус. Исти устав (чл. 136) забрањује сваку радњу управљену „против источно-православне цркве у Црној Гори (прозелитизам)”. А чл. 14 устава децидно одређује да „Књаз Господар и Његов Дом морају бити источно-православне вјере”. Тиме је краљ Никола јасно дефинисао духовни карактер Црне Горе као државе са православним духовним утемељењем. Иако је одвајање духовне и свјетовне власти извршено још 1851. године, књаз Данило и краљ Никола су се сматрали заштитницима Цетињске

Митрополије и тако су се и понашали, да би одбранили свој народ од иностране вјерске асимилације и сачували древни православни духовни идентитет Црне Горе.

Стварање југословенске државне заједнице 1918. значајно је пореметило планове Ватикана, који је намјеравао да уз ослонац на империјалну политику Аустро-Угарске Монархије утемељену на начелу Дранг нацх Остен (продор на исток) оствари војно-политичку ликвидацију Црне Горе и Србије и реализује пројект унијаћења и дефинитивног покатоличења српске националне заједнице на Балкану. Али и у измијењеним друштвено-политичким околностима Римокатоличка црква је наставила са милитантном вјерском пропагандом усмјереном против православног духовног фактора, па тако и на просторима Црне Горе. Кулминација ове асимилаторске и деструктивне империјалне стратегије Ватикан је остварио масовним геноцидом и насилним покатоличењем дијела српске националне заједнице на подручју НДХ у раздобљу од 1941-45, а дефинитивно у грађанском рату од 1991-95, када је за само пет година са подручја Републике Хрватске протјерано око пола милиона Срба.

С тим у вези, корисно је цитирати изводе из неких писама цетињског митрополита Гаврила Дожића у којима надлежне државне и црквене факторе извјештава о римокатоличкој асимилаторској пропаганди у Црној Гори. Писма митрополита Гаврила настала у раздобљу од 1920. до 1938. чувају се у архиву Митрополије на Цетињу, који је изузетно обиман и масиван.

У писму патријарху Варнави Росићу (Бр. 5541 А 1934-4271) од 2. октобра 1934. године митрополит Гаврило поред осталог каже:

„У погледу вјероучитељских дужности како у средњим тако и у основним школама наши интереси страдају много више него они других вјера и конфесија. Већина средњих школа нема сталних вјероучитеља, а основне школе немају ни једног јединог. Па чак и она два мјеста за Подгорицу и Никшић Министарство Просвјете није попунило иако је Ваша Светост та два мјеста била уступила овој Епархији! Римокатолици међутим имају свуда вјероучитеље у средњим школама, које плаћа држава, а тако и муслимани, гдје имају својих вјерских припадника. Римокатолици енергично спроводе своју пропаганду свуда и за то имају и средстава и људи. Нпр. бискуп римокатолички из Призрена дошао је недавно у Гусиње и

оставио округло 70. 000 динара да се одмах отпочне са подизањем римокатоличке цркве за непуних 30 домова римокатолика. Они спремају једну базу у Гусиње, а другу у Пријепоље гдје су већ подигли свој храм, за ширење њихово у Санцаку и долини Лима, гдје их до сада није било. Већ смо раније извијестили о подизању римокатоличке цркве у Никшићу.”

Ово излагање митрополита Гаврила не односи се на цјелокупни простор Црне Горе, већ искључиво на подручје крајњег сјевера Црне Горе (Андријевица, Беране, Бијело Поље, Плав, Гусиње, Рожаје). Ако је католичка прозелитска кампања била тако интензивна у средишту Старог Раса, колијевке средњовјековне српске државности, колико је она тек била интензивна у приморским, али и средишњим просторима Црне Горе и Цетињске Митрополије.

У извјештају Св. Синоду о стању у Црногорско-Приморској Митрополији М. Бр. 1178 од 28. априла 1936. године митрополит Гаврило се осврнуо и на интензивну прозелитску пропаганду римокатоличког клера, о чему поред осталог каже:

„Очигледно је и тачно, да се и римокатоличка пропаганда свестрано и свима силама и средствима труди, да постојеће незадовољство и сиротињу овомошњег становништва експлоатише у своју корист. Преко својих часописа, летака, проповиједи и са разним средствима римокатоличка пропаганда настоји да папу и папску цркву претстави као заштитника и душебрижника не само Хрвата већ и Срба. Она једнако шири и доказује отворено и тајно, да су Срби ових крајева, па цио Наш Народ и његови свјетски и духовни поглавари у далекој прошлости били под папом, али да су их Турци и Грци отргли од Рима! Чак се стално па у последње вријеме јавно протурају тобоже историјски утврђена факта, да су ови крајеви некаква Црвена Хрватска, а не српска покрајина, да су владари Зетско-Црногорски од Вукана до Црнојевића били римокатолици и томе слично, само да би се наше српске светиње и традиције што више сумњичиле и омаловажавале у очима данашњих народних маса!”

Будући да Цетињска Митрополија није могла адекватно парирати овако агресивној прозелитској кампањи, митрополит Гаврило забринуто констатује:

„Јер наша Црква под постојећим условима нема ни интелектуалне, ни материјалне снаге, да се у борби успјешно одупире најезди римокатоличке

пропаганде, у овим крајевима нарочито”.

Ако се садашње стање на подручју Цетињске Митрополије упореди са стањем из 1936. о коме говори митрополит Гаврило, евидентна је запањујућа сродност феномена римокатоличког прозелитизма, који у основи и данас наступа са истом методологијом и истим пропагандним порукама о „црвено–хрватском” и „римокатоличком” духовном утемељењу Црногораца, као и у раздобљу Краљевине Југославије.”

„ЦРВЕНА ХРВАТСКА” ДАНАС И ОВДЕ

Будимир Алексић у својој студији „Црвено-црна Гора”, насталој још пре одвајања Црне Горе од Србије, показује како су се вековни планови Ватикана остваривали на наше очи и у наше доба. Говорећи о поводима за настанак своје књиге, чији је циљ био да именује и разобличи снаге које желе „латинизацију и кроатизацију Црне Горе”, Алексић указује да је у језгру црногорског сепаратизма „лако препознати расизам и шовинизам обликован у идеолошкој радионици хрватских усташа”. Алексић додаје:

„Нарочито смо инсистирали на чињеници да је антисрпски сепаратистички покрет у Црној Гори до 1997. године био маргиналан, без значајне подршке у народу и без утицаја и уплива у културни, политички и друштвени живот Црне Горе. Међутим, након побједи Мила Ђукановића на предсједничким изборима октобра 1997. и након побједи „бољеживеће” коалиције на мајским парламентарним изборима 1998. године, Црна Гора је постала легло историјског и политичког разврата, а новоуспостављени режим разарао традиција које су вјековима утемељивале духовне и све друге вриједности Црногораца.

Стога нимало није случајно што је први човјек тог режима Мило Ђукановић свој политички капитал уложио у старог удбашког јашипопа и крстоломца – Јеврема Брковића, који је данас један од најјачих стубова усташтва у Црној Гори. Ј. Брковић је почетком деведесетих година био идејни одгојитељ цетињске црнолатинашке младежи у усташком фашистичком духу.

Прије свега, Ј. Брковић је био у Туђмановој Хрватској за вријеме усташког геноцида над српским народом од 1991. до 1995. године. Био је ангажован у „одјелу за пропаганду” хрватске усташке војске, односно у „Министарству обране Републике Хрватске”, које је суиздавач његове књиге

двојице аутора нека су врста универзалне енциклопедије дукљанско-монтенегринске мисли и о свим другим релевантним питањима историје, политике, вриједности раса, етногенезе Црногораца итд. Писци и идеолози монтенегринског новоушаства, као што су Ј. Брковић, Д. Радојевић, В. Никчевић, само експлоатишу Штедимлијино и Дрљевићево постојеће идеолошко и „научно” имање. Попут знаменитог ушашког идеолога др Ива Пилара (са чијим су се дјелом упознали преко Штедимлијиних компилација и плагијата), сви они проглашавају Србе „прворазредном опасношћу за сусједне им народе и државе” (др Иво Пилар, „Јужнословенско питање”, Загреб 1943. стр. 189). Та теза је данас званична политика и службена наука Ђукановићеве „нове Црне Горе”.

Своје деструктивне државнорушилачке и црквенорушилачке намјере актуелни режим у Црној Гори прикрива пропагандном паролом о борби против непостојећег „великосрпског хегемонизма и унитаризма”. Природне дужности и природна права на одбрану свог имена, Цркве, језика и писма – проглашавају се издајом и служењем туђину, а туђин је у интерпретацији режимских гласнозборника, наравно – Србија, док се Хрватска и Албанија проглашавају „историјским пријатељима” и „природним савезницима” .”

Алексић у својој књизи наводи цео интервју Јеврема Брковића дат новинама хрватских католика „Гласу Концила” 22. травња (априла) 1992. године. Тада је то изгледало као фатаморгана. Сада је свим Србима који су у Ђукановићевској „Црвеној Хрватској” остали Срби ова ноћна мора постала стварност. Но да чујемо Брковића:

„ГК: Познато је да у Црној Гори дјелује Одбор за обнову црногорске православне Цркве. Које су његове основне задаће?

Брковић: Хвала вам што сте ме то питали. Ја сам један од утемељивача тог Одбора. Прије двије године заједно са господом Гвозденовићем, Перовићем, Почеком, Ђукановићем, Зековићем и другима, био сам један од утемељивача одбора за повратак Аутокефалне црногорске цркве. Одвајкада је црногорска Црква била аутокефална. Ми смо првобитно били католици. То је познато. Онда нас је Сава Немањић, тај геноцидни Сава Немањић, једноставно поправославио. Најстравичнијим методама које су икада у том периоду могле бити замишљене. Онда су поједини краљеви Црне Горе као моје племе Пипери и Црмници код Цетиња, једно врло значајно племе, остали католици све до седамнаестог стољећа. Према томе, ја не мислим,

„Прљави рат” из 1992. године. Он је, суштински гледано, ако се има у виду његова пропагандна дјелатност, а посебно његова веза са хрватским усташама, можда и заслужнија личност за „нову Црну Гору”, дукљанско-монтенегринску антисрпску творевину, од самог Ђукановића.

Сама чињеница да је М. Ђукановић ставио Јеврема Брковића у своје најближе политичко окружење говори о томе да је, гледано са становишта свог политичког програма, прихватио његове (и његових учитеља усташа) расистичке и шовинистичке антисрпске идеје и да их је уградио у свој идеолошки систем. Логично је онда што се преко псеудонаучних и псеудокултурних институција (тзв. Дукљанска академија, тзв. Матица црногорска, фондација „Свети Петар цетињски” итд.), на чијем је челу Ј. Брковић са својим доглавницима, а које је основала црногорска власт, у црногорски културни простор на велика врата уводи ратни злочинац Савић Марковић Штедимлија, један од оснивача црногорског сепаратистичког усташког поркета.

Доласком „бољеживеће” коалиције на власт у Црној Гори (1998) Штедимлијина и Дрљевићева визија Црне Горе као „Црвене Хрватске” разрађена је у цјеловиту државну политику. Кључне тачке тога програма су: утемељење „дукљанства” као политичке и националне идеологије; стварање „црногорског језика” и потискивање ћириличног писма; конституисање „црногорске цркве” и прихватање уније (јединства) са Римском куријом; постепено покатоличавање Црногораца (о чему отворено говоре водећи идеолози црногорског сепаратизма); подршка великохрватској и великошиптарској идеји и пројекту стварања Велике Хрватске и Велике Албаније.

Ми смо у овој књизи показали да поједини сепаратистички „зnanственици”, не само што су прихватили Штедимлијину великоусташку доктрину него су га и буквално покрали, бескрупулозно преписујући дијелове његових текстова и лажно их у јавности представљајући као своје. Недвосмислено смо утврдили да је такав аутор – лопов др Данило Радојевић, „дукљански академик”, некадашњи штафетлија и комитетлија, загребачки докторант и београдски чиновник, који је по налогу Градског комитета „искитио” београдске улице именима комунистичких главешина.

Црнолатинашка сепаратистичка мисао, када је о Србима и српству ријеч, не излази из оквира Штедимлијиних и Дрљевићевих идеја. Дјела ове

како ми то сада приписују, да преведем Црну Гору на католичанство. Ја сам православац. Али, у мојој култури битни су и елементи католичанства и православља. Ја се тога не могу одрећи. То су елементи мога историјског бића.

На црногорској застави, црногорском грбу, постоји лав. Постоји двоглави бијели орао на црвеном пољу и лав. Лав. Што је то? То је по директном одобрењу папе, мислим Сикста Петог, или Светог оца који је био након Сикста Петог. Била је то наша меморијска веза с католичанством. Лав на нашој застави бит ће и сутра када побиједи Црна Гора, када се врати дукљанским коријенима и када се поново постави наша застава – двоглави бијели орао на црвеном пољу и испод орла лав.

ГК: Каква је ваша визија будуће Црне Горе?

Брковић: Прије свега, морамо истрајати у борби за повратак Аутокефалне црногорске цркве. Јер преко шест стотина наших цркава и манастира сада је буквално окупирано. То је сада у рукама Српске православне цркве. Ми смо народ којему је истргнуто срце. Срце народа је религија. Срце културе човјеку је религија. Духовност човјекова је религија. А ми смо народ који је лишен тог срца, те духовности, тог осјећања, својих пракоријена. Ми смо једноставно припојени Цркви којој не припадамо – Српској православној цркви. Поготово не припадамо Светосавској. То више и није Српска православна црква. То више није нити православље. Ради се о светосављу. А светосавље је државна религија с изразитом милитантношћу што се сада очитује у рату против Хрватске. По Славонији, Барањи и другим бојиштима, најекстремнији и најмилитантнији су управо ти попови. Они су показивали и проказивали куће Хрвата које треба убити, палити. Сјећам се неког попа масне мантије који је на београдској телевизији измишљао како су поклана дјеца, доносио дјечју лубању. Послије се испоставило да је све лаж.

Црна Гора се мора вратити својим коријенима, својој православној Цркви с елементима католичанства. Као што је Сава Петровић, наш трећи владар у династији Петровић, хтио да поунијати црногорску Цркву. Била би срећа да је то урађено, јер би нас то на неки начин заштитило од светосаваца.

Мислим да је црква доказ државности, ризница блага које ми имамо. Црногорци имају огромно повијесно благо. Оно се мора вратити црногорском народу. то ћемо морати урадити ускоро. Амфилохије Радовић,

такозвани митрополит црногорско-приморско-скендеријски, није друго но најобичнији агент светосавља и великосрпства у Црној Гори. Он је дошао завршити оно што је у Црној Гори започето десетог сижечња прошле године. Међутим, то је човјек оскудна образовања. Он чак не познаје добро ни Његоша. Чак га и не цитира добро. Он је завршио Православни институт у Риму. У том је смислу вјеројатно школован. Но, када је у питању опћа наобразба очито је да га он нема. То је човјек који фолира. Који једноставно лаже и својој Цркви и народу из којег је најалост поникао. Човјек свестране наобразбе не би могао стати на чело одбора за рушење Мештровићева споменика маузолеја Његошу на Цетињу. А он је предсједник одбора за рушење Његошева маузолеја. Ми смо формирали такозване Ловћенске страже, чији сам ја био командант док сам био тамо. Стража није војна него цивилна организација. И ако заиста четничке хорде на челу са митрополитом Амфилохијем Радовићем крену рушити Мештровићев маузолеј Његошу, а руше га само зато што га је направио Хрват, онда ће ловћенске страже стати у одбрану Ловћена, маузолеја и Његоша.

Црна Гора бит ће као што је то вјековима до 1918. године била самостална и суверена. Када се Црна Гора и Црногорци ослободе комунистичког наслијеђа у својој менталности, они ће доћи к себи.

Ја сам то давно рекао. Посљедњи Стаљинов брк бит ће обријан у Црној Гори. ја мислим да се већ ових дана ради на бријању тога посљедњег Стаљинова брка који носи Булатовић. Ми имамо и свога законитог принца у Паризу Николу Петровића Другог Његоша.

Црна Гора и Хрватска, по економским процјенама, од свих бивших југословенских република најспособније су да врло брзо стану на своје ноге и укључе се у еуропске токове. Ево и Албанија је већ збацила комунизам. Морат ће то урадити и Црна Гора. Ја сјутра на том дивном нашем Јадранском мору, поморју и узморју, видим једну будућу медитеранску, јадранску унију коју ће чинити Албанија, Црна Гора и Хрватска”.

Тако је још почетком деведесетих година 20. века, говорио Брковић, а тако је касније урадио Ђукановић. Шта ће се дешавати са Црном Гором у будућности? Већ годинама у њој је на власти режим србофоба, који су измислили чак и „црногорски језик”. Хоће ли коначно у отаџбини Немањиној победити дедејићевско-брковићевски мрак, потпомогнут Ђукановићевим методама стварања аутокефалности путем полицијских станица? Не дао Бог, али, ако се ритам расрбљавања настави, преосталим Србима ће бити теже у Подгорици него у Загребу, и страшније у Котору него у Сплиту.

На примеру Црне Горе најбоље се види мистички дух србофобичне везе комуниста и паписта: комунисти су измислили „црногорску нацију” (Милован Ђилас, по задатку Броза), а паписти данас настављају да је призивају „светом оцу” у Риму. Да ли је случајно Подгорица недавно склопила конкордат са Ватиканом, док монтењегрински режим Србску цркву на све начине гони?

ДАКЛЕ, ОПЕТ О ПАПИ

Крајње је време да се каже: папа је непожељан у Србији. Не само зато што неће да призна монструозност Јасеновца. Уосталом, није био само Јасеновац – од Јадовна до Пребиловаца, геноцид је спровођен у име „намесника Христовог на земљи”, Ад маиорем Деи глориам. А тог геноцида не би било да папа и паписти нису покатоличили Србе, од којих су касније регрутоване усташе. Усташа из Загорја, правих Хрвата, било је мало – већина целата су бивши Срби, чији су преци проверили, да би потомци клали сведоке провере њихових предака. Павелић, из србске Брадине у Херцеговини, био је потомак проверица, ђак римокатоличке школе у Травнику... Макс Лубурић, Љубо Милош, фра Сатана (Филиповић-Мајсторовић), Виктор Гутић – да не набрајамо даље – све су то потомци проверица, који су васпитани у духу борбеног папизма, духу инквизиторских ломача, што се у Европи диме од 12. века. Папа је крив за усташе, он, који је од Средњег века стално настојао да силом и преваром себи привуче „србске шизматике”. Папизам је данас, поред комунизма, један од криваца за настанак србомрзачке Монтењерије, јер он даје „латинични” идентитет дукљаноидима што их је „геноцидни Сава Немањић” – „поправославио”.

После свега што је урадио Србима, папа, чак и да оде у Јасеновац и промрмља неко „извини, било у брзини”, не би имао право да крочи у Србску патријаршију (да посети своје вернике у Београду, то му нико не брани, чак и да посети државни врх Србије – али патријарх србски не сме да га прими, под било каквим изговором). Он је вековима ратовао против једног часног хришћанског народа, само зато што му се тај народ није покораво. И он, папа, како год се зове и ко год да буде, неће желети да се због тога каје. Јер онда не би био то што јесте – папа, „намесник Христов на земљи”, император старији од свих императора ове планете.

На нама је да све ово знамо, и да се свега овога сећамо.

Децембар 2012.

ПАПА БЕНЕДИКТ И АЛОЈЗИЈЕ СТЕПИНАЦ

Године 1998, када је Алојзије Степинац проглашен блаженим, кардинал Јозеф Рацингер, садашњи папа Бенедикт XVI, а тада челник Конгрегације за доктрину вере, одржао је беседу у част новоблаженика Римске цркве.

Био је 15. фебруар, а беседа је одржана у хрватском (негда илирском) папском Институту Светог Јеронима, у коме је 1941. Монсењор Мађарец примио Анту Павелића, а 1991. Ратко Перих потоњи мостарски бискуп, Фрању Туђмана.

Јозеф Рацингер је рекао да је Степинац био један Божији Хрват, каквог је Данте опевао у последњем певању „Раја” у „Божанственој комедији”!!!

Степинац је, по Рацингеру, био толико обузет Христом, да је, на крају, постао „жива слика трпећег Христа с трновом круном и ранама његове муке”. И још додаје Рацингер: „Будући да је био човјек савјести, кршћанске савјести, супротставио се тоталитаризмима; и у вријеме нацистичке диктатуре постао је бранитељ жидова, православаца и свих прогоњених, затим је у времену комунизма постао одвјетник својих вјерника, својих свјећеника прогоњених и убијаних????!!!”

Да, то садашњи папа учи о војном викару усташке војске *sine titulo*, члану усташког Сабора, кривцу за прекрштавање 250 хиљада православних Срба у НДХ, човеку који је у свом дневнику писао о „бизантски” подмуклим Србима, говорећи да су Срби и Хрвати два света који се никада не могу помирити.

А да је Рацингер, иначе пун екуменске љубави и „танкоћутности” прави Немац, и то србофобни, показао је у овој својој беседи, наизглед успут, тврдећи да је Степинац, кад је изабран за бискупа 1936. године, „добро познавао тешку ситуацију у Католичкој цркви и вјерника католика у својој земљи, у оној Југославији коју су савезници након Првог светског рата умјетно створили од супротних елемената и са снажним протукатоличким набојем”.

Управо због оваквог схватања Југославије, као вештачке творевине коју су створили они који су скршили бечко-берлинску осовину 1918. године, Ватикан и Немачка су први признали Хрватску и Словенију у авнојевским границама приликом распада СФРЈ 1991.

Долазећи у Хрватску 4. и 5. јула 2011, папа стиже да би је подржао као *Civitas Dei*, чији је светац државотворни симбол, управо Степинац. Степинац је Хрватима оно што је Свети Сава Србима, и папа Бенедикт XVI

је ту да их ободри у оваквом поимању светости. Управо то га и спречава да види Јасеновац, и да се поклони невинима које су усташе поклале само зато што су били „шизматичи”, то јест нису признавали папу.

Јун 2011.

НАЈНОВИЈА ВАТИКАНСКА ПОДВАЛА

Година 2013. била је одређена за папину посету Србији, али та посета није могла да буде остварена из два кључна разлога: папа Иван Павао Други је од 1979. године покушавао да посети Српску Цркву, али да заобиђе Јасеновац, а затим је беатификовао Алојзија Степинца, војног викара усташке војске и члана државног сабора НДХ, као и Ханса Ивана Мерца, оснивача крижарских братстава која су постала језгро усташког покрета. И папа Бенедикт Шеснаести је, посетивши Загреб 2011, указао велику почаст „блаженом Алојзију”, што је преградило његов пут ка Патријаршији у Београду.

Пошто папска нога, бар кад су у питању православне земље, није крочила само још на тле Србије и Русије, стратегија се мења. Њен гласноговорник као да постаје надбискуп Орландо Антониони, који, у „Политици” 3. маја 2012, изјављује: „Полако се схвата да је усташки режим починио злочине у име католицизма, уверен сам да би нове речи поводом овог питања могао да изговори папа уколико би дошао у Србију”. Изгледа да је постигнут неки интерни договор између србских екумениста и Ватикана да папа упути формално извињење Србима, можда чак и за Јасеновац, а да заузврат буде позван у посету СПЦ (у том правцу је ишла изјава једног нашег епископа, дата у божићном броју новина „Данас” 2012.) Папи није тешко да се извињава на све стране, само ако то одговара интересима просторно најмање светске велесиле, каква је римокатоличка интернационала. Године 2001, претходни папа је, упркос огромном противљењу пуноте Грчке Цркве и Свете Горе, дошао у посету Грчкој (на „ходокашћу стопама Светог Павла”), и срео се са атинским архиепископом Христодулом, екуменистом и модернистом ЕУ типа. Том приликом је, наравно, причао о јединству хришћанског Истока и Запада, и „извинио се”. Ево како: „За све случајеве, у садашњости и прошлости, у којима су синови и кћери

Римокатоличке цркве згрешили, случајно или намерно, према својој браћи православцима, нека нам Господ опрости”. И то је то: циљ је постигнут, Грчка је „освојена”, а коштало је само неколико неодређених „покајничких” фразе.

Ватиканско искуство дипломатских трикова није мало: не заборавимо, Павелићева НДХ никад од стране папе није била призната *de jure*, али је била призната *de facto*, о чему је сведочио опат Марконе, специјални опуномоћеник римског папе у Загребу, који је присуствовао свим свечаностим усташке квазидржаве и имао све симпатије за њу. Степинац је понекад долазио у сукоб с Павелићем, али се свим силама борио за НДХ, о чему сведочи његов меморандум папи писан 1943, као и учешће у прекрштавању 250 хиљада православних Срба. То је познати метод Ватикана: увек бити с јачим, а ослободити се онога ко ти обави прљав посао, и то тако што се оградиш од дотичног, иако си га претходно подржавао. До 1943. папа Пио Дванести се уздао у нацизам и фашизам, а 1944. је склопио савез са Вашингтоном, коме је помагао у американизацији Западне Европе после Другог светског рата (тзв. „Маршалов план”). Тако је кардинал Кухарић подржавао Туђмана док Срби 1995. нису протерани са својих вековних територија (Лика, Кордун, Банија, Книнска Крајина, Славонија, Барања, Западни Срем), а затим је осудио поједине војничке „непоћудности” приликом напада на САО Крајину августа 1995. Папа је учинио све да се Словенија, Хрватска и Босна и Херцеговина признају у авнојевским границама и да се Југославија распадне онако како су србофоби НАТО империје хтели, али Ватикан још увек, формално-правно, није признао Косово као независну државу, иако је утицај римокатолицизма међу шиптарским „државотворцима” врло осетан (сетимо се: чим је из Призрена протерана православна србска богословија, основана је језуитска гимназија „Игнације Лојола”).

Дакле, почиње нова игра: ограђујемо се од Павелића да бисмо дошли у Патријаршију у Београд. Хрватска је сад у ЕУ, Срба тамо више нема (осим стараца који умиру и нешто млађих, који се католиче и „кроатизирају”), па неко формално „Извињавамо се, много се извињавамо” неће бити на одмет. Јер, и Србију треба угурати у НАТО, чији је папа духовни отац. Но, папа не рачуна на молитве Светих Новомученика Јасеновачких, у које се ми уздамо, и који ће нам, како рече патријарх Павле, помоћи да му опет кажемо: „Добро нам не дошао!”

(мај 2012)

ХРВАТСКИ РАЗУМ И СРБСКИ ПАМЕТЊАКОВИЋИ

Недавно нас је хрватски патер Разум, иначе начелник Надбискупског архива у Хрватском државном архиву, опет подсетио на чињеницу да римокатолици Хрватске Јасеновац доживљавају као својеврсни „српски мит”, чији је циљ да облати, чисту као суза, „tisućljetnu povijest” хрватске државности.

У том свом интервјуу, Разум је указао на чињеницу да су за одмазде усташа према Србима у НДХ били крви четници (наравно, ко би други?), који су се борили против хрватске државе. Разум је такође истакао и да је Степинац од Тита у мају 1945. тражио да у нову власт уђу и „поштене усташе”, што је доказ да он није све усташе сматрао злочинцима. И, наравно, оптужио је комунисте да су своје злочине приписали усташама.

Стјепан Разум воли и поздрав „За дом спремни”, сматрајући га изразито „kršćanskim” и „domoljubnim”. Чули су се, поводом Разума, различити гласови из Србије и света (наша амбасада у Загребу тражила је званично објашњење, а Јосиповић се оградио од Разума), Визенталов наследник Ефраим Зуроф није хтео да прећути овај испад, и рекао је да ће тражити Разумову оставку. Портпарол Надбискупије загребачке, извесни Франц, такође се оградио, утврдивши да је Разум интервју „Хрватском листу” дао не као свештеник, него као историчар, и да су страшни сви злочини – и онај у Јасеновцу, и онај на Овчари (који је злочин био пре, који касније, ко је убијао на основу расистичких закона, а ко у хаосу грађанског рата приликом распада међународно признате државе, колико је поклао Павелић, а колико „србочетничка ЈНА”, није тема којом би се патер Франц бавио.)

И тако смо, ето, поново дошли до наше старе теме: екуменизма, и њене новије варијације, папине посете Српској цркви. То јест, до питања: ако је оволико Разума међу римокатолицима на Балкану, који то наши паметњаковићи верују да ће посета њиховог поглавара нашој Цркви нешто поправити у узајамним односима? При чему потписник ових редова сматра да папа, без икаквих проблема, може да посети своје вернике у Србији (има их 5% од укупног броја становника), и, као шеф државе Ватикан, има пуно право да посети државне власти Србије, ако се с њим постигне такав договор. Он једино не сме да дође у посету СПЦ, без обзира шта о томе

мисле поједини екуменски делатници из црквених редова А зашто? О томе неколико речи.

Хрватски бискупи - посредници за папин долазак?

Почетком августа 2012. у посету Београдској надбискупији дошли су чланови Хрватске бискупске конференције, бискуп пожешки Антун Шкворчевић и бискуп дубровачки Мате Узинић. Они су отишли и у посету патријарху српском Иринеју, и с њим разговарали о различитим проблемима српско-хрватских односа. Бискуп Шкворчевић се хвалио како помаже епископу славонском г. Сави, а Узинић истицао себе као екуменисту, чији је сабрат, епископ захумско-херцеговачки Григорије, почетком 2012. молио „oprost” од Дубровчана за догађаје с почетка деведесетих година прошлог века, на шта је Узинић такође тражио „oprost” од православне браће. Патријарх Иринеј је рекао да би било добро да се српске избеглице врате на своја огњишта у Хрватској, а Узинић и Шкворчевић су истакли да би било добро да се у Бањалуку врате протерани Хрвати. На крају, патријарх Иринеј је изјавио да би било одлично да папа ипак дође у Ниш 2013: јесте, време је кратко до дана Цара Константина, али треба покушати...

Каква је корист од папиног доласка?

„Прес” од 15. августа пише да ће, одмах после Шкворчевићевог и Узинићевог доласка у Београд, патријарх Иринеј с председником Николићем разговарати о папином доласку, иако је издато званично саопштење из канцеларије Синода да папа у Ниш неће бити позван. Али, шта ако га позову у Београд, после Ниша? Неки „анонимни извор из Патријаршије” изјавио је новинару „Преса”: „Противници папиног доласка у Србију инсистирају на чињеници да он приликом посете Хрватској није обишао Јасеновац, а да је отишао на гроб Алозија Степинца. Још један од разлога који се помиње против доласка је и страх од реакције Московске патријаршије. Такође, Католичкој цркви се замера што се није јасније одредила према злочинима над Србима у Другом светском рату, али и на самој канонизацији Степинца. С друге стране, присталице доласка Бенедикта Шеснаестог заступају став да би папа у Нишу имао прилике да каже нешто о тој историјској оптерећености и можда тако неке ствари поправи”. Убедљива аргументација: после свега што је Ватикан учинио Србима од средњег века до данас, папа дође у Ниш, каже нешто о „оптерећености” и све се поправи. Знамо како то изгледа: папа Иван Павао Други дошао је 2003. у Бањалуку,

да блаженим прогласи Ханса Ивана Мерца, оснивача крижарског покрета у Хрватској, из кога су се касније регрутовале многе усташе. Беатификацију је обавио у самостану Петрићевац, одакле је, у зиму 1942, кренуо фратар Мирослав Филиповић, који је, са својим усташким саборцима, поклао преко 2000 невиних Срба у селима Дракулићи, Мотике и Шарговац. Приликом свог обраћања присутнима, папа је промрмљао некакво извињење за све што су неки римокатолици некад учинили својој браћи друге вере. Тако се извинио и у Атини 2001: „За све случајеве, у садашњости и прошлости, у којима су синови и кћери Римокатоличке цркве згрешили, случајно или намерно, према својој браћи православцима, нека нам Господ опрости”. То се некад, на корзоу, међу мангупима, изговарало као: „Извини, било у брзини!” То што је папа Пије Дванаести („Хитлеров папа”, по Корнвелу) Анти Павелићу на самрти послао свој лични дар, круницу (бројаницу) и најличнији благослов, ником ништа. Довољно је да његов наследник, Бенедикт, нешто „растеређује” промрмља, и да ствар буде решена.

Очито је да нова, екуменистичка стратегија око Јасеновца више не подразумева порицање истог: оно што се сад збива јесте маргинализација једног од најмонструознијих нацистичких концлогора на свету, смањивање броја жртава (не сме их бити више од 100 хиљада, како је о томе недавно у „Политици” писао Јово Бакић, и какви се гласови, од појединих, чују и из СПЦ.) Тек кад се Јасеновац изједначи са Сребреницом и Вуковаром, папа ће доћи у њега и нешто изјавити. И стари ватикански вук сит, и српске, полупоунијаћене, овчице на броју.

БИСКУПИ ШКВОРЧЕВИЋ И УЗИНИЋ О ДОМОВИНСКОМ РАТУ

Ко год је имао прилике да „прелистава” интернет, и тамо се сретне са ставовима хрватског бискупата о нашој новијој прошлости, видео је оно што се увек могло видети: хрватски бискупат се од усташтва ограђује зато што схвата да је подршка НДХ верзији „Croatia Sacra” превише штетна по данашње интересе хрватског народа, и да Павелићеву монструм-творевину нико у свету не може оправдати. Ипак, оно што НДХ није могла да уради (трећину Срба побити, трећину протерати и трећину покатоличити, како је говорио Миле Будак), а што је, уз малу помоћ својих пријатеља из САД, урадио Фрањо Туђман (који је Србе као конститутивни народ прво избацио из Устава Хрватске, а затим, после „Бљеска” и „Олује”, протерао их са

вековних огњишта), хрватски бискупи уопште ни не доводе у питање. Тако су и наши недавни посетиоци, Шкворчевић и Узинић, иначе у Београду пуни умилних екуменских фраза, на врло јасним позицијама кад је „домовински рат” у питању. Шкворчевић је 1. маја 2012. у Окучанима присуствовао обележавању „17. obljetnice blistavog „Bljeska”, како операцију избацивања Срба из Славоније назива сајт МУП Републике Хрватске „Sigurnost i povjerenje”. На овом скупу, говорио је председник Хрватског сабора, Божо Шпрем, који је „војно-редарствену операцију „Бљесак” назвао наговештајем и припремом за „Олују”“. У својој мајској проповеди о „Бљеску”, бискуп Шкворчевић, тако „tankoćutan” у екуменској „љубави”, истакао је да су „хрватски војни вође, наши генерали, наступили са љубављу за домовину, достојанство својих обитељи и за друге вриједности утемељене у Еванђељу, да су им млади људи вјеровали, разумјели их и слиједили у домовинском рату, спремни положити живот. „ Бискуп Шкворчевић је нагласио да је у операцији „Бљесак” „побиједила љубав”. Како је јавио Радио Ватикан 18. јуна 2012, дан пре тога бискуп Шкворчевић је, у име Хрватске бискупске конференције, посетио у Хагу генерале Анту Готовину и Младена Маркача. Са седморицом Хрвата је славио мису, пренео поздраве бискупата, изразио „поштовање за жртву и велики допринос хрватској слободи, за трпљење које подиже”. Пошто је истакао да су Хрвати солидарни с њима, поделио им је сличице и крунице.

Дубровачки бискуп Узинић је такође ватрени „domoljub”. У то се може уверити свако ко оде на интернет страну Дубровачке бискупије, и тамо потражи проповед бискупа одржану 6. децембра 2011, посвећену сукобима на територији Дубровника 1991. године. Види се чврст став човека који нема нимало сумње у тумачење догађаја тог периода: ЈНА је била агресорска, и Срби су извршили агресију на Хрватску, која је, упркос међународним документима, имала право на сепаратизам. „Ко друкчије каже, тај клевете и лаже”, зар не? Упркос екуменском „очијукању” са владиком захумско-херцеговачким Григоријем, Узинић је, када се градоначелник Требиња, Доброслав Ћук, позвао на екуменски гест бискупа и владике, оштро протестовао, рекавши да тај екуменски чин нема никакве везе са Ћуковом посетом Дубровнику, коју су организовали Американци с тим да се побољша сарадња везана за туризам у региону. Узинић је рекао: „Жртве боле, али још више боли изједначавање кривње које је, по мом мишљењу,

најболнија посљедица рата на простору бивше државе”. Тражио је да се Ћук извини Дубровчанима на најозбиљнији начин: „Исприка господина Ћука и становника Требиња није потребна становницима Дубровника, ми можемо живјети и без те исприке, али је потребна њима да се не би поново догодило оно због чега ће жалити”. Као да је рат у Херцеговини прошао без икаквог учешћа хрватских трупа, које су заузиле преко тридесет српских села, и отимале Србима Попово Поље! (Узинић је толерантнији према хомосексуалцима него према требињском градоначенику: очи „Сплит прајда” ове године позвао је на мир, а верницима је упутио савет да „своје неслагање, на које имају право, претворе у молитву, шетњу на брду Марјан или Мосор, одлазак на плажу, на село, или, једноставно, останак у свом дому”.)

А уредник „Гласа концила”?

„Глас Концила”, глас хрватског католицизма, имао је значајну улогу у убличавању идеологије нове хрватске државотворности, нарочито крајем осамдесетих и почетком деведесетих година 20. века. Он је и даље на стражи те идеологије, што се види и из интервјуа који је главни уредник овог листа, дон Иван Микленић, дао „Пресовом” „Недељнику”, 22. августа ове године. После уводног дела, у коме изражава своју неверицу у могућност папиног доласка у Ниш 2013, Микленић истиче да би понтифексова посета Србији значила „побједу рационалног гледања над митовима”, при чему би то био доказ да се ова земља „службено и стварно чисти од отрова који је политика посијала и којим је многе заразила гледе односа према Ватикану и католицима. „На питање да ли Римокатоличка црква у Хрватској подстиче повратак српских избеглица, Микленић се позива на заједничку изјаву патријарха Иринеја и кардинала Бозанића, која охрабрује све избеглице на повратак, и каже да милосрдне римокатоличке установе, попут Каритса, помажу свима. Ту је и неколико лепих речи на рачун екуменизма и отворености патријарха Иринеја за сарадњу. Дат је и „комплимент” Србима као државотворном народу, јер су његови политичари „очували државотворну и националну свијест и онда кад су легалне и легитимне интересе српског народа скривали под шифром Југославије или југославенства” (то јест, кад се Микленићев исказ „дешифрије”, он мисли исто као и сплитски бискуп Фране Франић, који је краковском бискупу Каролу Војтили рекао на Другом ватиканском концилу: „/.../Југославија је тамница свих њених народа, под тиранијом српскога народа”).

Микленић, дакле, уме да буде један фини католички дон. Али, кад је у питању тумачење догађаја из „домовинског рата”, одступања нема: „У Хрватској уз остало, незадовољство према Хашком суду односи се на политички диктат по којем су поштеђени истраге најодговорнији у бившој ЈНА, те што се умјетно, политички ствара равнотежа кривње, што је фалсификовање повијесних чињеница”. (Да поновимо, јер је понављање мајка учења: за рат у Хрватској, по Микленићу и хрватском бискупату, нису криви хрватски сепаратисти, него побуњени Срби, који су, пре но што је Туђман насрнуо на њихову конститутивност, били конститутивни народ у Републици Хрватској).

Микленић открива своје право, туђмановски намрштено, лице, открива пред крај интервјуа, а поводом Томислава Николића на челу Србије: „Изборна пobjеда службено проглашеног четничког војводе открила је да у Србији још увијек нису створени услови да би и многи од оних који су му дали глас могли доживјети катарзу, дистанцирање од злочиначкога Милошевићева политичког и војног вођства и великосрпског пројекта. Сви који желе стварно добро српском народу и држави Србији требали би учинити све да се ти припадници српскога народа суоче с истином, да осуде великосрпски пројект и одбаце сваку агресивну политику, која њих саме нужно разара и да постану способни за здраве међусусједске и међународне односе. У том смислу заговарам став да се не повуку узајамне тужбе за геноцид да би међународна пресуда могла помоћи да се упознају чињенице и да дође до чишћења памћења, а истодобно избјегло би се да се политичари на свој начин баве прошлошћу, умјесто садашњошћу и будућношћу између Хрвата и Срба, Хрватске и Србије као сусједа”. Читајмо пажљиво: добар председник Србије може бити само неко попут Бориса Тадића, „светионичара са Јадрана”, који је потпуно оправдавао очекивања Хрвата, непрестано понављајући, у име свих југоносталгичара из педесет и неке (јер за заклетву Југосфери је певао стих) : „Извињавамо се, много се извињавамо”. Сви Срби који су гласали за Николића, „четничког војводу”, заслужују неку катарзу (насилни ментални клистир, шта ли?) јер уопште неће да признају да су Срби, вођени крволочним Милошевићем (који није написао „Беспућа повијесне зближности”, нити се хвалио да му жена није ни Хрватица, ни Јеврејка) напали сасвим невине и доброћудне Хрвате, и тиме заувек постали агресори. Тек кад се Вуковар изједначи с Јасеновцем,

и кад сви Срби буду протерани у Србију, и кад у свим школским уџбеницима буде писало да је Србија крива за геноцид у Хрватској – тек тада ће дон Микленић и слични њему хрватски екуменисти бити мирни и срећни. До тада – чекајмо пресуду Међународног суда, коју ће, ако то буде потребно, написати Америка (ако победи у рату против Русије, која је на реду после Сирије и Ирана).

Шта заиста брине?

Да се разумемо: као што немам ништа против папине посете Србији, зарад сусрета са србијанским римокатолицима, заиста немам ништа против ни бискупа Шкворчевића и Узинића, дон Микленића, па чак ни против Стјепана Разума: они су Хрвати, и имају право на борбу за очување свог верског и националног идентитета, насталог на вери у папу као незаблудивог намесника Христовог на земљи и на ватиканској политици продора на Исток, и то преко Срба (које су крижари, столећима пре Павелића, што убијали, што прекрштавали, што протеривали преко Саве и Дрине; и Павелић је из херцеговачког села Брадине, где су становници били пола потомци покатоличених Срба, а пола Срби остали у вери својих предака, што им, за време Другог светског рата, није опроштено.) Хрвати су Хрвати, и то је то; нема љутње – људи причају своју причу. Оно што мене брине, и од чега стрепим, јесте став врха наше Цркве, који је, из године у годину, све тиши када су основе српског духовног и националног идентитета у питању. Наравно, ми смо од Империја поражен народ, и бусање у прса нам неће помоћи; али, када се међу онима који би требало да бране најдоњи камен нашег постојања људи који позивају папу у посету СПЦ – човек дубоко треба да се забрине. И, наравно, кад су и у Цркви појединци који су, скупа с Хрватима, спремни да смањују број јасеновачких жртава, све у име „научне методологије”, зване „име и број” (што хрватски бискупат, или Ватикан уопште, не понуди ту методологију Јеврејима, тражећи да за сваког од шест милиона побијених у доба холокауста наведу тачно име, време и место кад су убијени)? Уместо да Свети архијерејски синод СПЦ најоштрије реагује не само на изјаве Разума, него и на сваки покушај да се Србима са територије бивше југословенске републике Хрватске припише кривица за рат који су 1991. изазвали Туђманови сепаратисти, ми срећемо гробно ћутање синодалаца. За то време, један део епископата бави се акцијом „извињавамо се, много се извињавамо”, и настоји да Империји (која, сасвим

алхемичарски, после великог SOLVE Друге Југославије, с краја прошлог века, иде на неко ново балканско, опет србофобично, СОAGULA) покаже како смо много, баш много, екуменски „tankoćutni”.

За то време, такође, у Цркви су они који се изричито противе папином доласку потпуно „избачени из игре”, и њихово мишљење не може се срести ни у једном званичном црквеном медију. А то ствара невиђену смутњу у народу, коме никако није јасно како је владика Артемије већа опасност за СПЦ од папе Бенедикта Шеснаестог, и како је лакше мирити се с папом него са духовним сином оца Јустина Поповића (без обзира шта ко мислио о „случају Артемије”).

Наравно да није довољно утешно то што се понекад изда саопштење како папа не долази у Ниш, ако слутимо (и то на основу јавних исказа високог клира СПЦ) да би папа могао да, касније, дође у Патријаршију у Београд. Ствар је у томе што међу нашим владикама (и то после Јасеновца, „Бљеска” и „Олује”) нема оне једнодушности која је владала у доба борбе против Конкордата 1937. године, када су сви архијереји стали у одбрану српства од ватиканских претензија.

Било како било, остало нам је древно правило монаха Светог Бенедикта Нурсијског, православног Латина: „Моли се и ради”. Богу ћемо се молити да нас папа мимоиђе, а и радићемо на томе, непрестано указујући на разлоге због којих његова посета СПЦ није пожељна. Јасеновачки Новомученици нас благосиљају на путу такве молитве и таквог делања.

Септембар 2012.

ДА ЛИ ЈЕ ПРОПАЛА ПАПИНА ПОСЕТА НИШУ 2013?

МИЛАНСКИ ЕДИКТ И ЕВАНЂЕЉЕ: ШТА ЈЕ ВАЖНИЈЕ?

Прослављати 1700. годишњицу Константиновог Миланског едикта о верској толеранцији у Нишу, а не у Милану, у најмању руку је чудно. Поготово зато што је Ниш само родно место цара Константина, а не место у коме се он обратио у хришћанство или држао Васељенски сабор. Уосталом, прича о Миланском едикту у Србији као да је потиснула причу о Еванђељу; зар би било Миланског едикта да није било Христа? А Њега као да су жртвовали култу „верске толеранције”, коју је својевремено дефинисао Владика Николај: „На три вере оком намигују, / а ниједну право не верују”.

Додуше, није ништа лоше у томе да и Србија свечано обележи овај датум, један од најзначајнијих у историји хришћанске Европе, и то баш у Нишу, где је цар Константин рођен (и други велики ромејски цар Јустинијан рођен је у Улпијани – Липљану на Косову.) Али то би могла да учини исто онако како је учинила 1913. године, кад су се у Нишу окупили православни епископи (пре свега, Срби из разних црквених јурисдикција јер је Пећка патријаршија као целина обновљена тек после Првог светског рата), и на челу с митрополитом Србије Димитријем служили Свету Литургију. Није ту било ни римокатолика ни протестаната. Уосталом, римокатолици су вековима лик Константинов доживљавали кроз кривотворину звану „Donatio Constantini”, по којој је оснивач Цариграда римском папи тобож дао империјалну световну власт. Протестанти су пак сматрали и сматрају да је Константин, дајући слободу Цркви, у ствари репаганизовао хришћанство, лишивши га првобитне есхатолошке усмерености. Само православни осећају да је Константин „равноапостолни” човек који је успоставио симфонију Цркве и државе, ради спасења људских душа. И зато у Нишу 1913. бејаху једино православни, а Србија је бринула своје србске ослободилачке бриге.

Сто година касније, у складу са модом жутокраких евроинтеграција и новом „теолошком агендом”, у Нишу је требало да се окупе не само православни, него и сви остали, на челу са римским папом Бенедиктом ХВИ. Разлози су, као и увек, били паролашки, дневнополитички: „дијалог”, „толеранција”, „заједничка европска будућност”. Из врха СПЦ је речено да

ће то бити прилика да папи кажемо шта мислимо (као, папа Рацингер, један од најученијих теолога данас, не зна учење Цркве од Истока о папском примату, па ћемо му ми то објаснити).

БУРНЕ РЕАКЦИЈЕ НАЦИОНАЛНЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ

Поводом тих прича реакције су међу Србима биле веома бурне. Угледни наш научник проф. др Србољуб Живановић, који је један од ретких што су за време СФРЈ успели да обаве делимична истраживања јасеновачких хумки, 25. августа 2010. године на сајту „Борба за веру” огласио се текстом „Да би дошао у Београд, папа мора да испуни одређене услове”, у коме, између осталог, каже:

„Ниједан римски папа никада није посетио Јасеновачки систем хрватских концентрационих логора за истребљење Срба, Јевреја и Рома. Ту се налазио и посебан логор за децу испод једне године старости. Папа Јован Павле II је долазио у Бања Луку и био на неколико километара од Јасеновачких стратишта, али их није посетио и помолио се за покој душа невиних жртава. Евентуални долазак римског папе у Србију 2013. године могао би да уследи тек када се римокатоличка црква одрекне злочинаца, укључујући и оне које је прогласила за 'блажене', и када папа на коленима, у Јасеновцу, замоли за опроштај због најгрознијих злочина које су починили верници римокатоличке цркве. Што се тиче разговора Православне цркве и римокатолика који би водили ка некаквом екуменизму, пре свега треба превазићи догматске разлике и римокатоличку јерес. Не заборавимо да православци и римокатолици не верују у исто. Символи вере се разликују. Папа мора да се одрекне своје 'непогрешивости' и тежње да има 'примат' у цркви. Према томе, било каква посета римокатоличког папе Србији и било какви разговори православних епископа са римокатолицима су непотребни, непожељни и противцрквени све док римокатолици не изврше промене у своме ставу и док се не покају за злочине почињене над Србима, Јеврејима и Ромима.”

Чули су се и гласови других забринутих Срба. Др Вељко Ђурић, историчар, подсетио нас је на став СА Синода СПЦ о папиној посети СФРЈ, намераваој 1983. године (не може без покајања у Јасеновцу, тада је тврдио Синод, иако је Централни комитет СК Хрватске преко својих истомишљеника из врха Југославије и Србије вршио велики притисак да

папа дође), као и писма патријарха Павла папи Ивану Павлу II у коме га оштро критикује због подршке неоушашком Туђмановом режиму.

Али домаћи екуменисти нису били расположени да ове гласове чују. Бар извесно време. Потрудили су се да скоро све што је везано за прославу Миланског едикта вежу за Рим; речено је да ће и мермер којим ће бити опточен храм Светих Константина и Јелене, који се подиже за јубилеј, бити мермер којим је грађен древни Рим.

А сада да погледамо какве се све екуменистичко-туристичке погодности нудиле Србима уочи 2013. године.

О КРСТУ НА БРДУ ВИНИК

Још у новембру 2010. Српски културни клуб Републике Српске огласио се саопштењем „У сусрет 2013”, које се бави анализом изгледа „монументалног латинског крста” који је требало да у част јубилеја Миланског едикта буде подигнут на нишком брду Виник. Овај „решеткасто-затворски” крст је „пројектован по законима златног пресека божанске фасцинантне пропорције”, како су изјавили аутори идејног пројекта”. О томе какав крст треба да се диже изнад Ниша и Србије, писало је „Православље” (15. априла 2010), у тексту „На брду Виник највећи крст на Балкану”:

„Представници Српске Православне Цркве, свих политичких партија, Војске Србије, полиције, привредници Ниша и Градска управа Ниша потписали су Декларацију о црквено-народном јединству поводом подизања крста светог цара Константина у Нишу. Потписници овог документа заветовали су се на јединство и позвали све Србе у отаџбини и расејању, као и остале православне хришћане да, сходно могућностима, помогну подизање овог монументалног обележја које ће својом висином од 80 метара и распоном крста од 40 метара бити један од највећих у Европи. Председник Иницијативног одбора за изградњу крста Драган Милошевић, нишки предузетник, открио је да ће крст бити изграђен од металне конструкције у облику латинског крста, на коме доминира византински крст. Аутори идејног решења су архитекте Миомир Васов и Драган Златков. Крст ће бити видљив из свих делова града и са прилазних путева. Биће осветљен ласерским зрацима који долазе са Христовог монограма који ће стајати изнад Богословије тако да ће се видети и ноћу. Крст чини централни део комплекса који ће се простирати на 13 хектара, а обухвата још и амфитеатар, хотел,

музеј, биоскоп. Да би се туристима дочарао дух римских векова, на менију ће бити храна и пиће оног времена, а запослени ће носити одећу старих Римљана.”

Српски културни клуб Републике Српске је симболику овог крста протумачимо на следећи начин:

„Идејно рјешње крста (крста антихриста) има двојако симболично значење: у свом горњем дијелу симболизује апсорбовање умањеног православног крста од стране римокатоличког по оној народној, „већа риба гута мању”, али и да је на традиционалном хладном римокатоличком крсту православно крст распет као Исус Христос, као што су хрватски клеронацисти уз благослов Ватикана распели 'шизматички' православно народ српски.”

Када је, док је југ Србије још увек био у турском ропству, средином 19. века, био подизан Саборни храм у Нишу, Нишлије су га градиле да се, ако неко из слободне Србије долази, види да ту живе православно хришћани, жељни слободе (овај храм је иначе изгорео 2002. године, па је касније обновљен). Ко ли је то желео да се изнад Ниша, једне од кључних геостратешких тачака Европе, уздиже латински крст који „гута” православно крсно знамење? И зашто ли је из врха СПЦ било речено да је крст крст без обзира на изглед? И на крају, зашто је одлучено да се уговор о изградњи латинског крста потпише на католички Божић 2010. (потписници патријарх српски г. Иринеј и градоначелник Ниша Милош Симоновић)?

ЕКУМЕНИСТИЧКО НАСЕЉЕ

Крајем јануара 2011. лист „Национални грађански” из Новог Сада је донео текст из пера Д. Стојановића, у коме се најављује да ће на брду Винуку, поред латинског крста, бити и насеље од 125 кућа, за сваку хришћанску земљу по једна:

„Драган Милошевић, предузетник из Ниша који је иницирао идеју о подизању крста, осмислио је цео комплекс. „До самог крста водиће пут дужине четири и по километра, а са стране ће бити изграђене куће за сваку хришћанску земљу. Биће то куће у којима ће бити представљена национална историја и култура тих земаља. Такође ће на куће бити постављене њихове заставе, а код самог крста вијориће се српска застава – објашњава Милошевић. У подножју највећег крста на Балкану, који је дизајниран по угледу на католички, биће изграђен читав архитектонски комплекс, од кога

ће Ниш имати и комерцијалне користи. „Планирамо да изградимо музеј хришћанства, амфитеатар, хотел, мултимедијалну салу с биоскопом, ресторан, као и неколико локала за продају сувенира. Практично ће цео југ Србије имати прилику да прикаже своје специфичности”, објашњава Милошевић.

Он наводи да ће сви ти делови великог комплекса бити урађени у стилу који је доминирао у доба цара Константина. „Све ће бити у духу оног времена – храна, пиће... Чак ће и запослени носити гардеробу какву су некад имали Римљани. Верујем да ће многи, првенствено моје Нишлије, препознати у овоме прилику да нешто добро урадим за овај град, за Србију. Зато је не смемо пропустити”, каже Милошевић.”

Цео комплекс на Винику простирао би се на 13 хектара. Има се, може се, изгледало је у том часу.

Јесте да наш народ гладује, и да би – бар се потписнику ових редова чини – Богу било угодније да се новац за изградњу овог комплекса троши на народне кухиње за Нишлије у транзицији, али ултимативни захтеви глобалистичког туризма су захтеви нашег доба. А ко ће одолети моди? Ипак, појавила се једна препрека екуменистичко-туристичкој мегаломанији: светска економска криза. Римски циркус у Нишу, на удару СЕКЕ, по свему судећи, није опстао, осим као замисао.

ПРЕПРЕКЕ НА ПАПИНОМ ПУТУ: ЈАСЕНОВАЦ

У септембру 2009. римокатолички свештеници на челу са надбискупом Јосипом Бозанићем посетили су Јасеновац. Бозанић је одржао беседу у којој је осудио усташе и Јасеновац, али узвеличао „блаженог” Алојзија Степинца и устврдио да се Јасеновац не сме да користи за „стигматизацију” Римокатоличке цркве, хрватског народа и државе, изједначивши жртве Јасеновца и Блајбурга.

Тим поводом се огласио председник Извршног одбора Удружења Јасеновац – Доња Градина, Владимир Лукић. Реагујући на Бозанићеву изјаву да су „жртве јасеновачког логора искориштаване у сврху стигматизовања хрватског народа као геноцидног народа и хрватске државе као непожељне”, Лукић је СРНИ рекао да је загребачки надбискуп заборавио основну чињеницу – због чега је формиран логор Јасеновац.

„Свакоме је јасно да је логор Јасеновац формиран због уништавања Срба, Јевреја и Рома, док су сви други тек спорадично уништавани”, рекао је Лукић СРНИ. Лукић је изразио чуђење да Бозанићу није познато да су Срби

свих узраста, од деце до стараца, са свих страна, а посебно из Хрватске и БиХ, сабирани и довођени у Јасеновац на клање. „Зар Бозанићу није позната књига господина Драгоја Лукића, гдје је 19. 392 дјеце од једне до 14 година побијено у Јасеновцу, а да не говорим да је тадашња Хрватска једина имала логор за дјецу?“ Лукић је питао Бозанића да ли му је у знању да су они који су желели да сакрију сведочанства о жртвама учинили све да униште податке о њиховом броју, као и то где су у концлогорима Европе од дечјих и људских остатака правили сапун као што је то било у Јасеновцу и Доњој Градини. „Где су то полуживи људи затрпавани у насипе и бацани у ријеку Саву ишли све до Црног мора?“, питао се Лукић. Лукић је истакао да је огроман број римокатоличких свештеника учествовао у насилном покрштавању православних Срба и злочинима над невинима: „Зашто се многи католички свештеници нису оградиле од злочина и једноставно зашто га нису спречавали?“, додао је. Наравно, Бозанић није одговарао. Али ових дана одговорио је Бозанићев поузданик на челу Надбискупског архива патер Стјепан Разум, који је, по ко зна који пут у новијој историји, истакао да је Јасеновац „србски мит“.

ПРЕПРЕКЕ НА ПУТУ, ОПЕТ: ПАПА БЕНЕДИКТ О СТЕПИНЦУ

Године 1998, када је Алојзије Степинац проглашен блаженим, кардинал Јозеф Рацингер, садашњи папа Бенедикт ХВИ, а тада челник Конгрегације за доктрину вере, одржао је беседу у част новоблаженика Римске цркве. Био је 15. фебруар, а беседа је одржана у хрватском (негда илирском) папском Институту Светог Јеронима, у коме је 1941. монсињор Мађарец примио Анту Павелића, а 1991. Мађарчев наследник Ратко Перић, потоњи мостарски бискуп, Фрању Туђмана. Јозеф Рацингер је рекао да је Степинац био један Божији Хрват, каквог је Данте опевао у последњем певању „Раја” у „Божанственој комедији”. Степинац је, по Рацингеру, био толико обузет Христом, да је, на крају, постао „жива слика трпећег Христа с трновом круном и ранама његове муке”. И још додаје Рацингер: „Будући да је био човјек савјести, кршћанске савјести, супротставио се тоталитаризму; и у вријеме нацистичке диктатуре постао је бранитељ жидова, православаца и свих прогоњених, затим је у времену комунизма постао одвјетник својих вјерника, својих свјећеника прогоњених и убијаних”.

Да, читаоче: то садашњи папа проповеда о војном викару усташке војске сине титуло, члану усташког Сабора, кривцу за прекрштавање 250 хиљада православних Срба у НДХ, човеку који је у свом дневнику писао о

„бизантски” подмуклим Србима, говорећи да су Срби и Хрвати два света који се никада не могу помирити. А да је Рацингер, иначе пун екуменске љубави и „танкоћутности” прави Немац, и то србофобни, показао је у овој својој беседи, наизглед успут, тврдећи да је Степинац, кад је изабран за бискупа 1936. године, „добро познавао тешку ситуацију у Католичкој цркви и вјерника католика у својој земљи, у оној Југославији коју су савезници након Првог светског рата умјетно створили од супротних елемената и са снажним протукатоличким набојем”. Управо због оваквог схватања Југославије, као вештачке творевине коју су створили они који су скршили бечко-берлинску осовину 1918. године, Ватикан и Немачка су први признали Хрватску и Словенију у авнојевским границама приликом распада СФРЈ 1991. године.

Долазећи у Хрватску почетком јула 2011, папа је дошао да би благословио њене „евроинтеграције” и да би је подржао као *Civitas Dei*, чији је светац – државотворни симбол управо Степинац. Степинац је Хрватима оно што је Свети Сава Србима, и папа Бенедикт XVI је био ту да би их ободрио у оваквом поимању светости, поклонивши се Степинцу у загребачкој катедрали. Управо га лик „блаженог Алојзија” и спречава да види Јасеновац и да се поклони невинима које су усташе поклале само зато што су били „шизматичи”, то јест нису признавали папу. Додуше, не треба сумњати: да би посетио врх СПЦ и тиме себи отворио пут ка Москви, папа је спреман да и у Јасеновцу промрмља неко извињење у стилу свог претходника, познатог по стилу извињавамо се, много се извињавамо. Али не треба заборавити: Јасеновац није једина препрека на путу ка Светосавској Цркви. Поред учења Ватикана о папској незаблудивости, ту је и читава историја рата папства против православних Срба, од Средњег века до данас, као и историја покрштавања на силу, не само у доба „блаженог Алојзија”. Рим има толико тога да учини да би Србе уверио у своје добре намере да папа на то никад неће пристати, јер је, по учењу Првог ватиканског концила, незаблудив по питањима вере. Без обзира шта домаћи екуменисти о томе причали, убеђујући себе и друге да је могућа бајка са хепиендом, хепиенда неће бити.

ИЗЛАЗНА СТРАТЕГИЈА

У франкфуртским „Вестима” се 13. маја прошле године појавила вест да би СПЦ могла да упути протестну ноту римском папи Бенедикту XVI због тога што ће дотични у оквиру своје посете Хрватској бити поклоник на

гробу „блаженог” Алојзија Степинца. Пронели су се и гласови да се Руска православна црква не слаже са папином посетом Нишу 2013. „Излазна стратегија”, ако се језик утрнуо од дипломатског шифровања преведе на оно што сви разумемо, значила је да би врх СПЦ могао да се одрекне папине посете Нишу позивајући се на папино поклоњење Степинцу. Тако би се велики притисак који је ка Синоду и Сабору СПЦ кретао од домаће јавности, али и из других помесних Цркава (пре свега Руске), притисак да се Бенедикту XVI откаже гостопримство, могао да попусти. И заиста, протестно писмо је послато (без стављања на увид јасности), а огласио се, критикујући папу због „блаженог Алојзија”, и епископ бачки Иринеј (Буловић), који се с претходним и овим папом већ сусретао, не само куртоазно.

А да је притисак јавности заиста био велики, показивале су и реакције аналитичара из других православних земаља, пре свега из Русије и Грчке. Они су доводили у везу зближавање врха СПЦ и Ватикана са уклањањем из црквеног живота антиекуменистичких делатника, какав је владика Артемије. О томе су у Русији писали угледни сајтови попут „Фонда стратешке културе” и „Руске народне линије” и аналитичари попут Ане Филимоновне, Олге Четверикове, Павела Тихомирова и других. У Грчкој су се оглашавали познати теолози, попут почасног професора Универзитета у Солуну свештеника Теодора Зисиса, који је такође указао на везу између ватиканофилске политике извесних кругова СПЦ и оног што се десило са владиком Артемијем. И домаће јавно мњење се није помирило са званичном верзијом догађаја везаним за овај случај. Српско национално веће Севера Косова и Метохије упутило је у мају 2011. године апел Сабору СПЦ да се епископу Артемију врати достојанство, и да се он, скупа са својим одбеглим монасима, поново нађе на Косову и Метохији као архијереј. Председник СНВ Севера Космета Милан Ивановић је тим поводом рекао:

„СНВ сматра да СПЦ мора да води рачуна о позицији верника и да би било разумно да се чује и њихов глас, јер је очигледно да владика Артемије много значи за Космет и његову одбрану. О томе сведочи и више од 500 присутних верника на недавно одржаној Литургији у Житковцу, док је истовремено на Литургији у Звечану било свега тридесетак”.

Уочи Сабора прошле године отвореним писмом се огласила и група од преко седамдесет србских интелектуалаца, међу којима је било како оних са Косова и Метохије, тако и оних из дијаспоре. Они су такође тражили повратак владике Артемија, указујући на „србоубиствене” последице

раскола (за сада, по њима, само „потенцијалног“), и позвали се на речи патријарха Павла изговорене на Сретење 1992, приликом помирења са „Слободном србском православном црквом” (следбеника владике Дионисија, рашчињеног по налогу Броза). Тада је патријарх Павле рекао да, управо захваљујући чину помирења, нема победника и побеђених, и да су Срби били и остали браћа која се не смеју никада препуштати каиновским нагонима.

Дакле, „излазна стратегија” врху СПЦ 2011. године је била вишеструко неопходна. Јер, било је немогуће објаснити Србима како за папу Бенедикта XVI има више љубави него за владика Артемија и његово монаштво. Поготову зато што се папа клања четворици србомрзачких „блаженика”: папи Пију XII („Хитлеров папа”, по Дејвиду Корнвелу), Ивану Павлу II (који је тражио бомбардовање Срба 1995. године и био један од главних криваца за разбијање СФРЈ по антисрбским авнојевским границама), Хансу Ивану Мерцу (оснивачу „крижарских братстава” из којих ће се регрутовати усташе) и, наравно, Алојзију Степинцу.

ПРИТИСЦИ СЕ НАСТАВЉАЈУ

Ипак, не одустаје се од папиног доласка: „Прес” је 14. августа ове године објавио да су се „мајстори тајне дипломатије – пожешки бискуп Анте Шкворчевић и дубровачки бискуп Мате Узинић састали с патријархом 7. августа у Патријаршији”. Саговорник „Преса” близак Београдској надбискупији изјавио је:

„Дубровачка република и град Дубровник имали су у прошлости велики значај у Београду, поготову у време Отоманског царства. Трагови тог односа видљиви су и данас на разним пољима. Надбискуп пожешки, с друге стране, има посебну ситуацију у својој бискупији јер се тамо налази Јасеновац. Он је већ много направио на пољу помирења и правилног схватања историје за суживот у будућности. Био је председник Екуменског већа у Хрватској и заслужан је што је током 90-тих долазило до сусрета између представника СПЦ и Католичке цркве”. Што се тиче папине посете Нишу, патријарх Иринеј је, према извору „Преса”, изјавио да „у том погледу постоје одређене тешкоће, али да се нада, упркос кратком року, да их је могуће превазићи”. Надбискуп Хочевар је поново говорио о „благодетима” папине посете СПЦ изјавивши за „Прес”:

„То би свакако унапредило жељу за дијалогом, жељу за сусретом Истока и Запада, јер постоје две традиције схватања јеванђеља. Сусрет те две

традиције и разговор значио би за цео свет нешто ново и јединствено. То би, пре свега, омогућило помирење на овим просторима и унапређење аутентичних европских вредности”.

Владика бачки Иринеј је опет оповргао да ће папа бити позван у Ниш:

„Не постоји никакво противљење појединих епископа, него једногласна одлука СА Сабора СПЦ да се на прославу Миланског едикта следеће године позову поглавари православних цркава и високе делегације (дакле, одговорни представници, али не и поглавари) инославних хришћанских цркава, у том броју и Римокатоличке цркве”.

Једно од битних питања садашњег стања наше Цркве је и питање екуменистичког шоу програма званог „Ниш 2013”. По свему судећи, тај програм ће проћи без римског папе. То значи да „жаба још није кувана”: почев од руског патријарха Кирила, преко националне интелигенције, до обичних верника противљење том „ЕУнијатском” сусрету је више него снажно. Па ипак, притисци да папа дође у посету СПЦ ће се наставити и нова питања ће бити постављена. Од одговора на ова питања зависиће много шта у нашој скорој будућности. Јер урушавање угледа најстарије установе овог народа, отпочело непромишљеним (да употребимо најблажи израз) поступцима после смрти патријарха Павла, везаним за „случај Артемије”, све је озбиљнији процес. А то нико нормалан, бар међу Србима, не жели. Зато се уздамо у Бога и Светог Саву да ће свест и савест победити тренутне интересе и расположења оних којима се чини да ће нам екуменистичке „интеграције” донети нешто добро.

(септембар 2012)

„ЦРКВА У ХРВАТА” И ОСЛОБОЂЕЊЕ ГОТОВИНЕ И МАРКАЧА

ЗАШТО СЕ „ЦРКВА У ХРВАТА” ТОЛИКО РАДУЈЕ?

„Мале перице” из Србије се чуде зашто се челни људи римокатоличке вероисповести у Хрватској толико радују пуштању из тамнице Готовине и Маркача. Ту појаву „домољубног усхита” осудили су и Синод СПЦ и епископ бачки Иринеј Буловић. Али зар је то необична појава? То је сасвим нормално за бискупе и њихову паству (50 хиљада раздраганих дочекује Готовину у Загребу, а 30 хиљада још раздраганијих у родном му месту – да ли је то нешто чудно у држави која слави 5. август, дан кад су Срби протерани из Крајине, као државни празник?)

Хвалоспеви Бозанића и бискупа „Цркве у Хрвата” у целини упућени одлуци уст(х)ашког трибунала у срцу ЕУропе нису нимало случајни. Сви одлично знају да „Црква у Хрвата” има култ „домовинског рата” и да редовно обележава све његове „обљетнице”. Још 2008. Године хрватски новинар Дарко Худелист објавио је текст „Како је Госпа срушила СФРЈ” (пренео га је „нереформисани” НИН) и у њему, на основу разговора са тамошњим црквеним делатницима, показао да је римокатолицизам био кључни фактор у настанку Туђманове Хрватске, а да је интензиван рад на рушењу Југославије од загребачке испоставе Ватикана почео још 1975. године. Кардинал Кухарић је Степинца као „блажаног” славио почетком 70-тих година 20. века. Готовина и Маркач су верни синови римокатолицизма, бискупи су се за њих редовно молили, посећивали их у Хагу, даривали им побожне сличице и крунице, а, како се чује, и финансирали њихову одбрану. Зато их сад хвале и славе, и тврде да им је „Крист” учинио „милост”. То је оно старо старчевићевско „Бог и Хрвати”. Да не заборавимо: док је у СПЦ било епископа који су позивали хашке оптуженике да се предају (бар један, млад и перспективан, то је учинио 2005. године), таквих бискупа код Хрвата није било.

А ВАТИКАН?

Последњих година у Србији се интензивно прича о потреби да папа дође код нас (неки су мислили у Ниш 2013. на скуп поводом 1700-годишњице Миланског едикта) да га угостимо и да му евентуално нешто објаснимо. (Као, папа, један од највећих – ако не и највећи – живих стручњака за теологију, је наивчина који једва чека да чује наше „генијалне” теолошке

идеје и предлоге за помирење и уједињење.) Један од мамаца за домаћу јавност, која треба да прогута причу „папа миротворац”, јесте наводна папина спремност да се одрекне несташних усташа, који су се заклињали на верност римском трону. Како је маја ове године изјавио надбискуп Орландо Антониони, амбасадор Ватикана у Београду, кад би папа дошао, могли бисмо од њега чути да је усташки режим био „нехуман”. Он је за „Политику” рекао и следеће: „Полако се схвата да је усташки режим починио злочине у име католицизма, уверен сам да би нове речи поводом овог питања могао да изговори папа уколико дође у Србију” („Политика”, 3. мај 2012). Домаћи екуменисти су се радовали томе, а онда су хрватски бискупи, које је врх СПЦ тако срдачно посетио ове, 2012, у Загребу, одушевљено дочекали пресуду уст(х)ашког трибунала и опет показали борбено лице ватиканске духовности, тако мирољубиво маскирано изјавама Антонионија, надбискупа Хочеvara и осталих заговорника папиног доласка у посету СПЦ.

Ако знамо да је Ватикан са Немачком први признао Хрватску у авнојевским границама, што и јесте један од кључних узрока ратова на простору бивше Југославије, и да папа Иван Павао Други ни једном једином речју није осудио „Бљесак” и „Олују”, а да је тражио напад НАТО на Србе у Босни, онда је сасвим јасно да је Бозанић имао подршку за подршку Готовини и Маркачу, и то управо од Бенедикта Шеснаестог, који је и папа и Немац. Уосталом, коме није јасно шта се у Хрватској збивало и збива од Анте Старчевића, преко Анте Павелића, до Анте Готовине, нека чита неформалног доктора кроатологије Ратка Дмитровића, кога овим путем искрено молим да све своје кроатолошке огледе сабере у једну насушно нам потребну књигу.

БУДУЋНОСТ ЕКУМЕНСКИХ ЗАГРЉАЈА

Да ли би врх СПЦ, после свега, а нарочито после најновијих догађаја везаних за уст(х)ашки трибунал, требало да умери своје екуменистичке иступе, наступе и приступе? Да ли се однос с Римом може и даље заснивати на „безобалној љубави” према нашој „западној кршћанској браћи”? Логика каже – не може, не сме, нипошто, после Јасеновца за који су усташе, како рече Владика Николај, „похвалу добили из пакла и Рима”, после „Бљеска” и „Олује” и изгона Срба са својих вековних крајишких огњишта. Али ко пита логику? Почетком 2012. епископ захумско-херцеговачки Григорије изивњавао се због напада на Дубровник пред бискупом Матом Узинићем (који сада, како видимо, велича Готовину и Маркача као борце против

„злочиначке српске агресије”, мада се почетком 2012. и он извињавао – коме? чему?, питање је сад). У августу 2012. ево бискупа пожешког Шкворчевића, посетиоца хашких Хрвата у јесен 2011, и Узинића дубровачког код патријарха Иринеја на чашицу екуменске љубави и разговора. „Молитвене осмине за јединство кршћана” редовно се спроводе и у Загребу и у Београду и представници СПЦ у њима усрдно учествују. И тако даље и томе слично, све до завршетка описаног у Домановићевој причи „Вођа”. Дакле, у врху СПЦ као нема дилеме: екуменизам или смрт! Не могу паписти нас толико презирати колико их ми можемо екуменски волети и позивати на „суживот и помирење”.

ЗАШТО ЈЕ КАСНИЛО САОПШТЕЊЕ?

Одлука уст(х)ашких судија да се Маркач и Готовина пуне била је, и одјекнула је широм планете, а врх СПЦ је прилично почекао да се огласи. То је изгледа постао нови обичај наше духовне елите: тако је молебан за повољно мишљење Међународног суда правде у Хагу о праву Косова на отцепљење одржан 22. јула 2010. у 17 часова иако је суд јавно изрекао свој став два сата пре молебана! Неки кажу да се и сада, као и онда, по мишљење Синода ишло код световних власти. Ко је читао мемоаре проте Саве Банковића, страдалника у доба Броза, могао би да помисли да, уместо симфоније Цркве и Државе, у Србији имамо неотитоизам. Добро, 2010. Тадић је био Тито, али ко је Тито данас?

Да не заборавимо: хрватски бискупи су своју паству позивали годинама уназад на пост и молитву за хашке заточенике њихове вере, а молебан за повољну одлуку Мерона & компаније служили су пре коначног доношења пресуде.

А РУСКА ЦРКВА?

Неки су се питали – зашто митрополит Иларион, десна рука руског патријарха Кирила, који је у Београду био кад је уст(х)ашки трибунал одлучио онако како је одлучио, није дао никакву оштру изјаву упућену Хагу, САД-ЕУ творевини... Као што Владимир Путин није могао бити већин Србин од Бориса Тадића некад и Томислава Николића данас, тако митрополит Иларион не може бити већи светосавац од патријарха Иринеја или СА Синода СПЦ, који већ годинама јавно не помињу наше заточенике у Хагу и, за разлику од хрватских бискупа, не посећују их и не сећају их се (осим евентуално у личним молитвама, за које зна само Бог). Да и не говорим да не служе молебне за њихово ослобађање.

УМЕСТО ЕПИЛОГА

Наравно да не завидим Хрватима да благодетима уст(х)ашке пресуде нити на томе што имају такве бискупе, као што не завидим бискупима на њиховој пастви, чија је основна вера ватиканска србофобија. Ово, уствари, јесте текст о нама, чија је елита – и световна и духовна – у стању које описује Владика Николај у „Небеској Литургији”: „А све Саво на колена клечи, / Блиједо му лице од ужаса” (реч је, погађате, о Светом Сави, који са светачком христоликом тугом гледа шта би са народом и државом које је подигао из мрака полупаганства). Ипак, без обзира на стање наше елите, не очајавам: одлука Мерона & дружине јесте глоглов колац у вампиролики фантазам звани „ЕУ нема алтернативу”, поготово кад је у питању омладина. Сад је све јасно сваком нормалном – то јест оном који стоји под правим углом у односу на тле, несвијене кичме и непропузао: ЕУ је много више У (оно са капе Павелића & сарадника, верних слугу Ватикана) него Е (оно Гетеово, Хердерово, браће Грим, Ламартиново, Игоово, Рајсово, Ребеке Вест и толиких других Европљана, који су нас волели и разумели, истински европско Е).

Без обзира да ли ће србска политичка и духовна елита коначно схватити истину, Истина сија јаче него игда, а Правда нас поново, згађене над неправдом Хага, окупља око себе. А наш Христос је Пут, Истина и Живот, и Бог Које служимо је Бог Правде. Па коме Он и срећа и јуначка.

(јесен 2012.)

ВРАТИТЕ МИ РЕЧ / ДА ЛИ ЈЕ БИСКУП ЕПИСКОП?

Када сам, 1988. године, септембра месеца, стигао у касарну „Петрова Гора” у Карловцу (данас у Хрватској), упао сам у најжешћу могућу панику од пешадијске обуке – сваки дан на полигон Ваница, седам километара у једном и седам у другом правцу, под пуном ратном опремом. Ненавикнут, јединац, деветнаестогодишњак тек завршио средњу школу, осећао сам се као у затвору. Најтеже ми је било што сам, од шока, заборавио неке речи које су у војсци биле у свакодневној употреби. Рецимо, реч „чаршав”... Она се, у ЈНА на територији Хрватске, није користила; коришћена је реч „плахта”. Убијала ме је та „плахта”. „Намјестите своје плахте”, вичу десетари, а ја – да искочим из коже. Некад ми се чинило да ми је тежа „плахта” него пешадијска обука! Тек после месец дана сам се сетио да се каже „чаршав”. И већ ми је било лакше...

Човек не гледа свет очима, него речима. У хемијској лабораторији ја видим очима, али не видим речима: не знам чему служе направе и посуде које гледам, нити знам како се зову. Зато досељеници са далеке стране прво именују брда, реке, шуме – не могу другачије да припитоме предео у коме су се обрели. Они који су се, у сеобама Срба, крајем 17. и почетком 18. века, одселили са Косова и Метохије у Хабзбуршку монархију, са собом су понели и имена свог старог краја. Тако се јавило Далматинско Косово, а у Мађарској Ђур и Коморан. „Границе мог језика су границе мог света”, говорио је филозоф Витгенштајн. Зато сваки тоталитаризам људима намеће свој мртвачки језик, да не би могли да мисле. За време комунизма имали смо „самоуправљање”, „основне организације удруженог рада”, „објективне тешкоће и субјективне слабости”, „критику и самокритику”, „братство – јединство”, „тековине наше народно-ослободилачке борбе”, „радни људи и грађани”, „радници, сељаци и поштена интелигенција”... Данас нам, уместо четири оцила, на грбу постмодерне Србије, стоје четири Т: ТРАНСПАРЕНТНОСТ, ТРАНЗИЦИЈА, ТЕНДЕР, ТОЛЕРАНЦИЈА. Шта би било кад би властодршци рекли да све треба да буде „прозрачно” или „провидно” – што је прави превод речи „транспарентно”? Одмах би постали провидни. Зато они људима бацају праšину у очи користећи речи које већина не разуме. И манипулација речима их, између осталог, чини надмоћнима над масом...

Зато су речи веома важне. Почетком 21. века, вођена је полемика око тога да ли у Законоправилу Светог Саве постоји, поред облика „Христос”, и облик „Христ”. Један од учесника је доказао да постоји, али га је други оптужио за „унијатску кривоверу”, говорећи да је код нас могуће писати само „Христос”.

Тога се вреди сетити поводом изјаве једног другосрбијанског верског аналитичара, да нема везе што је један епископ Србске Цркве себе назвао бискупом – јер, у западним језицима „бискуп” и значи „епископ”.

Наравно да то није тачно – човек на енглеском заиста може бити „bishop”, чак и ако је православни епископ; али, „бискуп” на србском је само старешина римокатолика (евентуално протестаната), а никако православних. Иако смо у првих једанаест векова били заједно, од тада је прошло много времена, у коме су римокатолички бискупи, пре свега хрватски, много јада нанели православним Србима и њиховим епископима. То је било тако од Средњег века до данас. Независне Државе Хрватске, у којој је покрано толико Срба само због вере, не би било да је свесрдно нису подржали хрватски бискупи на челу са надбискупом загребачким, Алојзијем Степинцем. Уосталом, реч „усташа” је некад била србска, и значила је „устаник”. Користио ју је и Владика Николај. Да ли би сада неки нормалан Србин, после свега што се десило у Другом светском рату, за себе рекао да је „усташа”?

Наравно да не би. Та реч, све и да хоћемо, више не може бити наша. Она је њихова, једном заувек. Као што и крсташ барјак Бошка Југовића нема никакве везе с „крсташким” походима папиних фанатика, који су 1204. заузели Цариград. Те походе, у складу са вештачким хрватским језиком, треба звати „крижарским походима”. Наши су крсташа, њихови су крижари... Тако је и са речју „бискуп”. Под том речју против Христа и Цркве од Истока радили су људи какав је Јосип Јурај Штросмајер, пропагандиста уније под видом југословенства, и Алојзије Степинац, војни викар усташке војске.

Као што ми је било лакше кад сам се сетио речи „чаршав” уместо речи „плахта”, коју су ми наметали у касарни у Карловцу, тако ће нама, Србима, увек бити лакше кад знамо да бискуп није и не може бити епископ православних. Не само догматски и канонски (јер јеретици немају прејемство од апостола чим немају апостолску веру). Бискуп није епископ и због историјског искуства, наталоженог у језичком памћењу, и позивање на енглеску реч „bishop” којом се називају православни епископи у, рецимо, Аустралији је пуко бацање прашине у очи да би се опсенила простота. Једном речју, такав аналитичар се „прави Енглез”. Као што рече Витгнештајн – границе нашег језика су границе нашег света.

(јануар 2013)

ПАПА, ИЗБЕГЛИЦЕ И ДВА СРБСКА ПАТРИЈАРХА / РАЗМИШЉАЊА ЈЕДНОГ ПЕСИМИСТЕ

ЖАЉЕЊЕ ЗБОГ НИША

У најновијем броју дневних новина „Данас” (28-29. септембар 2013), тужним се гласовима оглашавају они којима је тешко јер папа није дошао у Ниш, на прославу Миланског едикта. Социолог религије Драгољуб Ђорђевић тугује јер је Србија пропустила историјску шансу да дочека папу и „унапреди дијалог” с Римом, а жупник нишки, фра Нико Јосић, вели да је прослава Миланског едикта у екуменском смислу „промашај”.

Сазнајемо оно о чему смо већ знали и писали: 2009. Тадић је позвао папу Бенедикта у Србију, 2010. надбискуп Хочевар је рекао да су о томе почели разговори (чека се позив врха СПЦ), 2011. о томе су, наводно, с патријархом Иринејем, разговарали хрватски бискупи Антун Шкворчевић и Мате Узинић. А онда су се чули и други гласови, наравно из Србије: папа треба да посети Јасеновац (а то није учинио 2011, кад је био у Хрватској), а врх Руске Цркве је поручио – ако папа долази, патријарх Кирил неће. Римокатоличкој мисији у Нишу септембра 2013, коју су служили милански кардинал Анђело Скола и надбискуп београдски Станислав Хочевар присуствовало је, по најоптимистичкијим проценама, 2000 људи (фотографије сведоче – ни толико), иако је фра Нико Јосић, нишки жупник, 2012. говорио о сто хиљада верника који ће доћи Ниш наредне године. Овако мали број римокатолика, Хочевар је објаснио светском економском кризом.

ПРАВДАЊЕ ПРЕД СВЕТОМ

Патријарх Српске православније цркве Иринеј изјаснио се, у интервјуу немачком дневнику „Франкфуртер алгемајне цајтунг”, а преноси „Танјуг” за приближавање православне и католичке цркве, као и за долазак поглавара римокатоличке цркве у Србију, али је оценио да време долазак папе још није „зрело”. Танјуг јавља: „Као идеално место за сусрет католичке и православне цркве, патријарх српски је навео Ниш, истакавши да је јубилеј 1700 година Миланског едикта прилика за бројне представнике хришћанских цркава и заједница да се, после векова, сусретну на месту од огромног значаја и ступе у дијалог. Патријарх Иринеј је, такође, рекао да би посебно за православну и католичку цркву, „које су једна другој близу, било

од великог значаја да после толико векова дође до разговора”, и предложио одржавање једног екуменског концила.

Што се тиче могућности за долазак папе у Србију, патријарх Иринеј је навео да је више од 200. 000 Срба морало да „своје куће и цркве” остави у Хрватској и сада живе у лошим условима у Србији, оценивши да међу њима има „веома много оних, који не би радо да виде, када би папа дошао”. Иринеј је упозорио да би, „уколико би од тих незадовољних људи нешто нажао било папи учињено, онда би то бацило тамну сенку на нашу цркву и народ”, и оценио да време за посету папе „није зрело”. „Ми не знамо да ли се за његову сигурност у земљи може довољно побринути. На крају крајева, чак и у Риму је на папу изведен атентат”, рекао је патријарх Иринеј у првом интервјуу који је један патријарх СПЦ дао немачким медијима. Патријарх Иринеј је указао да у Србији постоје и песимисти „који сваки контакт са представницима римокатоличке цркве гледају као штетну за православље, што је апсолутно погрешно и не може се акцептирати”.

СТАРЕ ТЕЗЕ

У интервјуу који је дао немачким новинама, патријарх Иринеј је опет изнео своје познате, недоказане и недоказиве, тезе. Пре свега, Ниш као место сусрета православних и инославних нико, осим њега, не доживљава као град од васељенског значаја за екуменизам. Такви градови су, од самих почетака, Рим и Женева (први као средиште папистичког екуменизима – криптоунијатства, а други као средиште протестантског Светског савета цркава). Средиште „православног” екуменизма је Фанар, четврт Стамбола на Босфору, где живи ватиканско – вашингтонски штићеник, цариградски патријарх Вартоломеј, кога саветује творац јересоидне идеологије „од маске до личности”, митрополит Јован Зизјулас, екуменски делатник што полако заборавља како се зове, али пружа руке и Риму и Женеви.

Време за сусрет патријарха србског и папе римског неће бити зрело никад, док год папа стоји на позицији „незаблудивог” намесника Христовог, чији су следбеници вековима клали Србе само зато што нису хтели да се поклоне папи. „Екуменски концил” на коме би, тобож, саборовали православни и инославни неће се скоро десити – кад га буде, зна се ко ће га сабрати: антихрист, последњи лажни месија у злу уједињених нација, који ће од свих религија тражити да му се поклоне као богу.

ИЗБЕГЛИЦЕ КАО ПОТЕНЦИЈАЛНИ АГЕНТАТОРИ

А онда иде познати аргумент о избеглицама – било би дивно да папа дође у Србију, али би могао да страда од неког Србина избеглог из Хрватске. РТС

је, средином јула 2012, пренела вест: „Избегличка удружења из Хрватске и некадашње Републике Српске Крајине (РСК) не слажу се патријарховом изјавом да су они потенцијална безбедносна опасност за долазак папе у Србију. У саопштењима Документационо-информативног центра Веритас и Хуманитарног центра за интеграције и толеранцију се, између осталог, наводи да, иако је Католичка црква прва признала самосталну Републику Хрватску никада и нико није ни чуо ни забележио да су прекодрински и прекоунски Срби покушали, а камоли извршили атентат на неког римског папу.

Патријарх Иринеј рекао је, наиме, у интервјуу Танјугу да Црква сматра да није сазрело време за долазак римског папе у Србију због још увек свежег сећања на последице Другог светског рата, потоњих ратова, али и због тога што овде живи много избеглица.

У саопштењу Веритаса се наводи да се тим поводом том центру обратило много Срба из Хрватске и бивше РСК са захтевом да, уз пуно и непожељно уважавање његове патријархове титуле, лика и дела, аргументовано реагује на ову изјаву.

Избеглице из Хрватске и бивше РСК се, како се наводи, не слажу са оваквом изјавом патријарха, сматрајући да, поред тога што им наноси „неизмерљиву и ненадокнадиву штету и овде и у свету”, за такву тврдњу нема ваљаног упоришта ни у ближој ни у даљој прошлости.

„Ми прекоунски Срби не искључујемо могућност да Његова Светост патријарх српски Иринеј тврдњу о евентуалној опасности по безбедност папе у Србији 'од стране избеглица' темељи на унутарцрквеним различитим мишљењима и ставовима о сарадњи СПЦ са католичком црквом, а то је онда унутрашња ствар Цркве а не целе избегличке популације”, наводи се у саопштењу.

Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију наводи да су „већ више од двадесет година, посебно Срби у Хрватској, изложени између чекића и наковња, с једне стране, притисцима, претњама и прогону као 'реметилачки фактор' у стварању етнички хомогене хрватске државе, а, с друге стране, притисцима да се жртвују државним интересима националне матице”, наводи се у саопштењу.

ТРАЖЕ ПРИЈЕМ КОД ПАТРИЈАРХА

Асоцијација избегличких и других удружења Срба из Хрватске затражила је од српског патријарха Иринеја пријем делегације те асоцијације, поводом његове изјаве да су избеглице потенцијална

безбедносна опасност за долазак папе у Србију, истичући да избеглице никада до сада нису направиле ни један проблем.

У отвореном писму, Асоцијација наводи да су избегли и прогнани Срби из Хрватске васпитани у духу православља и светосавља и да немају сумње у патријахове чисте намере али га, како кажу, ипак, подсећају да избеглице никада до сада нису направиле ни један проблем.

Они кажу и да овакво размишљање патријарха, свакако, није наишло на добар пријем код избегличке популације.

Указује се, међутим, да избегличка популација сигурно није расположена за долазак поглавара Римокатоличке цркве у Србију пре него што посети Јасеновац и друга стратишта из Другог светског рата и огради се од свих оних злочина који су почињени над Србима.

„То не значи да би избеглице угрозиле нечију безбедност јер поштују одлуке Светог архијерејског Сабора и матичне државе када је у питању посета папе Србији”, наводи се у отвореном писму.

У писму се наводи и да би представници Асоцијације избегличких и других удружења били веома захвални уколико би патријарх примио делегацију те асоцијације како би му у личном контакту пружили чињенице које би патријарха увериле да „земљаци блаженопочившег патријатха Павла нису негостољубљиви, да су склони праштању, али не више заборавау”.

Таква изјава од патријарха свих Срба заиста није примерена – поготово после прошлогодишњег писма србских избеглица из Хрватске. И то у немачким новинама, познатим по србомрзачкој пропаганди деведесетих година прошлог века, али и касније. Очито, подухват довођења папе у Ниш, помпезно најављен 2010, завршен је фијаском (а патријарх Кирил, и не само он – помиње се и јерусалимски патријарх Теофил – јасно су рекли да неће доћи у Србију ако долази папа), па сад морају да се смишљају несувисла објашњења.

А за избеглице из Хрватске, заиста је кључни кривац римски папа. О томе доносимо сведочења из обраћања јавности покојног србског патријарха Павла.

ПИСМО ПАПИ 1992.

Патријарх Павле је био човек који се с пажњом и поштовањем односио према људима других вера, као и према поглаварима других верских заједница. Ипак, увек је чувао достојанство своје Цркве, и себи никада није дозволио да прећути истину или се одрекне саборности. Када је почео рат

у бившој Југославији, Ватикан се, на челу са папом Иваном Павлом Другим, ставио на страну сецесиониста из Хрватске, Словеније и касније Босне и Херцеговине. Због тога му је, са ванредног СА Сабора СПЦ, патријарх Павле упутио писмо:

„Ваша Светости,

У својству шефа државе Ватикан, Ви сте први у Европи и у свету признали сувереност и независност Хрватске и Словеније, а претходно сте уложили и велике дипломатске и политичке напоре да и многе друге европске земље одмах за Вама учине то исто. Притом, међутим, нисте користили само државни механизам Ватикана, него и организам, структуре и институције Римокатоличке Цркве, у којој, опет, Ваша цењена личност није само први по части епископ или патријарх, него је, теоретски и практично, њен првосвештеник и њен стварни, апсолутни поглавар.

Независно од тога како еклисиологија нас православних хришћана доживљава и вреднује ово двојство Вашег јавног делања и узајамно прожимање тако разнородних величина као што су Црква и држава, ми га овде не спомињемо ради богословске полемике или, не дај Боже, унапред програмиране моралне осуде, него само зато да укажемо на двоструко огромну меру Ваше одговорности пред Богом и пред историјом.

Као државнику, дакле, не поричемо Вам право да делате у служби интереса своје државе, али Вас молимо да употребу црквеног ауторитета у политичке сврхе сагледате и у светлости Богојављења које обе наше Цркве ових дана прослављају – у светлости Јављања Онога Који као човек није имао где главу склонити и Који је плаћао порез римском ћесару. Исто тако, ми не оспоравамо право хрватског и словеначког народа на сопствену државност, ван југословенског оквира и ван државне заједнице са нама Србима, али се чудимо да такво право Ваша Светост не предвиђа и за Србе који су у Српским Крајинама аутохтон и већински народ и који никада нису били грађани хрватске државе до године 1941. и стварању чудовишне нацистичке сателитске државе НДХ. Најновија независна Хрватска, по речима њеног председника др Фрање Туђмана, не искључује НДХ и период 1941-1945. са страшним геноцидом против православних Срба из континуитета хрватске државности. Ту чињеницу она је доказала и на делу, све до ових дана. Стога, са најдубљим жаљењем морамо да констатујемо и то да је Ваша Светост безрезервном подршком борби за васпостављање те државе узео на себе – а, не питајући их за сагласност, пренео и на стотине милиона римокатоличких верника у свету – и одговорност за сва она

средства и све one metode koji su korišćeni, i sada se koriste, od strane nosilaca vlasti, vojske i policije sada već međunarodno priznate hrvatske države, kao i za svaku suzu svakoga srpskog i hrvatskog deteta koje je u tragičnom ratu u dojučerašnjoj Jugoslaviji ostalo bez doma, bez detinjstva, a veoma često i bez oba roditelja, kao i za svaki uzdah svakoga Srbina i Hrvata, pravoslavnog ili rimokatolika, verujućeg ili sablažnjenog, koji je sada ili избеглица, или душевни или телесни инвалид, или убица, или жртва, или све то у исто време. Ви, први словенски папа у историји и суверен државе Ватикан, показасте, Ваша Светости, да сте у стању да ради циља који сте сматрали значајним благословите и освештате и средства која су употребили носиоци младе хрватске демократије, донедавно следбеници хрватскога комунисте Јосипа Броза Тита и историјски наследници нацистичког злочинца Анте Павелића, при чему су не малог учешћа узели и многи клирици Римокатоличке Цркве у Хрватској. Ми пак верујемо да се дрво познаје по плодовима, а циљеви оцењују по средствима која им служе. Знамо за многе римокатоличке свештенике, монахе и теологе и богољубиве вернике у Хрватској, у Словенији и у читавом римокатоличком свету који су, на супрот Вама, Ваша Светости, својим изјавама и конкретним хришћанским поступцима, одбили да преузму одговорност за све што се јуче чинило и што се данас чини у Хрватској, не само према Србима него и према Хрватима који нису до краја лојални и послушни демократском поретку бившег Титовог генерала, који изјављује да је радостан што му жена није ни Српкиња ни Јеврејка. Зато је овај наш апел упућен најпре њима, па онда Вама. Јер, ми смо се и у несрећи наших дана уверили да ни политика државе Ватикан, ни дипломатија Ваше Курије, ни горки плодови необичне етике која је демонстрирана свету и Вашим делањем око признавања хрватске државности, нису били у стању да униште дух оне Цркве која је у првом миленијуму хришћанске историје била „ председавајућа у љубави ” међу Црквама и украсила небо небројеним мученицама, светим епископима и подвижницима побожности.

На крају, изволите примити и нашу најтоплију благодарност што сте на најубедљивији начин, у ствари делатно, експериментално, као нико пре Вас, дефинитивно показали духовну и богословску неодрживост догмата првог ватиканског сабора о папској незаблудивости и тако, приближујући међусобно православну и ромокатоличку еклисиологију, *de facto* ослабили унију и допринели стварном екуменском дијалогу између наших сестринских Цркава.”

Патријарх Павле је био свестан да је управо папа благословио нову НДХ.

На њега је стално вршен притисак да у госте прими папу, тобож као сведока мира и ради „бољих екуменских односа”. Патријарх је, међутим, увек говорио да он то неће и не може учинити без сагласности целог СА Сабора СПЦ. Када је председник државне заједнице Србије и Црне Горе, Светозар Маровић, крећући на пут у Ватикан, питао патријарха да ли да позове папу у посету Србији, овај му је рекао: „Господине Маровићу, нити сам ја Црква, нити сте Ви држава”. Кад је стигла вест да папа неће доћи у Србију, патријарх је, онако лаконски, у свом стилу, рекао: „Е, па онда – добро нам не дошао”.

ОБРАЋАЊА ПОВОДОМ ХРВАТСКЕ АГРЕСИЈЕ

Почетком маја 1995, новоустанке јединице, са дозволом вашингтонске Империје, ударају на Славонију. Архијереји СПЦ упућују позив да се „узме у заштиту ратним дејствима угрожено српско цивилно становништво, као и јасеновачко спомен – подручје, једно од најстрашнијих стратишта Другог светског рата и највећи српски православни град мртвих, невино пострадалих у време Независне Државе Хрватске”. Патријарх 7. маја 1995. беседи у храму Светог Саве на Врачару и каже: „Од Врачара пре четиристо година, доједан је наум: огњем и мачем побити и прогнати све што је српско, не само у Западној Славонији. После стотине хиљада побијених у рату, чија се педесетосетогодишњица обележава у свету, ред на погром дошао је 1. маја 1995. године и на западни део Славоније, који је смогао да преживи и током Другог светског рата у „Независној Држави Хрватској”, творевини окупатора, а Пакраца, Окучана, Градишке пре само четири дана, сатире се управо сада, од наследнице те усташке државе коју читав свет данас признаје. Као и за толике друге, ни за мене лично нема више ништа од онога што је постојало кад сам дошао на овај свет. Црква у којој сам крштен, срушена је. Некоме је посебно било стало да сваки траг збрише завичају и пореклу садашњег Српског Патријарха/.../ Као и увек када је Србима било најтеже, нека крене из нас она последња снага да не посрнемо духом, да нас не захвати малодушност, разочарање – јер то управо јесте циљ оних који хоће да нас сломе, дотуку и толико понизе, како би се Срби окренули против Срба”. Свуда у Србији звоне звона у знак жалости, а Црква позива на пост и молитву.

Патријарх служи Литургију, уместо у Јасеновцу, у манастиру Моштаници и помен на Градини, у Републици Српској, преко пута Јасеновца, и позива хрватске вође зауставе „лов на људске главе по шумама око Пакраца и по Западној Славонији”.

А 1995, августа месеца, патријарх Павле је, са епископима СПЦ, упутио

писмо поглаварима Помесних Цркава, али и Уједињеним нацијама и осталима у свету; писмо је упућено после страшних терористичких акција хрватске војске, изведених уз дозволу Америке, „Бљеска” и „Олује”, када су са територије Републике Српске Крајине протеране, својих вековних огњишта, на стотине хиљада Срба. Писмо је гласило:

„У Републици Хрватској је од 1991. године убијено и из ње протерано стотине хиљада православних Срба, закључно са недавном трагедијом Западне Славоније. Сада су са простора Српске Крајине, после бруталне агресије Хрватске војске, кренуле нове стотине хиљада избеглица са својих вековних огњишта, а многи систематски убијени. Тиме је извршено и врши се најстрашније етничко чишћење и највећи егзодус цивилног становништва на простору бивше Југославије. У егзистенцијалном страху од уништења, народ бежи у неповрат пред лицем читавог света, трагичније него у време фашизма и фашистичке Независне Државе Хрватске 1941. године, остављајући своје домове, светиње и своје гробове на милост и немилост бруталној сили. Дужност нам налаже да на то подсетимо Вашу савест, у нади да нећете дозволити нечовечно уништење једног народа, пораз без преседана савремене људске цивилизације”.

Папа Иван Павао Други је, на основу датих сведочења патријарха Павла, али и на основу свих релевантних историјских чињеница, за време рата у бившој Југославији, подржавао своје драге Хрвате, србогонитеље и србомрце.

И садашњи папа Фрањо је ученик усташких жупника и фратора из Аргентине, и они су му сигурно ближи од Срба. Али, то не значи да су Срби избегли из данашње ЕУ НДХ терористи. И то не значи да србски патријарх њиховим „потенцијалним тероризмом” правда папин недолазак и Ниш.

О ПЕСИМИЗМУ

Досадашњи екуменски дијалог Србској Православној Цркви никакво добро није донео. Удаљавамо се од Светих Отаца, и тонемо у лажи и (само)обмане, узајамне деобе и несреће. Екуменистима су ближи паписти од њихове једнокрвне и, доскора, једноверне браће. Овај, по оцу Јустину, свејеретички покрет, донео је личну корист само његовим учесницима у православним мантијама. Зато је поглед на овај „дијалог”, бар кад су Срби у питању, песимистичан.

Уосталом, песимиста је, по дефиницији, обавештени оптимиста.

(септембар 2013)

СРБИ У ПРАВОСЛАВНОЈ ВАСЕЉЕНИ

СВЕТИ ЈУСТИН ЋЕЛИЈСКИ И „ОСМИ ВАСЕЉЕНСКИ САБОР”

СКУП У ЦАРИГРАДУ 2014. ГОДИНЕ

Ове, 2014, од 6. до 9. марта, поглавари Помесних Православних Цркава сабрали су се у Цариграду да донесу одлуку о сабрању које треба да се одржи у тамошњој цркви Свете Ирине 2016. године. Сусрет поглавара Помесних Цркава десио се некако изненађујуће брзо. Патријарх московски Кирил противио се да сабрање буде у првој, најстрожој по подвигу, седмици Великог поста, али је ипак отишао са својом делегацијом. На скупу су се чули различити гласови; између осталих, грузијски патријарх Илија је изнео став да су васељенски сабори увек били због јереси, а да се таква тема за 2016. ни не помиње. Било је и сукобљености: антиохијски и јерусалимски патријарх нису у општење због питања јурисдикције на Блиском Истоку, па је патријарх анихијски своју делегацију са скупа опозвао.

Римокатолици су се веома обрадовали цариградском синаксису. Кардинал Курт Кох, главни преговарач Ватикана у екуменском зближавању, сматра да ће јединство православних убрзати дијалог с Ватиканом, који се овог пута води око папског примата. Један западни аналитичар је разлоге због којих је патријарх Кирил тако брзо отишао на сабрање у Цариграду, иако раније није журио, видео у покушају украјинских аутокефалиста - расколника да Украјинску Цркву Московске Патријаршије одвоје од Трећег Рима, и да Кијев врате под власт Цариграда, који је на тим просторима имао јурисдикцију до 17. века. Наводно, патријарх Кирил је пристао на сабор 2016. под условом да патријарх цариградски Вартоломеј осуди украјинске расколнике, што се, у званичном саопштењу с цариградском скупа, и десио, мада не нарочито оштро. Ипак, остаје чињеница је да је Московска Патријаршија крајем 2013. објавила веома важан документ о првенству у Цркви, у коме је не само критикована папска идеја примата, него и покушај Цариграда да се наметна као „источни Ватикан”.

КАКО ТРЕБА ДА ИЗГЛЕДА САБОР 2016?

Када се вратио из Константинопоља (многи се питају – зашто се скуп држи тамо, у исламској земљи, која намерава да опет поцамија Свету Софију

Јустинијанову, а не у правоверној Русији?), патријарх Кирил је медијима дао интервју у коме је објаснио шта је договорено: „ У првом реду, сабрање је било упућено свету и изнело је свој став о ситуацији на Блиском истоку и у Северној Африци; на њему су изговорене врло озбиљне речи у вези са оним што се дешава у Сирији. То је постало израз општеправославне солидарности са хришћанском мањином коју тамо данас угњетавају и са хиљадама невиних жртава чија је крв проливена у Сирији и другим земљама, укључујући и Блиски исток и Северну Африку.

Учесници сабрања су се такође осврнули и на ситуацију у Украјини. У изјави по том питању садржана су три веома важна елемента: први — то је позив на мир и решавање проблема мирним путем; други — апел да нико нема право силом да одузима храмове, ни манастире, тј. да у решавању црквених несугласица не би требало да учествује војна, односно физичка сила; и трећи — да је, разуме се, од велике важности обраћати се људима који су у расколу: њих све Православне Цркве позивају да се врате у окриље Свете Православне Цркве. Наравно, ово подразумева канонски принцип поновног успостављања црквеног јединства у Украјини.

Централна тема је била припрема Свеправославног сабора. То није Васељенски сабор, како неки мисле, већ Сабор Православних Цркава. Међутим, овај догађај је од историјског значаја, будући да таквих Сабора у историји практично и није било. Ако су се слични Сабори и организовали, као у случају када је проглашена Московска Патријаршија, онда на њима нису биле представљене све Цркве, а овај Сабор је управо по томе посебан јер ће окупити све помесне Православне Цркве.

Од изузетне важности је и то што ће се одлуке на Сабору доносити консензусом, тј. на основу заједничке сагласности и никаквог гласања неће бити. Истовремено је у документу који је формулисан на овом сабрању речено, да свака црква има по један глас. То значи да она не може заступати два различита мишљења и да став помесне Цркве мора бити формулисан тако да изрази опште мишљење свих њених епископа, свештенства и верног народа. Ово је веома важно како би се избегле размирице и како не би постојало ништа што би могло навести људе на поделе. Сабор је дужан да све нас уједини, да нас учини ефикаснијим пред лицем постојећих проблема у свету и да помири оне који још увек нису у потпуности измирени.

Ми смо, наравно, инсистирали на томе да на Свеправославном сабору буде што више епископа, али спољне околности везане за одржавање Сабора у Константинопољу 2016. године не дозвољавају да се позову сви

архијереји. Због тога је одлучено да, с обзиром на то да се одлуке доносе консензусом, број присутних не буде од одлучујуће важности. Из сваке од Цркава на Сабору ће присуствовати по 24 архијереја. Оне Цркве које немају толики број архијереја, послаће све архијереје које имају.

Верујемо да ће до 2016. г. сва питања везана за припрему докумената и решење процедуралних, административних и техничких задатака бити регулисана, и да ће се, ако Господ благослови, 2016. г. Православне Цркве састати да једним устима и једним срцем изнесу све оно што данас мисле о сопственом животу и раду, као и о свом односу према најважнијим проблемима савременог доба.”

ИЗ ИСТОРИЈЕ САБОРА

„Верујем у Једну, Свету, Саборну и Апостолску Цркву”, каже Символ вере који се сваки дан чита у православним храмовима и домовима широм света. Саборност Цркве је њена Богочовечанска свеобухватност – она сабира у Христу све крштене и причешћене људе, без обзира на простор (раширена је по целом свету) и на време (у њој су и живи упокојени једно у Христу, јер је Он Бог живих, а не мртвих). Црква је саборна и зато што у њој обитава сва пунота Истине, која је Христос, а и зато што се управља саборно, на саборима епископа, а не одлукама „намесника Христовог на земљи”, који је, на Првом ватиканском концилу, себе прогласио незаблудивим.

Од почетка, од апостолског доба, у Цркви су били сабори на којима су изражаване истине Откровења (догмати), али и доношена правила хришћанског живота (канони), јер се догматика увек проверава етиком, учење животом. Сабори су се састајали када су јертици својим лажним учењима угрожавали Цркви. Први васељенски сабор сазвао је цар Константин у малоазијској Никеји, 325. године, и он је био против јеретика аријанаца, који су учили да Христос није Бог, него највише створење Божје. Други сабор одржан је у Цариграду 385. године, и оповргао је јерес духобораца, који су Духа Светог стављали испод достојанства Оца и Сина. (На прва два васељенска сабора формулисан је тзв. „Никео-Цариградски Символ вере”, вечно важећи у Цркви Божјој.) Трећи сабор био је у Ефесу 431, и он је оповргао несторијанску јерес, која је учила да Пресвета Дева Марија није родила Бога, него човека Исуса, на кога је касније сишло Божанство. Четврти васељенски сабор у Халкидону 451. борио се против монофизитизма, који је у Христу пренаглашавао Божанску, а потцењивао људску природу. Пети васељенски сабор био је у Цариграду 553. године,

против паганског платонизма под видом хришћанства (овај сабор је осудио оригенизам). Шести васељенски сабору Цариграду 681. оповргао је модификацију монофизитства, монотелитску јерес (да је у Христу само божанска, а не и људска воља), а Седми у Nikeји 787. васпотабио је, после страшне јереси иконоломаца, поштовање светих икона. (На сваком од Седам сабора, доношени су и свети канони, којима се Црква и до данас управља). После Седмог васељенског сабора било је сабрања која су имала васељенски значај – такав скуп је организовао Свети Фотије, патријарх цариградски, у деветом веку, против новачења папе и западњака, која ће се касније претворити у римокатоличку јерес. У 14. веку, у Византији су одржани исихастички сабори, који су потврдили учење Цркве, изражено Светим Григоријем Паламом, о нествореним божанским енергијама којима се људи причешћују и обожују.

Ако бисмо укратко желели да искажемо оно што су нам Сабори донели, могли бисмо то рећи овако: Господ Исус Христос је Син Божји и Бог, који се од Оца рађа у вечности, а од Мајке у времену, ради нашег спасења; као што је и Дух Свети Бог, Који од Оца исходи. Пресвета Дјева Марија је Богородица. У Христу су Божанска и људска природа сједињене нерездељиво и несливено, а Христос има и божанску и људску вољу. Као што нема реинкарнације, тако нема ни свеопштег спасења – спасиће се они који су се сјединили с Христом благодаћу и врлинама. Иконе у храмовима нису идоли, него нас подсећају на прволик – Христа и свеце. Велико су, дакле, благо васељенски сабори, и на њима Црква почива.

УСЛОВИ ЗА ВАСЕЉЕНСКИ САБОР

Године 1927, Свети Јустин Ћелијски је србском читалаштву представио књигу светогорског подвижника Данила о намераваном васељенском сабору, о коме се већ неколико година причало. У тој књижици, коју је отац Јустин сматрао кључном за ову тематику, наведено су критеријуми да би један сабор био васељенски: Сабори су увек сабирани ради борбе против јереси које су угрожавале веру Цркве. Њих нису сазивали ни папе, ни патријарси, него благочетиви цареви, који су бринули о чистоти православне вере. На њима је вођена расправа о вери, која је оповргавала јерес, а затим су обликовани православни догмати, који су морали бити у складу са Светим Писмом и Предањем Цркве, као и са претходним саборијма. Те одлуке је морала да прими пунота Цркве – од епископа до лаика, чланова народа Божјег; по речима Светог Максима Исповедника, „правилност догмата даје

вредност саборима”. Наиме, и јеретици су имали своје саборе, на којима је често било више епископа него на саборима Цркве Православне, али ти сабори нису важили јер нису стајали у истини, па су називани разбојничким.

Осново правило чувања Предања је друго правило Шестог васељенског сабора: „Никоме да не буде дозвољено да горе назначена правила Апостола, Васељенских и помесних сабора и Светих Отаца мења или замењује или осим предложених правила примењује друге, са лажним насловима, састављања неких људи који су се дрзнули трговати са истином”. А саборско дело тог истог сабора гласи: „Трипут анатема за свако новотарство и рад против црквеног Предања и учења и правила Светих и блажене памјати Отаца. Анатема ако ко наруши било које записано или незаписано Предање Цркве”.

„СВЕПРАВОСЛАВИ КОНГРЕС” У ЦАРИГРАДУ

Велика трагедија Православне Цркве у 20. веку био је модернизам, покушај да се, ради идења у корак с временом и угађања инославнима, учење Цркве од Истока реформише. Тако је 1923. године одржан Свеправославни конгрес у Цариграду, на коме цариградски патријарх – масон Мелетије (Метаксакис) тражи увођење новог календара у Цркву Божју. Одржан од 10. маја до 8. јуна, овај скуп има антиканонске циљеве – од скраћивања постова до увођења другобрачја свештенства. Са кобним последицама по јединство Цркве, биће спроведена само календарска реформа, прво у Цариграду, Грчкој и Румунији, па онда даље (осим у Србији, Русији, Грузији и на Светој Гори, као и у Мајци Цркви – Јерусалимској Патријаршији). Старац Данило и остали Светогорци (а у Србији су их изразито подржавали Владика Николај и Отац Јустин) изразито су се противили новачењу и реформама, а нарочито борби против аскетског предања Цркве, која се изражавала у намери модерниста да скрате и укину постовете, смање монаштво, уведу другобрачје свештеника.

ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Године 1948, Московска патријаршија одржала је Свеправославно саветовање које се изричито супротставило екуменизму и модернизму. Али, Цариградска патријаршија је наставила путем екуменизма, активно учествујући у раду протестантског Екуменског савета цркава и приближавајући се Ватикану. Мало по мало, и остале Помесне Цркве (Московска Патријаршија и СПЦ шездесетих година прошлог века) и саме улазе у екуменске воде, а идеја о „Осмом сабору” постаје све присутнија.

Године 1961. године на острву Родос, на иницијативу лењиградског митрополита Никодима, криптоуијате, који је тада предводио Одељење спољних црквених односа Московске Патријаршије, било сазвано такозвано Свеправославно саветовање, на коме су присуствовали екуменистички настројени представници Помесних Цркава. Свеправославно председаборско саветовање други пут је одржано 1976. године и већ није скривало да је његов циљ припрема Осмог Васељенског сабора. У то време, па до данас, уобличена су питања за будући сабор, а то су: православна дијаспора; одређење јурисдикције православних заједница ван националних граница; процедура признања статуса црквене аутокефалије и аутономије; диптиси и правила узајамног канонског признавања Православних Цркава; успостављање заједничког календара празника; правила и препреке за вршење свете тајне брака; питање поста у савременом свету; инославни и екуменски покрет; допринос Православља у учвршћењу хришћанских идеала света, братства и слободе.

УПОЗОРЕЊА СВЕТИХ ЉУДИ

Свети Божји људи 19. и 20. века знали су какво време прелести долази, па су велику пажњу посвећивали питању реформистичког сабора. Ево шта су они, између осталог, говорили:

Преподобни Серафим Саровски: „Доћи ће време кад ће се изговором црквеног и хришћанског прогреса, да би се угодило потребама овога света изменити и изврнути канони и догмати (учења) Свете Цркве, заборављајући да они имају начела Самог Господа Исуса Христа, који је научио и давно указао Својим ученицима, Светим Апостолима, о стварњу Цркве Христове и њеним правилима...

Тешко ономе који једну реч избаци или придода. Наша Црква нема никаквих порока; тешко ономе ко се дрзне да унесе било какве промене у Богослужења и каноне те Цркве, која јесте „стуб и тврђава Истине” и о којој је Сам Спаситељ рекао да јој чак ни врата пакла неће одолети; то јест да ће она остати неизмењена до краја – до другог доласка. Свака жеља да се унесу као бајаги усавршене измене у правила и учења Свете Цркве, јесте јерес, жеља да се створи посебна црква по измишљању разума људскога, одступање од заповести Духа Светога и то и јесте хула на Духа Светога, која се никада неће опростити”.

Преподобни Кукша (Величко): „Последња времена наступају. Ускоро ће бити екуменистички сабор под називом „свети”. Али то ће бити тај фамозни

„осми сабор, који ће бити збориште безбожника”. На њему ће се све вере сјединити у једну. Затим ће бити укинута сви постови, монаштво ће бити потпуно уништено, епископи ће се женити. Нови календар ће бити уведен у Васељенској цркви. Будите пажљиви. Трудите се да посећујете Божије храмове док су они још наши. Ускоро се туда неће моћи ићи, све ће се изменити. Само иабрани то виде. Људи ће бити натерани да иду у цркву али ми не треба да идемо тамо ни у ком случају. Молим вас, стојте у Православној вери до краја ваших дана и спасавајте се!”

Архиепископ Теофан Полтавски: „О Осмом Васељенском сабору ја још ништа не знам. Могу само поновити речи Светог Теодора Студита: „Није свако сабрање епископа сабор, него само сабрање епископа у Истини”. Истински Васељенски сабор не зависи од броја на њему окупљених епископа, већ од тога да ли ће он мудровати или учити православно. Ако одступи од Истине он неће бити Васељенски, без обзира што он себе зове Васељенским. Познати „разбојнички сабор” био је својевремено многобројнији од многих Васељенских сабора па ипак није био признат за Васељенски већ је добио назив „разбојничког сабора”!...

Архимандрит Јован Крестјанкин, Псково-Печерски манастир: „Чувајте завете који су били дати предходницима сада узнесеног на патријаршијски престол Алексеја. Прво. Да код нас буде стари календар! Други ми не можемо прихватити. Друго. Да ми будемо строго Православни. Ми се никада према инославним нисмо односили непријатно. У нас је савест чиста по том питању. Али ми смо ишли по строго зацртаном путу! Како су наши претходници тако и ми, који сада из дан у дан улазимо у надземаљски свет, позивамо вас да чувате пуноћу Православља. Треће. Да се свето чува црквенословенски језик. Четврто. Неке сада страшно плаши Осми Васељенски сабор. Немојте се толико тиме оптерећивати, само спокојно верујте у Бога, јер је ушавши у вечност патријарх (Пимен) рекао у личном разговору са мном, да ако буде на очекиваном Осмом Васељенском сабору било шта несагласно са осталих седам сабора, ми та правила не прихватимо. То је његово завештање и мада речено у приватној беседи ја вам га већ понављам други или трећи пут ради мирне савести, јер ја сам задавао та питања и ја сам добио одговор на њих. И зато мене сада то не оптерећује: ни брзина времена, ни избори, ни то што је било. Све се то може обухватити једним појмом: ми живимо у апокалиптичним временима. И зато <...> Пазите, стојте у вери, мушки се држите, утврђујте се. Све да вам буде у љубави (1 Кор. 16, 13-14).

ШТА НАМ ПОРУЧУЈЕ ОТАЦ ЈУСТИН?

Отац Јустин Поповић је, уочи мајског Архијерејског сабора СПЦ, отачаственим епископима, између осталог, написао следеће: „Недавно је одржана у Шамбезију крај Женеви „Прва Предсаборска конференција” (21-28 новембра 1976. године). Прочитавши и проучивши акта и одлуке ове Конференције, објављене у издању „Секретеријата за припрему Светог и Великог Сабора Православне Цркве” у Женеви, осећам насушну еванђелску потребу да се по савести својој, као члан Свете и Саборне Цркве Православне, иако најмањи између њених служитеља, обратим овом молбеном претставком Вашем Преосвештенству и преко Вас Светом Архијерејском Сабору Српске Цркве, износећи своја тужна запажања, болна сазнања и вапајна осећања поводом припремања тог будућег Сабора.

Молим ваше Преосвештенство и Преосвећене Архијереје да са еванђелском ревношћу саслушају и размотре овај вапај једне православне савести, која, Богу хвала, никако није ни једна ни усамљена данас у православном свету када је реч о овом Сабору.

1. Из аката и одлука ове сада тако назване „Прве Предсаборске православне конференције”, одржане, не знам зашто, у Женеви, где једва да има пар стотина православних верника, види се да је она спремила и одредила један, сада нови, каталог тема за будући „Велики Сабор” Православне Цркве.

То више није била једна од такозваних „Свеправославних конференција”, какве су биле родоске и оне после њих; нити је то био такозвани „Просинод”, на коме се досада радило, него је то била „Прва предсаборска конференција”, која ступа у стадиј непосредне припреме за одржавање Васељенског Сабора.

Исто тако, ова Конференција није више радила на основу „Каталога тема” одређеног на Првој свеправославној конференцији 1961. године на Родосу и разрађиваног све до 1971. године, него је извршила „ревизију” тог каталога и донела свој нови „Каталог тема” за Сабор. Али, изгледа, ни овај каталог није коначан, него ће и он, вероватно бити мењан и употпуњаван.

Конференција је, даље, ревидирала и доскорашњу „методологију” обраде и коначног спремања тема за Сабор; скратила је цео процес, због нечије очигледне журбе и хитања да се Сабор одржи што пре. Јер, према изричитој изјави председавајућег на овој Конференцији митрополита Мелитона, цариградској патријаршији и још неким се жури да се „што пре сазове” и одржи тај будући Сабор: Сабор треба да буде „краткотрајан”, да се позабави

само „ограниченим бројем тема”, и још, по речима Мелитоновим: „Сабор треба да се удуби у горуће проблеме који сметају правилно функционисање сплета система помесних Цркава као једне јединствене Православне Цркве...”, - Све ово намеће нам питање: Шта све ово треба да значи; и чему ово ужурбано рађење; и куда оно води?

2. Питање припремања и одржавања новог „Васељенског Сабора” Православне Цркве није ни ново ни скорашње у овом нашем веку историје цркве. То питање је покренуто још у време несрећног патријарха Цариградског Мелетија Метаксакиса, познатог уображеног модернисте и реформатора и творца раскола у Православљу, на његовом такозваном „Свеправославном конгресу” у Цариграду 1923. године. Тада је пао предлог да се Сабор одржи у Нишу 1925 г.; али како Ниш није „на територији Васељенске патријаршије” Сабор, ваљда зато није ни одржан. Уопште, изгледа, Цариград је присвојио себи монопол на све - „свеправославне”: „конгресе”, „конференције”, „просиноде” и „саборе” - После тога је 1930. године одржана у манстиру Ватопеду такозвана „Припремна комисија Православних Цркава”. Она је одредила „каталог тема будућег православног Просинода”, који би даље довео до одржавања Васељенског Сабора.

После Другог Светског рата дошао је цариградски патријарх Атинагора са његовим родоским „Свеправославним конференцијама” (опет искључиво на територији Цариградске патријаршије). Прва од њих 1961. године покренула је припрему „Свеправославног Сабора”, с тим да се најпре одржи један „Просинод”, и потврдила унапред припремљени и од Цариграђана познати „каталог тема” за Просинод: осам великих поглавља, са око четрдесет главних тема и дапут више параграфа и подпараграфа.

После 2. и 3. Родоске (1963 и 1964 г.) дошла је „Београдска конференција” 1966. године. Она је најпре названа „Четврта Свеправославна конференција” („Гласник” Српске Православне Цркве бр. 10, 1966. г., и документа на грчком објављена под тим именом), али је затим деградирана од стране Цариградске патријаршије на степен „Међуправославне комисије”, да би уместо ње, следећа конференција, одржана на цариградској „територији” (у „Православном центру Васељенске патријаршије” у Шамбезију - Женева) године 1968. била проглашена за „Четврту Свеправославну Конференцију”. На овој IV Конференцији њени организатори, очигледно нестрпљиви, пожурили су да скрате пут до Сабора, па су из гломазног Родоског каталога (који је био њихова творевина, не туђа) издвојили „првих шест тема” за обраду и одредили нову „процедуру” рада.

Том приликом је образовано и једно ново тело: „Међу-православна припремна комисија”. Она треба да „координира” рад на темама. Тада је отворен и „Секретаријат за припрему Сабора”, тојест, у ствари, назначен за то један цариградски епископ са седиштем у споменутом центру у Женеви, док су предлози о укључењу и других православних чланова у овај „Секретаријат” одбијени.

Ова „Припремна комисија” и „Секретеријат” одржавали су, по жељи Цариграда, своје заседање у истом центру у Женеви, јуна 1971 године. На њему су прегледани и „усаглашени” изражени реферати на споменутих шест тема, који су затим и штампани на више језика, али су доживели, као и сав ранији рад на припремању Сабора, непоштедну критику православних богослова. Ове критике православних богослова (међу које спада и моја Претставка, упућена својевремено преко Вашег Преосвештенства, и подржана с Ваше стране, Светом Архијерејском Сабору, а затим подржана и од многих православних богослова, и зато објављивана на више мјеста и више језика широм православног света) вероватно су утицале да се одлука поменуте „Припремне комисије” у Женеви, о одржању „Прве Предсаборске Конференције у 1972. години” ради извршења ревизије Родоског каталога, не оствари у одређеном року, већ с добрим закашњењем. И ето, та „Прва Предсаборска конференција” је и одржана ево тек новембра 1976, наравно, опет на Цариградском „терену”, у споменутом центру Шамбези у Женеви.

Као што се види из тек објављених аката и одлука њених, које сам, као што рекох, проучио, ова Конференција је „ревидирала” Родоски каталог на тај начин што су делегације - учеснице преко својих комисија заједно изгласале само 10 тема за Сабор (у које су од оних 6 ушле само три!), док су још око 30 тема, разногласно изгласаних, упућене „на посебно проучавање појединим Црквама”, као „проблематика Православне Цркве” (а у суштини сасвим туђе Православљу), које би теме убудуће могле постати предмет „православног испитивања”, и можда унете у каталог. Ова Конференција је, као што рекосмо, изменила и „процес”, и „методологију” обраде тема и припреме за Сабор, за који је, понављам, цариградском и осталим организаторима стало да се „што пре” одржи и „што пре” заврши.

Из свега овога очигледно је за сваког православног да ова „Прва Предсаборска конференција” ништа суштински ново и стварно није урадила, него и даље заводи православне душе и савести многих у нове и нове лавиринте нечијих амбиција, због којих се, изгледа и припрема Васељенски Сабор још од 1923. године, а и сада се на њему ужурбано ради.

3. Сва ова досадашња „проблематика” око тема за будући Сабор, несигурност и променљивост око њиховог изналажења, фиксирања, вештачког „каталогизирања”, па онда опет по неколико пута мењања и „редиговања”, показује за сваку истинску православну савест само једно: да стварна и неодложна тема за сазивање и одржавање једног новог Васељенског Сабора Православне Цркве, не постоји у садашњем моменту.

Ако пак и постоји тема која би заслуживала да буде предмет сазива и одржавања једног Васељенског Сабора, онда ње нису довољно свесни досадашњи иницијатори, организатори и редактори свих споменутих „Конференција” и њихових ранијих и најновијих „каталога”. Јер ако није тако, како онда објаснити да се од Цариградског скупа 1923, преко Родоског 1961, до овог Женевског 1976 г. стално мења „тематика” и „проблематика” тог будућег Сабора; мења се број, распоред, садржај и сам критериј „каталога тема” које треба да буду предмет рада тако великог и тако јединственог црквеног тела какав је био и какав треба да буде сваки Свети Васељенски Сабор Православне Цркве?

У ствари, у свему овоме открива се и пројављује не само обична недоследност, него и очита неспособност и непознавање Православља од оних који сада и у оваквој ситуацији, и на овакав начин, намећу Православним Црквама тај свој „Сабор”, незнање и неспособност да осете и схвате шта је значио и шта значи један истински Васељенски Сабор за Православну Цркву и њену христоимену пуноћу верних. Јер кад би то осећали и схватили, онда би знали пре свега да у историји и животу Православне Цркве никада ни један Сабор, а поготову такав изузетно благодатни, светопедсетнички догађај какав је Васељенски Сабор, није вештачки тражио и измишљао теме за свој рад и заседање; није никада наметљиво одржавао „конференције”, „конгресе”, „просиноде” и сличне вештачке скупове потпуно туђе и непознате православној саборској традицији, а у ствари копиране од западњачких организација туђих Цркви Христовој.

Очигледна је историјска стварност: свети и богосазивани Сабори светих отаца увек су имали пред собом конкретно један, или највише два до три проблема, жеравично постављених пред њих од стране великих јереси и раскола, који су извртали праву веру, цепали Цркву и озбиљно доводили у питање спасење душа људских, спасење православног народа Божијег и васцеле ствари Божје. зато су Васељенски Сабори увек имали христолошки, сотиролошки, еклисиолошки карактер, а то значи да им је централна тема - светема и главна благовест - свеблаговест увек била: Богочовек Исус

Христос и наше спасење у Њему, наше обожење у Њему. Да, да, да: Он - Јединородни и Једносушни Син Божји оваплоћени, Он - сав у телу Цркве, Он - Вечна Глава Телу Цркве, ради спасења и обожења човека, Он - сав у Цркви благодаћу Светога Духа и вером правом у Њега, вером православном. То је истински православна, апостолско-светоотачка тематика, бесмртна тематика Цркве Богочовекове за сва времена, прошла, садашња и будућа. Она, једино она може бити предмет и евентуалног будућег Васељенског Сабора Православне Цркве, а не схоластичко - протестански „каталози тема”, који никакве суштинске везе немају са духовним искуством и духовним животом апостолског Православља кроз векове, него су само анемичне хуманистичке теореме. /.../

Хоћемо ли послушати оца Јустина, и одолети искушењима екуменизма и модернизма? То питање је, сада и овде, насушно.

Март 2014.

Недавно се у Француској, у познатој римокатоличкој издавачкој кући „Серф”, у библиотеци „Православни”, појавила књига бенедиктинца Patrice Mahieu, под насловом „Павао Шести и православни”. Предговор је писао галски митрополит Емануил Адамакис, из Цариградске патријаршије. Књига, на основу мноштва докумената, од којих су неки били сасвим непознати, говори о односу према православном Истоку папе – екуменисте, човека који је завршио Други ватикански концил (отпочео га је његов претходник, папа Иван Двадесет Трећи) и разорио своју верску организацију модернизмом и реформом мисе.

Овај папа је, у договору са својим цариградским колегом, патријархом – модернистом Атинагором, скинуо, 1965, анатеме које су Констатинопољ и Рим бацили један на другог 1054. године и крупним корацима кренуо ка „јединству”, кроз „дијалог љубави”, чија је прва жртва била свето предањска Истина. Дијалог је ишао до „усијања”: папа Павао Шести је, после много загрљаја и пољубаца упућених „гркоисточњацима”, који су изненада постали „љубљена браћа”, на крају дао предлог патријарху Атинагори (кога је Свети Јустин Ћелијски звао „авантуристом”) да заједно служе Литургију.

Аутор књиге „Павао Шести и православни” истиче да се патријарх Атинагора сложио и да су формирали комисију која је требало да осмисли подробности овог „историјског догађаја” (циркуског спектакла, као и свака екуменистичка приредба.) Комисија је заседала у Православном центру Цариградске патријаршије у Шамбезију, у Швајцарској (од 27 – 29. априла 1970. и 14-15. маја), а затим у Цириху од 5. до 7. јуна. И папа и патријарх су тражили да заседање комисије буде тајно, зато што је било дошло до „крађе информација”. Комисија се потпуно афирмативно изразила о могућности саслуживања, без обзира на хиљадугодишњу јерес Рима, и закључак је био следећи: „Изгледа да је још рано, у овом тренутку, да се каже како остварити ово саслуживање. Мислимо да је довољно истаћи да треба имати два саслуживања. Ако се Свети Отац (Папа) сагласи, прво саслуживање, како из психолошких разлога, тако и да би се подвукло да иницијатива потиче од њега (што је Патријарх више пута истакао) треба обавити у православном храму, по православном литургијском обреду (у Цариграду или на Криту, на пример). Друго саслуживање треба да се обави у Риму, најбоље одмах после неколико дана, по римском литургијском обреду”.

Међутим, лукави папа Павао Шести је схватио да би овај чин могао да доведе до великих сукоба између православних поглавара и узнемирења у Цркви од Истока (рецимо, у то доба многи Светогорци престали су да опште са Цариградским престолом, сматрајући Атинагору јеретиком.) Папа је своју десну руку, кардинала Вилебрандса, послао у разне Помесне Цркве да чује мишљење предстојатеља. У Атини му је архиепископ Јероним Први, поглавар Грчке Цркве, маја 1971. јасно рекао да „поступци (црквених) вођа, као такви, бивају благословени и доносе плодове само онда кад одговарају осећањима и вери читавог тела Цркве, кад су у сагласју са очекивањима верног народа Цркве, у сагласју с вером тог народа”. Покушаји да се нешто учини без тог сагласја доносе само штету и непријатности, рекао је архиепископ кардиналу. Како каже аутор ове занимљиве књиге: „Павао Шести је хтео да се држи курса систематског приближавања читавом Православљу. Кад би се његов план (о саслуживању Литургије, нап. В. Д.) остварио, то би претило опасношћу да се изгуби поверење Руса и ометало би покушаје приближавања Атини и Букурешту. Екуменизам не може да прихвати јединство које би било плаћено ценом „колатералне штете” – нових раздора”. Међутим, оно што је најважније у овом одломку књиге јесте чињеница да је рад ове унијатске комисије био тајни, и да су, с православне стране, њени чланови били архимандрит Дамаскин (Папандреу), касније митрополит швајцарски и најјароснији екумениста из Шамбезија, који је својим текстовима и поступцима (све док га Бог није зауставио) деценијама саблажњавао пуноту Цркве, као и, у „комисијско” време мирјанин, а сада Дамаскинов наследник – титуларни митрополит пергамски Јован (Зизјулас).

Зизјулас се тако, по ко зна који пут, показао као колосални криптоунијата, чија се богословска мисао обликовала под утицајем папистичке модернистичко – екуменистичке теологије, што је довела до Другог ватиканског концила. Његова „евхаристијска еклисиологија” није православна, него криптопапистичка, и на њу је утицао познати кардинал Анри де Либак (о томе постоји студија римокатоличког теолога, Пола Мек Партлана, „Евхаристија гради Цркву – Јован Зизјулас и Анри де Либак у дијалогу”, за коју је сам Зизјулас писао предговор.) Да је „евхаристијска еклисиологија” дубински неправославна, доказао је највећи грчки богослов данас, верни син Светог Предања, митрополит Јеротеј (Влахос), својом студијом „Јерес која се уноси у Цркву”. По њему, учење да је Црква Божја имала „исправну” еклисиологију само у прва три века, а да је после цара Константина изгубила исправно учење о себи самој, јесте јерес, јер пориче

обећање Христово да ни врата адова неће надвладати Цркву, која је и данас, као и у доба Светог Игнатија Богоносаца, иста онаква каквом ју је Христос утемељио. „Евхаристијска еклисиологија”, својим пренаглашавањем „заједничарења” и сваколитургијског причешћивања као „чланске књижице” Цркве, својим настојавањем на епискополатрији (где епископ постаје микропапа, „намесник Христов на земљи”, а паства треба само да зине, причести се и ћути док епископ води стадо на клање у Рим, у коме, по Полу Мек Партлану, живи „чувар Евхаристије”, мегапапа), својим протеривањем истинског подвижништва (очишћење – просветљење – обожење, без кога нема сјединења с Христом) постала је метод да се поруше Аутокефалне Цркве као народне Цркве („национална Црква, а не национална вера”, рекао би Владика Николај) и да, у некад православним земљама, остане американизована пустош по којој се крећу самовољни „евхаристијски еклисиолози” са својим докторским титулама и гордошћу олимпских богова, исто тако страсни и исто тако гневни као и њихови антички праузори.

Све што се дешава у Србској Цркви је последица чињенице да су неки наши црквени вођи и учитељи престали да буду ученици Владике Николаја и Оца Јустина, а постали ученици Зизјуласа, колосалног криптоунијате, члана тајне комисије за припремање саслуживања патријарха цариградског са папом римским. Они, међутим, морају знати да народ Божји за криптоунијатама, маскираним у „евхаристијске еклисиологе”, не може ићи, зато што је у историји, ако ништа друго, имао Пилипенду и старца Вукашина из Клепаца.

Молитвама Светих Јасеновачких Новомученика, Господе Исусе Христе, Боже наш, спаси нас од зизјуласовштине и папизма! Амин.

(август 2012)

ПАПА ФРАЊО И РАКЕТА КОЈА ПАДА

„ЗНАКОВИТА АНКЕТА”

Након што је кардинал Марио Бергољо изабран за новог поглавара римокатолика, већина посматрача очекивала је измене у управљању Римском куријом. Док се на реформе Папе Франциска још чека, ових дана се сазнаје да је, осим управљачких реформи, Ватикан започео припреме и за фундаменталне промене. Папини представници потврдили су да је свим дијецезама послат упитник са 39 тачака чији је задатак да широм света утврде однос католика према најважнијим породичним питањима.

На Западу су највише критиковали Римску цркву управо због њеног одбијања да изађе у сусрет захтевима толерантног друштва и измени свој став. Иако сада у Римској курији тврде да се анкетирање врши уочи ванредног бискупског сабора сазваног за октобар 2014. године, посвећеног теми породице, и да црква „нема жељу да поново почиње дискусију о католичкој доктрини”, већ да ће се потрудити да решење за најтежа питања пронађе у оквиру постојеће доктрине.

Сам списак питања показује да се највероватније реч о потенцијалним променама, које се никако не могу приписати католичком погледу на свет. Бискупи и верници изјашњаваће се о свом односу према разводу и абортусу, хомосексуалним браковима и могућности да такви парови усвајају децу, о „месту традиционалног брака као савезу између мушкарца и жене”, итд.

О чему је реч?

ДРУГИ ВАТИКАНСКИ КОНЦИЛ: РЕВОЛУЦИЈА И ПОСЛЕДИЦЕ

Године 1965, завршен је Други ватикански концил, који је унео огромне новине у живот римокатолика: почев од превођења на говорни језик и скраћивања римске мисе, преко радикалних богослужбених реформи и новог приступа екуменизму, до интензивног укључивања у глобализационе процесе на страни вашингтонске Империје. Веровало се да ће промене привући народ рођен и васпитаван у доба релативизма. Није било тако – број свештеника и верника почео је да нагло опада, у цркве није имао ко да иде, па су продаване, а релативизам је захватио и богословље Ватикана, као и најдубље структуре римокатоличке организације. Тада се кардинал Марсел Лефевр одвојио од Рима и, у име традиционалних вредности,

основао своје братство „Светог Пија Десетог”, рукоположивши низ бискупа и свештеника. Данас лефевриста има преко 500 хиљада широм света, и, за разлику од званичног Ватикана, они немају проблема ни са верницима, ни са свештенством – већина су млађи људи који су уморни од постконцилског лутања, који је донео чак и служење тзв. „кловновских миса” и рокенрол у храмове. Знајући да је међу лефевристима снага за потенцијалну обнову посусталог римокатолицизма, папа Бенедикт је, одмах по доласку на престо 2005., примио традиционалисте на разговор, и вратио у ширу употребу стару, неререформисану, предконцилску мису на латинском. Међутим, очито је да газде Новог поретка нису желеле озбиљног и ученог папу попут Бенедикта. Зато је доведен аргентински језуита Фрањо, амерички кандидат, који је одмах почео да „либерализује” свој приступ догматици и етици. Стигло је дотле да и „Вашингтон Пост” пише о незадовољству римокатолика верних основама хришћанског учења понашањем свога понтифекса.

НЕЗАДОВОЉСТВО ОЗБИЉНИХ

По „Вашингтон Посту”, забринутост традиционалних кругова пробудила се у пролеће ове године када је новоизабрани папа рекао да ће благословити и некатолике и новинаре атеисте, да би затим укључио жене у обред прања ногу на Велики четвртак.

Спонтаним начином говора папа Фрањо оставља простор тумачењима, а порукама упућеним пастви - да не буду опседнути доктрином - запањује традиционалисте који су све незадовољнији. Папина изјава да није он тај који може судити хомосексуалцима дубоко је узнемирила вернике који очекују, јасно и гласно изнет, став понтифекса о битним питањима секуларног доба. „Фрањо је изузетан човек, то нико не може оспорити, но нисам сигуран да ли жели да он буде прецизан”, а то људе збуњује, сматра Роберт Ројал, председник центра Faith & Reason (Вера и разум). Прошних деценија, папе Иван Павао II и његов наследник Бенедикт XVI били су усредсређени на то како „правоверно учење учине кристално јасним да се римокатолици не изгубе у све збрканијем, све релативизованијем свету”, пише Вашингтон Пост.

СВА УЖАД СУ ПРЕРЕЗАНА: ПОЧИЊЕ СЛОБОДАН ПАД

„Две кључне теме о којима се не може расправљати су заштита живота од зачећа и заштита хетеросексуалног брака”, поручио је папа Бенедикт 2006., подсећа амерички лист. Садашњи папа, у многим интервјуима које

даје, говори „округло, па на ћоше”, као да жели да се додвори свету, све мање заинтересованом за хришћанске погледе. Веома оштру оцену о Фрањи изрекао је монсињор Бернард Фелеј из заједнице левевриста. Фелеј је, на једном скупу у Канзасу, рекао да је „згранут развојем цркве” у којој влада „права катастрофа, а садашњи папа погоршао је стање десет хиљада пута”, преноси агенција Асошијетид Прес. Бенедикт XVI покушао је да „закочи пад цркве”, но Фрањо је „пререзао сву ужад падобрана” и установа је на путу да се „разбије као ракета”, рекао је Фелеј. Он захваљује Богу што братство левевриста није враћено у заједницу с Ватиканом као што је желео и Бенедикт XVI. Он је, као знак добре воље, чак поништио и изопштење четири традиционалистичка бискупа, које је својевремено наложио његов претходник, Војтила.

„Петрова барка насукала на подводно стење”, кажу левевристи поводом папе Фрање од Новог поретка. То је порука и за православне – сваки покушај да се угоди глобалистичкој Империји и да се говори њеним језиком „сведопуштености” не помаже да се Империја, антихришћанска у темељу, приведе Христу, него разгони вернике који од својих духовних вођа очекују достојанствено и озбиљно сведочење вере.

Јануар 2014.

УКРАЈИНА: ЈЕДНО СРБСКО РАЗМИШЉАЊЕ

ПАРАЛЕЛЕ

Кад православни Србин гледа ситуацију на Украјини, са болом у души (зар је могуће да је банда украјинских нациста насрнула и на Кијево – Печерску Лавру?) и са стрепњом (хоће ли Украјина потпуно отпасти од свог малоруског идентитета, и претворити се у НАТО полигон за рат против Русије?), он не може а да не извуче паралеле које постоје између онога што се дешавало са Србима на Балкану и онога што се дешава са народима Велике, Мале и Беле Русије. Јер, она мржња која је, у току „Мајдана”, вадила очи украјинским специјалцима, и она мржња која интерес Украјине види само на Западу (иако је очито да га тамо нема и не може бити), а не у заједници с „Москаљима”, одавно је настала. Ми, Срби, препознајемо је.

Јер, многи данашњи Хрвати потомци су православних Срба које је Ватикан покатоличио од 16. до 19. века и касније (а процес католичења наставља се и даље). Ти покатоличени Срби (данашњи Хрвати) столећима су носили мржњу према својој „несједињеној”, „шизматичкој” бившој браћи, као кључну особину новостеченог идентитета. Један од „отаца” савремене Хрватске, Анте Старчевић, примитивни шовиниста из 19. века, који је Србе звао „накотом за сјекиру”, по мајци је био србског порекла. Најстрашнији усташки злочинци из Другог светског рата често су били из Западне Херцеговине, Лике и Далмације – опет потомци ватиканизованих Срба.¹

А ко су највећи украјински шовинисти и русофоби? Унијати, потомци негда православних Малоруса, који су 1596. године и касније пристали на Брест – Литовску унију, и напустили веру својих отаца. Њима су се придружили и расколнички аутокефалисти, нимало далеки од унијатског духа, мрзители Московске патријаршије, Мајке Цркве читаве руске цивилизације. Сличне аутокефалисте, који ратују против Србске Цркве, имамо међу црногорским „Монтенегринима”, чија је одликовна особина мржња према идентитету немањићке Црне Горе, као и покушај да се историја народа Светог Петра Цетињског и Његоша претумачи у другом, латинофилном кључу (Јеврем Брковић, један од оснивача новоизмишљене монтенегринско – дукљанске нације, својевремено је, за хрватски „Глас концила”, тврдио да су Црногорци имали своју аутокефалну цркву с елементима католичанства, али их је „геноцидни Сава Немањић поправославио”).

Ако све ово знамо, треба гледати у корен.

А корен је, као и много пута до сада, у Ватикану, који је столећима ратовао против православних, да би им, што милом, што силом, наметнуо своје тумачење хришћанства (по Достојевском и Светом Јустину Ћелијском, папизам је гори од атеизма, јер проповеда лажног, великоинквизиторског „Христа”).

ПАПСКИ „СВЕТАЦ” СА УКРАЈИНЕ: ЈОЗАФАТ КУНЦЕВИЧ

Као што већ рекосмо, 1596, група православних епископа са територија данашње Белорусије и Украјине, желећи да сачува привилегије и политички утицај у Краљевини Пољској, примила је унију са Римом – задржали су византијски обред, али су признали врховну власт римског папе и почели да га помињу на литургији. Велики део малоруског и белоруског народа није се дао преварити - људи су тајно ишли на службе православног свештенства, тајно се крштавали, венчавали, сахрањивали. Јозафат Кунцевич је, као унијатски владика, уз помоћ државне силе, кренуо је да се обрачунава са онима који не признају папску власт. Откривао је тајна литургијска сабрања православних и растурао их, наређивао хапшења оних који не пристају да се поунијате, бацао непослушне на суд, денунцирао угледне православце као непријатеље пољске државе.

У „протомајданској” мржњи ископавао је лешеве сахрањених по православном обреду и – спаљивао их. Литвански канцелар Лав Сапјега, опуномоћеник пољског краља, морао је, 12. маја 1622. године, да овог безумника писмено опомене да не сме људе да „приводи унији тако насилним средствима”. Навео му је низ теолошких разлога, али није прећутао ни политичке – рекао је да је православно становништво било мирно и радно пре но што је Кунцевич дошао да им намеће папизам, а да сада стално постоје буне и немири изазвани верским разлозима. Упозорио га је на насилно затварање православних храмова. Па ипак, Кунцевич се није уразумио –1623, са својим насилницима, упао је на православни богослужбени скуп и почео да руши све пред собом. Разјарени народ га је убио... И папа Урбан Осми је овог зликовца назвао блаженим, а папа Пије Девети светим. Папа Пије Једанаести који је 1937. године, претио Србима да ће зажалити што нису прихватили конкордат, поводом тристагодишњице Кунцевичеве смрти написао је енциклику, тврдећи да је Кунцевич „залог мира и жиг јединства” и позивајући православне на унију с Римом. Отац Јустин Поповић том приликом је записао да такав папин гест „јасно показује

колика провалија постоји између Римокатолицизма и Православља, између римокатоличког и православног поимања цркве, светости и јединства”.²

ПАПСКИ „СВЕТАЦ” ИЗ ХРВАТСКЕ: АЛОЗИЈЕ СТЕПИНАЦ

Војни викар усташке војске, члан усташког државног сабора, кривац за насилно прекрштавање 250. 000 Срба у НДХ, доживео је да га папа Војтила прогласи блаженим 1998. године. Беатификован је због свог робијања и конфинације под Титом, али и због наводне хуманости према гоњенима у доба Павелићеве НДХ. У хагиографији му пише да се супротстављао усташком режиму. Додуше, извесних сукоба је било (Степинац се није слагао са усташком политиком прекрштавања само обичног народа, док српску елиту треба обавезно клати – тврдио је да баш интелектуалци могу постати добри католици), али је у свему начелном овај прелат био ватрени бранитељ НДХ.

Рецимо, 24. маја 1943. године лично Степинац у писму ватиканском моћнику, кардиналу Маљонеу, брани власт НДХ, тврдећи да су злочини почињени у току „националне револуције” дело неодговорних појединаца. Влада Хрватске је, по Степинцу, учинила много добра: бори се против абортуса, за који су у бившој Југославији били криви „јеврејски и православни лекари”, као и против порнографије (и за њу су били одговорни „Јевреји и православци”). НДХ војује против масонерије, комунизма, бласфемije, васпитава војску у хришћанском духу, има веронауку у школама, издржава семеништа, добро плаћа свештенство, подстиче харитативну делатност римокатоличке цркве, помаже обнову храмова. Степинац каже да је суровост Хрвата била изазвана претходном владавином Срба, који су за двадесет година Југославије хрватска права газили ногама. Због свега тога је јасно зашто је Степинац добио највеће одликовање усташке државе 1944. године – једно од образложења је било да је „као надбикуп раскринкавао непријатеље у земљи и иноземству”. Степинац је ово одликовање носио јавно до 3. фебруара 1945. године.

Ове, 2014, сазнали смо да папа Фрањо спрема да Степинца прогласи за општег свеца своје заједнице – да га канонизује.

РАЗМИШЉАЊЕ ЗА КРАЈ

Ако све ово знамо (а знамо!), морамо се увек враћати свести о томе шта је корен наших садашњих невоља и недаћа – то је чињеница да су Руси и Срби припадници Новог Израилја, православног народа Божјег, који се, столећима, налазе на удару вође папске јереси и његових следбеника. Чињеница је и то да је Ватикан покатоличко толике Србе у Херцеговини,

дедовини Светог Саве, где је била најстарија србска држава на Балкану, и где су се први Срби крштавали. Чињеница је да је Ватикан поунијатио толике Малорусе, претворивши их у своја слепа оруђа (данас оруђа осовине Вашингтон – Брисел). На жалост, бар у Србији, и у врху СПЦ, о томе се сада ћути.³ Патријарх србски г. Иринеј одлази на латинску мису поводом дана државности Србије,⁴ док надбискуп београдски слави стогодишњицу конкордата Краљевине Србије с Ватиканом који никад није ступио на снагу, јер су Беч и Берлин, с папиним благословом, ударили на србску државу да је сломе и униште.⁵

Знајући све ово, и молећи се Богу за победу Новог Израиља, остајемо верни Христу, Кога је Свети Јустин Ћелијски звао Богом словенских очајника, и појемо, као на празник избављења Русије од најезде дванаеста народа, вођених Наполеоном: „С нама је Бог, разумејте, народи, и покорите се, јер је са нама Бог!” А он, по Светом кнезу Александру Невском, није у сили, него у Истини; и Његово је, по кнезу Лазару, царство увек и довека.

Напомене:

1. Како је покатоличена западна Херцеговина, „Збиља”, 220-221-222, 2013.

2. Преподобни Јустин Ћелијски: Ко је „свети” Јозафат Кунцевич”, у књизи „Истина је једна/ Свети Оци Православне Цркве о римокатолицизму”, Лио, Горњи Милановац, 2001, стр. 275 – 278

3. <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Srpsko-cutanje-o-Stepincu.sr.html>

4. <http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/124/%D0%94%D1%80%D1%83%>

5. Видети више у огледу мр Зорана Чворовића: Слобода вероисповести у Кнежевини и Краљевини Србији, <http://borbazaveru.info/content/view/5092/95/>

УНИЈАТИ И ГРАЂАНСКИ РАТ НА УКРАЈИНИ

Читање савремене стварности немогуће је без читања историје. Већ смо писали о томе да чудовишно лице украјинске „Мајдан револуције” не би било могуће без духовног утицаја који је Брест – Литовска унија оставила на народ Мале Русије, нарочито на њен западни део. Опет подсећамо на писмо Лава Сапјеге, представника пољске власти, унијатском гонитељу Јозафату Кунцевичу, које нам, из 17. века, рефлекторски обасјава садашња насиља унијатских „евромајдановаца” и насртаје украјинских расколника на манастире и светиње Московске патријаршије: „Ево вам плодова Ваше хвалене уније! У истини, она је велика виновница толиких раздора и нереда међу људима у нашој отаџбини”.^(1, 280)

Наследници Кунцевича ових дана су јасно ставили до знања да настављају стопама свог претходника. Тако је у катедрали Светог Петра у Риму вођа украјинских унијата, Свајтослав Шевчук, одслужио „молебан за европску будућност Украјине”, захваљујући, у име свих Украјинаца, папи Фрањи на подршци.² Одмах затим, како извештава „Седмица. ру”, дао је интервју Радио Ватикану у коме је оптужио Русију да изазива грађански рат на Украјини.³

РАСКОЛНИЦИ И УКРАЈИНСКА „АУТОКЕФАЛИЈА”

Уз унијате, „евромајдановце” су „духовно руководили” и украјински аутокефалисти, са својим челником, „кијевским патријархом”, „растригом” Денисенко. И то се може разумети само читањем прошлости. Јер, још 1917, средином новембра, док је бољшевичка револуција разарала традиционалну Русију, на Украјини су се појавили заговорници одвајања од Московске патријаршије. Године 1920, формиран је „Независни савез украјинских православних парохија” који је октобра следеће године сазвао „Сабор Украјинске Аутокефалне Цркве”. Пошто им није пришао ниједан епископ, њихов вођа Липковски (одатле назив „липковци”) предложио је да сами себе поставе за епископе, и тако је настала група тзв. „самосвајтих”. У јесен 1924. године, украјински расколници придружили су се обновљенцима, с једним циљем – да их призна Цариградска патријаршија (видети: ⁴, 102-103).

А Цариград се, у то време, мешао у послове Руске Цркве, о чему ћемо рећи неку реч.

ЦАРИГРАД, МОСКВА, ВАТИКАН

Кренимо од вести која, на први поглед, нема везе са духовним стањем на Украјини. Али, само на први поглед. Наиме, у интервјуу који је дао часопису „Vatican Insider”, титуларни митрополит пергамски Јован (Зизјулас), сапредседавајући Богословске комисије за дијалог између Православне и Римокатоличке цркве, изјавио је да наставак дијалога омета став Московске Патријаршије, која не признаје друго првенство цариградском трону, осим почасног (а став Зизјуласа је да Цариград у историји није имао само првенство части, него и власти.) По Зизјуласу, Руска Црква има велики утицај у православној свету, па то омета корачање ка пуном јединству Истока и Запада.⁵

Овим је митрополит Јован јасно указао да се Цариград не слаже са документом Московске Патријаршије о првенству у Цркви, усвојеном крајем децембра 2013. године, у коме се истиче да првенство припада Господу Исусу Христу, и да папа римски, док је био православан, није имао ништа друго осим примата части, док је претензија на власт у васељенској Цркви оно што је за православне неприхватљиво. Истакнуто је такође да ни Цариград нема првенство власти, и да ставове православне пуноте може да изражава само ако се остале Помесне Цркве са тим сложе.⁶

Тиме је Трећи Рим и Првом и Другом Риму ставио до знања да ни Ватикан, ни Цариград, нису мера и провера хришћанског Предања. Ако знамо да се папи, кога митрополит Зизјулас хвали због разумевања православног појма саборности, жури да сједини Исток и Запад под својом влашћу, а да Цариград хоће „васељенски сабор” на коме би био усвојен нови, папски богослужбени календар, јасно је да су питања озбиљно постављена, а да Московска Патријаршија брани предањске ставове. И то јој се не прашта тако лако.

Дакле, Ватикан и његови унијати су на Украјини јасно опредељени. Али, Украјина би, не дај Боже, могла постати извор сукоба између Москве и Цариграда, који често стоји под упливом Ватикана и Вашингтона (види у: ⁷, стр. 41-55). Јер, сукоби око јурисдикцијске надлежности између Другог и Трећег Рима трају од пада Руске монархије 1917. године. Патријарх цариградски Мелетије Метаксакис је, користећи большевичке прогоне Цркве, 1923. потчинио себи руске епархије у Финској. Исте године потчињава и Естонију, а затим од Москве одваја и Пољску Православну Цркву. Његов наследник, Григорије VII, покушава да смени Светог Тихона Исповедника, патријарха московског и шурује са „живоцрковницима”, расколницима блиским безбожном режиму. Патријарх цариградски Василије борио се против Руске Заграничне Цркве, тврдећи да се сви православни ван својих матичних

држава морају потчинити Константинопољу (види ⁴, стр. 148-152).

Године 1931, патријарх Фотије II под своју јурисдикцију прима руског митрополита Евлогија (Георгијевског) и његову паству у Европи, а на протест Московске патријаршије одговара да „Цари-градски Престо има канонско право суда над парохијама у дијаспори” и да је њему „поверено опште старање о потребама православних цркава свуда”.

После распада СССР-а 1991. године, непријатељи Русије су чинили све да Руску Цркву, један од најважнијих фактора јединства руског народа, раслабе и поделе. Дошло је и до нових трвења између Другог и Трећег Рима. Када је, 1992, одржан сабор унијатских епископа у Лавову на Украјини, епископ Цариградске патријаршије Всеволод је 26. маја те године поздравио своје унијатске колеге следећим речима: „Вољена браћо! То је први пут после четиристо година да се епископ из Константинопоља обраћа вама, гркокатоличким јерарсима Кијевске цркве. Сачувајте ту ризницу која припада свима нама. Ваш сабор је – наследник кијевских митрополита /.../ Велика Црква Константи-нопоља се свагда старала, по мери својих снага, о Украјинцима. Она је и сада спремна да помогне Украјини. Лично сам срећан што сам се за време овог сабора молио са вама” (⁸, 70). Средином деведесетих година 20. века, на кратко време чак је било прекинуто и молитвено општење: Цариград је преузео одбегле парохије Московске патријаршије у Естонији. До оштре преписке између Цариграда и Москве (опет око питања дијаспоре), дошло је у периоду од 2002. до 2004. године. Патријарх Алексеј II је јасно поручио: „Константино-пољска Црква нема у земљама дијаспоре привилегије веће од Руске Цркве или било које друге Помесне Цркве” (писмо од 27. јула 2004.) (више у: ⁹).

Русофобски председник Украјине, Виктор Јушченко, покушао је да створи Украјинску Православну Цркву, која би била под цариградским утицајем и одвојена од Москве. Надао се да ће у томе успети 2008, поводом 620-годишњице крштења Руса у Кијеву. Наравно, подухват није успео: патријарси Вартоломеј и Алексеј служили су заједно Архијерејску Литургију, а патријарх Вартоломеј је, својом беседом, у којој се позвао на црквену слогу и јединство, разочарао Јушченка и компанију. Односи између Цариграда и Москве су ушли у релативно мирну фазу. Ипак, десна рука патријарха московског Кирила, архиепископ Иларион (Алфејев), у интервјуу датом „Интерфаксу” априла 2009. упозорио је да Цариград осталим помесним Црквама покушава да наметне ватикански модел - „модел крајње централизоване црквене власти на челу с једним епископом, који је поглавар Васељенске Цркве” (види у: ⁷, исто).

Ове, 2014. године, 22. фебруара, бивши митрополит Филарет (грађанин Денисенко), вођа руских расколника и „духовни отац” „евромајдановаца”, тражио је да се Украјинска Црква Московске Патријаршије уједини с његовом „Кијевском”, па да се заједно потчине Цариградској патријаршији, која је до 17. века имала јурисдикцију на територији Украјине. Њему је, како је записао Јан Таксјор у тексту „Радосна вест из безрадосног Кијева” јасно да „украјинску аутокефалију” ниједна помесна Црква неће признати, па зато хрли Константинопољу, само да одбегне од мрских „Москаља”. Ипак, Московска Патријаршија је остала чврста: патријарх Кирил је упутио писмо Украјинцима, позвавши расколнике да сва питања решавају у оквиру канонског поретка Цркве Божје, а месточувар престола Митрополита кијевског постао је епископ Онуфрије, познат као човек одан црквеном јединству.¹⁰ Даће Бог да Црква Божја на Украјини остане верна Христу и да надвлада сва искушења! Искрено се надамо да ће и врх Србске Цркве, у коме има утицајних следбеника Фанара и митрополита Јована (Зизјуласа), смоћи снаге да сестринској Московској Патријаршији помогне, макар молитвено, у чувању пунотењене аутокефалије...

Напомене:

1. Истина је једна / Свети Оци о римокатолицизму, Лио, Горњи Милановац, 2001.
2. <http://borbazaveru.info/content/view/6562/1/1>
3. <http://borbazaveru.info/content/view/6570/1/>
4. Владимир Мос: Летопис велике битке / Историја Православне Цркве у 20 веку, Манастир Нови Стјеник, Београд, 2008.
5. <http://borbazaveru.info/content/view/6574>
6. borbazaveru.info/content/view/6397/1/
7. Владимир Димитријевић: Између Вашингтона и Ватикана / Светосавска Црква на распећу историје, Лио, Горњи Милановац, 2012.
8. Владимир Димитријевић: Евроунијаћење / Православље и папизам на крају историје, Лио, Горњи Милановац, 2008.
9. Писма Патријарха Московског и целе Русије Алексија Другог патријарху константинопољском Вартоломеју Првом у књизи: Сергије Тројицки: Изабране студије из црквеног права, Гимназија, Смедерево, 2008.
10. <http://odnarodyna.com.ua/print/19034>

Март 2014.

СТАВ МОСКОВСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ О ПРВЕНСТВУ У ВАСЕЉЕНСКОЈ ЦРКВИ

Документ је усвојен на заседању Свештеног Синода Руске Православне Цркве 25-26. децембра 2013(дневник заседања 157). Питање о првенству у Васељенској Цркви више пута је покретано у току рада Мешовите међународне комисије за богословски дијалог између Православне Цркве и Римокатоличке цркве. 27. марта 2007. Свети Синод Руске Православне Цркве наложио је Синодској богословској комисији да изучи ово питање и припреми званичан став Московске Патријаршије (дневник заседања број 26). Међутим, 13. октобра 2007. године на заседању Мешовите комисије у Равени – у одсуству делегације Руске Цркве и без освртања на њено мишљење – усвојен је документ на тему „Еклисиолошке и канонске последице сакраментлане природе Цркве”. Изучивши Равенски документ, РПЦ се није сложила с њим у оном делу који се односи на саборност и примат на ниву Цркве Васељенске. Пошто се у Равенском документу разликују три нивоа црквене администрације – локални, регионални и васељенски – у документу Московске Патријаршије о питању првенства у Васељенској Цркви та тема се такође разматра на три нивоа.

1. У Светој Христовој Цркви првенство у свему припада Њеној Глави – Господу и Спаситељу нашем Исусу Христу, Сину Божијем и Сину Човечијем. По речима апостола Павла, Господ Исус Христос је „Глава тијела, Цркве, који је почетак, Прворођени из мртвих, да у свему Он буде ПРВИ” (Кол. 1, 18). Према апостолском учењу, „Бог Гопода нашега Исуса Христа, Отац славе/.../васкрсавши га из мртвих, посади (га) себи с десне стране на небесима, изнад свакога началства, и власти, и силе, и господства, и изнад сваког имена што се може назвати, не само у овом веку, него ин у будућем/.../и Њега постави изнад свега за главу Цркви, која је тијело његово” (Еф. 1, 17-23). Црква, која пребива на земљи, није само заједница верујућих у Христа, него и Богочовечански организам: „А ви сте Тијело Христово, и удови понаособ” (1 Кор, 12, 27).

У складу с овим, различите форме првенства у Цркви која у историји странствује у овом свету, сасвим су другостепене у односу на вечно првенство Христа као Главе Цркве, Чијим посредством Бог Отац „измири све са собом, /.../(помиривши) кроз Њега и оно што је на земљи и оно што је на небесима” (Кол. 1, 20). Првенство у Цркви мора пре свега бити служба

примирења, чији је циљ стварање сагласја, по речи Апостола који призива да се чува „јединство духа у свези мира” (Еф. 4, 3)

2. У животу Цркве Христове, која пребива у садашњем веку, првенство, скупа са саборношћу, једно је од основних начела њеног устројства. На разним нивоима постојања Цркве првенство које је настало у историји има различиту природу и разне изворе. Ти нивои су: 1) епископски (епархије), (2) аутокефална Помесна Црква и (3) Васељенска Црква.

(1) На нивоу **епархије** првенство припада епископу. Првенство епископа у својој епархији има чврсто богословско и канонско утемељење, које има порекло у епохи ранохришћанске Цркве. По учењу апостола Павла, епископе „Дух Свети постави (да) напасају Цркву Господа и Бога коју стече крвљу својом” (Д. Ап. 20, 28). Извор првенства(овде стави курзив код „првенства”) епископа у својој епархији јесте апостолско прејемство, које се предаје хиротонијом.¹

Епископска служба је неопходни темељ Цркве: „Епископ је у Цркви, и Црква је у епископу, и ко није с епископом, тај није у Цркви”, каже Свештенотученик Кипријан Картагински.² Свештенотученик Игњатије Богоносац упоређује првенство епископа у својој епархији с Божијом старешинством (над свиме): „Чините све, под председништвом епископа (који је) на месту Божијем, и презвитера на месту збора апостолског, и ђакона, мени најдражих, којима је поверена служба Исуса Христа, Који је пре векова био уз Оца и на крају се јавио (нама)” (Магнежанима посланица, 6).

У својој црквеној области епископ има пуноту власти – сакраменталне, административне и учитељске. Свети Игњатије Богоносац учи: „Нека нико без епископа не ради ништа што се односи на Цркву. Она Евхаристија нека се сматра сигурном која је под епископом, или ако коме он дозволи. /.../Није дозвољено без епископа ни крштавати, ни агапе свршавати, него оно што он одобри, то је и Богу угодно – да (вам) све што чините буде сигурно и поуздано” (Смирњанима посланица, 7).

Сакраментална власт епископа с највећом пунотом изражава се у Евхаристији. Када је служи, епископ је икона Христова, с једне стране представљајући Цркву верних пред лицем Бога Оца, а с друге – предајући вернима благослов Божји и хранећи их истинском храном и пићем евхаристијске Тајне. Као глава своје епархије, епископ началствује саборним богослужењем, рукополаже клирике и одређује их на црквене парохије, благосиљајући их да савршавају Евхаристију и друге Свете Тајне и свештенодејства.

Административна власт епископа се изражава у томе што се њему потчињавају клирици, монаси и мирјани епархије, парохије и манастира (осим ставропигијалиних), као и различите епархијске установе (образовне, добротворне, итд). Епископ суди о црквеним преступима. У Апостолским правилима се каже: „Епископ да се стара о свим стварима које се тичу Цркве, и њима да управља” (38. правило); „презвитери и ђакони без воље епископа ништа да не чине, јер је њему поверен народ Господњи, и он ће дати одговор за душе њихове” (39. правило).

(2) *На нивоу аутокефалне Помесне Цркве* првенство припада епископу кога је Сабор њених епископа изабрао као Предстојатеља Помесне Цркве³. Према томе, **избор првенства** на нивоу аутокефалне Цркве јесте избор првенствујућег епископа од стране Сабора (или Синода), који има пуноту црквене власти. Такво првенство има чврсте канонске основе, које потичу из епохе Васељенских сабора.

Власт Предстојатеља у аутокефалној Помесној Цркви разликује се од власти епископа у његовој црквеној области: то је власт епископа првога међу једнакима. Он остварује своју службу првенства у сагласношћу са општецрквеном канонском традицијом, која је изражена у 34. Апостолском правилу: „Епископима сваког народа дужност је да познају првог између себе, и ништа што надилази њихову власт да не чине без његовог расуђивања: свако да чини само оно што се тиче његове епархије и места која јој припадају. Јер ће тако владати једномислије, и прославиће се Бог кроз Господа у Светом Духу, Отац и Син и Дух Свети”.

Овлашћења Предстојатеља аутокефалне Помесне Цркве одређује Сабор (Синод) и она се фиксирају уставом. Предстојатељ аутокефалне Помесне Цркве је председавајући њеног Сабора (Синода). На тај начин, Предстојатељ нема личну власт у аутокефалној Помесној Цркви, него њоме управља саборно – у сарадњи с другим епископима.⁴

(3) *На нивоу Васељенске Цркве* као заједнице аутокефалних Помесних Цркава, уједињених у једну породицу заједничким вероисповедањем, а које се налазе у узајамном светотајинском општењу, првенство се одређује у складу с традицијом свештених диптиха, и оно јесте *првенство части*. Та традиција има порекло у правилима Васељенских сабора (треће правило Другог васељенског сабора, двадесет осмо Четвртог васељенског сабора, тридесет шесто Шестог васељенског сабора) и потврђује се у току читаве црквене историје у актима Сабора појединих Помесних Цркава, као и у пракси литургијског помињања, у поретку свештених диптиха,

Предстојатеља других Помесних Цркава које твори Предстојатељ дотичне Помесне Аутокефалне Цркве.

Поредак диптиха се кроз историју мењао. У току првог миленијума историје Цркве првенство части припадало је римској катедри.⁵ После прекида евхаристијског општења између Рима и Константинопоља средином 11. века првенство у Православној Цркви прешло је катедри следећој по реди у диптисима – Константинопољској. Од тада до данас првенство части у Православној Цркви на васељенском нивоу припада Патријарху Константинопољском као првом међу једнаким Предстојатељима Помесних Православних Цркава.

Извор **првенства части** на нивоу Васељенске Цркве је канонско предање Цркве, фиксирано у свештеним диптисима које признају све Помесне Православне Цркве. Пунота садржаја првенства части на васељенском нивоу није дефинисана канонима Васељенских или Помесних сабора. Канонска правила, на којима се заснивају свештени диптиси, не дају првенствујућем (у време Васељенских сабора то је био епископ Рима) никаква пуномоћја власти у свецрквеном обиму.⁶

Еклисиолошке деформације, које јерарху првенствујућем на васељенском нивоу приписују *управну* функцију, својствену првенствујућима на другим нивоима црквене организације, у полемичкој литератури другог миленијума назване су „папизам”.

3. Због тога што је природа првенства које постоји на разним нивоима црквеног устројства (епархијском, помесном и васељенском) различита, функције првенствујућега на разним нивоима нису истоветне и не могу се преносити с нивоа на ниво.

Преношење функције службе првенства са нивоа епархије на васељенски ниво у суштини значе признавање нарочитог вида службе – „васељенског архијереја”, који има учитељску и административну власт у читавој Васељенској Цркви. Такво признавање, које укида светотајинску једнакост епископата, доводи до појаве јурисдикције васељенског првојераха, о којој ништа не говоре ни свештени канони, ни светоотачко предање, и чија је последица умањење или чак укидање аутокефалија Помесних Цркава.

Са своје стране, ширење оног првенства које је својствено поглавару аутокефалне Помесне Цркве (по 34. Апостолском прваилу) на васељенски ниво⁷ дало би првенствујућем у Васељенској Цркви нарочита овлашћења, независна од сагласности осталих Помесних Православних Цркава. Такво преношење поимања природе првенства са помесног на васељенски ниво

захтеvalo би, у складу с тим, и одговарајуће преношење процедуре избора првенствујућег епископа на васељенском нивоу, што би довело да тога да се наруши право првенствујуће аутокефалне Цркве да самостално бира свог Предстојатеља.

4. Господ и Спаситељ Исус Христос упозоравао је своје ученике против властољубља (уп. Мт, 20, 25-28). Црква се увек противила наopakим представама о првенству, која су почела да продиру у црквени живот од најдревнијих времена.⁸ У одлукама Сабора и делима светих мужава осуђивана је злоупотреба власти.⁹

Првенствујући по части у Васељенској Цркви римски епископи, из перспективе Цркве од Истока, свагда су били патријарси Запада, то јест предстојатељи Западне Помесне Цркве. Ипак, још у првом миленијуму црквене историје на Западу почела је да се уобличава доктрина о нарочитој, божанског порекла, учитељској и административној власти римског епископа, која се протеже на сву Васељенску Цркву.

Православна Црква није примила учење Римске Цркве о папском примату и божаственом пореклу власти првог епископа у Васељенској Цркви. Православни богослови свагда су настојавали на томе да је Римска Црква једна од аутокефалних Помесних Цркава и да нема права да шири своју јурисдикцију на територију других Помесних Цркава. Они су такође сматрали да првенство части римских епископа има карактер људске, а не божаствене установе.¹⁰

У току другог миленијума и до данас у Православној Цркви очувана је она административна структура која је била својствена Источној Цркви првог хиљадугодишта. У оквиру те структуре свака аутокефална Помесна Црква, налазећи се у догматском, канонском и евхаристијском јединству са другим Помесним Црквама, јесте самостална у својој управи. У Православној Цркви нема и никад није ни било јединственог административног центра на васељенском нивоу.

Насупрот овоме, на Западу је развој учења о нарочитој власти римског епископа, према коме врховна власт у Васељенској Цркви припада епископу Рима као наследнику апостола Петра и намеснику Христовом на земљи, довела је до уобличења другачијег административног модела црквеног устројства са јединственим васељенским центром у Риму.¹¹

У складу са два различита модела црквеног устројства на разне начине су предствљани услови каноничности црквене заједнице. У (римо)католичкој традицији обавезни услов каноничности је евхаристијско

јединство ове или оне црквене заједнице с Римским престолом. У православној традицији канонском се сматра она заједница која је део аутокефалне Помесне Цркве и захваљујући томе је у евхаристијском јединству с другим канонским Помесним Црквама.

Као што је познато, покушаји да се Цркви од Истока наметне западни модел адиминистративног уређења свагда су наилазили на отпор на православном Истоку. Тај отпор се одразио у црквеним документима¹² и полемичкој литератури која је саставни део Предања Православне Цркве.

5. Првенство у Васељенској Православној Цркви, које је по самој својој природи првенство части, а не власти, има велики значај за православно сведочење у савременом свету.

Цариградска патријаршијска катедра има првенство части на основу свештених диптиха, које признају све Помесне Православне Цркве. Садржина тог првенства дефинише се сагласјем Помесних Православних Цркава, које се изражава, између осталог, на свеправославним саветовањима за припрему Светог и Великог Сабора Православне Цркве.¹³

Остварујући своје првенство, Предстојатељ Цариградске Цркве може да иступа са иницијативама свеправославних размера, као и да се обраћа спољњем свету у име све православне пуноте, под условом да је за то опуномоћен од свих Помесних Православних Цркава.

6. Првенство у Цркви Христовој треба да служи духовном јединству њених чланова и благоустројењу њеног живота, јер „Бог није Бог нереди, него мира”(1. Кор. 14, 33). Служење првенствујућег у Цркви, туђе световном властољубљу, има за циљ „сазидање тијела Христовоа/.../да будемо истински у љубави да у свему узрасте у Онога који је **глава - Христос**, од Кога је све тијело/.../тако да један другог потпомаже по мери сваког појединог члана, чини да тијело расте на изграђивање самога себе у љубави”(Еф. 4, 12-16).

Напомене:

[1] Која у себе укључује избор, рукополагање и рецепцију од стране Цркве.

[2] Ер. 69. 8, PL 4, 406А (у руском преводу Посланица 54)

[3] По правилу, првенствујући епископ је на челу главне (првенствујуће) катедре на канаонској територији одговарајуће Цркве.

[4] У састав аутокефелних Помесних Цркава могу да улазе сложене црквене заједнице, на пример у Руској Православној Цркви постоје

аутономне Цркве и Цркве са самоуправом, митрополитске области, егзархати и митрополије. Свака од њих има своје облике првенства, које дефинише Помесни Сабор и које имају свој израз у црквеном уставу.

[5] О првенству части Римске катедре и другом месту Константинопољске катедре говори се у трећем правилу Другог васељенског сабора: „Константинопољски епископ да има првенство части после епископа Рима, зато што је тај град (Цариград, нап. прев.) нови Рим”. У 28. правилу Четвртог васељенског сабора прецизира се горепоменуто правило и указује се каонски узрок првенства части Рима и Цариграда: „Престолу древнога Рима оци су како доликује дали преимућства: јер је то царски град. Следујући тој побуди, и сто педесет богољубљених епископа дадоше подједнака преимућства најсветијем престолу новoga Рима, праведно расудивши да град који је добио част да буде град цара и синклита, и има иста права као и стари царски Рим, и у делима црквеним треба да буде узвеличан као и онај, и да буде други после њега”.

[6] Постоје правила која се у полемичкој литератури користе да би се канонски утемељили судски прерогативи првенствујуће Римске катедре: то су 4. и 5. правило Сардичког сабора (343. године). Међутим, у овим правилима није реч о томе да се права Римске катедре да прима апелације односе на сву Васељенску Цркву. Из канонског кодекса познато је да та права чак ни на Западу нису безгранична. Још је Картагински сабор 256. године под предстојатељством Светог Кипријана на претензије Рима на првенство изразио следећи став о односима међу епископима: „Нико од нас не сме себе да чини епископом свих епископа, или да тиранским претњама приморава своје колеге да му се нужно потчине, зато што сваки епископ у складу са својом снагом и влашћу има право свог сопственог избора, и као што не могу да му суде други, тако и он не може да суди другима; него ћемо сви чекати суд Господа нашега Исуса Христа, Који једини има власт да нас постави на управу Своје Цркве и да суди о делима нашим” (*Sententiae episcoporum*, PL 3, 1085C; 1053A-1054A). О томе говори такође и Посланица Афричког сабора Келестину, папи римском (424. године), која се укључује у сва ауторитетна издања канонског корпуса – рецимо, у Књигу правила, у саставу канона Картагинског сабора. У тој посланици Сабор одбија право Римског папе да прима апелације на судске одлуке Сабора епископа афричких: „Молимо вас, господине брате, да унапред не пуштате тек тако пред себе оне који олако одлазе од нас, и да не примате у општење оне које ми одлучисмо...” 118 правило Картагинског сабора садржи у себи забрану

апелације на Цркве с оне стране мора, што у сваком случају подразумева и Рим: „Ко се, одлучен од црквеног општења у Африци, прокраде у прекоморске земље, да би био примљен у општење, да се извргне из клира”.

[7] Као што је познато, нема ниједног канона који ту праксу дозвољава.

[8] Још у апостолска времена, свети апостол Јован Богослов осудио је Диотрефа који је волео првенство (3. Јн, 1, 9).

[9] Тако је Трећи васељенски сабор, чувајући право Кипарске Цркве на самосталну управу, у свом осмом правилу одредио: „Који началствују у светим Кипарским Црквама да имају слободу, без ичијих претензија према њима и без притисака на њих, по правилима светих отаца и по древноме обичају, да сами савршавају постављање најпобожнијих епископа. То да се држи и у другим областима и свуда по епархијама: да нико од најбогољубљенијих епископа не простира власт на другу епархију, која је пре или од почетка била под руком његовом или његових претходника. Али ако је неко простро и насилно неку епархију себи потчинио, да је врати: да не престапа правила отаца, да се под видом свештенослужбенијства не поткраде надменост власти од овога света; и да не изгубимо, мало по мало, и неприметно, ону слободу коју нам је Својом крвљу даровао Господ наш Исус Христос, ослободитељ свих људи”.

[10] Тако је у 13. веку Свети Герман Цариградски писао: „Постоји пет патријаршија са границама за сваку од њих одређеним; међутим, у последња времена међу њима се појавила схизма чији је почетак био у дрској руци што је тражила надмоћ и господарење у Цркви (реч је о римском папи, нап. прев.). Глава Цркве је Христос, и свако ко покушава да се домогне господарења противи се Његовом учењу (цит. Према: Соколов И. И. Лекције из историје Источне Грчке Цркве, Санк Петербург, 2005, стр. 129)

У 14. веку Нил Кавасила, архиепископ солунски, писао је о првенству римског епископа: „Папа заиста има две привилегије: он је епископ Рима...и он је први (по части) међу епископима. Од Петра је добио римску катедру, док је првенство (по части) добио много касније од блажених Отаца и побожних царева само зато да би у црквеним пословима владао поредак”(De primatu papae, PG 149, 701 CD).

Најсветији патријарх цариградски Вартоломеј изјављује: „Сви ми, православни/.../убеђени смо да је у првом миленијуму постојања Цркве, у време неподељене Цркве, било признато првенство епископа Рима, папе. Ипак, то је првенство било почасно, из љубави, а није било јуридикла власт над читавом хришћанском Црквом. Другим речима, према нашем

богословљу, то је првенство – људског порекла, које је било успостављено зато да Црква има главу и видљиви центар” (са конференције пред бугарским средствима јавног информисања новембра 2007. године).

[11] Разлике у црквеној организацији Римокатоличке и Православне Цркве могу се уочавати не само на васељенском, него и на помесном и епархијском нивоу.

[12] У Окружној посланици 1848. Источни патријарси осуђују претварање првенства части римских епископа у господарење над свом Васељенском Црквом: „Првенство...су они из братског односа и јерархијског преимућства претворили у – господарење” (п. 13). Достојанство Римске цркве, вели се у Посланици, „није у господарењу и старешинству које ни сам Петар никад није добио, - него у братском старешовању у Васељенској Цркви и предности која је папама дата због познатости и древности њиховог града” (п. 13).

[13] Види, на пример, Одлуку Четвртог свеправославног саветовања (1968), п. 6, 7; Препоруку Свеправославних председаборских саветовања (1986), ст. 2, 13.

Са Руског: Владимир Димитријевић

НАПОМЕНА ПРЕВОДИОЦА:

Овај изврсни, уравнотежени богословски текст, званичан став Руске Православне Цркве (о каквом у СПЦ можемо само да сањамо), настао је као озбиљан богословски одговор на Равенски документ, потписан 2007 (потписали су га, између осталих, и наши епископи: бачки Иринеј и бранчевски Игњатије). У том документу, папи се давала, под изговором да је тако било у првом миленијуму, извесна предност не само части, него и власти, док је каноничност православних Помесних Цркава дефинисана њиховим општењем с Цариградском патријаршијом (што је делегација Руске Цркве одлучно одбила да призна, напустивши Равену, да би у документу који сте читали јасно дефинисала шта је каноничност Помесне Цркве, и да она не може да се одреди на „папски” начин, као општење с Цариградом, него се одређује општењем са пунотом Помесних Православних Цркава.) Овај, веома важан за све помесне Цркве, документ Руске Цркве објављен је децембра 2013.

УМЕСТО ЕПИЛОГА: ПУТ ОЦА ЈУСТИНА

Ко год је читао књигу новинара Николе Врзића „Викилик: тајне београдских депеша” у издању „Печата” и „Фонда Слободан Јовановић” (Београд, 2012), могао је да у њој наиђе на поглавље под насловом „Умерени гласови у Цркви могли би да дођу у први план ако реформисти буду предводили следећу коалициону владу”.

Из тог поглавља сазнајемо да се америчка амбасада у Београду од средине прве деценије 21. века веома занимала за стање у СПЦ и трудила да преко својих „инсајдера” дође до епископа који би могли да јој помогну да спроведе своју жељу да „пацификује” СПЦ када су у питању национални интереси Србије који се косе са интересима вашингтонско-бриселске Империје.

Из депеша које је објавио Џулијан Асанж сазнали смо да је амерички амбасадор Мајкл Полт узалуд покушавао да убеди владу рашко-призренског Артемија да сарађује са Империјом око претварања Косова и Метохије „независну” државу под влашћу Великог Брата, коме су одани косметски Шиптари спремни на пружање свих „добрих услуга”. Тако смо од „Викилиса” сазнали да председник Србије Тадић, по извештајима америчких дипломата, „иза сцене ради у спрези са важнијим црквеним умерењацима, у покушају да утиче на избор патријарховог наследника”. А 31. маја 2006. потчињени из Београда јављају претпостављенима у Вашингтону: „Став цркве компликују унутрашњи сукоби. Постоји умерено крило (Иринеј Добријевић, епископи Теодосије и Григорије), које је покушало да развије аполитичан став који би одговорио на специфичне интересе СПЦ на Косову (имовина и религиозна мисија).

Постоји и тврђа струја која верује да је СПЦ квазиполитичка институција колико и религиозни ауторитет”. Крајем 2006, Мајкл Полт се надао победи „умерењака” у СПЦ ако следећу владу формирају „реформисти” (читај: послушници Империје). Када је за патријарха изабран епископ нишки Иринеј, америчка амбасадорка Мери Ворлик је 12. фебруара 2012. послала депешу у којој пише: „Његова спремност да се позабави контроверзним питањима, као што су помирење са Ватиканом и санкционисање епископа Артемија, слуте на добро”.

ТУЦИЋЕВА ПОРУКА

Дакле, јасно да јасније не може бити: Империја се активно укључила у

разградњу Србске Цркве; њени методи су добро познати из историје, и укратко би се могли дефинисати као дивиде ет импера. Најновији циљ империјалних гонитеља светосавског Србства је продубљивање подела и раскола у живом ткиву Цркве. О томе је на себи својствен начин говорио власник Верске информативне агенције, ВИА, Живица Туцић, један од гласноговорника домаћег екуменизма у свом интервјуу „Илустрованој Политици” (5. јун 2012): „Одлазак зилота из СПЦ ја заправо позитивно јер представља ослобођење од фундаменталистичког дела. Тиме СПЦ може једноставније да приступи потребним променама, не догми, већ праксе” (то јест, продубљивању екуменистичких контаката и озакоњењу литургијске реформе.) Он се чак заложиио за легализацију свих групација које су се одвојиле од СПЦ, под једним условом: да не дирају имовину званичне Цркве.

Потписник ових редова се већ годинама бори за супротно: за избегавање раскола и подела у Цркви, за надилажење истих љубављу заснованом на Истини, Која је Христос. Зато је неопходно да се промисле изазови пред којима смо, да бисмо нашли адекватне одговоре, засноване на учењу и животу највећег Србина Христовог Светог Саве, и његових следбеника кроз векове. То, поготову данас, треба имати у виду: како интелектуално, тако и молитвено, у складу молитвом Владике Николаја да се Срби сложе, обоже и умноже!

ЈУСТИНОВ ПРИМЕР

Србски црквени пут мора бити пут Светог Јустина Ћелијског: против екуменистичке свејереси и модернистичке помаме, али и без напуштања Светосавске Цркве, од које опадају само они који су Христа издали, поклонивши се Западу, оличеном у вашингтонско-ватиканској осовини и протестантској антихристовској анархији...Јер, не заборавимо – и у доба оца Јустина екуменизам је био у пуном дејству: патријарх Атинагора се братимио с римским папом Павлом Шестим, митрополит лењинградски Никодим се залагао за интеркомунију с римокатолицима, а патријарх србски Герман је био један од сапредседавајућих Светског савета цркава. Иако је све одречне појаве су светском и домаћем православљу оштро критиковао, иако је исповедао светоотачку истину да ван Цркве нема спасења, отац Јустин је молитвено бдио над црквеним јединством, изливајући море суза због раскола у Америци и апелујући на СА Сабор СПЦ да крене у сусрет помирењу. Знао је отац Јустин да је раскол изазван дејством безбожничког

Титовог режима, и да, поготову у духовној области, само слога Србина спасава. Надајмо се у Бога Живога да ће Срби ту светојустиновску линију трезвеног ревновања за Истину препознати, и да ће остати у Цркви Отаца, чекајући оно што је, по Писму, сасвим поуздано: слом Империје и златну слободу, утемељену на подвижништву крста.

На дан Светог Јустина Ћелијског,
1/14. јуна 2012.